

ΕΚΛΟΓΗ

ΑΠΟ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΤΟΜΟΣ Δ'

ΜΑΪΟΣ 1948

ΑΡΙΘΜΟΣ 5

Ποιός θά υπερασπισθῇ τὴν ἀνθρωπότητα; <i>Albert Einstein</i>	529
Τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου <i>Julian Huxley</i>	531
Παγκόσμιος ὥρα « <i>Neue Zürcher</i> », <i>Ζυρίχη</i>	535
Εἶναι βλαβερό τὸ κάπνισμα; « <i>Vecko-Journalen</i> », <i>Στοκχόλμη</i>	537
Αἱ ἀρχαὶ τοῦ Ὁμοσπονδ. Συστήματος <i>Denis de Rougemont</i>	541
« Καταλήξεις γιὰ πουλιὰ » <i>St. Clair McKelway</i>	547
Ἡ σημερινὴ Ὁλλανδία <i>A. Den Doolaard</i>	551
Ὁ καλλιτέχνης καὶ ὁ κόσμος <i>Helen Lowenthal</i>	555
Ἀπομνημονεύματα (ἀποσπ.) <i>Παναγῆς Σκουζῆς</i>	563
Πυρόξ, ἡ νέα ἀνακάλυψις τῆς οἰκοδομικῆς	569
Οὐῶλτερ Οὐίντσελ, ἓνας Ἀμερικανικὸς μῦθος	
« <i>The Listener</i> », <i>Λονδίνο</i>	573
Ἡ Νορβηγία καὶ ὁ πληθωρισμὸς « <i>Tiden</i> », <i>Στοκχόλμη</i>	577
Ἡ ὁμπρέλλα (διήγημα) <i>Georges Cogniot</i>	582
Τί μπορεῖ νὰ διδαχθῇ ἡ Δύση ἀπὸ τὴν Ἀνατολή	
« <i>Syntheses</i> », <i>Βουξέλλες</i>	585
Μεξικὸ <i>Rodney Gallop</i>	592
Ὁ πόλεμος ἐναντίον τῶν ἀκρίδων <i>B. P. Uvarov</i>	598
Τρεῖς Ἀγγλίδες μυθιστοριογράφοι <i>Henry Reed</i>	604
Ἡ Σαχάρα θά γίνῃ εὐφορῇ . « <i>Die Weltwoche</i> », <i>Ζυρίχη</i>	609
Μία ἰδανικὴ κοινότητα <i>C. von Fürer-Haimendorf</i>	612
Ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν πανεπιστημιακὴ ζωὴ τῆς Ὁξφόρδης	
<i>Αἰῶς Πολίτης</i>	614
Ὁ Τζέιμς Θέρμπερ καὶ ὁ κόσμος του	619
Ὁ ἐκφυλισμὸς τῆς ἀστικῆς τέχνης . « <i>Bolshevik</i> », <i>Μόσχα</i>	628
Ἡ βοσκοπούλα <i>Ciro Alegria</i>	631
Ἐνα πρόβλημα τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς	
« <i>Foreign Affairs</i> », <i>Νέα Ὑόρκη</i>	635
Μπετόβεν « <i>Le Monde</i> », <i>Παρίσι</i>	639
Οἱ ἀγνωστες περιοχὲς τῆς προσωπικότητος <i>G. N. M. Tyrrell</i>	643

ΠΑΤΡΙΔΑ

Πάλι ξυπνάει τῆς ἀνοιξης τ' ἀγέρι
στην Πλάση μουσικῆς ἀγάπης γλύκα,
σὰ νύφ' ἢ γῆ, πῶχει ἄμετρα ἄνθη προίκα,
λάμπει, ἐνῶ σβηέται τῆς αὐγῆς τ' ἀστέρι.

Πεταλοῦδες πετοῦν ταίρι μὲ ταίρι,
ἐδῶ βουίξει ἡ μέλισσα, ἐκεῖ σφήκα'
τὴ φύση στὴν καλή της ὥρα ἐβροῖχα,
λαχαρίζει ἡ ζωὴ σ' ὅλα τὰ μέρη.

Κάθε μοσχοβολιὰ καὶ κάθε χοῶμα,
κάθε πουλιοῦ κελἀΐδημα ξυπνάει
πόθο στὰ φυλλοκάρδια μου κι' ἐλπίδα

νὰ σοῦ ξαναφιλήσω τ' ἅγιο χῶμα,
νὰ ξαναἰδῶ καὶ τὸ δικό σου Μάη,
ὁμορφὴ μου, καλή, γλυκειὰ πατρίδα.

Λ. ΜΑΒΙΑΗΣ

Η «ΕΚΛΟΓΗ»

ἐκδίδεται σὲ συνεργασία
μὲ τὰ παρακάτω περιοδικά:

ÉCHO — Revue Internationale (Γαλλία).
INTERNATIONAL ECHO (Ὁλλανδία, Βέλγιο).
PARHAAT (Φιλανδία).

NEUE AUSTRISCHE (Γερμανία, Αὐστρία).
ECO DEL MONDO (Ἰταλία).

WEN CHIEN : Καθρέπτης (Κίνα). — WITYA : Γνώση (Σιάμ).

ΤΟΜΟΣ Δ'

M A I

ΑΡΙΘΜΟΣ 5

9 4 8

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΩΡΕΑ 1. Τμήμα
ΗΜΕΡΟΜ. 16.8.85
ΑΡΙΘ. 36005

Ποιὸς θα ὑπεραιοποιθῇ τὴν ἀνθρωπότητα;

Τοῦ ALBERT EINSTEIN

(Ὁμιλία πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς «Ἐνώσεως Ἐένου Τύπου»,
Νέα Ὑόρκη)

Οἱ μας σήμερα καταλα-
βαίνουμε βαθειὰ τὴν φο-
βερὴν θέσιν στὴν ὁποία βρί-
σκεται ἡ ἀνθρώπινη κοινωνία ποὺ
ἔχει ὅλη μαζί γίνει μιὰ μόνη κοι-
νότητα μὲ μιὰ κοινὴ τύχη. Ὅλοι
τὸ βλέπουν αὐτό, λίγοι ὁμως ἐνε-
ργοῦν ἀνάλογα μὲ τὴν περίστασιν.
Οἱ περισσότεροι ἀνθρώποι ἐξα-
κολοῦθοῦν νὰ ζοῦν τὴν καθημε-
ρινὴ τους ζωὴ. Μισοφοβισμένοι
καὶ μισοαδιάφοροι ἀντικρύζουν
τὴ μακάβρια κωμικοτραγωδία
ποὺ παίζεται στὴ διεθνή σκηνή.
Σ' αὐτὴ τὴ σκηνὴ ὅμως ὅπου οἱ
ἡθοποιοὶ κάτω ἀπὸ τοὺς δυνα-
τοὺς προβολεῖς παίζουν ὁ καθέ-
νας τὸ ρόλο του, ἀποφασίζεται ἡ

αἰριανή μας μοίρα, ἡ ζωὴ ἢ ὁ
θάνατος τῶν ἐθνῶν.
Θὰ ἦταν διαφορετικὴ ἡ κα-
τάστασις ἂν τὸ πρόβλημα δὲν ἀ-
ναφερόταν σὲ κάτι ποὺ τὸ δημι-
ούργησε ὁ Ἄνθρωπος ὁ ἴδιος,
στὴν ἀτομικὴ βόμβα. Θὰ ἦταν
διαφορετικὴ ἡ κατάστασις ἂν μιὰ
ἐπιδημία πανώλους ἀπειλοῦσε ὅλο
τὸν κόσμον. Σὲ τέτοια περίπτωσι
ἐδουλεύονται καὶ ἐμπειροὶ ἀνθρώ-
ποι θὰ συνεργάζονταν καὶ θὰ
κατέστρωναν ἓνα καλὸ σχέδιον γιὰ
νὰ καταπολεμήσουν τὸ κακόν. Ἀ-
φοῦ θὰ συμφωνοῦσαν γιὰ τὸν
τρόπον καὶ τὰ μέσα ποὺ θὰ μετα-
χειρίζονταν, θὰ ὑπέβαλαν τὸ σχέ-
διό τους στὶς κυβερνήσεις τους.

Αὐτὲς δὲν θὰ εἶχαν παρὰ ἐλάχι-
στες ἀντιρρήσεις καὶ μᾶλλον θὰ
συμφωνοῦσαν γρήγορα μὲ τις
προτάσεις τους. Ποτὲ βέβαια δὲν
θὰ σκέπτονταν νὰ χειρισθοῦν τὸ
ζήτημα ἔτσι ὥστε τὸ δικό τους
ἔθνος νὰ σωθῇ καὶ τὸ διπλανό
τους νὰ καταστραφῇ.

Δὲν θὰ μπορούσε ὅμως ἡ κα-
τάστασή μας νὰ συγκριθῇ μὲ τὴν
ἀπειλὴ μιᾶς ἐπιδημίας; Ὁ κό-
σμος εἶναι ἀνίκανος νὰ δῇ τὴν
κατάσταση ὅπως πραγματικά εἶ-
ναι, γιατί τὸν τυφλώνει τὸ πά-
θος. Ὁ φόβος καὶ ἡ ἀγωνία
δημιουργοῦν μίση καὶ ἐχθρότη-
τες. Ἡ προσαρμογὴ στοὺς σκο-
ποὺς καὶ στίς πράξεις τοῦ πολέ-
μου κατέστρεψε τὴ σκέψη τοῦ
ἀνθρώπου ἢ ζῦπνια, ἀντικειμε-
νικὴ καὶ ἀνθρωπιστικὴ σκέψη δὲν
ἔχει κανένα ἀποτέλεσμα καὶ πολ-
λὲς φορὲς θεωρεῖται ἀντιπατριω-
τικὴ.

Υπάρχουν, ἡ ἀλήθεια, στὰ ἀν-
τίθετα στρατόπεδα ἀρκετοὶ ἄν-
θρωποι μὲ βαθειὰ κρίση καὶ αἰ-
σθησιμὸς τῆς δικαιοσύνης, πού θὰ
εἶχαν τὴ δύναμη καὶ τὴν προθυ-
μία νὰ βροῦν μιὰ λύση. Οἱ προσ-
πάθειες ὅμως τῶν ἀνθρώπων
αὐτῶν ἐμποδίζονται ἀπὸ τὸ γε-
γονός ὅτι δὲν μποροῦν νὰ συγ-
κεντρωθοῦν καὶ νὰ συζητήσουν.
Σκέπτομαι ἀνθρώπους πού εἶναι
συνθητισμένοι νὰ ἀντικρούουν ἀν-
τικειμενικά ἓνα πρόβλημα καὶ ἡ
σκέψη τους δὲν θὰ σκοτιζόταν ἀπὸ
ὑπερβολικὸ ἐθνικισμὸ ἢ ἄλλα
πάθη. Ὁ ἀναγκαστικὸς αὐτὸς χω-
ρισμὸς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν
δύο στρατοπέδων εἶναι ἀπὸ τὰ

μεγαλύτερα ἐμπόδια στὴ λύση τοῦ
φλέγοντος προβλήματος τῆς διε-
θνοῦς ἀσφαλείας.

Ὅσο ἡ ἐπαφὴ ἀνάμεσα στὰ
δύο στρατόπεδα θὰ περιορίζεται
σὲ ἐπίσημες διαπραγματεύσεις,
δὲν βλέπω μεγάλες πιθανότητες
γιὰ μιὰ λογικὴ συνεννόηση, ἀφοῦ
ἡ προσήλωση στὸ ἐθνικὸ κέρδος
καὶ ἡ δημαγωγία κάνουν σχεδὸν
ἀδύνατη τὴ λογικὴ πρόοδο τῶν
συζητήσεων. Ἐκεῖνο πού τὸ ἔνα
κόμμα προτείνει ἐπίσημα, φαίνε-
ται γι' αὐτὸ τὸν λόγο καὶ μόνο ὕ-
ποπτο στὸ ἄλλο. Ἀκόμη, πίσω
ἀπὸ ὅλες τὶς ἐπίσημες διαπραγμα-
τεύσεις στέκει—ἂν καὶ κάπως κε-
καλυμμένη—ἡ ἀπειλὴ τῆς βίας τοῦ
πολέμου. Ἡ ἐπίσημη μέθοδος
μπορεῖ νὰ οδηγήσῃ σὲ ἐπιτυχία,
μόνο ὅταν οἱ ἀνεπίσημες συζη-
τήσεις ἔχουν προλαίανει τὸ ἔδα-
φος· πρῶτα πρέπει νὰ κερδίσουμε
τὴν πεποίθηση ὅτι μπορεῖ νὰ ἐ-
ξευρεθῇ μιὰ λύση ἱκανοποιητικὴ
καὶ γιὰ τὰ δύο μέρη καὶ μόνο
τότε οἱ διαπραγματεύσεις θὰ προ-
χωρήσουν μὲ κάποια ἐλπίδα ἐπι-
τυχίας.

Ἐμεῖς οἱ ἐπιστήμονες πιστεύ-
ουμε ὅτι ἐκεῖνο πού ἐμεῖς καὶ οἱ
συνάδελφοί μας θὰ κάνουμε ἢ
δὲν θὰ κατορθώσουμε νὰ κάνου-
με μέσα στὰ ἐπόμενα λίγα χρό-
νια, θὰ ἀποφασίσῃ τὴ μοῖρα τοῦ
πολιτισμοῦ μας. Χρέος μας θεω-
ροῦμε νὰ βοηθήσουμε τὸν κόσμον
νὰ καταλάβῃ τί πρέπει νὰ κάνει καὶ
νὰ δουλέψῃ, ὄχι γιὰ τὸν κατευνα-
σμὸ τῶν πνευμάτων, ἀλλὰ γιὰ τὴ
συνεννόηση τοῦ κόσμου καὶ τὴ συμ-
φωνία τῶν λαῶν καὶ τῶν ἐθνῶν.

Τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου

Τοῦ JULIAN HUXLEY
(Ἀπὸ τὸ «Syntheses», Βρυξέλλες)

Ὁ πραγματικὸς ἐπαναστατι-
κὸς χαρακτήρας πού ὁ
18ος αἰώνας ἔδωσε στὴν
ἐκφραση τῶν δικαιωμάτων τοῦ
ἀνθρώπου φάνηκε πὺλ πολὺ ἀπὸ
τὴ σημασία πού εἶχε στὴ γαλ-
λικὴ καὶ τὴν ἀμε-
ρικανικὴ ἐπανά-
σταση καὶ ἀπὸ τὴν
κατοπινὴ του ἐ-
πίδραση στὴν πο-
λιτικὴ σκέψη τῶν
ἀρχῶν τοῦ 19ου
αἰῶνος. Στὰ ἑκα-
τὸ πενήντα χρόνια
πού ἀκολούθησαν
ἐγίνε μιὰ ἀδιάκο-
πη προσπάθεια
γιὰ νὰ γίνῃ πραγ-
ματικὸ τὸ ἱ-
δανικὸ πού βρι-
σκεται μέσα στὸ
ἐπαναστατικὸ αὐ-
τὸ πνεῦμα. Ἡ
προσπάθεια αὕτη,
ἂν καὶ κατὰ και-
ροὺς ἐγκαταλεί-
φθηκε καὶ ἐπισκι-
άστηκε, ἔφερε μιὰ
σημαντικὴ πρόο-
δο. Ἐστὶ ἀπὸ τὸ
1850 καὶ ὕστερα,

οἱ ἀγανῶστες μας θὰ θυμοῦν-
ται πὺς στὴν «Ἐκλογὴ» δημο-
σιεύσαμε ἓνα ἀρθρο τοῦ Μύρν-
ταλ γιὰ τὴν οἰκονομικὴ Ἐπιτρο-
πὴ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν
στὴν ὁποία ἐργάζεται ὡς γραμ-
ματέας τοῦ Ἐκτελεστικοῦ. Ἐλ-
πίζουμε ὅτι ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ,
θὰ μπορούμε νὰ δημοσιεύσουμε
σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία τῶν
ἀγανῶστών μας καὶ ἄλλα ἀρθρα
ἡγετικῶν μελῶν τοῦ Ο. Η. Ε.
Σήμερα δίνουμε ἓνα ἀρθρο τοῦ
Δρ. Τζούλιαν Χάξλεϋ, Γενικοῦ
Διευθυντῆ τοῦ «Ὀνέσκο», στὸ
ὁποῖο ἐξετάζει τὰ προβλήματα
πού παρουσιάζονται καθὼς τὰ
Ἡνωμένα Ἐθνη, μὲ τὴ βοή-
θεια τοῦ «Ὀνέσκο», καταρτί-
ζουν μιὰ νέα διακήρυξιν τῶν
δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου.

τῶν ἐργατῶν στὰ μέσα τοῦ 19ου
αἰῶνα δὲν ἦταν βέβαια καλύτε-
ρες ἀπὸ τῶν προγόνων τους καὶ
ἀσφαλῶς πολλοὶ θὰ αἰσθάνων-
ται ἀμφιβολία ἂν τὸ δικαίωμα τῆς
ἐλευθερίας ἐκλογῆς τοῦ ἐπαγγέλματος

ἦταν προνόμιο, ὅταν
τὸ ἀντιστάθμισμά του
ἦταν ἡ ἀνεργία. Μὲ
τὴν συγκεντρωτι-
κὴ τάση τῶν βιο-
μηχανιῶν καὶ τῆς
οἰκονομίας, ἡ ἐλευ-
θερία τῆς αὐτομικῆς
ἐπιχειρήσεως πῆρε
πολὺ διαφορετικὸ
χαρακτήρα, πού
κατέληξε στὰ τε-
ράστια τράστ καὶ
τὰς ἀρτέλ τοῦ 20ου
αἰῶνα, μὲ συχνὰ
διεθνή ἀκτίνα δρά-
σεως. Μὲ ἀνάλογο
τρόπο, ἂν καὶ σὲ
μικρὸ βαθμὸ, πε-
ριορίστηκε ἡ ἐλευθε-
ρία τοῦ τύπου ἀπὸ
τὴν ἐξέλιξιν τοῦ
20ου αἰῶνα πού
μεταμόρφωσε, σὲ
μεγάλον βαθμὸ τὸν
τύπο σὲ ἐπικερδῆ

ἐπιχειρήσιν ἢ σὲ πολιτικὸ ὄργανο
καὶ ἔτσι ἐγίνε αἷτια νὰ δη-
μιουργηθοῦν τὰ τράστ τοῦ τύπου καὶ
πρακτορεῖα μὲ μονοπώλιο στίς εἰδήσεις.

Ἡ ἐξέλιξιν ὥστόσο τῆς ἀν-
θρώπινης σκέψης σὲ ὁρισμένα
σημεῖα, ἔφερε βαθιεῖς ἀλλα-
γὲς στὴν γενικὴ ἀντίληψιν πού
εἶχαν οἱ ἄνθρωποι γιὰ τὸν κό-
σμον. Ἀνάμεσα σ' αὐτά, δύο ἐ-
χουν ἰδιαιτέρη σημασία: ἡ δια-
τύπωση καὶ ἡ γενικὴ ἀποδοχὴ
τῆς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως καὶ ἡ

εμφάνιση του μαρξισμού. Η δράση των δύο αυτών παραγόντων σχετικά με το ζήτημα των δικαιωμάτων του ανθρώπου, έφερε το στοιχείο του δυναμισμού και της σχετικότητας. Οι άνθρωποι αναγνώρισαν ότι όλες οι εκδηλώσεις της ζωής — και οι ανθρώπινες κοινωνίες μαζί — εξελίσσονται και αλλάζουν και ότι συνεπώς τα δικαιώματα του ανθρώπου, τόσο του ατόμου όσο και της κοινότητας δεν είναι δυνατόν να θεωρηθούν παρά σε σχέση με τις συνθήκες του χρόνου και του χώρου.

Στο διεθνές πεδίο, στο τέλος του πρώτου παγκοσμίου πολέμου, παρουσιάστηκε μία τάση να διατυπωθούν κατά ένα γενικό τρόπο τα δικαιώματα της κοινότητας με την αρχή του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης των λαών. Γρήγορα όμως έγινε φανερό πόσο η αρχή αυτή ήταν ατελής και άοριστη, όταν οι άνθρωποι μπόρεσαν να κρίνουν τα αποτελέσματα των προσπαθειών που έγιναν για να εφαρμοστού. Μέσα στα τελευταία είκοσι ή τριάντα χρόνια προσπαθήσαμε ακόμη να διατυπώσουμε τα δικαιώματα των εθνών και άλλων ανάλγων ομάδων με διεθνείς και υπερεθνικούς οργανισμούς, προσπάθεια που συνεχίζεται ως σήμερα.

Τέλος η επέκταση της ανεργίας στα χρόνια του μεσοπολέμου και η έντονη οικονομική κρίση που ακολούθησε προκάλεσαν μία κρίση στην εξέλιξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου όπως τα είχε διατυπώσει ο 18ος αιώνας. Μία από τις πρώτες συνέπειες ήταν η γρήγορη εξέλιξη των μέσων της κοινωνικής ασφάλειας που είναι αντίθετα με το ατομικιστικό πνεύμα των δικαιωμάτων αυτών.

Στο μεταξύ όλες αυτές οι αντιλήψεις δοκιμάστηκαν και με άλλο τρόπο, με την εξέλιξη δη-

λαδή της ΕΣΣΔ ύστερα από την επανάσταση του 1917. "Αν μιλήσουμε σαν Ιστορικοί μπορούμε να πούμε ότι η Ρωσία δεν πέρασε ποτέ μια περίοδο παρόμοια με τη μεταρρύθμιση ή τη γένεση του Δυτικού κεφαλιστικού κρατισμού. Και στις δύο αυτές περιόδους η ελευθερία του ατόμου, η ελευθερία της συνειδήσεως και της γνώμης και η ελευθερία της οικονομικής επιχειρήσεως αντιτάχθηκαν στην έπληξη εξουσία, άσχετα αν ήταν η Εκκλησία ή το Κράτος. Κι εκτός απ' αυτό τα γεγονότα οδήγησαν γρήγορα τη Ρωσία στην απόφαση να υιοθετήσει την αρχή της γενικής εξισώσεως και της μονοκομματικής πολιτικής.

Το Σοβιετικό καθεστώς προσπάθησε να πραγματοποιήσει το ιδανικό των δικαιωμάτων του ανθρώπου από μία έντελως διαφορετική σκοπιά όπως φανερώνει και η αντίθεση που συχνά υπογραμμίζεται σήμερα ανάμεσα στη δυτική αντίληψη και στην κομμουνιστική ερμηνεία της λέξης «δημοκρατία».

Ακόμη η επαναστατική κατάσταση της ΕΣΣΔ και οι απειλές — έξωτερικές και έσωτερικές — που έβαζαν σε κίνδυνο τη σταθερότητα του καθεστώτος, έγιναν αίτια να θεωρηθεί ακατάλληλη για την ώρα η παροχή τέλει ελευθερίας γνώμης και συνειδήσεως, τύπου και πληροφωριών. Τόν 20όν αιώνα είδαμε μία τάση προς συστηματική οργάνωση στο οικονομικό και κοινωνικό πεδίο και σε άλλες χώρες εκτός από τη Ρωσία, κυρίως σε μερικές δυτικές δημοκρατίες. Έπειδή η συστηματική οργάνωση περιορίζει αυτόματα μερικές από τις πατροπαράδοτες ελευθερίες του ατόμου, δημιουργήθηκε ένα καινούργιο ενδιαφέρον για τη μελέτη των θεωρητικών τους βάσεων.

Έτσι λοιπόν το ζήτημα αυτό αν το δη κανείς από όρισμένη σκοπιά, μπορεί να φανεί σαν σύγκρουση δύο ξεχωριστών αντιλήψεων σχετικά με την πρακτική εφαρμογή των δικαιωμάτων του ανθρώπου, αντιλήψεις που προέρχονται από διαφορετικές ιστορικές εκδηλώσεις και που γεννήθηκαν σε διαφορετικές κοινωνικές συνθήκες. Η μία ξεκινά από την αρχή ότι το άτομο έχει δικαιώματα ιδιαίτερα και ουσιαστικά και βλέπει με δυσπιστία τη δύναμη μιάς κεντρικής εξουσίας και την κυβερνητική παρέμβαση. Η άλλη, ακολουθώντας τη μαρξιστική θεωρία και την αρχή μιάς κεντρικής κυβερνητικής εξουσίας, δέχτηκε γρήγορα τη θεωρία της οργανωμένης οικονομίας (κάτι που ενισχύει περισσότερο την κεντρική εξουσία) και της μονοκομματικής κυβερνήσεως (κάτι που ipso facto περιορίζει όρισμένες πολιτικές ελευθερίες). Κάθε μία απ' αυτές τις τάσεις στο διάστημα της Ιστορίας της πέρασε από μεταβολές, και τόσο στη μία όσο και στην άλλη, πολλές από τις μεταβολές έτειναν στην προσέγγιση με το αντίθετο σύστημα.

Οι δύο αυτές αντιλήψεις της πρακτικής εφαρμογής των δικαιωμάτων του ανθρώπου σε άλλα σημεία συμπληρώνονται και σε άλλα συγκρούονται. Ένα λοιπόν από τα σπουδαιότερα έργα που θα πρέπει να αναλάβουμε άμεσα, θα είναι να δοούμε το κοινό μέτρο της μελλοντικής εξέλιξεως των δύο αυτών τάσεων ή, για να μεταχειριστούμε την ορολογία της μαρξιστικής διαλεκτικής, να ενώσουμε τους δύο δρους της αντιθέσεως σε μία ανώτερη σύνθεση. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι να στρέψουμε τις έρευνες προς όριμένα προβλήματα, γενικά και ειδικά.

Α) ΓΕΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

1) Ποιές είναι οι σχέσεις ανάμεσα στα πολιτικά, κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα των ατόμων (ανάλογα με το φύλο και την ηλικία) και των ομάδων μέσα σε διαφορετικούς τύπους σε διαφορετικές ιστορικές συνθήκες;

2) Ός ποιό σημείο οι διαφορές που χωρίζουν στις διάφορες κοινωνίες τις εκδηλώσεις των δικαιωμάτων και των ελευθεριών του ατόμου στο ιδεολογικό πεδίο δείχνουν πιστά τις διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες στις ίδιες περιοχές;

3) Ός ποιό σημείο οι σχέσεις των ανθρώπων από την ατομική και κοινωνική άποψη (π.χ. σχέσεις ταξικές, εθνικές και διεθνείς) άλλαξαν στις κυριότερες εξελιγμένες περιοχές του κόσμου μέσα στα τελευταία εκατό χρόνια;

α) από πολιτιστική και πνευματική πρόοδο στο πεδίο των επιστημών, της τέχνης και της φιλοσοφίας, και

β) από την υλική πρόοδο στο πεδίο της εφαρμοσμένης επιστήμης, της τεχνικής, της οικονομικής και κοινωνικής διαρθρώσεως και της εθνικής και διεθνούς οργανώσεως.

4) Πιο ειδικά:

α) ως ποιό σημείο η πατροπαράδοτη αντίληψη των δικαιωμάτων του ανθρώπου έτσι όπως την εκφράζουν οι διακηρύξεις του 18ου αιώνα, δέχτηκε τον αντίκτυπο της βιομηχανικής επανάστασεως και τα αποτελέσματά της πριν από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο;

β) ως ποιό σημείο τα δικαιώματα των ατόμων και των ομάδων άλλαξαν από τα γεγονότα ύστερα απ' αυτήν την περίοδο;

5) Ποιές σχέσεις υπάρχουν α-

νάμεσα στα δικαιώματα και τα καθήκοντα:

α) των ατόμων β) των ομάδων και ανάμεσα στην ατομική ελευθερία και στις κοινωνικές και ομαδικές υποχρεώσεις;

6) Ποιές περιστάσεις δικαιολογούν περιορισμό ή κατάργηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που είχαν κανονικά αναγνωρισθεί;

Β) ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΑ

Ποιές είναι σήμερα στον κόσμο οι θεωρητικές βάσεις, τα πρακτικά όρια και οι πραγματικές έγγραφες για τις καθιερωμένες ελευθερίες και τα δικαιώματα, όπως αυτές που αναφέρουμε παρακάτω.

1) Έλευθερία συνειδήσεως και θρησκείας α) των ατόμων, β) των οργανωμένων θρησκευτικών ομάδων.

2) ελευθερία του λόγου (δικαίωμα να μιλή κανείς ελεύθερα) και ελευθερία σκέψεως.

3) ελευθερία του συνέρχεσθαι.

4) ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και οργανοῦσθαι μαζί με τις πρακτικές της συνέπειες (δικαίωμα άπεργίας).

5) ελευθερία κινήσεως α) στο έσωτερικό της χώρας β) από τη μία χώρα στην άλλη, γ) ελευθερία άλλαγής εθνικότητας.

6) ελευθερία κυκλοφορίας των ειδήσεων και δικαίωμα άποκτήσεως άντικειμενικών πληροφοριών: α) στο έσωτερικό μιās χώρας β) από τη μιā χώρα στην άλλη (ελευθερία του τύπου κλπ.)

7) πολιτική ελευθερία και ισότητα στην εξάσκηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων (δικαίωμα ψήφου) α) των οργανωμένων κομμάτων β) των ατόμων.

8) ελευθερία έκφράσεως (έδω συμπεριλαμβάνεται ή ελευθερία

των συγγραφέων και καλλιτεχνών).

9) δικαίωμα και ελευθερία συμμετοχής όλων στα οικονομικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά εύεργετικά μέτρα.

10) δικαίωμα άπόλυτης ολοκληρώσεως της προσωπικότητας.

11) ελευθερία εκπαιδεύσεως.

12) ελευθερία στην έρευνα και δημοσίευση στο πεδίο της έπιστήμης και της φιλοσοφίας.

13) δικαίωμα εργασίας ή άργοςχολίας.

14) ελευθερία και ισότητα στα μέτρα συντηρήσεως α) για το άτομο β) για τα έθνη.

15) δικαίωμα άπαλλαγής από το φόβο (δικαίωμα να έχη κανείς προστασία).

16) δικαίωμα άπαλλαγής από την πένια (δικαιώματα οικονομικά, δικαίωμα οικονομικής ασφάλειας, κατώτατο βιοτικό επίπεδο, κλπ.).

17) δικαίωμα άπαλλαγής από την έκμετάλλευση και την καταπίεση (κοινωνικά δικαιώματα).

18) δικαίωμα δικαιοσύνης.

19) δικαίωμα προστασίας από τις άρρώστιες.

20) δικαίωμα ιδιοκτησίας.

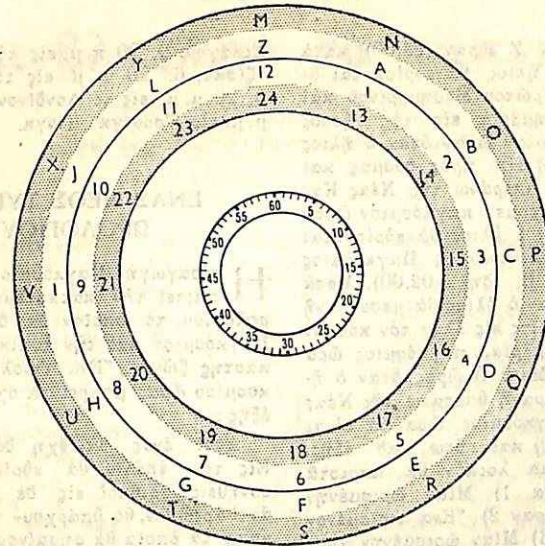
21) δικαιώματα και ελευθερίες των μειονοτήτων α) έθνικών, β) πολιτικών, γ) θρησκευτικών, δ) πολιτιστικών ή γλωσσικών και δικαίωμα αυτόδιαθέσεως των μειονοτήτων αυτών.

22) δικαιώματα και ελευθερίες των λαών, δηλαδή άποικιακών λαών, που πολιτικά δέν είναι ανεξάρτητοι.

23) δικαιώματα των έθνών α) του ενός άπέναντι στο άλλο β) άπέναντι στις διεθνείς ή υπέρ-έθνικές οργανώσεις που υπάρχουν και που θα δημιουργηθούν.

24) δικαιώματα των γυναικών, των παιδιών, των άναπήρων και των ήλικιωμένων.

25) όλα τα άλλα δικαιώματα και οι ελευθερίες.

Παγκόσμιος Ώρα

Μία πρόταση του RICHARD COUDENHOVE - KALERGI

(Από το «Neue Zürcher Zeitung», Ζυρίχη)

Ο 19ος αιώνας, με την εξέλιξιν των σιδηροδρομικών ταξιδίων, έγγνώρισε την εισαγωγήν της κατά ζώνας ώρας, καθ' όσον ήτο άδύνατον να συνταχθούν χρονικοί πίνακες κινήσεως των σιδηροδρόμων εάν έπρόκειτο να υπολογίζονται αι διάφοροι τοπικοί ώραι. Ο εικοστός αιώνας με την εξέλιξιν της αεροπορίας και των ραδιοηλεφώνων κατέστησεν φανεράν την ανάγκην και άλλων μεταρρυθμίσεων. Αι ώραι των σιδηροδρόμων πρέπει να συντονισθούν εις ένα διεθνές σύστημα Παγκοσμίου Ώρας. Η παγκόσμιος ώρα κατέστη απαραίτητος διά τους παρακολουθώντας τας ραδιοφωνικάς έκπομπάς, διά τους ταξιδιώτας αεροπλάνων και δι' όλους όσοι χρησιμοποιούν τα διηπειρωτικά τηλέφωνα.

Θεωρητικώς, ή ώρα του Γκρήνουϊτς έγένετο παγκοσμίως άποδεκτή όταν,

εις τα 1884, ο Μεσημβρινός του Γκρήνουϊτς ώρισθη διεθνώς ως χρονομετρική βάση. Είς την πραγματικότητα εν τούτοις, ο τρόπος αυτός της μετρήσεως του χρόνου, οδδέποτε διήρξε ίκα νοποιητικός, καθ' όσον πάντοτε υπάρχει ή δυσκολία της συσχέτισεως της ώρας των διαφόρων ζωνών. Όταν π.χ. ή Ανατολική ώρα είναι 12 (μεσημβρία) εις την Φλωρίδα δέν έχουμε 5 μ. μ. (Γκρήνουϊτς) αλλά 5.30 μ. μ.

Μία μεταρρύθμισις της διεθνούς ώρας θα άπήτει κατά πρώτον συσχέτισιν της ώρας των διαφόρων ζωνών εις όλον τον κόσμον με την ώραν του Γκρήνουϊτς και, κατά δεύτερον, την δήλωσιν των 24 ώρων διά των 24 γραμμάτων του Λατινικού αλφαβήτου.

Καθώς ή σφαίρα διαιρείται εις 360° μήκους, κάθε ζώνη 15° άποτελεί μιαν χρονικήν ζώνην. Η παγκόσμιος ώρα

θὰ ἀρχίξῃ τὴν Ζ ὥραν (24.00) κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ ἥλιος θὰ εὐρίσκειται ὑπεράνω τοῦ Πρώτου Μεσημβρινοῦ καὶ θὰ εἶναι μεσημβρία εἰς τὰς νήσους Φίτζι. Μετὰ μίαν ὥραν δταν ὁ ἥλιος θὰ ἔχῃ κινήσῃ 15° πρὸς δυσμὰς καὶ θὰ εὐρίσκειται ὑπεράνω τῆς Νέας Καληδονίας, θὰ ἔχομεν παγκόσμιον ὥραν Α (01.00) δταν ὁ ἥλιος θὰ εὐρίσκειται ὑπεράνω τοῦ Σίντεν, ἡ Παγκόσμιος ὥρα θὰ εἶναι Β, (24.00). Μετὰ δέκα ὥρας, δταν ὁ ἥλιος θὰ μεσουρανῇ εἰς τὸ Γκρήνουιτς εἰς δλον τὸν κόσμον θὰ εἶναι μεσημβρία, παγκόσμιος ὥρα Μ, (24.12). Μετὰ 5 ὥρας δταν ὁ ἥλιος θὰ μεσουρανῇ ὑπεράνω τῆς Νέας Γόρκης ἡ παγκόσμιος ὥρα θὰ εἶναι Ρ, (24.17.00) καὶ οὕτω καθ' ἐξῆς.

Κάθε γράμμα λοιπὸν θὰ παριστᾷ τρία πράγματα 1) Μίαν ὠρισμένην Παγκόσμιον ὥραν 2) Ἐνα ὠρισμένον Μεσημβρινόν. 3) Μίαν ὠρισμένην χρονικὴν ζώνην. Τὸ γράμμα R π.χ. θὰ σημαίνει ὅχι μόνον τὴν ὥραν 17.00 (5 μ.μ.) τοῦ Γκρήνουιτς, ἀλλὰ καὶ 75° γεωγραφικὸν πλάτος δυτικῶς τοῦ Γκρήνουιτς καὶ τελικῶς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐπίσημον ὥραν.

Μία τοιαύτη μεταρρυθμῖσις θὰ εἴχε σημαντικὰς συνεπείας. Ὅταν κάποιος ἀπὸ τὴν Ζυρίχην θέλῃ σήμερα νὰ τηλεφωνῇ εἰς τὴν Καλκούταν π.χ. εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ὑπολογίσῃ μετὰ προσοχῆς τὴν ὥραν. Ἡ εἰσαγωγὴ τῆς διεθνoῦς ὥρας, ὅχι μόνον θὰ ἀπλοποιήσῃ τὰ πράγματα εἰς αὐτὸ τὸ πεδῖον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ διεθνή ραδιοφωνικὰ προγράμματα. Ἐάν μία ραδιοφωνικὴ ὁμιλία ἢ ἕνα κονσέρτο μεταδοθῇ εἰς τὴν R ὥραν ἐκ Παρισιῶν, τότε ὅλος ὁ κόσμος θὰ ἐννοῇ πότε θὰ γίνῃ ἡ ἐκπομπή, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ταξιδιωτῶν οἱ ὅποιοι περνῶν τὸν Ἀτλαντικὸν δι' ἀεροπλάνου ἢ εὐρίσκονται εἰς τὴν θάλασσαν ἢ εἰς ἕνα ὑπερπληθύνον σιδηρόδρομον. Ὅλοι θὰ ἐννοοῦν τί σημαίνει ὥρα R. 20 = 12.20 μ.μ. εἰς τὴν Νέαν Γόρκην, 11.20 π.μ. εἰς τὸ

Σικάγον, 9.20 π.μ. εἰς τὸ Σάν Φραντζίσκο, 6.20 μ.μ. εἰς τὴν Ζυρίχην, 5.20 μ.μ. εἰς τὸ Λονδῖνον καὶ 12.20 μ.μ. εἰς Τσουνγκ-Κίγκιν.

ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ ΤΥΠΟΣ ΩΡΟΛΟΓΙΟΥ

Η εἰσαγωγὴ Παγκοσμίου Ὁρας ἀπαιτεῖ τὴν κατασκευὴν ἐνὸς ὠρολογίου τὸ ὁποῖον θὰ δεικνύῃ τὴν Παγκόσμιον καὶ τὴν τοπικὴν ὥραν ἐκείνης τῆς ζώνης. Ἐνα ὠρολόγιον Παγκοσμίου Ὁρας μπορεῖ νὰ σχεδιασθῇ ὡς ἐξῆς:

Ἀντὶ ἐνὸς θὰ ἔχῃ δύο δίσκους. Εἰς τὸν ἐπάνω θὰ εὐρίσκωνται οἱ συνήθεις ἀριθμοὶ εἰς δὲ τὸν κάτω, ἀντὶ ἀριθμῶν, θὰ ὑπάρχουν τὰ 24 γράμματα τὰ ὁποῖα θὰ σημαίνουν τὴν Παγκόσμιον ὥραν. Παραπλευρῶς ἐκάστου ἀριθμοῦ θὰ ὑπάρχῃ ἕνα ἀνοιγμα ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ προβάλλῃ ἕνα γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου. Ἐκ τῶν 24 γραμμάτων, τὰ 12 μόνον θὰ φαίνωνται εἰς κάθε δεδομένην στιγμὴν ἐνῶ τὰ ἄλλα 12 θὰ εἶναι, καλυμμένα. Ὁ δεύτερος αὐτὸς δίσκος θὰ ἀλλάξῃ αὐτομάτως εἰς δύο σειράς, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία θὰ ἀρχίξῃ ἀπὸ τὸ Z.A.B.C.—L (12 ὥραι) καὶ ἡ ἄλλη ἀπὸ τὸ M.N.O.—Y (διὰ τὰς ὑπολοίπους 12 ὥρας)

Τὸ ὠρολόγιον τῆς Παγκοσμίου Ὁρας θὰ ἔχῃ μεγάλην ἀξίαν διὰ τὴν ἀεροπορίαν, διὰ τὰ πλοῖα καὶ τοὺς ὑπὲρ-ἡπειρωτικούς σιδηροδρόμους διὰ τὰς μακρυνὰς τηλεφωνικὰς συνδέσεις. Ὅταν μίαν φορὰν γίνῃ δεκτὴ ἡ παγκόσμιος ὥρα εἰς τὰς διηπειρωτικὰς ἀεροπορικὰς συγκοινωνίας καὶ τὰ ραδιοφωνικὰ προγράμματα, τὸ ὠρολόγιον τῆς Παγκοσμίου Ὁρας θὰ ἀρχίσῃ νὰ συνηθίζεται μέχρις οὗ ἕνα ὠρολόγιον χωρὶς τὸν δεύτερον δίσκον τῆς παγκοσμίου Ὁρας θὰ φαίνεται τόσον περιεργον, ὅσον φαίνεται σήμερον ἕνα ὠρολόγιον χωρὶς λεπτοδείκτην...

Εἶναι βλαβερό τὸ κάπνισμα;

Τοῦ Dr. HERBERT BJERLÖV
(Ἀπὸ τὸ «Vecko-Journalen», Στοκχόλμη)

Νὰ καπνίζουμε ἢ νὰ μὴν καπνίζουμε; Αὐτὸ εἶναι τὸ ἐρώτημα. Πολλοὶ σύγχρονοι Ἀμλεῖται πονοκεφάλιασαν γι' αὐτό, μυστήριον ὅμως καλύπτει τὴν ἀπάντησιν. Ἡ ἐπιθυμία τῶν ἀνθρώπων πού ζητοῦν πληροφορίας καὶ διηγήσεις εἶναι μεγαλύτερη βέβαια ἀπὸ τὴν ἱκανότητα τῶν γιατρῶν νὰ τὴν ἱκανοποιήσουν. Μόνο μέσα στὰ τελευταῖα 15-20 χρόνια οἱ ἐπιστήμονες σ' ὅλο τὸν κόσμο ἐδείξαν κάποιον ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ πρόβλημα αὐτὸ χωρὶς βέβαια καὶ νὰ πλησιάσουν στὴ λύσιν του. Ἐκείνοι πού πρῶτοι σχημάτισαν μίαν ὀρισμένη γνώμην δὲν εἶναι οἱ γιατροί, ἀλλὰ οἱ ἀθλητὲς καὶ προπονητὲς. Ἡ ἀποφῆ τους ἦταν ἀπλὴ καὶ καθαρὴ σὰν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας καὶ δὲν τὴν σκότιζαν ἀτέλειωτες ἀμφιβολίες μὲ «γιατί» καὶ «εἰναι» σὺν τὸ; εἶναι ἀληθινὸ; Τὸ μέτρο καὶ τὸ χρονόμετρο φανερώσανε αὐτοὺς φιλάρχους πῶς ἕνας ἄνθρωπος πού καπνίζει δὲν πετυχαίνει καλὰς ἐπιδόσεις — δὲν πηδᾷ πολὺ μακρὰ καὶ δὲν τρέχει τόσο γρήγορα. Οἱ ἐξαιρέσεις εἶναι πολὺ σπάνιες. Πρέπει λοιπὸν νὰ καταλήξουμε σὸ συμπέρασμα ὅτι ἐκεῖνο πού δὲν εἶναι καλὸ γιὰ ἕνα ἐξαιρετικὰ ρωμαλέο ἄνθρωπον, πολὺ σπάνια μπορεῖ νὰ εἶναι καλὸ γιὰ ἕνα συνηθισμένο ὄργανισμὸ, καὶ θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἀπόλυτα βλαβερό γιὰ ὁποῖον εἶναι ἄρρωστος.

Ὡστόσο εἶναι περίεργον πρᾶγμα ὅτι οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι, ἐνῶ παραδέχονται πῶς δὲν εἶναι καλὸ γιὰ ἕνα ἀθλητὴ νὰ καπνίζῃ, ὥστόσο προτιμοῦν νὰ ὑψώνουν ἕνα παραπέτασμα

καπνοῦ ἐνάντια σὸ γεγονός αὐτὸ καὶ τὸ συμπέρασμα ὅτι δὲν πρέπει καὶ οἱ ἴδιοι νὰ καπνίζουν ὕστερα ἀπὸ πολλὰς δικαιολογίας «ναί, ἀλλὰ ἔξεραι...», ὕστερα ἀπὸ ὑπεκφυγές, ἀστεῖα κ. λ. π. ἔρχεται ἡ τελικὴ ἀπάντησις: «Μὰ μοῦ ἀρέσει νὰ καπνίσω ἕνα τσιγάρο», ἢ «Καπνίζω γιὰ νὰ καλμάρω τὰ νύδρα μου» κ.λ.π. Οἱ σοβαρότεροι ρωτοῦν: «Τί λέει γι' αὐτὸ ἡ ἐπιστήμη; Τί λέει ἡ πείρα; τὸ κάπνισμα εἶναι βλαβερό;»

Ἐδῶ οἱ γιατροὶ βρίσκονται σὲ δίλημμα, γιατί τὸ πρόβλημα δὲν ἔχει λυθῇ ἱατρικὰ καὶ οἱ γνώμες εἶναι πολὺ διχασμένες. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν μᾶς φανερῶνουν ἀτελῆ στοιχεῖα, ὑπερβολικὰ συμπεράσματα καὶ, πᾶνω ἀπ' ὅλα, τὴν ἐξαιρετικὰ πολὺπλοκὴ μορφή τοῦ προβλήματος δταν τὸ ἐξετάσουμε ἀπὸ πρὸς κοντὰ. Ἀτέλειωτὸς κόποι ἐγίναν γιὰ νὰ ἐξετασθῇ ἡ νικοτίνη καὶ ἡ ἐπίδρασίς της σὸ ἀνθρώπινο σῶμα, καὶ αὐτὸ ἦταν φυσικὸ, γιατί ἡ νικοτίνη στὴν καθαρὴ τῆς μορφῆς εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα γνωστὰ δηλητήρια, σχεδὸν στὴν ἴδια μοῖρα μὲ τὸ πρῶσιον ὀξύ. Ἡ φαρμακολογία βάζει τὰ πράγματα πρὸ ὥρᾳ τὰ μικρὰ ποσὰ. Φοροῦν σχεδὸν ἀμέσως ἀν τὸς βάλουμε κοντὰ σὸ ράμφος τοῦ ἕνα γυάλινου μικροσωλήνα πού τὸν ἔχομε βουτήξει σὲ νικοτίνη, καὶ γιὰ τὸν ἄνθρωπον ἡ θανατηφόρος δόσις δὲν ἐξερᾷ τὰ λίγα ἐκατοστὰ τοῦ γραμμαρίου.

Ὡστόσο τὸ σῶμα μπορεῖ νὰ συνηθίσῃ στὴ νικοτίνη, ὅπως ἔχει καθένας πού αἰσθάνθηκε ζάλη καὶ ναυτία δταν πρωτοδοκίμασε νὰ καπνίσῃ καὶ ὕστερα, ὅχι μόνο τὴ συνηθίσει, ἀλλὰ τὴ

βρήκε ευχάριστη. Πολλοί άνθρωποι λένε: Δεν έχει αποδειχθεί ότι η νικολίνη οπωσδήποτε βλάπτει' γι' αυτό ως καπνίσουμε. Σας παρακαλώ να σημειώσετε τη λέξη: καπνίζω. Δεν καταλαβαίνουν ότι υπερθεύουν δύο έντελως διαφορετικά πράγματα. Η νικολίνη είναι ένα ειδικό δηλητήριο με γνωστή χημική σύνθεση, και είναι γνωστές οι φαρμακευτικές της ιδιότητες. Αλλά τι είναι το κάπνισμα; Κάτι έντελως διαφορετικό: μία διαδικασία κατά την οποία καίγεται καπνός, και δημιουργείται διοξείδιο του άνθρακος, μαζί με ανκρίσματα άλλα προϊόντα της καύσεως, όπως βάσεις πυρίτινης, αμμωνία, μεθυλικά άξια, κ.λ.π.

Το κάπνισμα λοιπόν και η νικολίνη, είναι έντελως ξεχωριστά πράγματα και εκτός από τη νικολίνη θα έπρεπε να εξετάσουμε όλα τα άλλα προϊόντα που δημιουργούνται με το κάπνισμα για να μπορέσουμε να φτάσουμε κάπου στις έρευνές μας. «Οτόσο, άκομα και η φαρμακολογία που ανέφερα, αναφέρει τη νικολίνη και το κάπνισμα χωρίς να τι εξχωρίσει, σαν να ήταν το ίδιο πράγμα. Τα διάφορα προβλήματα που θα εξετάσουμε είναι, όπως είπα και παραπάνω, τόσο καταπληκτικά διάφορα, και τόσο απλοκα, ώστε είναι περιεργο που οι επιστήμονες βρίσκουν δύσκολο να εξηγήσουν εκείνο που οι κοινοί άνθρωποι το ξέρουν από ένστικτο.

Εκτός από όλα αυτά υπάρχουν και προβλήματα υπερευσαισθησίας, αλλεργίας και ιδιοσυγκρασίας. «Οποιοι υποφέρουν από άσθμα ή παρόμοιες ένοχλησεις ή σχετίζονται με κάποιον που βασανίζεται απ' αυτά, θα καταλάβει άμέσως τι θέλω να πω. Όπως είναι μάταιο π.χ. να συμβουλευθούμε κάποιον που παθαίνει αναφυλαξία από γαρίδες να μην τρώει 24 αλλά μόνο 12, ενώ παθαίνει τον έρεθισμό άκομα κι όταν φάει ένα μικρό κομματάκι, έτσι δεν έχει όφελος να πούμε σε κάποιον που τον πειράζει κάτι από τον καπνό, να ελαττώσει το τσιγάρο. Πρέπει να το σταματήσει έντελως ή να βρή ένα χαρμάνι που να μην τον πειράζει.

Γενικά ή αντίδραση που παρουσιάζουν τα άτομα στο κάπνισμα έχει πάρα πολλές μορφές. Προσέξτε την ακόλουθη περίπτωση. Μία κοπέλλα, γραμματεός σε μία εταιρία, πήγε στο γιατρό γιατί την ένοχλούσε η καρδιά της. Η ένοχληση ήταν παρόμοια με καίνες που προκαλεί η δηλητηρίαση από τη νικολίνη ή το κάπνισμα. Έκείνη όμως είπε, άγανακτισμένη, ότι δεν είχε ποτέ της καπνίσει τσιγάρο. Αεπιτομερέστερη εξέταση απέδειξε ότι όταν είχε άδεια, ήούχαζε απ' αυτήν την ένοχληση, μόλις όμως ξαναγύριζε στη δουλειά της, της ξαναρχιζε. Το ίδιο πάθαινε όταν βρισκόταν σε καπνιστήριο τράινου ή πλοίου. Στο τέλος βρέθηκε ότι ο προϊστάμενός της ήταν σωστό «φουγάρο». Έτσι αποδείχθηκε ότι η κοπέλλα είχε υπερευσαισθησία στον καπνό.

Όταν ο προϊστάμενός της το άκουσε, φοβήθηκε και ζήτησε να τον εξετάσουν. «Γιατί, είπε, εκείνο που βλέπτε είναι που βρίσκεται κοντά μου θα είναι πολύ βλαβερό για μένα τον ίδιο». «Οτόσο και η προσεκτικότερη εξέταση δεν μπόρεσε να βρή καμία ανωμαλία στον οργανισμό του. Αυτό θα έπρεπε να είναι καλή απόδειξη για τη διαφορά που υπάρχει στην ικανότητα κάθε άτόμου να αντιδρά στην επίδραση του καπνίσματος.

Το ίδιο συμβαίνει και με τα δηλητηριώδη άξια. Από 12 στρατιώτες που δούλευαν σ' ένα φορητό που έκινε με γκαζόζεν σκεπασμένο μ' ένα μουσαμά, ένας δηλητηριάστηκε πολύ σοβαρά, ένας λιγότερο σοβαρά, τρεις ελαφρά και οι άλλοι δεν έπαθαν τίποτε. Οι άνθρωποι δεν είναι αυτόματα και πρέπει να μάθουμε να μην γινικεύουμε τα πράγματα ή να μην εξάγουμε απόλυτα συμπεράσματα όπως το παρακάτω: Ξέρω έναν ογδόντα χρονών που καπνίζει 25 τσιγάρα την ή μέρα' γιατί και γώ να μη καπνίζω 10;

Υπάρχει άραγε στον καπνό κανένα δηλητηριώδες άξιο όπως το διοξείδιο του άνθρακος; Ναί, θα νόμιζαν

οι περισσότεροι. Το περιεχόμενο όμως ποικίλλει πάρα πολύ ανάλογα με το χαρμάνι του καπνού, το χαρτί, αν καπνίζει κανείς πούρα, τσιγάρα, ή πίπα, και ανάλογα με τον τρόπο που καπνίζει. Πάρτε π.χ. τους ανθρώπους που τραβούν μία δυο ρουφηξίες άραιά και πού, και εκείνους που καταπίνουν άπληστο τον καπνό. Οι έρευνήτες βρήκαν μεγάλες διαφορές στις συγκεντρώσεις δηλητηριωδών αερίων από πολύ μικρές ποσότητες ως μεγάλες, και από καίνες που παράγει το άνορακικό όξυ, και πού θα έπρεπε, χωρίς άμφισβολία, να μας βάζουν σε πολλές σκέψεις, ακόμη και αν προσπαθώσαμε να καθήσυχάσουμε τον έαυτό μας με την ιδέα ότι βρισκόμαστε άνάμεσα σε κίνους που άντέχουν στη μεγάλη ποσότητα των δηλητηριωδών αερίων.

Είναι συνηθισμένο ένας γερός καπνιστής, όταν σταμάτησε απότομα το κάπνισμα να παίρνει μερικές εκάδες, άκριως το ίδιο έγινε και με τους σωφέρ που άναπνέανε άξια, όταν βγήκαν στο ύπαιθρο. Άλλοτε έλεγαν πως το κάπνισμα κόβει την όρεξη. Έκείνο που πραγματικά συμβαίνει είναι ότι το δηλητηριώδες άξιο που δημιουργείται είναι ή άφορη που ελαττώνει το βάρος. Όπωςδήποτε είναι ένα κακό πράγμα που δεν όφελει κανένα. Το λίπος είναι ο όπ' άριθ. 1 έχθρός της καρδιάς, αλλά είναι σωστό να διώχνει κανείς τον διάβολο με τον Βεζζεβούλ;

Ποιές άραγε είναι οι γνώσεις που συγκεντρώσαμε άντικειμενικά μελετώντας την αντίδραση των διαφόρων όργάνων του σώματος στο κάπνισμα; Τα άμεσα συμπτώματα δέ είναι πολύ σπουδαία. Ο σφυγμός αυξάνεται, ή πίση του αίματος μεγαλώνει λίγο, αν και όχι περισσότερο από όσο σε στιγμή μέτριας κινήσεως, κάτι που θα μπορούσε ίσως να είναι ένδεικτικό. Συχνά ή καρδιά χτυπά κάπως άκανόνιστα και έχει διαλείψεις, πράγμα που μάς κάνει περισσότερο να τρομάζουμε παρά πού είναι, τουλάχιστο κατά κανόνα, έ-

πικίνδυνο. Πολλοί έπίσης νοιώθουν ένα ελαφρό βάρος στο στήθος, πού πολλές φορές φθάνει να γίνεται άγωνία και πού συχνά είναι δύσκολο να το διακρίνει κανείς από το πραγματικό άσθμα ή τη στηθάγχη και μόνο για να γίνει ή διάγνωση ίσως χρειαστεί να μην καπνίσει κανείς για λίγο διάστημα.

Στους τακτικούς καπνιστές παρατηρούνται χρόνιες ένοχλησεις. Ο «βήχας του καπνιστή» που όφειλεται στον έρεθισμό του λαίμου και του λάρυγγα, είναι βέβαια σύμπτωμα πολύ γνωστό μ' όλο πού συχνά φαίνεται να στενοχωρή και να άκνευριζει περισσότερο τους ανθρώπους του περιβάλλοντος του καπνιστή, παρά τον ίδιο' αποδείχθηκε ότι τα έλκη του στομάχου και κυρίως τα δευτεροπαθή έλκη, έχουν άπώλυτη σχέση με το κάπνισμα. Τα τσιγάρα Βιργινίας, πού είναι πολύ διαποτισμένα με νικολίνη, σ' αυτήν την περίπτωση κάνουν περισσότερο κακό από τα Τούρκικα ή τα Αιγυπτιακά μίγματα.

Οτόσο οι δυσκολίες αυξάνονται όταν άρχισι κανείς να εξετάζει τα χρόνια συμπτώματα πού είναι τα σπουδαιότερα όταν θέλει να αποφασίσει αν το κάπνισμα είναι ή δεν είναι βλαβερό. Ένας κύριος 50 χρονών πού καπνίζει 30-35 χρόνια, μέσα σ' αυτήν την περίοδο βέβαια δεν καπνίζει μόνο. Έργάστηκε, έφταξε μία θέση με έντονες και κοπιαστικές προσπάθειες, σωματικές και πνευματικές, άγάπησε και μίσησε, πίκυσε κι άδυνατίσε, διασκεδάσε, ξαγρύπνησε, έφαγε, ήπια, με άλλα λόγια έζησε έκταθειμένος σε άμέτρητες επιδράσεις.

Μόνο μία τεράστια συγκεντρώση των γεγονότων, με σταθερή έρευνα μπορεί να δείξει βαθιαία την αίτια και τα άποτελέσμα. Είναι πιθανόν ένας κοινός άνθρωπος με το άπλοϊκό του μυαλό, πού δεν είναι ταραγμένο από τις πολλές γνώσεις, να φτάσει γρηγορότερα στο τέρμα. Σχετικά με το κάπνισμα πόσοι και πόσοι δεν μάς χρησίμευσαν για μάρτυρες; Όταν καπνίω και πίνω ένα βράδυ είμαι πολύ χειρότερα την άλλη μέρα παρά αν

«Είχα πηλόν». Καί μήπως δὲν ὑπάρχουν πολλοὶ ποὺ μποροῦν νὰ μαρτυρήσουν ὅτι ξαναεβρίχαν τὴν ὕγεια τους καὶ τὴ δύναμή τους δταν ἔκοψαν τὸ κάπνισμα χωρὶς ν' ἀλλάξουν καθόλου τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τους;

Τότε γιατί εἶναι τόσο γενικευμένο τὸ κάπνισμα; Τὸ μιμητικὸ ἐνστικτο, ἡ ἑλλειψὴ ἀνεξαρτησίας, μιὰ φυσικὴ ἐπιθυμία νὰ γνωρίσωμε κάτι ἄγνωστο στὴν ἀρχή. Ὑστερα σιγά-σιγά ἀνακαλύπτεται ὅτι τὸ κάπνισμα δταν βρίσκεσαι μὲ συντροφιά σου ἀπασχολεῖ τὰ χέρια καὶ δὲν εἶναι πιά ὅλα τὰ μάτια καρφωμένα ἀπάνω σου. Πολλοὶ μάλιστα ἄνθρωποι φαίνεται ὅτι τὸ θεωροῦν σὰν ἀντιφάρμακο, σ' ὅλη τους τὴ ζωὴ, γιὰ τὴ δειλία καὶ τὴν ἀδεξιότητά τους. Οἱ ἐπιχειρηματίες καὶ οἱ πελάτες τους ποὺ συχνὰ ξέρουν λίγο ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, ἄλλοι ποὺ διαπραγματεύονται γύρω ἀπὸ ἕνα τραπέζι μιᾶς αἰθουσᾶς συνεδριάσεως, ὅλοι καταφεύγουν σ' ἕνα τσιγάρο γιὰ νὰ σπᾶσουν τὸν πάγο. Καὶ ὕστερα εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ ταλαιπωρεῖται ἀναπτύσσοντας ὅλη τὴν ἐνεργητικότητά του στὸ διάστημα τῆς ἡμέρας καὶ ποὺ τὸ ἀπόγευμα πέφτει σὲ μιὰ ἀναπαυτικὴ πολυθρόνα μὲ τὴν ἐφημερίδα καὶ τὴν πίπα του. Δὲν μποροῦμε νὰ ἐμποδίσουμε ἕνα χαμόγελο συμπάθειας γιὰ τὸν φιλόσοφο καὶ τὴν πίπα του. Ἄν τὸ κάπνισμα τοῦ κάνει κακὸ τὸν ἀνταμιβεῖ πλούσια ἢ ἀνάπαυση, ἢ ἡρεμία, ἢ χαλάρωση τῶν νεύρων τὴν ὥρα ποὺ καπνίζει τὴν πίπα του καὶ φυσᾷ τὸν καπνὸ του ποὺ κάνει δακτυλίδια ἀνεβαίνοντας στὸ ταβάνι. ἕνα καλὸ ποῖρο ἢ τσιγάρο εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀπόλαυση μετὰ τὸ φαεῖ γιὰ πολλοὺς ἄνθρώπους. Μπορεῖ ἴσως ν' ἀπολαύσῃ τὰ πρῶτα, ἀλλὰ ὕστερα σπανίως καταλαβαίνει ὅτι καπνίζει. Ἀπλῶς κάνει κάτι μηχανικὰ. Δὲν εἶναι ἕνας σοφὸς φιλόσοφος. Ἀλλὰ κάτι πολὺ διαφορετικὸ.

Ο καπνιστὴς νομίζει κατὰ κανόνα ὅτι μονάχα αὐτὸν ἐνδιαφέρει ἂν καπνίζει ἢ ὄχι, καὶ αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια ἂν εἶναι μόνος του· ἀλλὰ σὰν μέλος τῆς κοινωνίας ποὺ εἶναι, ἔχει καὶ ὀρισμένους ὑποχρεώσεις. Βλέποντας ὅτι τὸ κάπνισμά του μπορεῖ νὰ ἐνοχλήσῃ ὀρισμένους εὐαίσθητους ἄνθρώπους στὸ περιβάλλον του, θὰ ἐπρεπε νὰ τοὺς λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν του. Ἐχει πολὺ μεγάλη σημασία, π.χ. γιὰ δύο μικρὰ παιδιὰ ἂν οἱ γονεῖς τους καπνίζουν συνεχῶς μέσα στὰ δύο μικρὰ δωμάτια τοῦ διαμερισμάτους τους. Οὐτε εἶναι εὐχάριστο ἂν ἀπὸ τοὺς ἄνθρώπους ποὺ συνεδριάζουν σὲ μιὰ αἴθουσα οἱ μισοὶ καπνίζουν καὶ θέλουν νὰ ἐπιβάλουν διὰ τῆς βίας τὴ συνήθειά τους στοὺς ἄλλους μισοὺς.

Τότε ποῖα εἶναι ἡ ἀλήθεια ποὺ βγαίνει ἀπ' ὅλα αὐτὰ; θὰ ρωτήσῃ ὁ ἀπελπισμένος ἀναγνώστης. Πρὸς τὸ παρὸν ἡ ἀλήθεια δὲν μπορεῖ νὰ ἐκφραστῇ ἀπλὰ καὶ γενικὰ· αὐτὸ ποὺ μποροῦμε νὰ ποῦμε εἶναι τὸ ἑξῆς:

Σὲ πολλὰς περιπτώσεις, μὲ τίς σημερινές μας γνώσεις, εἶναι ἀδύνατο ν' ἀνακαλύψωμε καμιά βλαβερὴ ἐπίδραση στὸ κάπνισμα.

Πολλοὶ ἄνθρωποι ἔχουν ἐνοχλήσεις καὶ ἄρρωσταίνονται ἀπὸ τὸ κάπνισμα, ὥστόσο δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε μὲ βεβαιότητα ποῖο ἀπ' ὅλα τὰ συστατικά τοῦ καπνοῦ εὐθύνεται γι' αὐτό.

Ἀνθρωποὶ ποὺ ἔχουν προδιάθεση γιὰ ἔλκος τοῦ στομάχου καὶ ἄλλοι ποὺ πάσχουν ἀπὸ ἀσθένειες τῆς καρδιάς καὶ ἔχουν τάση νὰ παθαίνουν ἀνωμαλίες στὰ αἱμοφόρα ἀγγεῖα βλάπτονται ἀπὸ τὸ κάπνισμα χωρὶς ἀμφιβολία.

Καὶ μιὰ εἶναι ἡ ἀλήθεια: κανένας ὡς τώρα δὲν ἔπαθε τίποτα μὲ τὸ νὰ μὴν καπνίζει.

ΑΙ ΚΥΡΙΑΙ ΑΡΧΑΙ

τοῦ

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Τοῦ DENIS DE ROUGEMONT

(Ὁμιλία εἰς τὸ Συνέδριον τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως

Ὁπαδῶν τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Συστήματος.)

Τὴν 7ην Μαΐου, ἐ. ἔ. συνηγήθησαν εἰς τὴν Χάγην οἱ σπουδαιότεροι ἐκπρόσωποι τῶν κινήσεων διὰ τὴν ἐνωσιν τῆς Εὐρώπης πρὸς κατάρτισιν προγράμματος κοινῆς δράσεως. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι ἐξέχοντα μέλη τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ κινήματος. Αὐτῶν ἀκριβῶς αἱ ἀπόψεις ἐκτίθενται εἰς τὸ ἀκόλουθον ἄρθρον τοῦ διακεκριμένου Ἑλβετοῦ, Ντενι ντε Ρουζμόντ· εἰς τὸ τεῦχος τοῦ Ἀπριλίου τῆς «Ἐκλογῆς» ἐδημοσιεύσαμεν τρεῖς Βρετανικὰς ἀπόψεις διὰ τὴν ἑνωσιν τῆς Εὐρώπης εἰς τὰς ὁποίας ἐκονίζετο ἡ σημασία τοῦ τρόπου λειτουργίας τοῦ συστήματος. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ θεωρεῖ τὰ λειτουργικὰ στοιχεῖα μέρους μιᾶς εὐρύτερας προσεγγίσεως πρὸς τὴν ἐνότητα καὶ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ αὐτοῦ στηρίζει ἐπὶ συγκεκριμένων συγκρίσεων μεταξὺ τοῦ Ἑλβετικοῦ κατορθώματος καὶ τῶν πιθανοτήτων ἐνὸς πολὺ μεγαλύτερου καὶ σημαντικωτέρου Εὐρωπαϊκοῦ τοιοῦτου.

Ο Γερμανὸς φιλόσοφος Κάρλ Τζάσπερς διεκήρυξεν ὅτι ἡ Εὐρώπη δὲν ἔχει πλέον νὰ ἐκλέξῃ παρὰ μόνον μεταξὺ ἐκβαλκανισμοῦ καὶ ἐξελβετισμοῦ.

Ὑποθέτω ὅτι διὰ τοῦ ἐκβαλκανισμοῦ ὁ Τζάσπερς ἐννοεῖ τὸν διαχωρισμὸν τῆς Εὐρώπης εἰς ἀντίπαλα ἔθνη, καὶ διὰ τοῦ ἐξελβετισμοῦ τὴν ὁμόσπονδον ἑνωσιν τῶν κρατῶν τὰ ὁποῖα θὰ παραιτηθῶν ἀπὸ τὸ δόγμα τῆς ἀπολύτου κυριαρχίας καὶ θὰ δεχθῶν ὑπὸ τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μορφήν ἕνα κοινὸν σύνταγμα.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς ἡ σύγχρονος Ἑλβετία θὰ ἀπετέλει «καλὸν παράδειγμα» πρὸς μίμωσιν. Τίποτε τὸ κοινότερον τῆς μνείας αὐτῆς τῆς Ἑλβετίας προκειμένου περὶ Ἑνωμένων Ἑθνῶν τῆς Εὐρώπης ἢ μιᾶς παγκοσμίου κυβερνήσεως. Τίποτε τὸ κοινότερον ἂν δὲν ὑπῆρχον αἱ ἀντιρροήσεις αἱ ὁποῖαι ἐγείρονται ἀμέσως: «Ὅλα αὐτὰ εἶναι καλὰ καὶ ἀγαθὰ διὰ μίαν μικρὰν χώραν, δὲν δύναται ὁμως νὰ ἐφαρμοσθῶν εἰς τὰς μεγάλας. Ἐκτὸς τούτου ἐξερσιάσθησαν αἰῶνες δόλοκληροὶ διὰ νὰ γίνῃ ἡ Ἑλβετικὴ ὁμοσπονδία, ἐνῶ ἡμεῖς ἐχομεν ἀνάγκην ἐπευσμέναν λύσεων». Εἰς τὴν δευτέραν ἀντίρρησην θὰ ἀπαντοῦσα ὅτι τὰ Ἑλβετικά καντόνια δὲν υἱοθέτησαν κοινὸν σύνταγμα παρὰ μόνον εἰς τὰ 1848, μετὰ τὸν τετρατισμὸν μιᾶς κρίσεως ἀρκετὰ μικρᾶς διαρκείας, καὶ παρὰ τὴν ὑπαρξιν πολὺ σημαντικῆς ἀντιθέσεως μετὰ τοῦ λαοῦ, ἀντίθεσιν τὴν ὁποίαν ὑπέθαλπε ἕνας σκεπτικισμὸς ἀρκετὰ γενικευμένος καὶ εἰς τοὺς πολίτας καὶ εἰς τὰς ἀρχάς.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καταπλήσσει ὅλους τοὺς ἱστορικοὺς οἱ ὁποῖοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν Ἑλβετικὴν ὁμοσπονδίαν, εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἐξαιρετικὴ ταχύτης μὲ τὴν ὁποίαν προεβλήθη, κατεγράφη, ἐνεκρίθη καὶ ἐφημερόσθη τὸ Σύνταγμα τοῦ 1848. Εἰς τὰ 1846, ἐθεωρεῖτο ἀκόμη οὐτοπία. Τρεῖς ὁμως ἔτη ἀργότερα, ἐλειτουργεῖ τόσον καλὰ ὥστε θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι ἐκινεῖτο αὐτομάτως.

Ὅσον ἀφορᾷ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον

συχνά λέγεται διὰ τὴν μικρὰν ἐδαφικὴν ἔκτασιν τῆς Ἑλβετίας καὶ διὰ τὸ ἀδύνατον τῆς ἐφαρμογῆς τῶν θεωριῶν τῆς εἰς δολοκλήρον τὴν Εὐρώπην, θὰ ἀπαντοῦσα ὅτι ἡ ἀντίρρησης ἔχει ἀξίαν, ἐὰν προσέξῃ κανεῖς μόνον τὰς λεπτομερείας τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συστήματος εἰς τὴν Ἑλβετίαν, ὅχι ὅμως καὶ ἐὰν ἐπιζητήσῃ νὰ ἀποσπᾷ ἀπὸ τὸ πείραμα αὐτὸ τὴν ὁμοσπονδιακὴν ἰδέαν τὴν ὁποίαν ἐκφράζει. Ἐνα ἐργαστηριακὸν πείραμα εἶναι ἀναγκαστικῶς περισσότερον περιορισμένον εἰς ἔκτασιν παρ' ὅτι αἱ ἐφαρμογαὶ του· καὶ αὐταὶ ὅμως δὲν θὰ ὑπῆρχον χωρὶς τὸ πείραμα.

Ὅπως ὅλοι αἱ μεγάλοι ἰδέαι τοιούτουτρόπως καὶ ἡ ἰδέα τῆς ὁμοσπονδίας εἶναι πολὺ ἀπλή, ὅχι ὅμως τόσον ὥστε νὰ δύναται νὰ διατυπωθῇ δι' ὀλίγων λέξεων εἰς ἓνα ὀρισμὸν. Εἶναι ἓνας ζωντανὸς τύπος περισσότερον παρὰ ἓνας ξηρὸς ὀρισμὸς, διαλεκτικὸς μᾶλλον παρὰ ἀπλῶς λογικὸς.

Ἡ ὁμοσπονδιακὴ ἰδέα δὲν ἐνθαρρύνει μίαν εὐρωπαϊκὴν οὐτοπίαν εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἔπρεπε ἀπλῶς νὰ λάβῃ κανεῖς μέρος, οὔτε στατιστικὰ σχέδια τὰ ὁποῖα θὰ ἔπρεπε νὰ πραγματοποιηθοῦν ἐντὸς 4-5 ἐτῶν διὰ τῆς καταπίεσεως τῆς πραγματικότητος ἢ ὁποῖα παρεμποδίζει τὸ σχέδιον. Ἐπιζητεῖ ἀντιθέτως τὸ μυστικὸν μίαν ἱσσοροπίας εὐπλάστου καὶ σταθερῶς κινουμένης μεταξὺ τῶν ὁμάδων τὰς ὁποίας πρόκειται νὰ ἐνώσῃ, μὲ σεβασμὸν πάντοτε ἀπέναντι τῶν καὶ χωρὶς νὰ ὑποτάσῃ τὰς μὲν εἰς τὰς δέ, ἢ νὰ συντρίβῃ τὴν μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης.

Αἱ λέξεις ὁμοσπονδία ἢ ὁμοσπονδιακὴ ὁργάνωσις ἐννοοῦνται κατὰ δύο πολὺ διαφορετικοὺς τρόπους ἀπὸ τοὺς Γερμανοελβετοὺς καὶ τοὺς Γαλλοελβετοὺς. Γερμανιστὶ ἡ λέξις ὁμοσπονδία λέγεται «Bund», καὶ σημαίνει ἔνωσις, ἐνθουμίζει δὲ κυρίως τὴν ἰδέαν τοῦ συγκεντρωτισμοῦ. Εἰς

τὴν Ἑλβετορωμανικὴν ἀντιθέτως, ἐκείνοι οἱ ὁποῖοι διακηρύσσουσιν ὅτι εἶναι ὁπαδοὶ τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συστήματος, εἰς τὴν πραγματικότητά εἶναι οἱ πείσμονες ὑπερασπισταὶ τῆς αὐτονομίας τῶν καντονίων ἐναντίον τοῦ συγκεντρωτισμοῦ. Διὰ τοὺς μὲν, ὁμοσπονδία σημαίνει ἀπλῶς· ἔνωσις. Διὰ τοὺς δέ, τὸ νὰ εἶναι ὁμόσπονδοι σημαίνει ἀπλῶς· νὰ μένουν ἐλεύθεροι εἰς τὸν τόπον των. Τοιούτουτρόπως λοιπὸν καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ ἔχουν ἄδικον, τουλάχιστον κατὰ τὸ ἥμισυ. Πραγματικὸν ὁμοσπονδιακὸν σύστημα δὲν συνίσταται οὔτε εἰς μόνην τὴν ἔνωσιν τῶν καντονίων, οὔτε εἰς μόνην τὴν αὐτονομίαν των. Συνίσταται εἰς τὴν διαρκῶς ἀναπροσαρμοζομένην ἱσσοροπίαν μεταξὺ αὐτονομίας καὶ ἐνώσεως τῶν καντονίων. Συνίσταται εἰς τὴν ἀέναντον σύνθεσιν αὐτῶν τῶν δύο ἀντιφατικῶν δυνάμεων, μὲ σκοπὸν τὴν ἀμοιβαίαν των ἐνίσχυσιν. Τὸ τελευταῖον τοῦτο σημεῖον ἐκφράζεται θαυμασία διὰ τοῦ ἐμβλήματος τῆς Ἑλβετίας: «Εἰς δι' ὅλους καὶ ὅλοι δι' ἓνα». Εἰς τὴν πραγματικότητά τὸ «Εἰς δι' ὅλους» σημαίνει τὴν τᾶσιν τῶν ἀτόμων καὶ τῶν καντονίων πρὸς ἔνωσιν, ἐνῶ τὸ «ὅλοι δι' ἓνα» σημαίνει τὴν βοήθειαν τὴν ὁποίαν ὀφείλει νὰ δώσῃ ἡ ἔνωσις εἰς κάθε μῆμα τῆς χώρας καὶ εἰς κάθε ἄτομον.

Εἶναι ἀπείρως πιθανώτερον ὅτι εἰς τὸ εὐρωπαϊκὸν σχέδιον θὰ ἴδωμεν νὰ διαγράφονται δύο τάσεις ἐντελῶς ὅμοιαι πρὸς ἐκείνας τὰς ὁποίας βλέπομεν εἰς τὴν Ἑλβετίαν. Θὰ ἔχωμεν ὁπαδοὺς τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συστήματος οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ σκέπτονται παρὰ νὰ δημιουργήσῃ τὴν ἔνωσιν καὶ νὰ τὴν ἐνισχύσῃ, καὶ θὰ ἔχωμεν πάλιν ἄλλους ἀπασχολουμένους μὲ τὴν διαφύλαξιν κυρίως τῶν δικαιωμάτων παντὸς ἔθνους ἐναντίον τῶν σφετερισμῶν τῆς ἐξουσίας. Καὶ θὰ πρέπῃ νὰ ὑπενθυμίζωμεν ἀδιακόπως καὶ εἰς τὰς δύο μερίδας ὅτι τὸ πραγματικὸν ὁμοσπονδιακὸν σύστημα δὲν εὐρίσκεται οὔτε εἰς τὴν μίαν οὔτε εἰς τὴν ἄλ-

λὴν ἀπὸ τὰς δύο αὐτὰς τάσεις, ἀλλὰ εἰς τὴν συνύπαρξιν, εἰς τὸν σύνδεσμόν των, εἰς τὰς καρποφόρους προσπαθείας των.

Ὅταν διαβάξῃ κανεῖς τοὺς παλαιούς Ἑλβετοὺς ἱστορικοὺς, ἐννοῶ τοὺς πρὸ τοῦ 1848, ἐκπλησσεταί μετ' ἐκείνους ὅτι δὲν χρησιμοποιοῦν ποτὲ τὸν ὅρον ὁμοσπονδία, ὅτι τὸν ἀγνοοῦν, καὶ ὅτι δὲν θίγουν πάρα πολὺ σπανίως καὶ πολὺ ἀορίστως, αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τὴν ἰδέαν τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συστήματος. Τοῦτο συμβαίνει ἰσως διότι αὐτὴ ἡ ἰδέα, ὅπως ἔλεγα πρὸ ὀλίγου, εἶναι πολὺ ἀπλή διὰ νὰ τὴν ἐννοήσῃ κανεῖς καὶ συγχρόνως λεπτὴ διὰ νὰ τὴν ὀρίσῃ ἀκριβῶς. Ἰσως ὅμως, καὶ αὐτὸ εἶναι πιθανώτερον, ἓνα ἀσφαλὲς ἐνστικτον δὲν τοὺς ἐπέτρεπε νὰ κρίνουν μὲ αὐστηράν λογικὴν τὰς ἀρχὰς τῆς πολιτικῆς των ζωῆς. Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ἡ ἰδέα τῆς ὁμοσπονδίας δὲν ἔπαυσε νὰ ἐμπνέῃ καὶ νὰ καθοδηγῇ ἐπὶ αἰῶνας τὰς πράξεις τῶν καλυτέρων πολιτικῶν τῆς Ἑλβετίας. Δὲν εἶναι ὅμως ὀλιγώτερον βέβαιον ὅτι ἡ ἰδέα αὐτὴ ἔμεινε ἀδιαμόρφωτος καὶ μάλιστα σκοπίμως, μέχρις ὅτου ἡ κρίσις ἐνὸς ἐμφυλίου πολέμου εἰς τὰ 1847, τὴν ἡνάγκασε νὰ λάβῃ μορφήν καὶ ἰσχύον νόμου. Καὶ μόλις κατὰ τὸν 20ον αἰῶνα οἱ διανοούμενοι καὶ οἱ κοινωνιολόγοι κατέγιναν νὰ τὴν σχολιάσουν καὶ νὰ φιλοσοφήσουν ἐπ' αὐτῆς. Μέχρι τοῦ 1848 προχωροῦσε φυσικῶς ὅπως ἡ ζωὴ, ἡ ἀστικὴ καὶ πολιτικὴ ζωὴ τῆς Ἑλβετίας. Ἡ πρόκλησις τοῦ δολοκλήρωτου πνεύματος εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία τοὺς ἀναγκάζει σήμερον νὰ διατυπώγουν τὴν θεωρίαν τοῦ συστήματος καὶ τὴν μεταβάλλει εἰς ἓνα εἶδος προγράμματος, εἰς μίαν διακήρυξιν.

Ἐκ τῆς ἀνάγκης τῶν πραγμάτων, ἡ εἰρηνικὴ ἔνωσις δύο θρησκειῶν, τεσσάρων γλωσσῶν, 22 δημοκρατιῶν, καὶ ἀγνωστον πόσων «φυλῶν» εἰς ἓνα κράτος τὸ ὁποῖον σέβεται ὅλα

αὐτά, ἡ ἔνωσις αὐτὴ, λαμβάνει τὴν μορφήν ἐνὸς φανεροῦ ἀντιφλετισμοῦ καὶ ἀντιεθνικισμοῦ.

Τὸ ἐνστικτον ὅταν συναντᾷ ἀντίδρασιν γίνεται συνείδησις· τὸ προσβαλλόμενον ἔθιμον γίνεται πρόγραμμα, τὸ σύστημα τὸ ὁποῖον ἀμφισβητεῖ μία ἐχθρική προπαγάνδα, εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναπτύξῃ μίαν θεωρίαν διὰ νὰ ἀμυνθῇ.

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει διὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν ὁμοσπονδίαν. Ἀπὸ τὸν πόλεμον 1914—18 ἓνα κοινὸν ἐνστικτον ἤρχισε νὰ διαμορφώνεται βαθμίδον. Ἡ Κοινωνία τῶν Ἑθνῶν ὑπῆρξεν ἓνα ἀπὸ τὰ συμπτώματά του, ἀσθενέστατον ἀκόμη. Ἐνα ἄλλο ὑπῆρξε ἡ ἰδέα τῆς δημιουργίας δικτύου διμερῶν συμφώνων. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις, τὸ ὁμοσπονδιακὸν αἰσθημα μετεστράφη ταχέως πρὸς ὀφελος τῆς πολιτικῆς τῆς ἡγεμονίας ἐνὸς κράτους. Ὅπως ὁποῖοτε τὸ αἰσθημα αὐτὸ δὲν ἔπαυσε νὰ μεγαλῶνῃ καὶ νὰ ἐνισχύεται εἰς τοὺς περισσότερους λαούς. Ὁ πόλεμος ἀπὸ τὸν ὁποῖον μόλις ἐξερχόμεθα ἦλθε νὰ τὸ κεντρίσῃ. Ἀποτόμως, ἀμέσως μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης, τίθεται τὸ ζήτημα τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ὅμοσπονδίας. Ἀκριβῶς ὅμως ἐπειδὴ τίθεται ἀποτόμως τὸ ζήτημα αὐτὸ κινδυνεύει νὰ τεθῇ κακῶς. Ἐννοῶ ὅτι κινδυνεύει νὰ προκαλέσῃ μόνον αὐστηρὰ λογικὰ σχέδια καὶ συστήματα.

Διὰ νὰ ἀποφύγῃμεν ὅσον εἶναι δυνατόν αὐτὴν τὴν παγίδα θέλω νὰ περιορισθῶ ἐδῶ εἰς τὴν ἐκθεσὶν «κατόπιν ἐορτῆς» μερικῶν ἀπὸ τὰς βασικὰς ἀρχὰς αἱ ὁποῖαι κατὰ τρόπον ἐντελῶς ἐμπορικὸν ἐσχημάτισαν τὴν Ἑλβετικὴν ὁμοσπονδίαν. Ἐξ αὐτῶν θὰ ἐκλέξω ἐκείνας αἱ ὁποῖαι μοῦ φαίνονται ἀμέσως ἐφαρμοστέαι εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς Εὐρώπης.

Πρῶτῃ ἀρχῇ: Ἡ Ὅμοσπονδία δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γεννηθῇ παρὰ μόνον διὰ τῆς ἀρνήσεως κάθε ἰδέας περὶ ἡγεμονίας ὑπὸ ἐνὸς ἐκ τῶν συμμετεχόντων ἔθνων.

Όλη η ιστορία της Έλβετίας άπεικονίζει την άρχήν αυτήν. Όσακις ένα από τα καντόνια, όπως η Ζυρίχη, ή μία ομάδα άστικων καντονίων ένόμισεν ότι ήδύνατο νά επιβάλη την έξουσίαν του, τά άλλα ήνώθησαν έναντίον του, τή ήνάγκασαν νά επανέλθω εις την τάξιν, καί ή δημοσπονδιακή ένωση προήχθη. Όταν ήλθεν ή τελευταία σοβαρά κρίσις, ό εμφύλιος πόλεμος του 1847, ό όποιος έφευρε άντιμετώπους καθολικούς καί διαμαρτυρομένους, οί νικηταί δέν ειχον τίποτε πλέον έπείγον νά κόμουν, παρά νά δώσουν εις τούς ήττημένους πλήρη Ισότητα δικαιομάτων. Καί έξ αυτής της πράξεως της παραιτήσεως έκ της κυριαρχού ήγεμονίας, επήγασε τό σύνταγμα του 1848, πραγματική βάσις του συγχρόνου δημοσπονδιακού κράτους. Δι' αυτό ή Έλβετία θά βλέπη πάντοτε μέ κάποιαν δυσπιστίαν ώρισμένους «μεγάλους» οί όποιοι λαμβάνουν πρωτοβουλίαν διά μίαν εύρωπαϊκήν ή παγκόσμιον δημοσπονδίαν. 'Η άποτυχία των προσπαθειών του Ναπολέοντος καί κατόπιν του Χίτλερ, διά την ένωση της Εύρώπης, είναι χρήσιμοι προειδοποιήσεις. Μάς βεβαιώνουν ότι δέν δυνάμεθα νά επιτύχωμεν τόν σκοπόν, την ένωσην δηλαδή, δι' ήμπεριαλιστικών μέσων.

Δευτέρα άρχή: 'Η δημοσπονδιακή οργάνωσις δέν μπορεί νά επιτευχθί παρ'ά μόνον διά της άρνήσεως παντός συστηματικού πνεύματος.

Έκείνο τό όποιον είπα πρό όλίγου σχετικώς πρός την κατακτητικήν πολιτικήν ή την ήγεμονίαν ενός έθνους Ισχύει καί διά την άναγκαστικήν επιβολήν μιάς Ιδεολογίας. Θά ήδύνατο κανείς νά καθορίσῃ την θεωρίαν της δημοσπονδίας ως σταθεράν καί ένστικτώδη άρνησιν της προσφυγής εις συστηματικές λύσεις, εις σχέδια άπλά, σαφή καί Ικανοποιητικά διά την λογικήν, άλλα καί δι' αυτό άκριβώς ασύμφωνα πρός την πραγματικότητα, έννοητικά διά τας μειονότητας, επί πλέον δέ εξαλεί-

φοντα τās διαφοράς αί όποιαί άποτελούν την προϋπόθεσιν κάθε οργανικής ζωής. Δέν πρέπει ποτέ νά λησμονούμεν ότι δημοσπονδία δέν σημαίνει θέτω εις τάξιν επί τη βάσει γεωμετρικού σχεδίου, ένκινών από ένα ώρισμένον κέντρον ή άξονα 'Ομοσπονδία σημαίνει άπλώς συμβιβάζω, συνθέτω καλώς ή κακώς ατάς τās συγκεκριμένας καί έτεροκλήτους πραγματικότητας, τά διάφορα έθνη δηλαδή, τās οικονομικάς περιοχάς, τās πολιτικάς παραδόσεις' πρέπει άκόμη νά κατορθώση κανείς νά τās τακτοποιήσῃ αναλόγως του ίδιαιτέρου των χαρακτήρος, πράγμα τό όποιον σημαίνει νά τās σεβασθί καί νά τās περιλάβῃ εις ένα σύνολον.

Τρίτη άρχή: 'Η δημοσπονδία δέν γνωρίζει πρόβλημα μειονότητων.

Θά αντίταξουν πολλοί ότι καί αυτό τό όλοκληρωτισμός καταργεί αυτό τό πρόβλημα: έν τούτοις τό καταργεί καταργών τās μειονότητας. 'Ολοκληρωτισμός (τουλάχιστον κατ'ά βάθος) ύπάρχει εις κάθε ποσοτικήν σύστημα' δημοσπονδία δέ, παντού όπου διαπρέπει ή ποιότης. 'Ο όπαδός π.χ. του άπολυταρχισμού βλέπει άδικίαν ή πλάνην εις τό γεγονός ότι μία μειονότης μπορεί νά έχῃ τά ατά δικαιώματα μέ μίαν πλειονότητα. Κατ' αυτόν ή μειονότης δέν άντιπροσωπεύει παρ'ά ένα αριθμόν, πολύ μικρόν μάλιστα. 'Ο όπαδός της δημοσπονδίας θεωρεί ως βέβαιον ότι μία μειονότης δύναται νά ύπολογισθί ως πλειοψηφίαν όχι ως κάτι περισσότερον εις ώρισμένας περιπτώσεις, διότι κατ' εκείνον άντιπροσωπεύει κάτι άναντικατάστατον.

Εις την Έλβετίαν, ό σεβασμός ατών των άξιών δέν εκφράζεται μόνον διά του τρόπου της έκλογής της κυβερνήσεως, άλλα κυρίως, καί κατά τρόπον πολύ άποτελεσματικώτερον, διά των έθίμων της πολιτικής καί πολιτιστικής ζωής, όπου βλέπει κανείς την Ρωμανικήν καί την Ιταλικήν Έλβετίαν νά παίξουν ρόλον δυσανάλογον πρός τόν πληθυσμόν καί την έκτασιν των.

Τετάρτη άρχή: 'Η δημοσπονδία δέν έχει σκοπόν την εξαλείψιν των διαφορών καί την συγχώνευσιν όλων των έθνών εις ένα συνασπισμόν, άλλ' άντιθέτως, την διαφύλαξιν των ιδιοτήτων του καθενός χωριστά.

Ό πλούτος της Έλβετίας π.χ. εύρίσκει εις τās διαφοράς αί όποιαί τόσον ζηλωτύπως υπερασπίζονται καί διαφυλάσσονται. 'Επίσης, ό πλούτος της Εύρώπης, αυτή ή ουσία άκόμη του πολιτισμού της θά έχάνοντο, εάν έδοκίμαζε κανείς νά ένοποιήσῃ την ήπειρον, νά άνάμειξῃ τά πάντα, καί νά δημιουργήσῃ ένα είδος εύρωπαϊκού έθνους εις τό όποιον οί λατίνοι καί οί γερμανοί, οί σλάβοι καί οί άγγλοσάξονες, οί σκανδιναυοί καί οί έλληνες θά ήσαν ύποχρεωμένοι νά ύπακούουν εις τούς ατά νόμους καί τά ατά έθιμα, τά όποια δέν θά ήδύναντο νά Ικανοποιήσουν καμίαν από τās ομάδας ατάς, θά έτεινε όμως όλας νά τās εξαφανίσῃ. 'Εάν ή Εύρώπη πρέπει νά άποτελέσῃ μίαν δημοσπονδίαν είναι διά νά δυνήθουν όλα τά μέλη της νά έχουν τό εύεργέτημα της βοηθείας έκ μέρους των άλλων, καί κατ' αυτόν τόν τρόπον νά κατορθώσουν νά διατηρήσουν τās ιδιορρυθμίας καί την αύτονομίαν των, πράγμα τό όποιον δέν θά είναι εις θέσιν νά υπερασπισθύν μόνοι των έναντι της πιέσεως των μεγάλων κρατών τά όποια τά άπειλούν.

Όλα τά έθνη τά όποια άποτελούν την Εύρώπην άντιπροσωπεύουν κάτι Ιδιαίτερον, μίαν λειτουργίαν άναντικατάστατον, όπως ή λειτουργία ενός σημαντικού όργάνου. 'Η κανονική λοιπόν ζωή του σώματος εξαρτάται από την ζωτικότητα κάθε όργάνου, όπως καί ή ζωή έκάστου όργάνου έξαρτάται από την άρμονικήν του μετά των άλλων όργάνων λειτουργίαν.

Εάν τά έθνη της Εύρώπης κατορθώσαν νά κατανοήσουν ότι άποτελούν τά διάφορα όργανα ενός σώματος, θά άντελαμβάνοντο ότι ή άρμονία των είναι ζωτική άνάγκη, καί όχι συγκατάβασις την όποιαν τούς

ζητούν ή μειώσεις της πραγματικής των αξίας. Θά κατενόουν επίσης ότι εις μίαν δημοσπονδίαν, δέν θά άνεμινύοντο, άλλ' άντιθέτως θά ήργάζοντο από κοινού, έκαστον κατά την κλίσιν του. Δέν θά ήτο ζήτημα άνοχής, ή όποια είναι άρετή καθαρώς άρνητική καί ή όποια γεννάται συνηθέστερα από τόν σκεπτικισμόν. Κάθε έθνος θά έκάλειτο νά δώσῃ ό,τι καλύτερον είχε μέ τόν Ιδικόν του τρόπον καί κατά τό Ιδικόν του πνεύμα.

Πέμπτη άρχή: 'Η δημοσπονδία στηρίζεται εις την άγάπην του συνόλου έν άντιθέσει πρός την βαρβαρότητα της μονομερείας ή όποια χαρακτηρίζει τό άπολυταρχικόν πνεύμα.

Είπα εις την άγάπην καί όχι εις τόν σεβασμόν ή εις την άνοχήν. 'Η άγάπη διά την πνευματικήν σύνθεσιν, την ψυχολογικήν, καί άκόμη την οικονομικήν, άποτελεί την υγείαν του δημοσπονδιακού καθεστώτος. Καί οί μεγαλύτεροι του έχθροί είναι εκείνοι των όποιων την άφιξιν άνήγγειλεν ό μέγας Τζάκομπ Μπούρχχαρντ από του 1880, εις μίαν προφητικήν του έκπολήν: εκείνοι τούς όποιους ώνόμαζε «τρομερούς άπλοποιήτας».

Όταν οί ξένοι έκπλήσσονται από τό έξαιρετικώς περίπλοκον των έλβετικών θεσμών, καί την ώρολογικήν λεπτότητα της κινήσεως του κοινωνικού, καντονιακού καί δημοσπονδιακού μας μηχανισμού έκαστος των όποιων εργάζεται τόσον διαφορετικά, πρέπει νά τούς δείξωμεν ότι αυτό τό πολυσύνθετον άκριβώς είναι ό όρος της έλευθερίας μας... Χάρις εις αυτό συνεχώς οί ύπάλληλοί μας άνακαλούνται εις την πραγματικότητα καί οί νομοθέται μας ύποχρεώνονται νά εύρίσκωνται εις έπαφην μέ τās έκάστοτε πραγματικότητας της χώρας. 'Η Έλβετία έχει σχηματισθί από ένα πλήθος ομάδων καί όργανισμών πολιτικών, διοικητικών, πολιτιστικών, γλωσσολογικών, θρησκευτικών, οί όποιοι δέν έχουν την ατήν έκτασιν, καί οί όποιοι χωρί-

ζονται κατά εκατόν διαφόρους τρόπους. Είναι φανερόν ότι νόμοι ή θεσμοί τους οποίους εδημιούργησεν ένα πνεῦμα ἐνοποιητικόν, λαμβανικόν ή ολοκληρωτικόν θά εξηφανίζον ἀναγκαστικῶς μίαν ή περισσότεράς ἀπό αὐτὰς τάς ομάδας, καί θά εἰσιναν νά ἐλαττώσουν τήν ποικιλίαν των παραγκωνίζοντες τοιοῦτοτρόπως, εἰς πολλά τμήματα του, καί τους ἀνθρώπους ἀκόμη οἱ ὅποιοι εἶναι πιστοί εἰς αὐτόν.

Βεβαίως εἶναι πολὺ εὐκολώτερον νά ἐκδίδῃ κανεῖς διαταγὰς εἰς πεδίον παρθένον, νά ἀπλοποιῇ τήν πραγματικότητα μετ' μίαν μονοκονδυλίαν, νά καταστρώσῃ σχέδια μετ' τὸν διαβήτην εἰς ἕνα γραφεῖον καί νά ἐπιβάλῃ κατόπιν τήν ἐκτέλεσίν των συντριβῶν κάθε τι τὸ ὅποιον ἀνθίσταται ή ἀτίλως ἐμποδίζει. Ἀλλά ἐκεῖνο τὸ ὅποιον συντρίβεται κατ' αὐτόν τὸν τρόπον εἶναι ή πολιτικὴ ζωικότης ἑνὸς λαοῦ. Μία δημοσπονδιακὴ πολιτικὴ ή ὅποια φροντίζει νά προσαρμωσθῇ πρὸς τήν πολυσύνθετον πάντοτε πραγματικότητα προϋποθέτει ἀπεριορίστως περισσότερας φροντίδας, τεχνικὴν ἐπιτηδεύματα καί κατανόησιν τῶν λαῶν τοὺς ὁποίους κυβερνᾷ. Χρειάζεται πολὺ περισσότεραν πραγματικὴν πολιτικὴν ἀντίληψιν. Τέλος, ἐάν σκεφθῶμεν, θά παρατηρήσωμεν ὅτι ή δημοσπονδιακὴ πολιτικὴ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ αὐτὴ ή πολιτικὴ — ή κατ' ἐξοχὴν πολιτικὴ — ή τέχνη δηλαδὴ τοῦ νά ὁργανώσῃ κανεῖς τήν πολιτείαν πρὸς ὄφελος τῶν πολιτῶν της, ἐνῶ τὰ ἀπολυταρχικὰ συστήματα εἶναι εἰς τὸ βάθος των ἀντιπολιτικὰ διότι ἀπλῶς καταπιέζουν τὰς διαφοράς, ἀνίκαναν νά τὰς συνθέσουν εἰς ἕνα ζωντανὸν σύνολον.

Ἐκτὴ ἀρχή: Ἡ δημοσπονδια σχηματίζεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον, διὰ τῶν ἀτόμων καί τῶν ομάδων, καί ὄχι διὰ μέσου ἐνὸς κέντρου ή ὀρισμένων κυβερνήσεων.

Βλέπω τήν δημοσπονδιαν τῆς Εὐρώπης νά σχηματίζεται βραδέως, παντοῦ, καί διὰ διαφόρων τρόπων.

Ἄλλοῦ παρουσιάζεται ὡς οικονομικὴ συμφωνία· ἄλλοῦ ὡς ἐπισφράγισης μιᾶς πολιτιστικῆς συγγενείας· ἄλλοῦ εἶναι δύο ἐκκλησιαί συγγενεῖς καί αἱ ὁποῖαι ἀνοίγουν τὰς θύρας ή μία εἰς τήν ἄλλην, καί ἄλλοῦ μία ὁμάς μικρῶν χωρῶν αἱ ὁποῖαι σχηματίζουν μίαν τελωνειακὴν ἑνωσιν. Καί κυρίως εἶναι ἄτομα τὰ ὁποῖα ὀλίγον κατ' ὀλίγον δημιουργοῦν διάφορα δίκτυα ἐμπορικῶν συναλλαγῶν. Ἐξ αὐτῶν τίποτε δὲν εἶναι ἀχρηστον. Καί ὅλα, ἐνῶ φαίνονται τὸσον διεσπαρμένα, συχνὰ τὸσον ἀνεπαρκῆ, σχηματίζουν ὀλίγον κατ' ὀλίγον μίαν πολυσύνθετον βᾶσιν, διαγράφουν τὸν σκελετὸν καί τὸ κυκλοφοριακὸν σύστημα ἐκείνου, τὸ ὅποιον κάποτε θά ἀποτελέσῃ τὸ σῶμα τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης. Ἐκτὸς καί πέραν τῶν κυβερνήσεων, ή Εὐρώπη εὐρίσκεται πολὺ πλησιέστερον πρὸς τήν ὁργάνωσιν ἀπὸ ὅτι φαίνεται. Εἶναι ἤδη πολὺ περισσότερον ἡνωμένη ἀπὸ ὅτι νομίζει. Μεταξὺ τῶν κυβερνήσεων ἐκποῦν αἱ ἀντιθέσεις καί αἱ ἀντιζηλῖαι καί ἐκεῖ μόνον εἶναι ἀπεριορίστοι.

Τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὅποιαν οἱ λαοὶ θά ἔχουν καταλάβῃ ὅτι πραγματικῶς εἶναι πολὺ περισσότερον ἀδελφωμένοι καί ἡνωμένοι ἀπὸ ὅτι θά δυνηθῶν ποτὲ νά εἶναι, αἱ κυβερνήσεις των θά ἀντιληφθῶν ὅτι ή δημοσπονδία εἶναι ὄχι μόνον δυνατὴ, ἀλλὰ καί εὐκόλως καί ταχέως πραγματοποιήσιμος, ὅπως καί ή τῶν Ἑλβετικῶν καντονίων τοῦ 1848. Ἡ ἀνάγκη εἶναι φανερά, ή ἱστορικὴ ὀριμότης ἔχει πολὺ προχωρήσει, καί αἱ βάσεις ἔχουν ἤδη τεθῇ. Δὲν ὑπολείπεται πλέον παρὰ ἕνας δημοσπονδιακὸς χάρτης, ἀντιπροσωπευτικὰ ὄργανα καί μιά τελευταία προσπάθεια, μία λαϊκὴ ὠθησις ή ὁποία θά ἐκβιάσῃ τὰς κυβερνήσεις.

Ἀς εὐχθῶμεν ή προσπάθεια αὐτὴ νά εἶναι αὐτόρητος καί νά μὴν προκληθῇ πρὸ τῆς ὥρας της ἀπὸ μίαν νέαν ἐξωτερικὴν ἀπειλήν.

Ἡ οὐσία εἶναι ὅμως ὅτι πρέπει νά σπεύσωμεν.

ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ μὲν ΠΟΥΛΙΑ

Τοῦ ST. CLAIR McKELWAY
(Ἀπὸ τὸ «A Sub-Treasury of
American Humor», ἔκδ. Coward
McCann, Νέα Ὑόρκη) *

Κάποτε στὸ Τόκιο, λίγα χρόνια πρὶν, ἀποφάσισα νά μάθω τὰ Ἰαπωνικά. Ὁ Ἰαπωνέζος δασκαλὸς μου Γουατανάμπε - Σάν, ἐρχόταν κάθε πρωτὸ μετ' τῇ μοτοσυκλέτῃ του. Φοροῦσε γκριζο μαλακὸ καπέλλο γυρισμένο ἐμπρὸς πρὸς τὰ πάνω, τσακιστὸ κολλάρο μετ' μιά στενὴ γραβάτα, σακκάκι μ' ἄσπρες ρίγες, κοντὸ μαῦρο πανωφόρι καί μακρὺ, φανελλένιο σῶβρακο. Τὸ παντελόνι του τοῖς εἶχε τυλιγμένο καί δεμένο πίσω ἀπὸ τῇ μοτοσυκλέτῃ, γιὰ νά μὴ τὸ λασπώνῃ περνώντας μέσα ἀπὸ τοὺς ἄσφωτους δρόμους τοῦ Τόκιο. Μ' εὐχαρίστησε ἄκουγα καθεστὸς ὅτις 8 τὸ πάφ-πάφ τῆς μοτοσυκλέτας καί κατέβαινα νά τοῦ ἀνοίξω. Ἐμπαῖνς μετ' ὀπισκλισίς στὸ χῶλ, ἀναπνέοντας δυνατὰ· ὅστερα ἔβαζες τὸ παντελόνι του καί καθόταν στὸ τραπέζι νά πάρουμε τὸ πρωῒνό μας.

Δικὴ μου ἦταν ή ἰδέα νά ἐρχεται αὐτὴ τὴν ὥρα. Ἐπρεπε νά ἀρχίζω τῇ δουλειᾷ μου ὅτις ἐννέα καί σκέφθηκα πῶς εἶται θά κέρδιζα λίγη ὥρα. Ὅταν τοῦ πρωτοεῖπα ὅτι θά ἔτρωγα τὸ πρωῒνό μου τὴν ὥρα ποὺ θά μοῦ ἔκανε μάθημα, δὲν φανταζόμουν ὅτι θά ἔτρωγε κι ἐκεῖνος μαζί μου. Νόμιζα πῶς θά ἔτρωγε στὸ σπίτι του, πρὶν ἀνέβῃ στὴ μοτοσυκλέτῃ του, καί ἀπειθῇ ἐγὼ δὲν θά ἔτρωγα παρὰ μόνον πορτοκαλόζουμο καί καφφέ, σκέφθηκα ὅτι θά

ἦταν ἐντάξει τὰ πράγματα, ἀν τὴν ὥρα ποὺ ἔτρωγα μοῦ δίδασκε τῇ γλώσσᾳ τοῦ τόπου του.

Αὐτὸ ἦταν βολικὸ καί γιὰ κεῖνον, ἀλλὰ ὅστερα ἀπὸ δυὸ μέρες ἔφερνε καί τὸ δικό του φατ' μέσα σ' ἕνα κόκκινο γυαλιστερό κουτί, ποὺ τὸ ἔδενε πίσω στὴ μοτοσυκλέτῃ μαζί μετ' τὸ παντελόνι του· ἦταν γιὰπωνέζικο πρωῒνό· ἔφερνε μαῦρα γυαλιστερά πιάτα καί μπῶλ, δλα ταιριασμένα θαυμάσια μέσα στὸ κουτί. Τὰ πιάτα καί τὰ μπῶλ ἦταν ζωγραφισμένα μετ' πολὺχρωμες πινελλιές. Τὰ μικρὰ κομματάκια τὸ ψάρι, τὰ γογγύλια τουροῖ, τὰ φασόλια, τὰ κομματάκια τὸ κρὺο βοδινό, ή χλι-αρή μῶδ σούπα, καί τὸ βρασμένο ρύζι, βγαίνανε δλα στὸ τραπέζι καί ὁ Γουατανάμπε - Σάν ἀρχίζει νά τρώῃ μετ' τὰ ξυλάκια του, ποὺ τὰ κουβαλοῦσε μέσα στὴν τσέπη του: «Αὐτό», μοῦ ἔλεγε, κρατώντας μιά σκουπερίτσα μετ' κονσερβαρισμένα ραδίκια, «εἶναι νταϊκόν». Ἰαπωνικά τὸ λέμε νταϊκόν. Πέστε το καί ὅστις νταϊκόν». — «Νταϊκόν», ἔλεγα κι ἐγὼ.

Ὁ Γουατανάμπε - Σάν δίδασκε Ἀγγλικά σ' ἕνα ἀπὸ τὰ γυμνάσια τῆς πόλης, ἦταν φιλόδοξος, κοντός, παχὺς καί γεμάτος ἐνεργητικότητά. Εἶχε δόντια πεταχτά. Τὰ δόντια τοῦ Γουατανάμπε - Σάν ἦταν τόσο μεγάλα καί τόσο ἀκανόνιστα, ποὺ νέμιζες πῶς ἀνπροσπαθεῖς λίγο θά μπορούσες νά τὰ σταυρώσῃς σάν τὰ δάχτυλα τοῦ χεριοῦ του. Ὅταν μιλεῖς ζωηρὰ, ἦταν σάν νά κουνόυσε τὰ χέρια του. Οἱ περισσότε-

* Μετ' τὴν ἔδωκα τοῦ «New Yorker», copyright 1934, The F.R. Publishing Corporation.

ροι Γιαπωνέζοι που είχα γνωρίσει είχαν ένα νευρικό γέλιο· ωστόσο ο Γουατανάμπε· Σάν γελοῦσε έντελῶς φυσικά. Έπρεπε νά προσπαθήσει πολύ γιά νά κλείσει τό στόμα του.

Ήταν ὁ πιό υπομονετικός ἄνθρωπος πού είχα γνωρίσει καί κοπίαζε πολύ νά μέ μάθῃ πῶς νά προφέρω τίς ιαπωνικές λέξεις. Ποτέ δέ μιλοῦσε γιά πράγματα ἄσχετα μέ τό μάθημα. Δέν τόν ἄκουσα ποτέ νά λέῃ τή γνώμη του γιά κανένα πράγμα. Ήταν εὐγενικός, ἀλλά ἀμερόληπτος. Οἱ καλές συστάσεις πού είχε, ἔδειχναν πῶς είχε προσπαθήσει νά διδάξῃ τήν ιαπωνική γλῶσσα σέ πολλοὺς νεαροὺς ξένους.

Όπως προχωροῦσαν τὰ μαθήματα, ἡ συνηθέστερη παρατήρηση πού μοῦ ἔκανε ὁ Γουατανάμπε· Σάν ἦταν: «Φοβῶμαι πῶς κάνετε λάθος στήν κατάληξη. Αὐτή ἡ κατάληξη εἶναι γιά τὰ πουλιά». Προσπαθοῦσε νά μαζέψῃ τό στόμα του ὅταν μοῦ τῶλεγε αὐτό, γιά νά μή νομίσω πῶς γαλῶ, ἀλλά δέν τό κατάφερνε ποτέ. Στά μαθήματά μου αὐτά ὁ Γουατανάμπε· Σάν είχε προσπαθήσει νά μοῦ μάθῃ 12 ἀπλές καταλήξεις γιά κάθε ρήμα πού συναντούσαμε, καί οἱ μόνες καταλήξεις πού ὅπως φαίνεται είχα καταφέρει νά μάθω ἦταν ἐκεῖνες πού χρησιμοποιοῦσαν ὅταν μιλοῦσαν γιά τὰ πουλιά ἢ γιά νά φωνάζουν τὰ πουλιά.

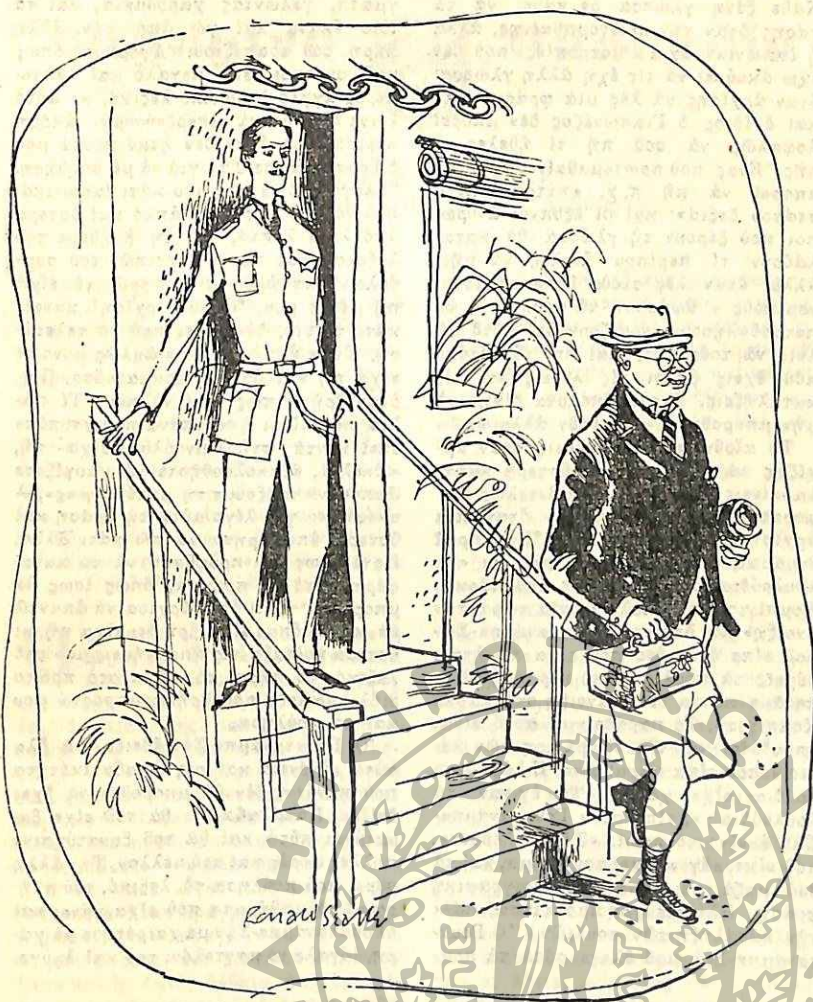
Θά ἦταν ὅμως καλύτερα ἂν σᾶς ἔλεγα περισσότερα γι' αὐτό τό ζήτημα. Στά ιαπωνικά ὅταν λές «πηγαίνω» σ' ἕναν ὑπηρέτη ἢ γιά ἕναν ὑπηρέτη χρησιμοποιεῖς ἄλλη κατάληξη καί ὅταν λές τό ἴδιο πράγμα γιά τόν πατέρα σου χρησιμοποιεῖς ἄλλην· καί ὅταν μιλάς γιά πουλιά ἢ μιλάς σ' αὐτά χρησιμοποιεῖς ἄλλην. Υἱάρχουν ἔτσι ἰδιαίτερες καταλήξεις γιά τὰ ἄλογα, τοὺς στρατιῶτες, τὰ ψάρια, τὰ σκυλιά, τοὺς κροκέδαιλους, τοὺς σωφῆρ, καί πᾶσι λέγοντας, —δώδεκα ἀπλές, ὅπως λένε, καταλήξεις καί δώδεκάδες σύνθετες γιά κάθε ρήμα. Οἱ γονεῖς μου δέν ἦταν τότε στήν Ἰαπωνία, καί αὐτό ἔκανε τὰ πράγματα ἀπλούστερα γιά τίς πρώτες δύο βδομάδες, μέ γιά κάποιο μυστηριώδη λόγο, πού δέν θέλω

νά τόν μάθω ποτέ, φαίνεται ὅτι ξεχνοῦσα ὅλες τίς καταλήξεις ὅλων τῶν ρημάτων πού μάθαινα, ἐκτός ἀπό τίς καταλήξεις πού ἦταν γιά τὰ πουλιά· ὥστε ὅποτε ἄρθρωνα μιά ιαπωνική λέξη, ἦταν πάντα σάν νά μιλοῦσα στά πουλιά ἢ γιά τὰ πουλιά.

Έμαθα π.χ. ἡ νόμιζα πῶς ἔμαθα, πῶς νά λέω σ' ἕνα, σωφῆρ «Σέ παρακαλῶ στρίψε στήν ἄλλη γωνία καί στάσου δεξιά μπρῶς στό μικρό πέτρινο σπίτι.» Όταν ὅμως νόμιζα πῶς ἔλεγα αὐτά τὰ λόγια, ὅπως ἔμαθα στά παρακάτω μαθήματα, δέν ἔλεγα παρά τὰ ἑξῆς: «Πουλιά, στρίψε παρακαλῶ στήν ἐπόμενη γωνία καί σταματήστε νά πετάτε, στό μικρό πέτρινο πτηνοτροφεῖο δεξιά.» Προσπαθοῦσα νά τό πῶ στοὺς σωφῆρ, καί κείνοι πάντα γύριζαν, μ' ἔδωσαν καί ἔδωζαν τὰ γέλοια. Έγώ τότε τοὺς ἔδειχνα τή γωνιά πού ἤθελα νά στρίψουν καί ὅταν φτάναμε στό σπίτι μου, ἔσκυθα, χτυποῦσα τό σωφῆρ στόν ὦμο φωνάζοντας «Στόππο! Στόππο!» οἱ περισσότεροι σωφῆρ ἔφρανε αὐτή τή μικτή γλῶσσα, ἀλλά πολλές φορές χρειαζόταν νά κάνω πῶς πηδῶ ἀπό τό ταῖι ὅταν περνοῦσε ἔξω ἀπό τό σπίτι μου ἢ νά σκύψω καί νά τραβήξω ἀπότομα τό φρένο κινδύνου, γιά νά σταματήσουν.

Θά είχα προσπαθήσει νά νικήσω αὐτή τήν τάση νά μιλῶ πάντα μόνο γιά πουλιά ἢ σέ πουλιά, ἂν λίγες βδομάδες ἀργότερα δέν εἴρισκα πῶς στήν ιαπωνική γλῶσσα ἦταν καί πολλά ἄλλα ἐκτός ἀπό τίς καταλήξεις τῶν ρημάτων. Ἀς πάρουμε καί τήν ἀπλούστερη διάταξη τῶν λέξεων, ἂν παραδεχτοῦμε βέβαια πῶς τὰ πράγματα πού μάθαινα ἦταν λέξεις. Βρήκα πῶς ἂν ἔδωχα μιά λέξη λάθος, ἄλλαξε οὐσιαστικά ὅλη ἡ φράση καί δλόκληρη ἡ παράγραφος, ποτέ δέν μπορούσε πιά νά ἔχῃ τό ἴδιο νόημα.

Όταν πάθης κάτι τέτοιο εἶναι χειρότερο παρά νά σοῦ γρῆμισί τὸ σπινάκι πού ἔφτιαξες ἀπό χαρτιά τῆς τράπουλας. Γιατί ἡ φράση δέν χαλᾷ έντελῶς. Παίρνει νέα ζωή, ὅλες οἱ λέξεις ἀλλάζουν, τὰ ὀνόματα συνήθως γίνονται ρήματα, τὰ ρήματα ἐπίθετα

καί ἐδῶ καί κεῖ μιά λέξη χαλᾷ έντελῶς καί σημαίνει ὀλωσοδιόλου ἄλλοπράγμα. Εἶναι ὅμως καί περιπτώσεις πού μιά λέξη χάνεται έντελῶς. Μοῦ ἔτυχε, μέ ἕνα τράδηγμα τοῦ χειλιοῦ μου, ἐκεῖνο πού είπα γιά νά εἰδοποιήσω τόν

σωφῆρ νά σταθῇ στό μικρό μου σπίτι νά πάρῃ τήν ἀκόλουθη σημασία: Έγώ, ἕνας σκύλος, ἔλεγα στόν ἀστυνῶμο πού καθόταν στό μπρῶς καθίσμα νά μέ πετάξῃ κάτω ἀπό τίς ρόδες τοῦ ταῖι καί νά βάλῃ τὰ πουλιά νά μέ πετροβολήσουν.

Κάθε ξένη γλώσσα σε κάνει να τὰ χάσεις όταν την πρωτομαθαίνεις, αλλά ή ιαπωνική έχει ιδιοτροπίες που δεν έχω ακούσει να τις έχει άλλη γλώσσα. Όταν άρχισες να λές μιὰ φράση, ούτε και ο ίδιος ο Γιαπωνέζος δεν μπορεί άσφαλώς να σου πη τί ήθελες να πής. Ένας που πρωτομαθαίνει άγγλικά μπορεί να πη π.χ. «πέτρα, σπίτι, στάσου δεξιά» και οι έξυπνοι άνθρωποι που ξέρουν τή γλώσσα θά καταλάβουν τί περίπου ήθελες να πής. Άλλά όταν λές στους Ιάπωνες άστυνομικούς ν' αφήσουν τὰ πουλιά να σέ πετρεβολήσουν, νομίζουν ότι αυτό θέλεις να τους πής, και άπ' τόν τρόπο που έχεις βάλει τίς λέξεις και τίς καταλήξεις, έχουν άπόλυτα δίκιο να μην μπορούν να σκεφθούν άλλοιώς.

Τό αίσθημα που νοιώθεις όταν άρχίζεις να λές κάτι και ύστερα καταλαβαίνεις πώς ειπες κάτι έντελώς διαφορετικό, είναι μοναδικό όταν πιά άρχισες να καταλαβαίνεις. Ένα πρωτ θυμάμαι, προσπάθησα να πω ότι «τά λουλούδια στις κερασιές του πάρκου Χομπίγια ήταν πολύ ώραφα τώρα την άνοιξη» και ύστερα ο Γουατανάμπε-Σάν μου είπε ότι αυτό που είχα πη ήταν: «έμετες τὰ πουλιά με τό κερασί χρώμα πετάμε πάντα την άνοιξη στο πάρκο Χομπίγια». Τό παράδειγμα αυτό είναι σπουδαίο για την εξαφάνιση των λέξεων που είπα παραπάνω. Η λέξη λουλούδια είχε χαθεί. «Τί έγιναν τὰ λουλούδια;», είπα στον Γουατανάμπε-Σάν εκείνο τό πρωτ. «Τὰ λουλούδια», μου είπε, «έγιναν κερασί χρώμα, και τὰ δυο μαζί φτιάξαν μιὰ περιγραφική φράση. Βλέπεις χρησιμοποίησες πάλι την κατάληξη των πουλιών.» Ο Γουατανάμπε-Σάν μου έλεγε αυτά τὰ πρά-

γματα, γελώντας χαρούμενα, και τό ίδιο έκανα και γώ άπό την άλλη άκρη του τραπέζιου. Άγόρασα όπως μου σύστησε ένα μεγάλο και λεπτομερές άγγλο-ιαπωνικό λεξικό, κι αυτό έγινε άφορμή να μπερδεύομαι ακόμη περισσότερο όταν δεν ήταν κοντά μου ο Γουατανάμπε-Σάν για να με βοηθήση. Έλεγα στον έαυτό μου κάτι ιαπωνικά, που νόμιζα πώς ήταν άπλό και ύστερα άπό λίγα λεπτά, με τή βοήθεια του λεξικού και των φωνητικών του συμβόλων, κατέρωθωνα να βρω τί είχα πη μόνος μου. Όταν άρχισα κανείς κάτι τέτοιο, δεν ξέρει πού θά τελειώση. Στην άρχή εθισκα άπλώς μόνο τί είχα πη και ύστερα σταματούσα. Π.χ. όταν βρήκα πώς άντι να πω «Τί παλιά που είναι ή καμπάνα που χτυπάτε εκεί κοντά στη λιμνούλα», είχα πη, «Σκυλιά, εξακολουθήστε να γαυγίζετε ώσπου να πνίξουμε τή μητέρα μας», — σκέφθηκα για λίγο αυτή τή φράση και ύστερα έπιχείρησα να πω κάτι άλλο. Ποτέ όμως δεν πρόφθασα να τό καταφέρω αυτό τό πράγμα, όπως ίσως θά μπορούσα γιατί όταν άρχισα να άπαντώ σέ καίνα όπου είχα βρή ότι είχα πη, κι ύστερα κοίταξα τίς άπαντήσεις μου στο λεξικό, τό πήρα, τό πήγα στο πρώτο βιβλιοπωλείο που βρήκα μπροστά μου και τό πούλησα.

Ο Γουατανάμπε-Σάν έδειξε για όλα αυτά ευγένεια και συγκαταβατικότητα που κανένας δεν θά μπορούσε να έχει δείξει. Κατάλαβα ότι θά του είχε ξανατύχει αυτό, και θά του ξανατύχαινε πολλές φορές και στο μέλλον. Την άλλη μέρα που πούλησα τό λεξικό, του πλέρωσα τὰ μαθήματα που είχα κάνει και ο Γουατανάμπε-Σάν με χαιρέτησε με χαρη, έδωχες τό παντελόνι του και έφυγε.

Η ΟΜΕΡΙΝΗ ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Του Α. DEN DOOLAARD

(Άπό τό «Blick in die Welt», Άμβούργο)

Ο συγγραφέας του παρακάτω άρθρου, Α. Ντέν Ντόολααρντ, είναι άπό τους καλύτερους σημειωτές Ολλανδούς λογτέχνες και έχει γράψει μυθιστορήματα, ποιήματα, πολιτικά δοκίμια και ταξιδιωτικές έντυπώσεις. Στόν πόλεμο ήταν συντάκτης και όμιλητής των έκπομπών τής εξόριστης Ολλανδικής Κυβερνήσεως άπό τό Λονδίνο. Οι άναγνώστες μας θυμούνται άσφαλώς τό ώραιότατο άπόσπασμα «Οι Μαγοί των νερών», άπό τό όμώνυμο βιβλίο του Ντόολααρντ, στο περασμένο τεύχος (4/1948) τής Έκλογής.

Πριν άπό τόν πόλεμο ήτληχε ή φήμη ότι ή Ολλανδία ήταν μιὰ άπό τίς πλουσιότερες χώρες του κόσμου. Μία φορά, στο Μάρκο, ένας άρχαιοπώλης μου ζήτησε μιὰ έξωφρενική τιμή με τρόπο πολύ πρόστυχο. Όταν διαμαρτυρήθηκα, μου είπε χαμογελώντας: «είναι λάθος δικό σας, είστε Ολλανδός και οι Ολλανδοί είναι τόσο πλούσιοι, ώστε αυτό πρέπει να τό πάρете για κοπλάκεντο».

Μ'όλο που λίγοι άνθρωποι στην Ολλανδία ήταν πραγματικά πλούσιοι, ή χώρα είναι πραγματικά πλούσια. Ο μέσος όρος του βιοτικού επιπέδου ήταν καλός, έκτός βέβαια άπό όρισμένες παραμελημένες — με σκανδαλώδη τρόπο — όμάδες, όπως π.χ. τους εργάτες τής γεωργίας που μόλις κέρδιζαν τό φσιμί τους και τους άνθρακωρύχους, που όταν έπαυαν να εργάζονται τους έδιναν ούνταξη 30 λίρες τό χρόνο, όταν ή σιλικωση τους είχε πιά κάνει άχρηστους. Οι κύριες πηγές του έθνικού εισοδήματος προέρχονταν άπό τίς Ολλανδικές Ίνδies, άπό τὰ εισοδήματα των τοποθετημένων στην Άμε-

ρική κεφαλαίων, τό έμπορικό ναυτικό, τό διαμετακομιστικό έμπόριο μεταξύ Γερμανίας και του άλλου κόσμου που γινόταν άπό τό μεγαλύτερο λιμάνι τής Ολλανδίας τό Ρόττερταμ, και άπό τίς εξαγωγές άγροτικών προϊόντων και λουλουδιών στη Γερμανία και την Άγγλία.

Ο πόλεμος τὰ άλλαξε όλα αυτά. Πέντε χρόνια καταστροφής και γερμανικής λαφυραγωγίας έλάττωσαν τόν έθνικό πλούτο στο μισό, άπό 20 σέ 10 δις εκ. γκίλντερ. Τόν τελευταίο χεϊμόνα τής κατοχής ή χώρα άπογουνήθηκε έντελώς. Όταν έφτασα στο Άμστερνταμ, την πρωτεύουσα τής Ολλανδίας, την έπομένη τής συνθηκολογίσεως των Γερμανών, στην άποθήκη ενός φημισμένου σ'όλο τόν κόσμο ζυθοποιού, δεν βρισκόταν ούτε μιὰ μπουκάλα μύρα μόνο 200 πτώματα με τό όνομά τους και τ'άλλα στοιχεία γραμμένα καθαρά πάνω σέ μιὰ πινακίδα.

Ήταν μερικοί άπό τους 25.000 Ολλανδούς που είχαν πεθάνει τόν καιρό τής πείνας και δεν ήτληχαν εύλα για να φτιάξουν φέρετρα και να τους θάψουν. Εκείνο που έκανε κατάπληξη στα στρατεύματα άπελευθερώσεως ήταν οι άδεις προθήκες των καταστημάτων. Γύρισα μ'ένα τζιπ όλη την πόλη για να μωρέσω να βρω τό άπλοότερο πράμα, ένα φάκελλο. Ο πολύπλοκος τεχνικός μηχανισμός που έπείρεπε σέ 5 εκατ. ανθρώπους να ζουν σέ μιὰ έκταση περίπου 10.000 τετρ. χιλ. με τό μεγαλύτερο τμήμα της χαμηλότερα άπό την επιφάνεια τής θάλασσας, είχε εξαθροωθή έντελώς. Τό 1/5 άπό τίς καλλιεργήσιμες έκτάσεις είχε κατακλυσθή άπό τό νερό

(μαζύ και τὸ ὁμορφο νησί Βάλχερεν¹⁾), ὅπου τὰ θαλάσσια φράγματα εἶχαν καταστραφῇ ἀπὸ τὴν Ρ.Α.Φ., γιὰ τὸ νησί ἐφάρξε τὴν εἰσοδοὶν τοῦ λιμένος τῆς Ἀμβέρσας). Τὰ 90% τῶν σιδηροδρομικῶν μηχανῶν, τῶν ὀχημάτων, τῶν φορτηγῶν αὐτοκινήτων, τῶν τραίνων μὲ μηχανὲς Ντίζελ ἢ ηλεκτροκίνητες, τὰ εἶχαν μεταφέρει οἱ Γερμανοὶ στὴ Γερμανία ὅπως τὰ 3/5 τῶν σιδηροδρομικῶν καὶ ὅλα τὰ χάλκινα καλώδια τῶν ηλεκτρικῶν σιδηροδρόμων. Τὰ 50% ἀπὸ ὅλα τὰ φορτηγά, τὰ 95% ἀπὸ ὅλα τὰ αὐτοκίνητα, 100.000 ἄλογα, 220.000 ἀγελάδες, τριάντα μεγάλα γαλακτοκομαῖα καὶ δωδεκάδες ἐργοστασίων βάρδακος, ὅπως καὶ ἄλλα ἐργοστάσια ἐξαφανίστηκαν μὲ κατεύθυνση πρὸς Ἀνατολὰς, μαζύ μὲ 20.000 πίνακες καὶ ἀναριθμητὰς καταθέσεις. 80.000 σπίντια καταστράφηκαν καὶ στὰ δύο λιμάνια, τὸ Ἀμστερνταμ καὶ τὸ Ρόττερταμ, ἀνατινάχθηκαν οἱ ἀποβάθρες μαζύ μὲ ὅλους τοὺς γερανούς, σὲ ἔκταση 13 1/2 χλμ. Ἡ Ὀλλανδία, δὲ τανμπῆς στὸν πόλεμο εἶχε 2 1/2 ἑκατ. τόν. ἐμπορικὸ ναυτικὸ καὶ ἔχασε ἀπὸ τορπιλλισμοὺς 2 στὰ 5 βαπόρια τῆς.

Ἔτσι ἡ Ὀλλανδία ἐγένετο μιά χώρα φτωχή. Καὶ εἶναι ἀκόμα. Ἀναγκάστηκε νὰ ρευστοποιήσῃ τίς καταθέσεις τῆς στὴν Ἀμερικὴ γιὰ νὰ πληρώσῃ τίς ἀκατέργαστες ὁδὲς πού χρειαζόταν νὰ εἰσαγάγῃ. Τὸ διαμετακομιστικὸ τῆς ἐμπόριο μὲ τὴ Γερμανία ἐκμηδενίστηκε, γι' αὐτὸ ἡ Ὀλλανδία ἐνδιαφέρεται, γιὰ οἰκονομικοὺς λόγους νὰ συγχωνευθοῦν σὲ μία οἱ τέσσερις ζῶνες κατοχῆς τῆς Γερμανίας καὶ γενικὰ νὰ ἀνοικοδομηθῇ ἡ γερμανικὴ οἰκονομία. Οἱ ἄλλοις Ὀλλανδικὲς Ἀνατολικὲς Ἰνδίες βρίσκονται σὲ ἀναταραχὴ, οἱ ἐξαγωγὲς πού πρῶτα εἶχαν ἐντελῶς νεκρωθῇ, γιὰ τὸ οἱ ἴδιοι οἱ Ὀλλανδοὶ πεινοῦσαν καὶ ἀπὸ τὰ σπίντια ἔλειπαν τὰ πάντα, τώρα ἔχουν φθάσει στὸ ἕνα τέταρτο τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου. Ἔτσι τὰ στήριγματα τῆς Ὀλλανδικῆς εὐημερίας ἔχουν χαθῇ.

1. Βλ. ἄρθρο «Οἱ Μάγοι τῶν νερῶν», Ἐκλογὴ 4/1948.

Ὡστόσο ὁ λαὸς στὸ σύνολό του ἔχει μιὰ ἥρεμη αἰσιοδοξία, μιὰ υπερβολικὴ αἰσιοδοξία μάλιστα. Ὅταν γύρισα στὴν Ἀγγλία βρῆκα πῶς οἱ ἄνθρωποι στὸ Λονδίνο ἦταν πῶς κατηφέει ἀπὸ τὸ Ἀμστερνταμ. Ὁ λόγος εἶναι πολὺ ἀπλός — οἱ διανομέες στὴν Ἀγγλία ὕστερα ἀπὸ τὸν πόλεμο περιορίστηκαν περισσότερο. Ἡ Ὀλλανδία εἶχε ἀπέμεινε στὴν Ἀγγλία τὸ — κάπως ἀμφίβολο — πλεονέκτημα ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τὴν ἀρχή. Καὶ ὅσο τὰ τρόφιμα, τὸν πρῶτο χρόνον τῆς ἀπελευθερώσεως ἀρχισαν νὰ πληθαίνουν, τόσο μείωναν καὶ ἡ αἰσιοδοξία τῶν ἀνθρώπων.

Γενικὰ ἡ ἀναδιοργάνωση τῆς τεχνικῆς μηχανῆς ἐγένετο μὲ καταπληκτικὸ ρυθμό. Ἡ Ὀλλανδία πάντα ἦταν προοδευμένη στὸ τεχνικὸ πεδίο. Μὲ τὴν ἀπελευθέρωση ἡ Ὀλλανδία εἶχε 14 μικρὲς μηχανὲς καὶ 68 βαγόνια σὲ ὅλη τὴ χώρα. Τὴν πρώτην Ἰουλίου τοῦ 1945 ἀρχισαν νὰ λειτουργοῦν οἱ σιδηροδρομοί. Στὸ τέλος τοῦ 1946 ἡ κίνησή τους ἦταν σχεδὸν κανονικὴ καὶ οἱ σιδηροδρομικὲς ὑπηρεσίαι ἀνέγγισαν ἕνα νέο πενταετές σχέδιο. Στὰ 1951 θὰ ἐξυπηρετοῦν ὅλη τὴ χώρα νέα ηλεκτρικὰ τραίνα μὲ ταχύτητα 150 χλμ. τὴν ὥρα.

Τὰ τμήματα τῆς χώρας πού εἶχαν κατακλυστῇ ἀπὸ τὸ νερὸ ἀποκαταστάθηκαν. Τὸ κλείσιμο τῶν ρηγμάτων στὰ θαλάσσια φράγματα τοῦ Βάλχερεν, ὕστερα ἀπὸ 14 μὴνων ἀδιάκοπο ἀγῶνα ἐναντίον τῶν δρμητικῶν παλινδρομῶν πού περνοῦσαν σὲ βάθος 20 μέτρων καὶ περισσότερο, ἦταν ἡ μεγαλύτερη περὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς ἐπιτυχία στὴν παμπάλαια ἱστορία τῆς Ὀλλανδικῆς κατασκευῆς φραγμάτων.

Ἡ τεχνικὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερη δύναμη τῆς Ὀλλανδίας σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ τῶν τεχνικῶν ἐπιστημῶν. Οἱ Ὀλλανδικὲς ἐναέριες συγκοινωνίες (K.L.M.) βγήκαν ἀπὸ τὸν πόλεμον μὲ τέσσερα ἀεροπλάνα. Σήμερα ἔχουν τὴν τρίτη θέσιν στὸν κόσμον. Καὶ δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς πού ἀποκαλύφθηκε τὸ μυστικὸν ὅτι ἡ γνωστὴ Ἐταιρία Φίλιπς εἶχε φτιάξει στὸν πόλεμον μιὰ μικρὴ ἀτομικὴ στήλη στίς ἀποθήκες

ἐνὸς κατεστραμμένου ἐργοστασίου τῆς.

Στὸ οἰκονομικὸ πεδίο ἡ πρόοδος ἦταν πολὺ βραδύτερη. Ἐνὰ ἀπὸ τὰ πῶς παράξενα θεάματα πού παρουσιάστηκαν ὕστερα ἀπὸ τὸν σκληρὸ αὐτὸ πόλεμον πού ἔφερε τὴ φτώχεια σ' ὅλοκληρὴν τὴν Εὐρώπην, εἶναι ὁ μακρινὸς συναγωνισμὸς γιὰ νὰ ἐξάγῃ μιὰ χώρα προϊόντα πού τὰ χρειαζέται ἡ ἴδια. Τὰ Γαλλικὰ κρασιὰ καταναλώνονται παντοῦ ἀλλοῦ ἐκτός ἀπὸ τὴν Γαλλία. Ἡ Ἀγγλία ἐξάγει τὰ καλύτερα μάλινα καὶ βαμβάκερά της φάρμακα, καὶ ἔχει αὐστηρότατους περιορισμοὺς στὰ καταστήματα τῆς. Τὰ 19 ἀπὸ τὰ 20 Ὀλλανδικὰ τυριά καταναλώνονται στὸ ἐξωτερικόν. Οἱ Ὀλλανδοὶ παίρνουν 100 γραμ. τὴν ἑβδομάδα.

Οἱ ἐξαγωγὲς αὐτὲς εἶναι ἀπεγνωσμένη προσπάθεια γιὰ νὰ λυθῇ ἕνα ἔξ ἴσου ἀπεγνωσμένο πρόβλημα: πῶς τὰ μέτρια καὶ τὰ μικρὰ κράτη πού τοὺς λείπουν οἱ ἀνγκαῖοι φυσικοὶ πόροι γιὰ νὰ συντηρηθοῦν, θὰ μπορέσουν νὰ σταθοῦν στὰ πόδια τῶν μέσων σὲ μιὰ κατεστραμμένη ἥπειρον, ὅπου ἕνας ἀπὸ τοὺς κυριώτερους οἰκονομικοὺς συντελεστές, ἡ Γερμανία, ἔχει γιὰ τὴν ὥρα ἐντελῶς ἐκλείψει.

Στὸ μεταξὺ ἡ χώρα ζῇ σχεδὸν μὲ τὸ τίποτα, χρησιμοποιώντας ἀμέσως τὰ μικρὰ δάνεια πού πήρε ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ καὶ τὸν Καναδὰ γιὰ νὰ εἰσαγάγῃ φῶμλ, σιτάρι, μηχανήματα, γυαλιὰ, λίγο καπνόν, τσάι καὶ καφέ. Ἡ κατάσταση τοῦ νομίσματος εἶναι τόσο κακὴ ὥστε ἀπαγορεύονται τὰ τουριστικὰ ταξίδια στὸ ἐξωτερικόν. Συνάλλαγμα δίνεται μόνο γιὰ ἐμπορικὰ ταξίδια.

Δὲν χρειαζέται νὰ πῶ ὅτι ὅλη ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Ὀλλανδίας βρίσκεται ὑπὸ κρατικὸν ἔλεγχον, ὅτι, ὅλα σπνίζον ἐκτός ἀπὸ τὰ δημόσια ἔγγραφα καὶ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους. Ὡστόσο ὅλα τὰ πράγματα μπορεῖ νὰ τὰ ἀγοράσῃ κανεὶς σὲ μιὰν ἀγορὰ, εἴτε μὲ λεπτὰ εἴτε μὲ ἀνταλλαγή, δίνοντας τοιγάρνα ἡ Ὀλλανδικὴ τλίν. Ἐπολογίζον ὅτι 100.000 περίπου Ὀλλανδοὶ ζοῦσαν ἀπὸ τὴ μαύρη ἀγορὰ τοῦ καπνοῦ προτοῦ τὴν ἀναλάβῃ τὸ κράτος πουλώντας ἀμερικανικὰ καὶ

ἀγγλικὰ τοιγάρνα σὲ τιμὲς μαύρης ἀγορᾶς (τὸ καθαρὸ κέρδος καταβάλλεται στὸν προπολεμικὸν γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν).

Ἀπὸ τὴν ἠθικὴ ἀποψὴ ἡ εἰκόνα πού παρουσιάζει ἡ μεταπολεμικὴ Ὀλλανδία ἔχει ὀρισμένα μελανὰ σημεῖα, ἀπὸ τὰ ὅποια τὸ μελανώτερον εἶναι ἡ μαύρη ἀγορὰ. Ἡ ἐκκαθάριση τῶν συνεργασθέντων μὲ τὸν ἐχθρὸ καὶ τῶν προδοτῶν ἐγένετο μᾶλλον χωρὶς σύστημα, πράγμα πού ἐκλόνισε τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ λαοῦ γιὰ τὸ κύρος καὶ τὴν ἀμεροληψία τῆς δικαιοσύνης. Ἡ νέα γενεὰ εἶναι ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος θύμα ἐνὸς ἀπόλυτου ὀλισμοῦ, λατρεύοντας ὡς ἀποκλειστικὸς τῆς θεοῦ τὸ ποδόσφαιρον, τοὺς ἠθοποιούς τοῦ κινηματογράφου, τὴν τζάζ καὶ τὸ ραδιόφωνο. Ἡ καλύτερη μερίδα εἶναι ἀπογοητευμένη μαζύ μὲ ἄλλους γεροντότερους πού ἔκαναν μεγάλα δυνεῖρα γιὰ μιὰ νέα καὶ καλύτερη Ὀλλανδία.

Στὸν πόλεμον, ὅταν ἐργαζόμενον στὸ Λονδίνο, εἶχα μείνει κατάπληκτος μὲ κάτι μυστικὲς ἐκθέσεις πού εἶχαν λαθραῖα μεταδοθῇ ἀπὸ τὴν κατεχόμενη Ὀλλανδία στὴν ἐλεύθερη Ἀγγλία. Ἡ οὐσία αὐτῶν τῶν ἐκθέσεων ἦταν πῶς διάφοροι διακεκριμένοι Ὀλλανδοὶ ἀσχετὰ ποῖα ἦταν ἡ πίστις τους καὶ οἱ πολιτικὲς τους πεποιθήσεις συνωμοτοῦσαν πῶς νὰ ἐνώσουν τίς προσπάθειάς τους γιὰ νὰ ἀνοικοδομήσουν τὴν Ὀλλανδία πάλιν σὲ νέα πνευματικὴ βάση. Ἡ πραγματικότης ὅμως τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ πολέμου, ἔδωσε τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ τὰ δυνεῖρα. Οἱ ἀνάγκες τῆς πρακτικῆς πολιτικῆς ἐμπόδιζαν νὰ πραγματοποιηθοῦν οἱ περισσότερες ἀπὸ τίς μεταρρυθμίσεις πού προτάθηκαν.

Πραγματοποιήθηκαν ὅμως καὶ μερικὰ σημαντικὰ πράγματα. Διορθώθηκαν ὀρισμένες ἀπὸ τίς φανερὰς ἀδικίες τοῦ προπολεμικοῦ κοινωνικοῦ συστήματος. Οἱ ἐργάτες τῆς γεωργίας πήραν ἐπὶ τέλους ἀμοιβὴ τέτοια πού νὰ μποροῦν νὰ ζοῦν σὰν ἄνθρωποι. Οἱ ἀνθρακωρύχοι, πού ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση κατάλαβαν ὅτι εἶχαν στὰ χέρια τους τὸ κλειδί τῆς ἔθνης.

κῆς Οικονομίας, ἐπέτυχαν νὰ ἐκπληρωθοῦν οἱ περισσότερες ἀπὸ τὶς ἀπαιτήσεις τους. Ἡ ἀνθρακοπαραγωγή τριπλασιάστηκε ἀλλὰ ἀκόμη φθάνει μόνο στὰ 70% τοῦ προπολεμικοῦ ἐπιπέδου. Καὶ θὰ μείνῃ στὴν ἴδια θέση ὥσπου ν' ἀντιμετωπισθῇ ἡ τελευταία καὶ σημαντικότερη ἀπαίτηση τῶν ἀνθρακωρύχων, δηλ. καλὲς συντάξεις, πού νὰ προβλέπωνται ἀπὸ εἰδικό, γιὰ τὴν ἀνθρακοπαραγωγή, νόμο.

Οἱ περισσότεροι Ὀλλανδοὶ εἶναι συντηρητικοὶ ἐκ φύσεως καὶ ἐπιμένουν μὲ πείσμα στὶς παλιές ἰδέες καὶ στὸν τρόπο τῆς ζωῆς. Στὸν πόλεμο ἔγινε ἓνα τολμηρὸ σχέδιο γιὰ μιὰ πλήρη πολιτικὴ ἔνωση, πού ἐπιτέλους θὰ ἔσπαζε τὸ φράγμα πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στὰ δύο πατροπαράδοτα πολιτικὰ στρατόπεδα: τοὺς καθολικοὺς Καλβινιστὰς καὶ τοὺς Χριστιανοὺς δημοκράτες ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, καὶ τοὺς Σοσιαλιστὰς - Δημοκράτες, Φιλελεύθερους Δημοκράτες καὶ τοὺς λίγους Κομμουνιστὰς ἀπὸ τὸ ἄλλο. Ἐγίνε προσπάθεια νὰ συσταθῇ ἓνα Ἑργατικὸ Κόμμα ἐπάνω σχεδὸν σὸ πρότυπο τοῦ Ἀγγλικοῦ πού νὰ μπορῇ νὰ περιλάβῃ ὅλα τὰ προοδευτικὰ στοιχεῖα τῆς χώρας: ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὶς παποιήσεις ἢ τὶς φιλοσοφικὰς ἰδέες, οἱ Ὀλλανδοὶ στὸν πόλεμο ἐργάστηκαν μαζὺ μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους γιὰ νὰ κερδηθῇ ὁ πόλεμος: γιὰτὶ λοιπὸν μετὰ τὸν πόλεμο νὰ μὴν κερδίσουν ὅλοι μαζὺ καὶ τὴν εἰρήνην; Οἱ Σοσιαλιστὰς δημοκράτες πού κανονικὰ εἶχαν τὸ 1/4 ἀπὸ τὶς ἐδρες σὲ τὸ κοινοβούλιο πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο ἀποκήρυξαν ἐπίσημα τὴν παλιά τους μαρξιστικὴν θέσιν ὅτι ἡ θρησκεία εἶναι ὄπιο γιὰ τοὺς λαούς. Ἀλλάξαν τὸ ὄνομά τους καὶ ἔγιναν Δημοκράτες Σοσιαλιστὰς καὶ ἀνοίξαν τὶς θύρες τοῦ νέου Ἑργατικοῦ Κόμματος διὰ πλάτα γιὰ τοὺς καθολικοὺς καὶ γιὰ ἄλλους Χριστιανοὺς ἐργάτες.

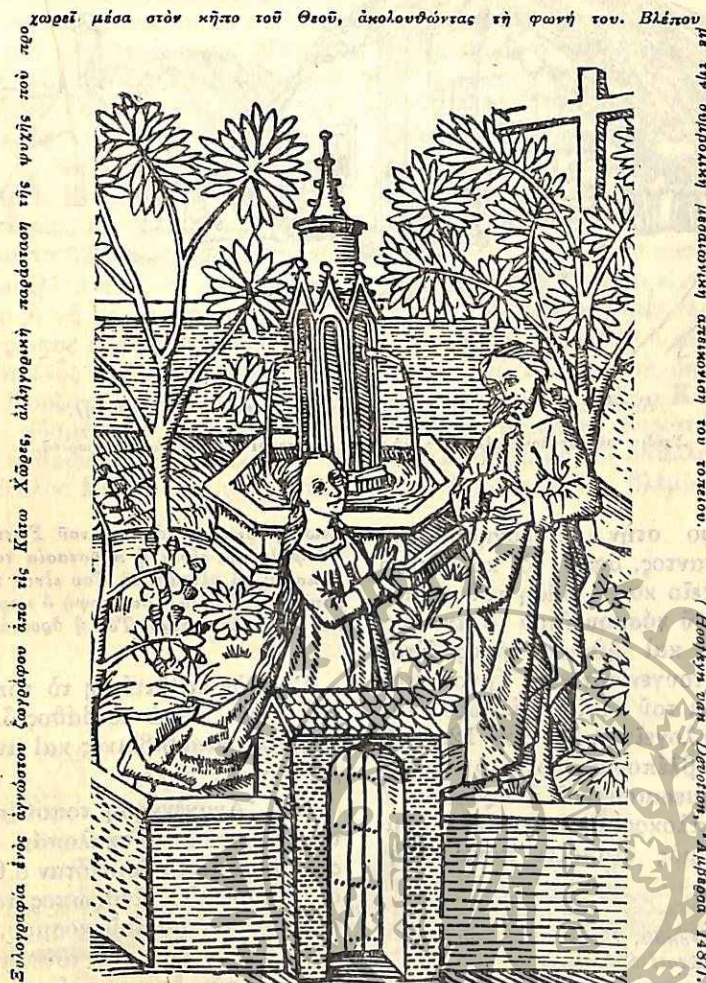
Τὸ σχέδιο ἀπέτυχε: μόνο λίγοι καθολικοὶ ἐργάτες ἐγκατέλειψαν τὶς

παλιές τους ἐνώσεις. Οἱ καθολικοὶ Ἐπίσκοποι, πού δηρῆξαν οἱ στυλοβάτες τῆς ἀντιστάσεως στὸν καιρὸ τοῦ πολέμου, ἀποφάσισαν νὰ κινηθοῦν μετὸν καιρὸ, ἀλλὰ προσεκτικὰ. Τὸ Ρωμανικὸ Ἑργατικὸ Κόμμα (πού θὰ μπορούσαμε νὰ τὸ συγκρίνουμε μὲ τὸ παλαιὸ Γερμανικὸ Κόμμα τοῦ Κέντρου) δὲν διαλύθηκε ὅπως εἶχαν ἐλπίσαι. Μόνο ἄλλαξε ὄνομα καὶ ὕψωσε τὴ σημαία τοῦ Κόμματος τῶν Καθολικῶν ἀπὸ τὶς ἐπάλξεις ἐνὸς Δημοκρατικοῦ ὄχρου πού δὲν παραδόθηκε ὅμως. Ὅλοι οἱ Δημοκράτες προσχώρησαν—ἀλλὰ ἦταν μικρὸ κόμμα—καθὼς καὶ λίγες ἑκατοντάδες προοδευτικοὶ Προτεστάντες Κληρικοὶ: μόλις ὅμως οἱ κληρικοὶ μῆψαν ἀπὸ τὴν ἐμπρὸς πόρτα, δεκάδες χιλιάδες φανατικοὶ σοσιαλιστὰς τῆς ἄριστερας, ἔφυγαν ἀπὸ τὴν πίσω πόρτα καὶ διέτρευσαν τοὺς Κομμουνιστὰς. Οἱ Κομμουνιστὰς σήμερα ἔχουν τὰ 10% τῶν ἐδρῶν σὲ τὸ Κοινοβούλιο. Οἱ Ρωμάνοι Καθολικοὶ ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νὰ εἶναι τὸ ἰσχυρότερο κόμμα, ἔχοντας τὰ 33% τῶν ἐδρῶν σὲ τὸ Κοινοβούλιο: τὸ νέο Ἑργατικὸ κόμμα, πού λογάριζε νὰ πάρῃ τὶς 40 ἀπὸ τὶς 100 ἐδρες, περιορίστηκε στὶς 29. Συνεργάζεται ὅμως μὲ τοὺς Καθολικοὺς πράγμα πολὺ ἐνισχυτικό, παρ' ὅλες τὶς μικρὲς προστριβές.

Μ' αὐτὴ τὴν συνεργασία μπόρεσε ἡ Ὀλλανδία νὰ ἐφεύγῃ ἓνα τραγικὸ ἀποικιακὸν πόλεμον πού θὰ τῆς ἀπομυζοῦσε ὅλη τὴν τὴν ζωὴ. Τὸν Μάρτιον τοῦ 1947 ὑπογράφηκε συνθήκη στὴν ὁποία μιὰ Ἰνδονησιακὴ Δημοκρατία μὲ τὴν Ἰάβα καὶ τμήματα τῆς Σουμάτρας ὑπάγεται μᾶλλον χαλαρὰ στὶς «Ἠνωμένους Πολιτείες» τῆς Ἰνδονησίας πού κι αὐτὲς πάλι ὑπάγονται στὴν Ὀλλανδο-Ἰνδονησιακὴ ἔνωση. Εἶναι ὥστόσο φανερό ὅτι ἡ Ἰνδονησιακὴ Δημοκρατία ἔχει πάντα ἓνα ὁρισμένον σκοπὸ, τὴν πλήρη ἀνεξαρτησία, καὶ ὅτι θὰ συνεχίσῃ τὶς προσπάθειές της ὥσπου νὰ τὴν ἐπιτύχῃ.

Ο ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ

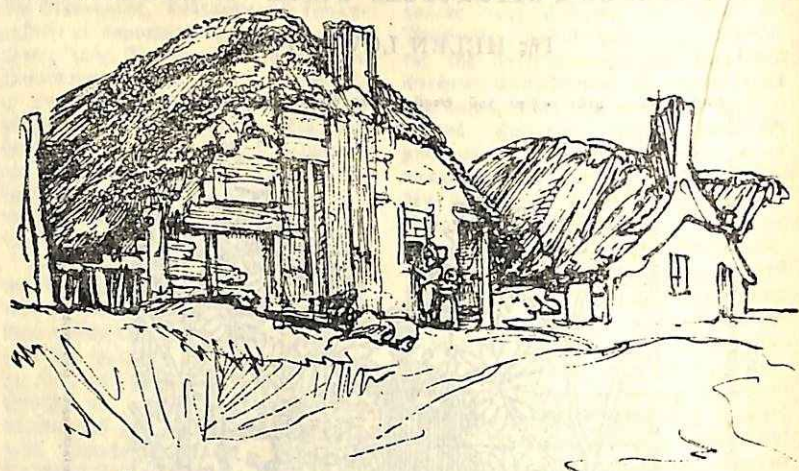
Τῆς HELEN LÖWENTHAL

Ἡ ψυχὴ στὸν κήπον τοῦ Κυρίου.

Ο μεσαιωνικὸς ἄνθρωπος ἔβλεπε τὴ φύση σὰν τὸ στολίδι τοῦ Θεοῦ. Τὰ βουνά, τὰ ποτά-

μια, τὰ λουλούδια, οἱ βράχοι καὶ τὰ δέντρα, ἦταν στοιχεῖα τῆς Δημιουργίας, ἀλλὰ βάραιναν λι-

Rembrandt Van Rhin: Δύο καλαμένιες καλύβες (Σπουδή).

Σχέδιο του μεγάλου καλλιτέχνη με θέμα δύο ταπεινές καλύβες ενός χωριού.

γότερο στην αξιολόγηση του σύμπαντος, αφού το κυριώτερο στοιχείο και η βάση του μεσαιωνικού κόσμου ήταν ο πνευματικός και ηθικός νόμος. Στον Χριστουγεννιάτικο Ύμνο στον 'Αδάμ του 'Αγίου Βίκτωρα, που χρονολογείται από τον 12ον αιώνα, βλέπουμε πώς στο πνεύμα του μεσαιωνικού ανθρώπου, ο πολύπλοκος θρησκευτικός συμβολισμός δεσπόζει πάνω στην φύση.

*Frondis, floris, nucis, roris,
Pietati Salvatoris
congruunt mysteria.
Frons est Christus protegendo
Flos dulcore, nux pascendo
Rus coelesti gratia.*

(Το φύλλο, το λουλούδι, ο καρπός και η δροσιά έχουν το ίδιο μυστήριο

όπως η τρυφερή αγάπη του Σωτήρα. Το φύλλωμα είναι η προστασία του Χριστού, η γλυκύτητά Του είναι το λουλούδι, η θεία Του τροφή ο καρπός, και η ούρανία χάρη Του η δροσιά).

Για τον καλλιτέχνη το τοπίο δεν είναι παρά το βάθος όπου προβάλλονται βιβλικές και μυθικές σκηνές.

Η Αναγέννηση τοποθέτησε τον άνθρωπο στο σκαλοπάτι που στον Μεσαίωνα βρισκόταν ο Θεός Νόμος. Ο άνθρωπος τώρα είναι το κέντρο του κόσμου, με όλη τη γνωστική του περιέργεια, την εφευρετική του δύναμη και την αυξητική του ικανότητα. Και ο άνθρωπος τώρα βλέπει τον κόσμο με έντελώς καινούργιο βλέμμα. Στα σχέδια του Λεονάρντο ντα Βίντσι, και

στο φόντο των μεγάλων έργων του, βλέπουμε ένα παράξενο κόσμο. Είναι ένας κόσμος που τον βλέπει κανείς από ψηλά και πιάνει μια μεγάλη έκταση. Μπορεί να υπάρχουν μυτεροί άποτομοί βράχοι, σπηλιές και μικρά ποταμάκια. Οι βράχοι μοιάζουν σαν τα δατά και τον σκελετό του κόσμου, τα ποτάμια σαν φλέβες και αρτηρίες, ή πρασινάδα που κρέμεται από τους βράχους είναι τα μαλλιά του, η σάρκα του είναι η γη με τα λουλούδια. Ο άνθρωπος της Αναγέννησης οδηγούμενος από συγγραφείς σαν τον Κουζάνο και τον Φικίνο είδε τον κόσμο σαν τη μεγέθυνση του ανθρώπινου οργανισμού. Ο Οθέλλος έδωσε στο σώμα κα-

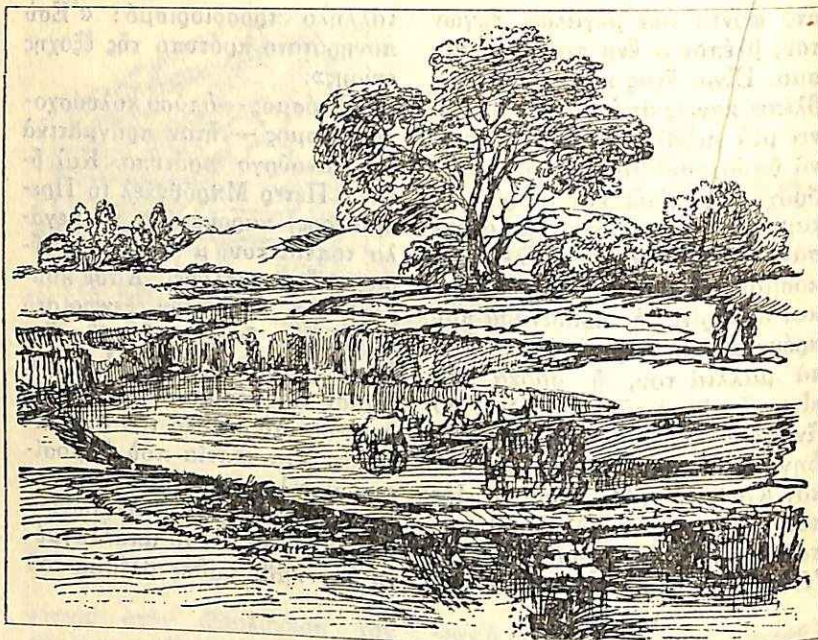
τάλληλο προσδιορισμό: «Έσ'ον πονηρότατο πρότυπο της έξοχης φύσης».

Ο κόσμος — ο τόσο πολυσχολος κόσμος — ήταν πραγματικά ένα πανούργο πρότυπο. Και όταν ο Πέτερ Μπρόυγκελ (ο Πρεσβύτερος) παρουσιάζει τα μεγάλα τοπεία του, μ' αυτό το πνεύμα τα έχει συλλάβει. Κάθε κομμάτι έχει δικό του ξεχωριστό χαρακτήρα, όπως και κάθε άνθρωπος. Κάθε κομμάτι είναι μία έκταση του κόσμου όταν το δούμε μέσα στο σύνολο του στερεώματος. Στα τοπεία που δημοσίευσε ο φίλος του Πήτερ Κόκ, τα Ιταλικά στοιχεία ανακατώνονται με βόρεια και το απαλλαγμένο από κάθε πάθος βλέμμα του

Rembrandt Van Rhin (1606-1669): Η γέφυρα.

Μία ξυλογραφία που με το έντελως ψυχρό αντίκρουσμα του τοπίου δίνει μέσα σε λίγες γραμμές την αίσθηση της ζωής.

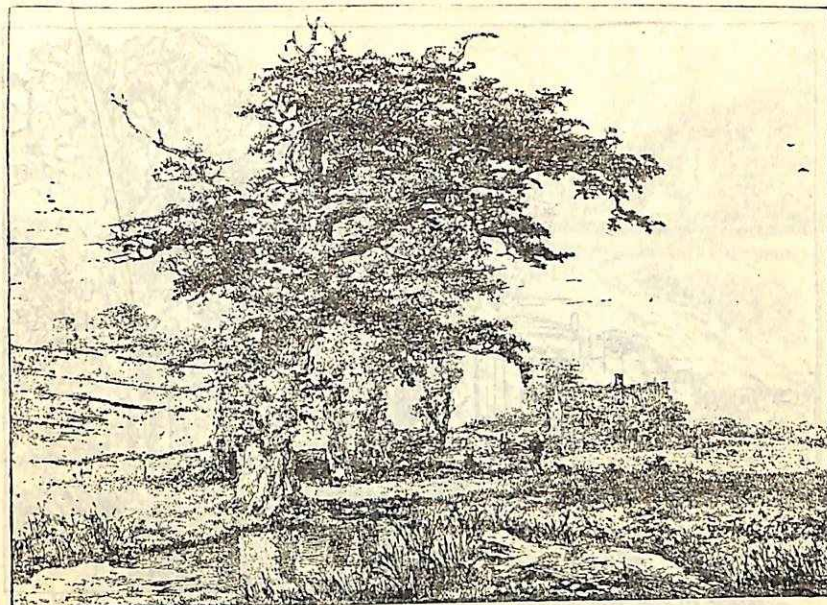

Claude (1600-1682): 'Αγελάδες πίνουν νερό στο ποτάμι.

*Ο Κλώντ συνδυάζει τα ιδανικά και ειδυλλιακά στοιχεία με την συμβολική παράσταση του κόσμου.

γεωγράφου ή χαρτογράφου συνδυάζεται με το φιλοσοφικό βλέμμα του ανθρώπου της Αναγέννησεως. Ο ψηλός ορίζοντας, ή κάθετη προοπτική αποκαλύπτουν μία δλύμπια κοσμοθεωρία του συγγραφέα. Ο Μπρούγκελ όμως έχει το ρεαλιστικό μάτι του ανθρώπου του Βορρά για τις λεπτομέρειες της δουλειάς του και μία συμπάθεια για την χωριάτικη ζωή που βλέπουμε στα έργα του, ενώ μαζί με τον Λεονάρντο ντ ντ Βίντσι κρατάει μία απόλυτη αντικειμενικότητα.

Η αγάπη των Βορείων για την άπλη ζωή μέσα στην φύση έχει την αρχή της στα χειρόγραφα του τέλους του Μεσαίωνα με την ανάπτυξη του εθνισμού της Φλάνδρας και της Ολλανδίας. Έρχεται ένας τοπικός πατριωτισμός που του άρεσει να παριστάνει τα μικρά χωριά και τα σπιτάκια των χωριών αυτών με όλη την ομορφιά και την υγεία της καθημερινής τους ζωής. Τέτοιες είναι οι ξυλογραφίες του Πήτερ Κόκ. Στο τέλος του 16ου αιώνα, τα φανταστικά στοιχεία

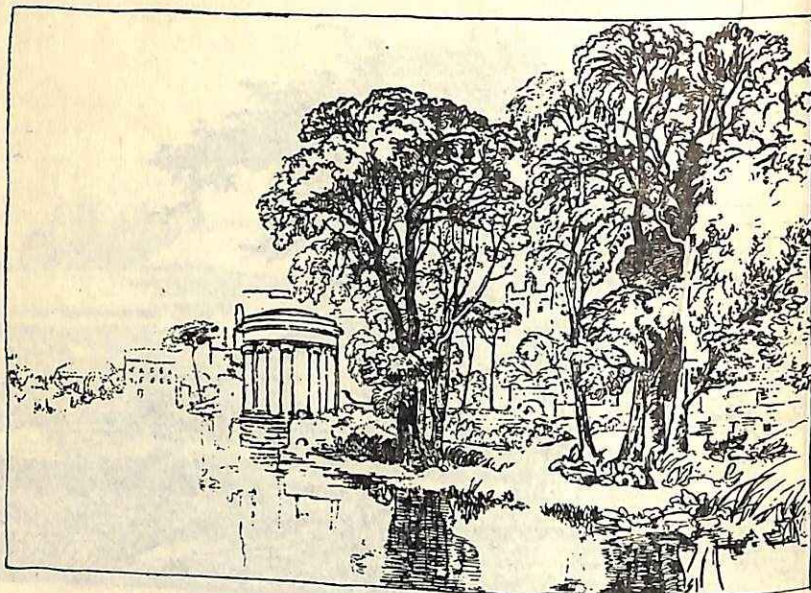

Jacob Van Ruisdael (1628-1682).

Σ' αυτή τη χαλκογραφία ο καλλιτέχνης δείχνει αγάπη για την ακατάσπαστη ομορφιά της φύσης.

έξαφανίζονται από το τοπίο. Οι μυστηριώδεις νόμοι που κυβερνούν τον κόσμο και του δίνουν τη ζωή του, αποκαλύπτονται κάθε μέρα και γίνονται λιγότερο μυστηριώδεις. Ο άνθρωπος βρίσκει ότι έχει μία δική του ιδιαίτερη σχέση με τη φύση. Οι Δανοί, ειδικότερα, αφού αγωνίστηκαν και στο τέλος κέρδισαν την ανεξαρτησία τους, χαίρονται όσο μπορούν περισσότερο την ομορφιά της πατρίδας τους. Και η πιο μικρή πεδιάδα που απλώνεται ήσυχα με τον πλατύ ουρανό

και τα σύννεφα από πάνω, οι λίγες βαλανιδιές, λίγες φτελιές μαζεμένες εδώ και εκεί, ένας φράκτης, ένα ποταμάκι, οι αγελάδες στους αγρούς: όλα γι' αυτούς αναδίνουν ένα άφελη ένθουσιασμό. Η τυποποιημένη προοπτική του Μπρούγκελ έχει εξαφανιστεί. Ο Δανός βλέπει ένα απλό αντικαθρέφτισμα της δικής του ευχαριστημένης ψυχής. Ο Ρέμπραντ, ωστόσο, μάς δίνει κάτι περισσότερο απ' αυτό. Στα τοπία του καθρεφτίζονται οι βαθύτερες ψυχικές του διαθέσεις.

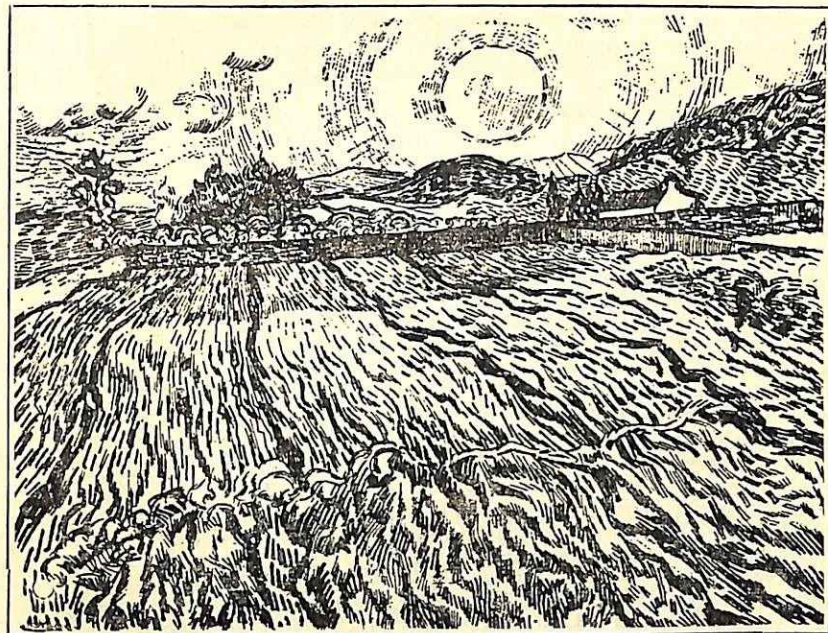
J. W. Turner (1775 - 1851): "Αϊλγουόρθ. (Σπουδή για ξυλογραφία).

Ο Τέρνερ βλέπει τη φύση — ακόμη και στις δχδες του Τάμεση — με τὰ μάτια του Κλώντ (1800 - 1893), που συνδυάζει ιδανικά και ειδυλλιακά στοιχεία με την συμβατική παράσταση του κόσμου. Ή σειρά από την οποία είναι παρμένο αυτό το σχέδιο προοριζόταν για τις βιβλιοθήκες ανθρώπων που ζούσαν έξω από τις πόλεις και είχαν τραφή με την κλασσική τέχνη.

Οι έτοιμόρροπες καλαμένιες καλύβες του είναι τόσο ανθρώπινες όσο οι ζητιάνοι του και τὰ παιδιά του. "Ανάμεσα σ' ένα άγριο ουρανό που προμηνύει την καταιγίδα και σέ μιὰ ήρεμη κοιλάδα που απλώνεται κάτω απ' τόν ουρανό, μπορούμε νά δοῦμε τήν δραματική σύγκρουση δύο ανθρώπινων μορφών.

Αν και η Ίταλία είχε πάψει τόν 17ον αιώνα νά είναι ο πνευματικός οδηγητής της Ευρώπης όπως στην άκμή της Αναγεν-

νήσεως, έδωσε ωστόσο τὸ ρωμαντικό στοιχείο που από τότε είναι ή τροφή τής ποιητικής δημιουργίας. Ο Κλώντ έδωσε θαυμάσια τὸ τοπίο όπου ή μελαγχολία ενός χαμένου μεγαλείου συνδυάζεται με τήν γοητεία τής θολής ατμόσφαιρας που βάζει στα έργα του. Ερείπια, ρυάκια που στρίβουν σαν φείδια, τὰ ειδυλλιακά κοπάδια και οί κλαστικοί ποιμένες, τὰ χρυσά πέπλα τής ομίχλης τής δύσης και τής Ανατολής είναι τὸ αντίστοιχο

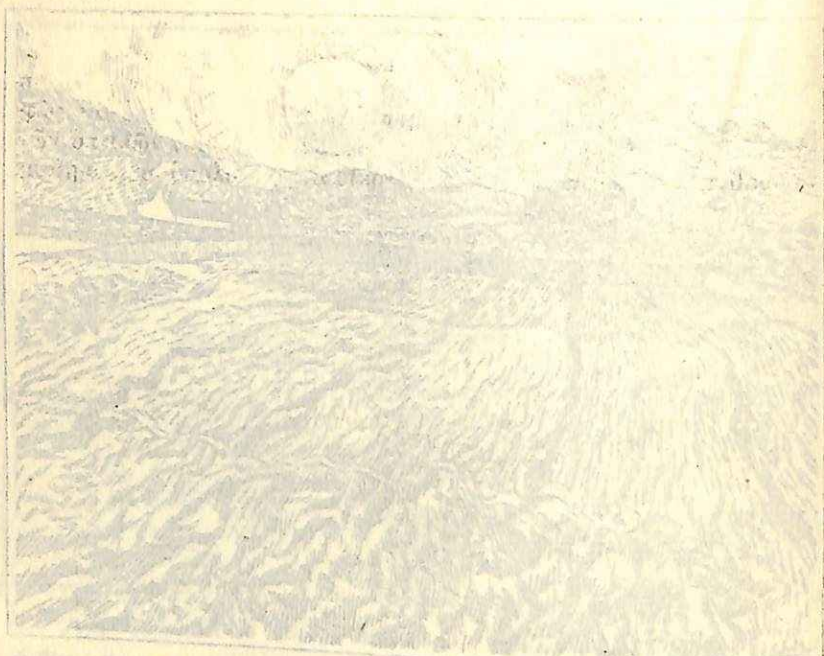
Vincent van Gogh (1853-1891). Χωράφι του Σαιν-Ρεμύ.

Ο έμπροσθεν ζωγράφος δέν δίνει τήν εικόνα του κόσμου όπως είναι, αλλά όπως τήν βλέπει μέσα του αυτός και ή εικόνα αυτή τόν τραβάει μακριά από τήν επιστήμη και τήν παρατήρηση και τόν φέρνει στή γεμάτη πάθος αναστάτωση τής φαντασίας του.

του αίσθηματος που μās δίνει ή ποίηση του Ορατίου. Δέν είναι νά απορούμε πώς ή άφοσίωση στον Κλώντ (μαζί με τήν άγάπη για τὰ τοπεία του Πουσσέν και του Σαλβατόρ Ρόζα) σχημάτισαν τὸ φιλολογικό και καλλιτεχνικό γούστο του κοινού "Αγγλου του 18ου αιώνα. Ήταν ένα γούστο αὐστηρά προκαθορισμένο, που όχι μόνο ή περίφημη αρχιτεκτονική τών κήπων του αιώνα βασίστηκε σ' αυτό αλλά ολόκληρη ή "Αγγλική τοπιογραφία έ-

χει ως σήμερα ακόμη τήν σφραγίδα του.

Κανένας "Αγγλος τοπιογράφος δέν μπόρεσε νά ξεφύγῃ απ' αυτόν τόν κανόνα, όπως φθάνουμε στον Κόνσταμπλ και στα τελευταία έργα του Τέρνερ. Τὰ πρώτα έργα του Τέρνερ είχαν πολλές επιδράσεις. Ήταν ένας ακλόνητος, έννομος, πολιτισμένος κόσμος που ταίριαζε στον 18ο αιώνα έστω κι αν είχε κάποια συμβατικότητα.

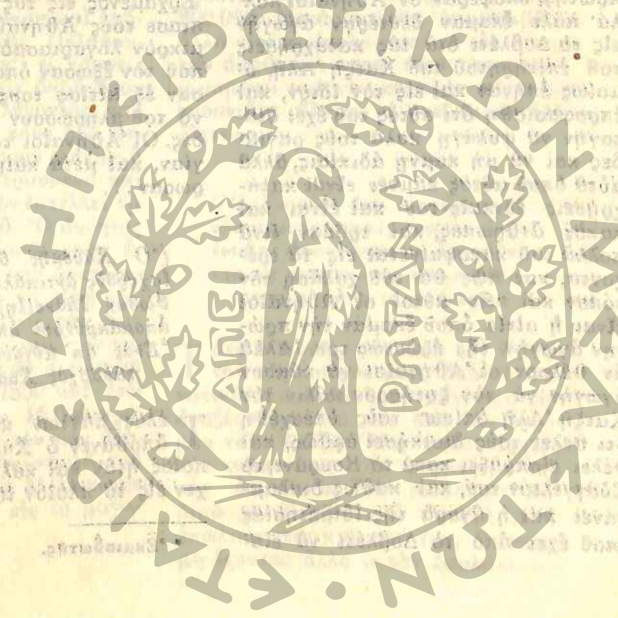

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
 ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Το παρόν βιβλίο αποτελεί μέρος της συλλογής των βιβλίων που έχουν εκδοθεί από το Υπουργείο Παιδείας, και είναι δωρεάν διαθέσιμο στους μαθητές των σχολείων.

Το παρόν βιβλίο αποτελεί μέρος της συλλογής των βιβλίων που έχουν εκδοθεί από το Υπουργείο Παιδείας, και είναι δωρεάν διαθέσιμο στους μαθητές των σχολείων.

Το παρόν βιβλίο αποτελεί μέρος της συλλογής των βιβλίων που έχουν εκδοθεί από το Υπουργείο Παιδείας, και είναι δωρεάν διαθέσιμο στους μαθητές των σχολείων.

Το παρόν βιβλίο αποτελεί μέρος της συλλογής των βιβλίων που έχουν εκδοθεί από το Υπουργείο Παιδείας, και είναι δωρεάν διαθέσιμο στους μαθητές των σχολείων.

τούς άριστοκράτας τών 'Αθηνών, τούς έκαμε φίλους και όπαδούς με δύο τρεις όθωμανούς ηρχισε να τυραννῇ· οί 'Αθηναίοι ησθάνθησαν την τυραννίαν, ώμίλησαν τών άνω άριστοκρατών και κοτσαμπάσιδων, αλλά ματαίως. Έκαμαν άγωγήν εις Κωνσταντινούπολιν μερικώς τὰ εικοσιτέσσαρα σήτηα σημαντικοί νοικοκυραίοι. Η καρδιά τών 'Αθηναίων ητον αυτή μετά τών ηγουμένων και μητροπολίτου και μετά μερικών χωρικών σημαντικών, κρυφίως από τούς δώδεκα άριστοκράτας κοτζαμπάσιδες τυράννους, η άγωγή ητον ότι αυτός να φύγη από τās 'Αθήνας ό Χατζή 'Αλῆς και άς στείλῃ άλλον και αυτός άς καθίση εις Κωνσταντινούπολιν· έτσι τὸ 'Αρτσιχάλιον, άναφορά, έγραψεν όπου έδωσαν εις την 'Εσμά Σουλτάνα και εις τὸ Δοβλέτι αυτό· και η 'Εσμά Σουλτάνα ειχεν ευχαρίστησιν να ξαναϊδῇ τὸν έραστήν-της· ευκόλα έγενινεν, έγραβήχθη ό τύραννος εις Κωνσταντινούπολιν άλλ· άφησεν άλλον εις την θέσιν του εις τās 'Αθήνας και έγενινεν ως τὸν έδιέταξεν η έσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης, υπόφεραν οί 'Αθηναίοι πολλά· πάλε έκαμαν δευτέραν άγωγήν εις τὸ Δοβλέτι διά τās καταχρήσεις τοῦ έπιτηρητοῦ τοῦ Χατζή 'Αλῆ, όμοίως έπήγαν και εις τὸν ίδιον, και έπροφασίσθη ότι αυτός τοῦ έχει διαταγήν να φυλάγῃ καλά τούς ραγιάδες και να μη κάμνῃ αδικίας, αλλά αυτά όπου αυτός κάμνει είναι καταχρήσεις έδικαίς του και είναι και κακὸς άνθρωπος, και τρόπον τινὰ πολλά τοῦ κακοφαίνεται εις τὰ τρέχοντα, και πῶς θὰ τοῦ χαλάσῃ τὸν τόπον και πῶς αὐτοί οί 'Αθηναίοι είναι η αἰτία όπου έκαμαν την πρώτην άγωγήν τῆς εξώσεώς του. 'Αλλά αν θέλουν οί 'Αθηναίοι να κάμουν άγωγήν να τὸν ζητήσουν πάλιν τὸν Χατζή 'Αλῆ όπισω· τούς ύπεσχέθη ότι θέλει τούς διοικήσει όρθῶς, και θέλει εισπράξει κατά τὸ Κουράνι, τὸ Εθαγγέλιόν του, και καθὸς διαλαμβάνει και η άγορά τῆς Ιδιοκτησίας όπου έχει από τὸ Δοβλέτι να εισ-

πράτῃ και θέλει βοηθήσει τούς 'Αθηναίους και θέλει φέρει εις 'Αθήνας μερικάς οικογένειαις όπου ηταν φευγάταις από τās 'Αθήνας από την τυραννίαν και τὰ λοιπά.

Οί έπίτροποι τών 'Αθηναίων έγραψαν εις 'Αθήνας τών συμπολιτών τους αυτά. Σκέψις γενομένης έκαμαν τών δύο κακῶν γενομένων τὸ μη χείρων βέλτιστον· άς προσπέσωμεν πάλιν εις τὸν πρώτον τυράννον ως Ιδιοκτήτην. Τοῦ έγραψαν όρθῶν γράμμα και τοῦ έστειλαν όλοι όμοῦ πανδημεί ύπογεγραμμένοι, λέγοντές του ότι αὐτὸς δέν είναι ως ό ζαμπιτάδες, όπου κάμουν ένα και δύο χρόνους κάμνουν τυραννίαις, και ύστερον ότι να γένῃ η πόλις αὐτή, άς γελῇ, άς έρημώσῃ· αλλά ητον εις όταν ό τόπος, η έπαρχία έρημώση είναι ζημία του... και τότε ως τὸ Δοβλέτι θέλει να μάθει, και θέλει σώσει λόγον αὐτὸς ως μαλικιανὲ σαϊπίς*, τοῦτα τοῦ έγραψαν έλευθέρως οί 'Αθηναίοι, καλὰς συμβουλαίς, γυμνῇ την αλήθειαν, και έγραψαν άρτσιχάλιον εις τὸ Δοβλέτι να τὸν δεχθῶν πάλε. Έρχάμενος εις τās 'Αθήνας έκαλοέπιασε τούς 'Αθηναίους, έδειξεν ένα μικρὸν λογαριασμὸν τών έξόδων, όπου τὸν έξωσαν όπου τὸν άκολούθησαν έξ αἰτίας τους και ως δίκαιον να τοῦ πληρώσουν γρόσια 60 χιλιάδες. Οί 'Αθηναίοι τοῦ έκαμαν όμολογίαν, και μετά καιρὸν τοῦ τὰ έπλήρωσαν...

(*Ο Χασακῆς όμως είχε και Ισχυροὺς άντιπάλους ποὺ κατόρθωσαν επανειλημμένα να τὸν απομακρύνουν από την 'Αθήνα. Ένας απ' αὐτοὺς ήταν και ό ναύαρχος Χασάν πασάς).*

Τέλος πάντων κατά κακήν τύχην απόθανεν ό Χασάν πασιās, ό όποιος ήταν και καλὸς άνθρωπος, ειχεν εις τὸ πλοῖον του (πασά γκεμισί)

* Έκμισθωτής.

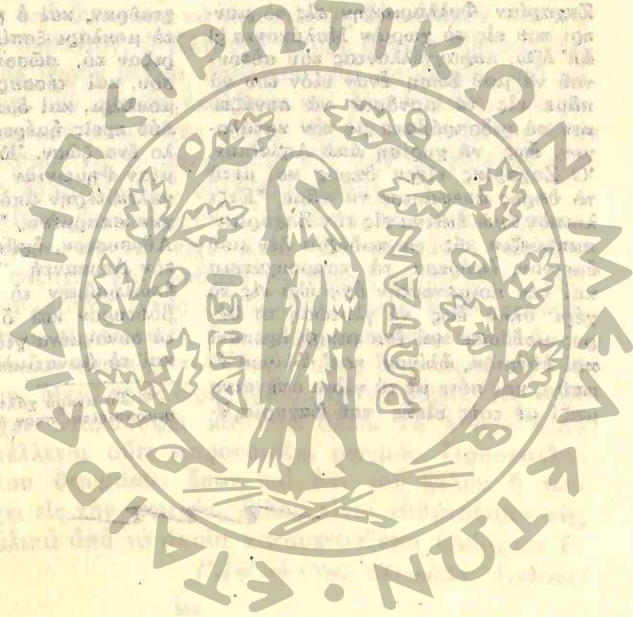
τὸ δίκροτον την κάραν τοῦ 'Αγ. 'Ιωάννου εις σέβας και με έξ κανδήλας καιόμεναις ακοίμηταις· τοῦτου ό θάνατος άκολούθησεν εις τὰ 1787· τότε λοιπόν η 'Εσμά Σουλτάνα μὴ εύρίσκοντας άνθίστασιν ηλθεν ό τυράννος εν τῇ δόξῃ του εις τās 'Αθήνας εις τὰ 1787 όπου ηταν και άρχισε τὸ θανατικόν, άπαιτᾷ τούς νέους κοτζαμπάσιδες τούς στέλνει δῶρα και τούς λέει· να καθήσουν εις την θέσιν τους. Τοῦτα τὰ ένθυμοῦμαι κάλλιστα ότι έγίνονταν από τὰ 1785 όπου ημουν χρόνῶν όκτώ· έτότες οί φρονιμώτεροι, όπου ητον εις τὰ πράγματα έφυγαν κάποιος Γεωργαντιάς, Δανίλης, Κανταράκης και λοιποί οί δέ άλλοι τούς έπιασε τούς έπῃρε την κατάστασιν τους ύστερον από τόσαις παιδείαις πρώτον έκρέμασε τὸν Πέλον, ύστερον τὸν Πέτρον Πιτάκη και Νικολάκη Μπάρμπανον, ύστερον τὸν 'Αβράμιον, τὸν Μῆτρον Κιαχαγιά, έμπροσθήτερα έπληξε (έπνιξε;) και τὸν 'Οσμάνπεην Μακφίρ 'Οθωμανὸν σημαντικόν· δύο όθωμανοί όπου ητον με τὸ μέρος τοῦ λαοῦ και τῆς δικαιοσύνης, κάποιος Παλίτζικος και Πεκίρης έφυγαν και έπήγαν εις Τριπολιτιάν τῆς Πελοποννήσου, αλλά ό τυράννος τί κάμνει; στέλνει εις τὸν πασιάν όπου ητον εις την Τριπολιτιάν, λέγοντάς του να τοῦ στείλῃ αὐτοὺς τούς δύο ανθρώπους διά να δώσουν λόγον η λογαριασμὸν εις τὰ άπερασμένα και με τὸν τάταρην* όπου τὸν έστέλλει να τοῦ στείλῃ γρόσια 7.500. 'Ο άνόητος και καταχρηστικὸς Πασάς τούς έστέλνε στανικῶς έλαβε την άνταμοιβὴν προφορικῶς μόνον να εἴπῃ τοῦ αὐθέντη του να στείλῃ εις τὸν Χατζή 'Αλῆ και τὸ χαρέμι του, την γυναικάν του, έτότες να τοῦ στείλῃ να τοῦ δώσῃ τὰ γρόσια 7500 και έτέρως διά τὸ χαρέμι του 15.000 γρόσια. Λαμβάνοντάς τους τὸν μὲν Παλίτζικον έπνιξεν εις τὸν κονά του κάστρου, ακρόπολιν, τὸν δέ Πεκίρην τὸν έκρέμασεν έμπρός εις τὸ μαγα-

* Ταχυδρόμος.

ζεζὸν του άλμπανιό, ύστερα από τόσαις ξυλαις, και ητον κρεμαμένος, δεμένα τὰ ποδάρια του με πανιά από τās πληγάς τοῦ ξύλου. Φυλακίζει έως 24 νοικοκυρέους σημαντικούς, οί όποιοί δέν άνακατώθησαν εις τὰ πράγματα, και κατά την όδηγίαν τών κοτζαμπάσιδων όπαδῶν του τούς φορολῶγει, κάμνοντας κατάλογον, τὸν κατώτερον πέντε πουνγιά, έως 25 πουνγιά τὸν άνώτερον εις την κατάστασιν και παρουσιάζων εις αὐτοὺς παλούκια πελεκισμένα και χρωματισμένα όποιος δέν ηθελε τὰ πληρώσῃ θέλει παλουκωθεῖ μετά προθεσμίαν όκτώ ημερῶν. Οί άνθρωποι έπώλησαν τὰ διαμαντικά τών συζύγων των και ύποστατικά και τὰ έπλήρωσαν. Περασμένον τοῦ θανατικοῦ τῆς πανώλης, έκαμε μίαν συνέλευσιν εις τὸ σχολεῖον τοῦ Ντέκα πανδημεί χώρας και χωρία, ηγουμένους και κληρικούς, και παρουσιάζουν οί όπαδοί του ένα λογαριασμὸν 400.000 γρόσια όπου ειχεν έξοδα, όπου τὸν έκατέτρεξαν οί 'Αθηναίοι και τὰ ζητεῖ, όπου τότες ειχε πρὸς γρόσια δύο τὸ τάλαρον, τάλαρα 200.000. Μετὰ πολλὰς λογοτριβῆς· αλλά ποῖος έτολμοῦσε να όμιλήσῃ την αλήθειαν, παρὰ όλοι σταυροχρεασμένοι και την κεφαλὴν κάτω ηκούουν ότι έλεγαν οί κοτζαμπάσιδες αἰτιήριοι...

(*Ο Σκουζῆς έχει συντάξει και την αυτοβιογραφία του· τὰ άκόλουθα άποσπάσματα άφηγοῦνται τίς προσωπικῆς τον περιπέτειες σ' αὐτὰ τὰ χρόνια).*

Τότε ό πατήρ μου από τὸν θάνατον τῆς μητρός μου, από τὸ θανατικόν όπου άκολούθησεν, από την άναξίαν γυναίκα και από τὸν έρχομὸν τοῦ Χατζή 'Αλῆ όπου άρχισε την τυραννίαν, την σεραγῇν του την έτελειωσε, τὸ εισόδημά λαδιοῦ τὸ έλάμβανε ό Χατζή 'Αλῆ· έπώλησε τὰ κτήματά του, ύστερον μὴ έχοντας άλλο τι τὸν έφυλάκωσαν

σμένοι εις τὰ βουνά· τὸ μοναστήριον τὸ εἶχον ἔρημον ἀφημένα. Ἐτὶ ἐκεῖ λοιπὸν ἀπήγαμεν. Τὸ κλειδί τῆς ἐκκλησίας ἦτον εἰς τὴν πόρταν. Ἀνοίγωντας τὴν ἐκκλησίαν ἡ πρώτη παραγγελία ὅπου μᾶς ἔδωσαν ὁ γέροντάς μας Συναίνης ἦτον, ὅσα στέφανα ἀσημένια καὶ χέρια ἦτον ὁμοίως καὶ δύο κανδήλαις πρὶν ἀρχίσωμεν τὸν ἁγιασμόν εἰς τὸς εἰκόνας, τὰς ἐπήραμεν καὶ τὰς ἐβάλαμεν εἰς δισάκιον μέσα καὶ ἐπαστρέψαμεν τὸ μοναστήριον· ὕστερον ἀργίσσαμεν τὸν ἁγιασμόν· τότε ἦλθαν καὶ οἱ καλόγηροι· ἀλλὰ τοὺς ἀποθαμένους δὲν τοὺς εἶχαν θάψει βαθεῖα, καὶ οἱ σκύλοι τὰ ἀγρία τοὺς εἶχαν ξεθάψει, μόλις ἦτον σαραντισμένοι. Ἐτὶ τελειώνοντας μᾶς ἔγραψαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν κατάλογον μισὶ ἀποκομή, γίδες 15. Ἡμεθα εἰς τοὺς 1791 πρὸς τὸν Μάϊον, ἦρθεν εἰδῆσις ἀπὸ Λεβαδιάν, ἄνθρωπος ἐπίτηδες καὶ ζητῶν τὸν γέροντα μὲ τὰ ἁγία λείψανα νὰ κάμῃ ἁγιασμοὺς διὰ τὴν πανόλην. Τότε πέρνει τὸν Σπύρο Γροσάραν μόνον καὶ πάγει εἰς Λεβαδιάν· ἐμένα μὲ ἀφίνει εἰς κάποιον Ζαχαρίαν Φυλλαριώτην εἰς τὸ μοναστήριον εἰς τὸ χωριὸν Μολάκοντα (:) ἀπ' ἐξω, παραγγέλλοντας τοῦ αὐτοῦ νὰ μοῦ δώσῃ ἕναν υἱόν του νὰ πάμε εἰς τὰ μανδριά νὰ συνάξωμεν τὰ γιδοπρόβατα μὲ τὸν κατάλογον, ἕως νὰ γυρίσῃ ἀπὸ Λεβαδιάν. Ὁ Ζαχαρίας εἶχεν θέρος καὶ μετὰ τὸ θέρος ἀπεφάσισε νὰ πάμε. Ἐτὶ λοιπὸν ἐγὼ ἔμεινα εἰς τὸν Ζαχαρίαν· παπούτζια εἰς τὰ ποδάρια δὲν μοῦ ἔμειναν, ἐφόρεσα τὰ τσαρουχάτσια καὶ τὴν ποιμαντικὴν ἀγγοῦλα εἰς τὸ χέρι· ἀλλὰ ἕως νὰ γλυτώσῃ τὸ θέρος μοῦδωσε καὶ ἕνα μικρὸ δρεπάνι καὶ ἐθέριζα, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔμαθα, καὶ πότε μὲ τὰ γίδια ἐπήγαμε μαζί μὲ τοὺς υἱοὺς τοῦ Ζαχαρία, ἔ-

γεια καὶ θεωριστὴς καὶ ποιμὴν· γλυτώνοντας τὸ θέρον ἐκινήσαμεν διὰ τὰ μανδριά εἰς τὰ βουνὰ νὰ συνάξωμεν τὰ γεγραμμένα ἀφιερωμένα· ἔτὶ βουνά, λαγκάδια εἰς τὸ βουνὸ τὸ Δέλφι τῆς Χαλκίδος, ὅπου ἦτον τραβηγμένοι οἱ Βλάχοι ἀπὸ τὰ κάτω μέρη ἀπὸ τὴν κάψαν, ἡ μία στάνη ἀπὸ τὴν ἄλλην ἦτον τρεῖς ὥρες ὥρες μακρυνά· καὶ οἱ Βλάχοι μᾶς ἔλεγαν «Γιὰ ἀπόστια ἀπὸ τὴν ραχοῦλαν». Μετὰ δεκαπέντε ἡμέρες ἐσυνάξαμεν 250 κεφάλια· ἀποκάμαμεν ἐπάνω εἰς τὸ Δέλφι καὶ ἔτὶ τὰ κατεβάσαμεν εἰς τὰ μέρη τὰ κάτω κατω καὶ ἐγὼ τὰ ἐβοσκα· κάθε βράδυ τὰ ἀρμέγαμεν, πότε τὴν αὐγὴν. Ἦτον πρὸς τὸν Ἰούλιον, ἦρθεν εἰδῆσις ὅτι ἦρθεν ὁ γέροντας εἰς τὸ μετόχι ἀπὸ Λεβαδίας, καὶ ἐμύνησεν νὰ ἀφήσω τὰ συναγμένα γιδοπρόβατα εἰς τὸν Ζαχαρίαν καὶ νὰ πάγω, διότι ἀνοίξεν ἄλλη πρόσδος καὶ ἀργήσαμεν νὰ προλάβωμεν. Οἱ ἄνθρωποι ἦτον ἐγγὺς νὰ γλυτώσουν τὸ θέρος· πηγαίναντες ἐπήραμεν μόνον τὸ πακράτζι* τοῦ ἁγιασμοῦ, καὶ τὸν σταυρόν καὶ τὴν βρεχτοῦραν, καὶ ὁ γέροντας καβάλα καὶ τὸ μουλάρι ἐξοίσω, καὶ ὅπου ἐθέριζαν τό, σώσον Κύριε τὸν λαόν σου, καὶ τέσσαρα δεμάτια εἰς τὸ μουλάρι, καὶ ὀμπρὸς καὶ πίσω, εἰς δύο τρεῖς ἡμέρες ἐπήραμεν καὶ ἄλλο ἕνα ζῶον. Ἐκάμαμεν καὶ ἡμεῖς μίαν θημωνιὰν καλλιώτερον ἢ μεγαλύτερον ἀπὸ ἐκείνους ὅπου εἶχαν σπαρμένα. Ἡμεθα εἰς τὸν μῆνα Αὐγουστον, ἦρθεν ἕνα καίκιον εἰς τὸν Λευκαντὴ Ὑδραϊκόν, εἰς αὐτὸ ἐπωλήσαμεν τὸ συναγμένο τυρίον, βούτυρον καὶ ὅσοι τράγοι ἦτον εἰς τὰ συναγμένα γιδοπρόβατα. Ἐπαυσε καὶ τὸ θανατικόν...

* Τὸ μικρὸ χάλκινο σκεῦος ποὺ χρησιμεύει εἰς τὸν ἁγιασμόν.

ΠΥΡΟΚ

μία νέα ἀνακάλυψις τῆς οἰκοδομικῆς

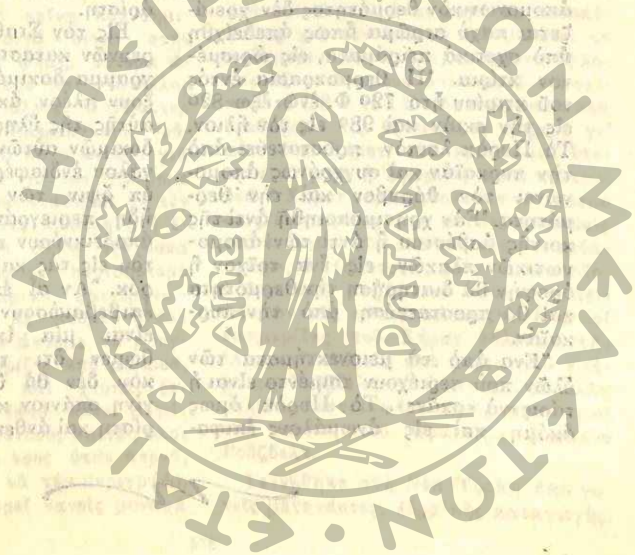
Ὁ Σάμουελ Κλίπσον ἦταν ἕνας σωματοῦδος ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἐξήσκει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἐργολάβου οἰκοδομῶν εἰς τὴν βόρειον Ἀγγλίαν. Περὶ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, ὁ Σάμουελ Κλίπσον προσεπάθησε νὰ ἀνακαλύψῃ ἕνα νέον ὑλικόν, κατάλληλον νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν ἄσβεστον. Προεῖδε ἔλλειψιν ἄσβεστου καὶ ἄσβεστωτῶν καὶ ἠθέλησε νὰ εὕρῃ μίαν ταχεῖαν μηχανικὴν μέθοδον ἐπιχρίσεως. Ὅταν ὅμως ἐδοκίμασε νὰ χρησιμοποιήσῃ ἕνα «φιξατέρ» ὅμοιον μὲ τὸ χρησιμοποιούμενον εἰς τὴν ζωγραφικὴν, ἡ ἄσβεστος ἐκυλοῦσε ἐπάνω εἰς τὸν τοῖχον.

Μίαν ἡμέραν ἐπῆγε κάποιος νὰ τοῦ προσφέρῃ ἕνα νέον ὑλικὸν ἐπενδύσεως τοίχων. Τὸ ὑλικὸν αὐτὸ ἐλέγετο «βερμικυλίτης» καὶ προήρχετο ἀπὸ τὴν Νότιον Ἀφρικὴν. Ἦταν ἕνα εἶδος μίκας, τὸ ὁποῖον ἐξήγετο ἀπὸ λατομεῖα καὶ τὸ ὁποῖον, ὅταν θερμανθῇ, διαστελλεται καὶ ἀνοίγει ὅπως τὸ ἀκκορντεὸν εἰς μικρὰ φύλλα καὶ καλύπτει 16 φορὰς μεγαλύτεραν ἔκτασιν τῆς ἀρχικῆς. Εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν τὸ ὑλικὸν ἔχει κάποιαν ἐλαστικότητα καὶ μπορεῖ κανεῖς, ἐὰν τὸ συμπίεσῃ, νὰ τοῦ δώσῃ πάλι τὸ ἀρχικόν του σχῆμα. Παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως παραμένουν πάντοτε ὠρισμένα κενὰ ἀέρος.

Ἐχων πάντοτε ὑπ' ὄψιν του νὰ ἀνακαλύψῃ ἕνα ὑλικὸν ποὺ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν ἄσβεστον, ὁ Κλίπσον ἐπῆρε ὀλίγον «βερμικυλίτην», τὸν ἀνέμιξε μὲ ὑγρὸν μίγμα ἄσβεστου καὶ ταιμέντου καὶ τὸ ἔρριξε εἰς τὸν τοῖχον. Τὸ μίγμα ἐκόλλησε καὶ δὲν διελύθη. Ἀντιθέτως ἔγινε ἀμέσως μία συμπαγὴς μάζα. Ὁ Κλίπσον ἐπῆρε ἕνα σφυρὶ καὶ προσεπάθησε νὰ τὸ ἀποσπάσῃ. Εἰς τὴν ἐπιφάνειάν του ἔγιναν σημάδια δὲν ἔσπασε ὅμως, οὔτε ἀπεσπάσθη.

Τὸ «πυρόκ» εἶχεν ἀνακαλυφθῇ. Ἡ ἐπιχρίσις διὰ μηχανικοῦ συστήματος ἦταν ὥς νὰ εἶχε γίνῃ. Τὸ μίγμα τὸ ὁποῖον ἐστρώνετο διὰ τοῦ φιξατέρ καὶ ἔφθανε εἰς πάχος τὰ 20 ἑκατ., ἐγίνετο μάζα ἀρκετὰ συμπαγῆς ἐντὸς 50 λεπτῶν, ὥστε ἐπιτυγχάνετο, διὰ τῆς μηχανικῆς του συμπίεσεως, ἕνα ἐπιχρίσμα ἐξαιρετικῶς ὁμαλόν. Ὁ ἀπὸ τὸν ὁποῖον περιεῖχε τοῦ ἔδιδε βάρος ἴσον πρὸς 1/2 τοῦ βάρους τῆς ἄσβεστου. Μετὰ τρεῖς ὥρας μπορούσε νὰ βαφῇ. Ἐν τούτοις ὁ Κλίπσον εἶχεν ἀνακαλύψῃ καὶ κάτι ἄλλο. Τὸ πυρόκ ὅταν στεγνώσῃ δὲν συστέλλεται οὔτε παρουσιάζει ρωγμὰς. Προσκολλᾶται ἐπὶ τοῦ μετάλλου θαυμάσια ὅσον καὶ ἐπὶ τοῦ ξύλου ἢ τῶν πλίνθων, καὶ ἀντέχει εἰς τὴν φωτιά. Τέλος, εἶναι εὐθυνότερον τῆς ἄσβεστου καὶ τὰ ὑλικά ἀπὸ τὰ ὁποῖα κατασκευάζεται υπάρχουν ἐν ἀφθονίᾳ.

(Ἀπὸ τὸ «News Chronicle», Λονδίνον)

[illegible]

1. Το πρώτο είναι η ανάγκη
 2. να έχουμε μια καλή
 3. γνώση της αγοράς και
 4. των ανταγωνιστών μας.
 5. 2. Το δεύτερο είναι η
 6. ανάγκη να έχουμε μια
 7. καλή γνώση των
 8. δυνατοτήτων της
 9. εταιρείας μας.
 10. 3. Το τρίτο είναι η
 11. ανάγκη να έχουμε
 12. μια καλή γνώση
 13. των πόρων μας.
 14. 4. Το τέταρτο είναι
 15. η ανάγκη να έχουμε
 16. μια καλή γνώση
 17. των στόχων μας.
 18. 5. Το πέμπτο είναι
 19. η ανάγκη να έχουμε
 20. μια καλή γνώση
 21. των κινδύνων μας.
 22. 6. Το έκτο είναι η
 23. ανάγκη να έχουμε
 24. μια καλή γνώση
 25. των ευκαιριών μας.
 26. 7. Το έβδομο είναι
 27. η ανάγκη να έχουμε
 28. μια καλή γνώση
 29. των προκλήσεων μας.
 30. 8. Το όγδοο είναι
 31. η ανάγκη να έχουμε
 32. μια καλή γνώση
 33. των αποτελεσμάτων μας.
 34. 9. Το ένατο είναι
 35. η ανάγκη να έχουμε
 36. μια καλή γνώση
 37. των μετρήσιμων
 38. αποτελεσμάτων μας.
 39. 10. Το δέκατο είναι
 40. η ανάγκη να έχουμε
 41. μια καλή γνώση
 42. των μη μετρήσιμων
 43. αποτελεσμάτων μας.
 44. 11. Το έντονο είναι
 45. η ανάγκη να έχουμε
 46. μια καλή γνώση
 47. των προκλήσεων
 48. που αντιμετωπίζουμε.
 49. 12. Το δωδέκατο είναι
 50. η ανάγκη να έχουμε
 51. μια καλή γνώση
 52. των ευκαιριών που
 53. υπάρχουν.
 54. 13. Το δεκάτο είναι
 55. η ανάγκη να έχουμε
 56. μια καλή γνώση
 57. των πόρων που
 58. διαθέτουμε.
 59. 14. Το ένατο είναι
 60. η ανάγκη να έχουμε
 61. μια καλή γνώση
 62. των στόχων που
 63. θέλουμε να
 64. πετύχουμε.
 65. 15. Το όγδοο είναι
 66. η ανάγκη να έχουμε
 67. μια καλή γνώση
 68. των κινδύνων που
 69. αντιμετωπίζουμε.
 70. 16. Το έκτο είναι
 71. η ανάγκη να έχουμε
 72. μια καλή γνώση
 73. των αποτελεσμάτων
 74. που έχουμε
 75. πετύχει.
 76. 17. Το πέμπτο είναι
 77. η ανάγκη να έχουμε
 78. μια καλή γνώση
 79. των μετρήσιμων
 80. αποτελεσμάτων
 81. που έχουμε
 82. πετύχει.
 83. 18. Το τέταρτο είναι
 84. η ανάγκη να έχουμε
 85. μια καλή γνώση
 86. των μη μετρήσιμων
 87. αποτελεσμάτων
 88. που έχουμε
 89. πετύχει.
 90. 19. Το τρίτο είναι
 91. η ανάγκη να έχουμε
 92. μια καλή γνώση
 93. των πόρων που
 94. διαθέτουμε.
 95. 20. Το δεύτερο είναι
 96. η ανάγκη να έχουμε
 97. μια καλή γνώση
 98. των στόχων που
 99. θέλουμε να
 100. πετύχουμε.

Ένας αρχιτέκτων θα έρωτησή αμέσως: Ποια είναι οι ιδιότητες του Πυρόκ εάν εφαρμόσθη εις το εξωτερικόν ενός κτιρίου; Θά μπορού να ανθέξη εις τας καιρικές συνθήκας; Αι δοκιμαί απαντούν καταφατικώς. Κατά την διάρκειαν του χειμῶνος 1955-47 ὁ ὁποῖος ἦτο ἐξαιρετικῶς βαρὺς, ἀφῆσαν ἐκτεθειμένον ἐπίτηδες ἕναν τοῖχον πλίνθινον ἐπιχρισμένον με Πυρόκ. Ὁ πειραματιστής, ἐκ πειρασού, ἔρριξε ὕδωρ ἐπάνω εἰς τὸν τοῖχον καὶ τὸ ἄφησε νὰ παγώσῃ. Ὁ τοῖχος δὲν ἔπαθε τίποτε. Ἡ ὑγρασία ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὸ στρώμα τῆς ἐπιφανείας ἀλλὰ δὲν εἰσχωρεῖ εἰς τὸ βάθος τοῦ ἐπιχρίσματος. Ἡ ιδιότης αὐτῇ ἀποδεικνύει πόσον εἶναι κατάλληλον ὡς ἐξωτερικὸν ἐπίχρισμα ἐφ' ὅσον συγχρόνως θά χρησιμεύῃ καὶ ὡς ἀπομονωτικὸν στρώμα. Ἀξίζει νὰ σημειώσωμεν ὅτι οἱ ναυπηγοὶ ἐνδιαφέρονται πολὺ διὰ τὴν ἐπίχρισιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν σκαφῶν, κυρίως γὰρ τῶν μεταφερόντων ἐμπορεύματα τὰ ὅποια θά κατέστρεφε ἡ ὑγρασία. Ἐπίσης ἐρευνᾶται ἡ πιθανότης χρησιμοποίησός του διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ἐπίχρισιν δεξαμενῶν πετρελαίου.

Εάν τὸ Πυρόκ χρησιμοποιηθῇ ὡς ἀπομονωτικὸν θερμότητος δὲν χρειάζεται παχὺ στρώμα ὅπως ἀπεδείχθη ἀπὸ σχετικὰ πειράματα, εἰς ὁρισμένον κτίρια. Ἡ θερμοκρασία ἐντὸς τοῦ κτιρίου ἦτο 720 Φ. ἐνῶ ἔξω 820 εἰς τὴν σκιάν καὶ 980 εἰς τὸν ἥλιον. Τὸ Πυρόκ λοιπὸν προστατεύει ἀπὸ τὴν πυρκαϊάν καὶ συγχρόνως ἀπομονώνει τὸν θόρυβον καὶ τὴν θερμότητα. Εάν χρησιμοποιηθῇ ἀντὶ τῆς κοινῆς ἀσφάλτου ἢ ἀντὶ τῶν ἀπομονωτικῶν πλακῶν εἰς ἕνα τοῖχον ἢ ὁροφὴν θά διατηρήσῃ τὴν θερμότητα καὶ θά προστατεύσῃ ἀπὸ τὴν πυρκαϊάν.

Εἶνα ἀπὸ τὰ μειονεκτήματα τῶν ὕλων ποὺ περιέχουν τοιμῆντο εἶναι ἡ τάσις νὰ «σκάνε». Τὸ Πυρόκ ὁμως ἀκόμη καὶ εἰς ἀνωμάλους ἐπιφα-

νείας δὲν ἔδειξεν παρόμοια σημεῖα ἀκόμη καὶ ὕστερα ἀπὸ πολλοὺς μῆνας.

Εφ' ὅσον τὸ Πυρόκ μπορεῖ νὰ ανθέξη ἐπιτυχῶς εἰς τὴν ἐντονὸν θερμότητα ἑνὸς καμινέτου ἢ ἀσετυλίνης, φαίνεται ὅτι θά μπορού νὰ ανθέξη καὶ εἰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτίνας ἢ τὸν πᾶγον, ἀκόμη καὶ ὅταν χρησιμοποιηθῇ ὡς ἐξωτερικὸν ἐπίχρισμα ὅρεκα ἀνώμαλον διὰ νὰ συγκρατῇ τὴν ὑγρασίαν ἢ ὁποία τὸν χειμῶνα γίνεται πάγος.

Ἡ εὐκολία μετὰ τὴν ὁποίαν μπορούμε νὰ καρφώσωμεν ἕνα καρφί ἢ νὰ βάλωμε μίαν βίδα εἰς τὸ Πυρόκ θά ἔδινε ἴσως τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ ὕλη εἶναι πολὺ μαλακὴ διὰ νὰ τὰ συγκρατῇ στερεὰ ἀλλὰ εἰς τὴν πραγματικότητα ὅλα μπορούν νὰ προσαρμωθοῦν μετὰ μεγάλη στερεότητα.

Τὸ φυσικὸν χρῶμα τοῦ Πυρόκ εἶναι τὸ κοινὸν σαχρόλευκον, ἀλλὰ εἶναι δυνατόν νὰ παραχθῇ καὶ εἰς ἄλλους χρωματισμούς, ἐάν χρησιμοποιήσωμεν λευκὸν ἢ χρωματιστὸν τοιμῆντο. Ἐπάνω εἰς τὸ Πυρόκ εἶναι δυνατόν νὰ μπουν ὅλα αι κοινὰ βαφαὶ καθὼς καὶ χάρτης ταπετσαρίας ἢ δὲ συγκόλλησις καὶ εφαρμογὴ τῶν εἶναι ἄριστη.

Εἰς τὸν Σταθμὸν Οἰκοδομικῶν Ἐρευνῶν καταστρώνεται ἐπίσημον πρόγραμμα δοκιμῶν, αἱ ὁποῖαι θά δείξουν πλὴτον ἀκριβῶς τὰς ιδιότητας αὐτῆς τῆς ὕλης. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν δοκιμῶν αὐτῶν ἀναμένεται μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν δοκιμῶν τὰς ὁποίας ἤδη περιεγράψαμεν καὶ αἱ ὁποῖαι ἀποδεικνύουν τὴν πίστιν τοῦ ἐφευρέτου εἰς τὰς καλὰς ιδιότητας τοῦ Πυρόκ. Ἄν αἱ ἐπιστημονικαὶ δοκιμαὶ ἐπιβεβαιώσουν τὰς ἐμπειρικὰς, θά εἶναι μία ἱκανοποίησις νὰ μάθωμεν ὅτι τὸ βασικὸν συστατικὸν δὲν θά ὑπάρχῃ πιθανότης νὰ γίνῃ σπάνιον καὶ ὅτι εὐρέθῃ μία ἀρίστη καὶ ἀνθεκτικὴ οἰκοδομικὴ ὕλη.

Οὐῶλτερ Οὐίντσελ:

ἕνας Ἀμερικανικὸς μύθος

Τοῦ ALISTAIR COOKE

(Ἀπὸ τὸ «The Listener», Λονδίνο)

Ὁ ἀρθρογράφος εἶναι μία ἀπὸ τὰς σπουδαιότερας ἐφευρέσεις τῆς Ἀμερικανικῆς δημοσιογραφίας. Τὸ τί εἶπε σήμερα τὸ πρωτὸ ὁ τάδε καὶ τί φαίνεται πιθανὸ νὰ πῇ αὐτοῖς, εἶναι κατὰ πολὺ συνηθισμένον σὲς καθημερινὲς συζητήσεις τῶν Ἀμερικανῶν. Ὁ ἀρθρογράφος εἶναι ὁ πρῶτος πραγματικὸς ἐκθέτης τῆς προσωπικῆς δημοσιογραφίας. Ἀνάμεσα σὲς Ἀμερικανούς ἀρθρογράφους, ὁ Οὐῶλτερ Οὐίντσελ εἶναι ἀπὸ τοὺς πρῶτους καὶ ἀπὸ κείνους ποὺ συζητοῦνται περισσότερο—ὄχι μόνο σὰν δημοσιογράφος καὶ σχολιαστὴς τοῦ ραδιοφώνου ἀλλὰ καὶ σὰν προσωπικότητα. Στὸ ἄρθρον ποὺ δημοσιεύομε θά δῇ κανεὶς πῶς καὶ γιατί ἐπέτυχε τὴν σπουδαία αὐτὴ θέσιν στὴν Ἀμερικὴ.

Τὸ ὄνομα τοῦ Οὐῶλτερ Οὐίντσελ δὲν εἶναι ἀπὸ κείνα ποὺ δημιουργοῦνται σιγά-σιγά, στὴν ἀρχὴ μόνον μετὰ τὴν φήμην, ὕστερα ἀκούγονται περισσότερο καὶ σὲ τέλος γίνονται γνωστὰ σὲ ὅλους. Ὁ Οὐῶλτερ Οὐίντσελ εἶναι ἕνας ἀμερικανικὸς θρόλος καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἂν ὄχι γιὰ τίποτε ἄλλο πρέπει νὰ τὸν πάρουμε στὰ σοβαρά. Δὲν εἶναι διάσημος μετὰ τὸν τρόπο ποὺ εἶναι ἕνας πολιτικὸς ἢ ἕνας κωμικὸς ἢ καθεὶς ἄλλη ἐξέχουσα προσωπικότητα. Εἶναι περισσότερο σὰν ἕνα ἀτμοσφαιρικὸ φαινόμενο—σὰν ἕνας τυφῶνα, ὅς ποῦμε, ἢ σὰν μία θύελλα ποὺ τὴν ἀκούμε νὰ μουγκρίζῃ καὶ νὰ σφριζῇ ἀπὸ μακριά, ποὺ μᾶς ταραῖζει, καὶ χτυπᾷ, ἐσχύνεται καὶ περνᾷ ἀφ' οὗ κανεὶς μὴδὲς καταστροφές. Ὡστόσο, ἐπειδὴ ὅλοι κλείνουν τὰ μάτια τοὺς ὅταν περνᾷ, κανένας δὲν μπορεῖ νὰ τὴν περιγράψῃ ἀφ' οὗ τελειώσῃ μπορεῖ κανεὶς μοναχὰ

νὰ κοιτάξῃ ψηλὰ καὶ νὰ δῇ τὴν ἀστράπη ποὺ αὐλακώνει ἀκόμη τὸν ὁρίζοντα καὶ νὰ πῇ: «Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πῶς αὐτὸ ἦταν ἕνας τυφῶνας». Σὰν κυκλώνας ὁ κ. Οὐίντσελ ἐσχύνεται ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ πέφτει μουγκρίζοντας σὲς ἀκροατές του κατὰ Κυριακὴ βράδυ σὲς 9, καὶ 25.000.000 Ἀμερικανοὶ ὅταν ἀκούει τὴ φωνὴν τοῦ συγκινουμένου σὰν νὰ ἀκούει τὴν ἴδια τὴ φωνὴν τοῦ προφήτη: «Καὶ οἱ οὐρανοὶ ἠνεώθησαν καὶ ἠκούσθη φωνὴ λέγουσα...» Πῶς ἐπέτυχε ὁμως αὐτὴν τὴν ἀποκαλυπτικὴν φήμην; Ἀπὸ ποῦ εἶναι; Πῶς εἶναι; Ποιός, τέλος πάντων, νομίζει πῶς εἶναι;

Οἱ Ἀμερικανοὶ δὲν λογάριζαν καθόλου τὸν κόπον γιὰ νὰ δημιουργήσουν μία ἐπιστήμην κατάλληλὴν νὰ ἀνακαλύψῃ τὴν ἐμπορικὴν ἀξίαν ἑνὸς προϊόντος ἢ ἑνὸς ἀνθρώπου καὶ παρ' ὅλο ποὺ ὁ Οὐίντσελ ἦταν μεγάλος πονοκέφαλος γιὰ τὸν ἐκδότῃ ποὺ τυπῶνται τὸ καθημερινὸν τοῦ ἄρθρου, οἱ ἐρευνητὲς λογάριζον ὅτι μόνον ὁ Οὐίντσελ προσέλαβε τὸ 1/3 ἢ τὸ 1/2 τῶν ἀνθρώπων ποὺ διαβάζουν τὰς ἐφημερίδας Χήρστ γι' αὐτὸ ὁ κ. Χήρστ τὸν κρατᾷ καὶ ἔτσι πρὶν νὰ μπῇ τὴν Ἀμερικὴν σὲν πόλεμον, ἐνῶ ὁ Χήρστ κεραυνόβολος τὸν κόσμον σὲς ἐφημερίδας του μετὰ τὰς ἐπιθέσεις τοῦ ἐναντίου τῶν ὁπαδῶν τῆς «ἐπεμβάσεως», ὁ Οὐίντσελ τοὺς κεραυνόβολους στὴ στήλῃν τοῦ ἐναντίου τῶν ὁπαδῶν τῆς «ἀπομονώσεως». Ἐνῶ οἱ ἐφημερίδες τοῦ Χήρστ ἐξέλεσαν τὴν Ἀμερικὴν σκλάβαν στὰ χέρια τοῦ «τέρατος Ροῦζβέλτ» ὁ Οὐίντσελ, σὲ ἄλλη σελίδα, ἀπέτιμ φόρον τιμῆς καὶς πρῶτ στὰ πόδια τοῦ Φράνκλιν Ντελῶν Ροῦζβέλτ.

Γεννήθηκε στὴ Νέα Ὑόρκη ἀπὸ γονεὺς μετανάστες, ἐβραϊκῆς καταγωγῆς.

[illegible]

100

(Faint, illegible text at the bottom of the page)

κόλακες και τούς χασομέρηδες τουρίστες που συχνάζουν στα θεάματα των ραδιοφωνικών σταθμών. Έμεινα κατά-πληκτος με έκαινο που είδα. Ήταν μία μεγάλη αίθουσα στην όποια βρίσκονταν περίπου εκατό άνθρωποι. Ήταν εκεί όλοι οι τύποι της τάξεως των πτωχών μεταναστών που βρίσκονται σ' αυτή την ήλιόλουστη χώρα. Ήταν Ιταλικές οικογένειες με γιουδες και κόρες με μαύρα μάτια ήταν Έλληνες που έστριβαν τσιγάρα, μία γρήα κυρία ρυτιδωμένη, μ' ένα σάλι στους ώμους. Κάθονταν σάν ποντίκια μέσα στην εκκλησιά κρατώντας την αναπνοή τους, ταπεινοί, περήφανοι για την τιμή, και παρακολουθούσαν τον Ούιτνσελ. Ο Ούιτνσελ τράβηξε τη γραβάτα του, ανέβασε το καπέλλο του, μιλούσε επί ένα τέταρτο σάν να είχε παραλήρημα, όπως όμως ο δρομέας που φτάνει στο τέρμα και κόβει την ταινία την ώρα ακριβώς που πρέπει, έτσι κι αυτός όταν τελείωσε ή ώρα του φώναξε ένα μανιακό καληνύχτα στην κυρία Αμερική και σε όλο τον κύριο Κόσμο. Τότε οι ταπεινοί θεατές του σηκώθηκαν και έφυγαν δεκάδες όπως βατσαρά από την απόλυση της λειτουργίας, ακολουθώντας μερικούς, για ν' ακούσω τί έλεγαν. Εκείνο που έμαθα ήταν πως ο Ούιτνσελ είχε γι' αυτούς κάποια

ιδιαιτέρη σημασία που ούτε την είχα δνειρευτεί ποτέ. Ήταν γι' αυτούς ή δπόσχεση της Αμερικανικής έλευσερίας, κάτι που τίποτε δεν θα μπορούσε να σταματήσει, ήσαν το σύμβολο του Αμερικανισμού, για ένα τέταρτο, μία φορά την εβδομάδα, τούς έλευθερώνε από το φόβο της καταπίεσεως, ήταν ή υπερασπιστής της πίστωσης της Αμερικής. Οι φτωχοί αυτοί άνθρωποι σχημάτιζαν για το πρόσωπό του μία τρομακτική ιδέα από την αφέλειά του, αλλά δέν γελιόκτουσαν. Δέν σάς είπα τίποτε για το εξωτερικό του Ούιτνσελ: και ούτε έχω σκοπό να σάς πω, γιατί ή πραγματική του φήμη δφείλεται, νομίζω, στο ταλέντο που έχει να φαίνεται μεγαλύτερος και απλούστερος από τη φύση. Είναι από τούς ανθρώπους που ή φήμη τους είναι τόσο μεγάλη, και φτάνει σε τόσο λιγγιώδη ύψη που όταν τον δής φαίνεται ότι είναι ή σωσίας ενός προσώπου τόσο παγαματικού, τόσο άορατου, όσο και ο Άγιος Βασίλης. Πιστεύω πραγματικά πως παρ' όλο το φθόνο και το μίσος που είναι συγκεντρωμένα επάνω του, μέσα σε 100 χρόνια το περισσότερο, θα περάσει μέσα στην Αμερικανική Λαογραφία: ή ανάμνησή του θα έχη γεννήσει ένα πλήθος από θρύλους που θα είναι ο δικός του θρύλος...

Ο ΔΡ. ΑΛΜΠΕΡΤ ΣΒΑΪΤΣΕΡ, ο διάσημος γιατρός και φιλόσοφος, έδωσε τώρα τελευταία βатеρα από 10 χρόνια την πρώτη του έπίσημη συνέντευξη. Βόηκαν τον Σβάιτσερ θηνύμασία στην ύγεια του και παρ' όλα τα 73 του χρόνια, ή η περσόνη που βρίσκεται το νοσοκομείο έχει σήμερα έκταση μεγαλύτερη από 200 στρ. και 400 αρρώστους. Τον Δρ. Σβάιτσερ βοηθούν στη δουλειά του 4 Εθνοπαθολογικοί και 7 νοσοκόμοι. Για το νοσοκομείο στέλνουν χρή-ματα πολλές χώρες: Έλβετία, Σουηδία, Ολλανδία, Ιταλία, Μεγάλη Βρε-τανία και Αμερική.

Ο Δρ. Σβάιτσερ δουλεύει σήμερα τον τρίτο τόμο του μεγάλου του έρ-κου «Η Φιλοσοφία του Πολιτισμού». Οι έπισκέπτες βοήκων τη μικρή του ρουδς χειρόγραφα κτηνισμένα από την πολυκαίρια. Οι έπισκέπτες του είπαν ότι υπήρχε κίνδυνος να πιάσουν φωτιά από την ασετιλίνη που φώ-τιζε το δωμάτιο. Ο Δρ. Σβάιτσερ όμως γέλασε όταν του είπαν ότι οι εκδόσεις του θα έληφον, για ασφάλεια, να τα φωτογραφίσουν.

Εκείνο που δέν θα ξεχάσουν ποτέ οι Αμερικανοί έπισκέπτες είναι ή αδύνατη σκηνή της μορφής του Σβάιτσερ μέσα στην ήρεμία της Αφρικανικής νύχτας να παίξη Μπάχ σ' ένα πιάνο που του είχε δώσει πριν από πολλά χρόνια ή εταιρεία Μπάχ στο Παρίσι.

Από το «THE MANCHESTER GUARDIAN», Λονδίνο.

Η Νορβηγία και ο πληθωρισμός

Του KNUT GETZ WOLD
(Από το «Tiden», Στοκχόλμη)

Ο συγγραφέας αυτού του άρθρου, δέυ-τερος γραμματέας επί των Κοινωνικών Υποθέσεων της Νορβηγικής Κυβε-ρνήσεως, πιστεύει ότι ή πλήρης άπα-σχόλησις, ο σκοπός τούτων Εύρωπαϊκών Κυβερνήσεων, είχε το δυσάρεστον άπο-τέλεσμα να ενθαρρύνη τον πληθωρι-σμόν, ιδίως μετα τον πόλεμον. Εξη-γεί τα μέτρα τα όποια ελήφθησαν εις την Νορβηγίαν δια την καταπολέμησιν αυτής της τάσεως και δείχνει διατί μό-νον ή Νορβηγία εξ όλων των Εύρωπαϊ-κών χωρών κατώρθωσε να υπεργικήση την άπειλήν του πληθωρισμού έναντιον του όπολου τούτοι Εύρωπαίαι κυβερνήσεις αγωνίζονται.

Ο Νορβηγικός νόμος του 1947 «περί προσωρινής άπαγορεύ-σεως της αύξήσεως των μι-σθών» πολύ δικαίως προεκάλεσε την προσοχήν και τας συζητήσεις του κοινού. Το νομοσχέδιον υπε-βλήθη με την ύποστήριξιν του Συμβουλίου των Συνδικάτων και θα ήδύνατο να θεωρηθή μέρος της όλης οικονομικής πολιτικής την όποιαν ακολουθεί ή Νορ-βηγία μετά την άπελευθέρωσίν της. Σκοπός της πολιτικής αυτής είναι ή παρεμπόδισις της πληθωρικής άνό-δου των τιμών και των μισθών, εις τρόπον ώστε να τεθή ή βάση μιας οικονομικής και κοινωνικής προό-δου. Πάντως, άν και ή πολιτική αυ-τή εδημιουργήσει μεγάλας δυσκολίας και εις ώρισμένας περιπτώσεις έγκα-τελήθη, δικαίως μπορούμε να ίσχυ-ρισθούμε ότι εις τα κύρια σημεία απέδειχθη έπιτυχής. Η Νορβηγία απέφυγε τον πληθωρισμόν άλλων χωρών, των όποιων αι δημοσιονομι-και και οικονομikai συνθήκαι κατά το τέλος του πολέμου, δέν διέφε-ρον ούσιωδώς από τας ιδιικάς της.

Τα προβλήματα τα όποια ή Νορ-βηγία ήναγκάσθη να αντιμετώπιση δέν περιορίζονται μόνον εις αυτήν. Υπό την μίαν ή την άλλην μορφήν παρατηρούνται μετά τον πόλεμον εις όλας τας χώρας. Απλούστε-ρα, το πρόβλημα μπορεί να δια-τυπωθή ως εξής: Είναι δυνατόν να εξασφαλίσωμεν πλήρη άπασχόλη-σιν χωρίς να φθάσωμεν εις τον πλη-θωρισμόν; Το έρώτημα αυτό μάς οδηγεί εις ένα από τα σημαντικώτε-ρα προβλήματα τα όποια αντιμετω-πίζουν γενικώς αι δημοκρατίαι εις την οικονομικήν και κοινωνικήν των πολιτικήν. Ο ύπουργός των Κοινο-νικών Υποθέσεων, κ. Όφνενταλ, το διετύπωσε αυτό εις την Νορβ-ηγικήν Βουλήν ως εξής: «Είναι άδύ-νατον να διανοηθώμεν ότι δυνάμεθα να εφάρμοσωμεν μίαν διευθυνομένην οικονομίαν, ένα σοσιαλισμόν, χωρίς να θέσωμεν και τούς μισθούς υπό έλεγχον».

Όταν ο πόλεμος έτελειωσε, πολ-λοι εις την Νορβηγίαν έπερίμεναν μεγάλην άνεργίαν κατά την μεταβα-τικήν περίοδον εις την ειρηνικήν οικονομίαν. Έν τούτοις αυτό δέν συνέβη και ή αλήθεια σήμερα είναι ότι δέν υπάρχει άνεργία. Κατά τον Αύγουστον του 1947 ή αναλογία των άνέργων ήτο 4%. Ο αριθμός αυτός είναι πολύ κατώτερος του δέοντος δια την εξασφάλισιν ενός ελαχίστου όρίου κυκλοφορίας εις την εργατι-κήν αγοράν και τοιουτοτρόπως δεί-χνει ζωηράν έλλειψιν εργατικών χει-ρών εις πολλούς εργατικούς κλάδους. Οι κλάδοι οι όποιοι προσήλκυσαν εργάτας από τον πόλεμον και έννευ-θεν, είναι κυρίως ή βιομηχανία και ή οικοδομική. Το ποσοστόν των ερ-γαζομένων εις την βιομηχανίαν ηύ-ξήθη κατά 25% έν συγκρίσει προς

τὸ 1939, εἰς δὲ τὴν οἰκοδομικὴν ὑπερέβη τὸ 30%. Οἱ δύο αὐτοὶ κλάδοι ἀπερρόφησαν ἀνω τῶν 90.000 ἐργατῶν ἐπὶ πλέον ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἀπασχολοῦν προπολεμικῶς. Εἰς τὰς χειρωνακτικὰς συγκοινωνίας, ἐπίσης, παρατηρήθη μεγάλη αὐξήσις τῶν ἐργαζομένων, τὸ αὐτὸ δὲ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας.

Εἶναι φανερόν ὅτι τόσον βίαιαι μεταβολαὶ δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ συμβοῦν ἀπλῶς καὶ μόνον διὰ τῆς παροχῆς ἐργασίας εἰς τοὺς ἀνέργους. Ἡ ἐξέλιξις ἐπέφερε μεγάλην ἀνωλειαν ἐργατικῆς δυνάμεως εἰς ἄλλους κλάδους, κυρίως δὲ εἰς τὴν γεωργίαν. Πιθανὸν μία τοιαύτη ἐξέλιξις, ὡς ἓνα ὠρισμένον βαθμὸν, νὰ ἀποτραπῇ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς δελτίων, διὰ τοῦ συνδυασμοῦ ἀγροκτημάτων, κλπ. Πρὸς τὸ παρὸν αἱ συνθήκαι αὐταὶ ἔχουν δημιουργήσει τεραστίας δυσκολίας διὰ τὴν γεωργίαν. Ἡ προσφορά ἐργασίας εἰς τὴν ἀλιεῖαν ἐπίσης ἡλαττώθη ἐλαφρῶς ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν προπολεμικὴν ἐποχὴν, εἰς τὴν περιπτώσιν ὅμως αὐτὴν ὑπάρχουν μεγαλύτεραι δυνατότητες χρησιμοποίησεως ὀλιγωτέρων ἀνθρώπων, χωρὶς νὰ ἐλαττωθῇ ἡ παραγωγή.

Παρέστη ἀνάγκη νὰ ληφθοῦν πολλὰ διαφορετικὰ μέτρα διὰ νὰ ὑπερνικηθοῦν αἱ δυσκολίαι αὐταί, μία ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ἡ πολιτικὴ τῆς κυβερνήσεως εἰς τὸ ζήτημα τῶν μισθῶν. Ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν προπολεμικὴν ἐποχὴν, οἱ μισθοὶ εἰς τὴν γεωργίαν ἀνῆλθον κατὰ 150% εἰς δὲ τὴν δασοκομίαν κατὰ 200% καὶ περισσότερον. Προπολεμικῶς αἱ κατηγορίαι αὐταὶ ἔχουν μικρὰ εἰσοδήματα· ἡ διαφορὰ ὅμως μεταξὺ αὐτῶν τῶν κατηγοριῶν καὶ ἄλλων ἐπαγγελμάτων εἶναι τώρα πολὺ μικροτέρα ἀπὸ πρὶν. Ἐχει ὑπολογισθῇ ὅτι τὰ ἔσοδα τῶν νέων ἐργατῶν τῆς βιομηχανίας ἠυξήθησαν κατὰ 66% (ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἀριθμοὶ δὲν εἶναι λεπτομερῶς ὑπολογισμένοι).

Κατὰ τὸν πόλεμον οἱ μισθοὶ τῶν ἐργατῶν βιομηχανίας ἐκρατήθησαν χαμηλὰ, γενικῶς εἰς ἓνα ἐπίπεδον κατὰ 5% μόνον ἀνώτερον τοῦ προπολεμικοῦ, ἐνῶ τὸ κόστος τῆς ζωῆς ἀνῆλθεν κατὰ 55% περίπου. Λογικὸν ἐπομένως ἦτο νὰ δοθοῦν εἰς τοὺς ἐργάτας βιομηχανίας ἀξιόλογοι αὐξήσεις, ἀνταποκρινόμεναι ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον εἰς τὴν ἀνῶν τῶν τιμῶν.

Βαθμιαίως ἐδόθησαν σημαντικὰ ἐπιδόματα διὰ νὰ ἐπέλθῃ ἰσορροπία μετὰ τὸ ἠυξημένον κόστος τῆς ζωῆς. Τὰ γενικά αὐτὰ ἐπιδόματα ἀνέρχονται, ὅλα μαζί, εἰς 73 ἔρε καθ' ὥραν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ προπολεμικὸν ἐπίδομα. Ἐκτὸς τούτου, κατόπιν ἐρεῦνης τῶν Ἐπιτροπῶν Μισθῶν καὶ κατόπιν διαιτησίας καὶ συμφωνίας τῶν σχετικῶν ομάδων, ἐδόθησαν ἐπιδόματα ἀτομικῶς καὶ εἰς ἐπαγγελματίας, εἰς μεγάλῃν ἑκτασίαν, μετὰ τὸν ἀντικειμενικὸν σκοπὸν, νὰ ἐπιτευχθῇ μία γενικὴ πολιτικὴ προσαρμογῆς τῶν μισθῶν. Ἀπολύτως ἰκανοποιητικαὶ στατιστικαὶ σχετικαὶ πρὸς τὰς περιπλοκάς ἐκ τῶν συνολικῶν προσθηκῶν τῶν μισθῶν, δὲν ὑπάρχουν ἀκόμη· δυνάμεθα ὅμως νὰ υποθέσωμεν ὅτι τόσον οἱ μισθοὶ ὅσον καὶ τὰ ἡμερομίσθια, ὑψώθησαν μᾶλλον περισσότερον ἀπὸ τὸ κόστος τῆς ζωῆς. Ὅπως ἔχομεν ὅμως διαπιστώσει, οἱ μισθοὶ τῶν ἐργατῶν γῆς, τῶν ἐργατῶν ξυλείας καθὼς καὶ τῶν ναυτικῶν ἠυξήθησαν πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὰς τιμὰς, εἰς τρόπον ὥστε αἱ κατηγορίαι αὐταὶ ἔχουν ἐπιτύχει μίαν οὐσιαστικὴν βελτίωσιν τῶν πραγμάτων μισθῶν τῶν. Ἐπιπροσθέτως, ἡ τακτικὴ ἣ ἡποία ἠκολουθήθη διὰ τὰς τιμὰς τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα μίαν σημαντικὴν ἀνῶν τῶν εἰσοδημάτων τῶν καλλιεργητῶν, ἐνῶ συγχρόνως ἡ ἀνῶν τῶν τιμῶν, χαμηλοὶ τόκοι καὶ κέρδη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου ἐλάφρυναν κατὰ πολὺ τὸ βάρος τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν. Μίαν ἄλλην μεγάλην τάξιν τοῦ πληθυσμοῦ ἣ ἡποία πρὸ τοῦ πολέμου εὗρσκειτο εἰς

πολὺ κακὴν κατάστασιν, τώρα δὲ ἔχει κάπως ἠυξημένον εἰσοδήμα, ἀποτελοῦν οἱ ἀλιεῖς οἱ ὅποιοι εὐηργετήθησαν ἐκ τῆς διεθνούς ἀναταραχῆς.

Εξ ἄλλου ἐκ τῶν ἐπενδύσεων ἐπῆλθε μεγάλη ἐλάττωσις τῶν εἰσοδημάτων. Ἐξεδόθησαν κανονισμοὶ διὰ τὸν περιορισμὸν τῶν μερισμάτων τῶν ἐταιριῶν, οὕτως ὥστε ὅλαι αἱ ἐταιρίαι αἱ ὁποῖαι ἐπιθυμοῦν νὰ δίδουν μεγαλύτερον μέρος ἀπὸ 5% πρέπει νὰ παίρνουν τὴν ἑγκρίσιν τοῦ Συμβουλίου Καθορισμοῦ τῶν Τιμῶν. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ κανονισμοῦ αὐτοῦ ἔχει τηρηθῇ οὐστηρά. Τοῦτο δὲ ἔγινε μετὰ τὴν ἐπὶ τῶν ὑποστήριξιν τοῦ Συμβουλίου Οἰκονομικοῦ Συντονισμοῦ, εἰς τὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύονται ἐργαζόμενοι καὶ ἐργοδοταί. Περαιτέρω, ἐισήχθη ἔλεγχος ἐπὶ τῶν προμηθειῶν καὶ τῶν ἀποδοχῶν τῶν διευθυντῶν. Ἀκόμη σημαντικώτερον μέτρον πάντως εἶναι ὁ γενικὸς ἔλεγχος ἐπὶ ὅλων τῶν τιμῶν ὁ ὁποῖος ἀποσκοπεῖ εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν κερδῶν τοῦ μικροῦ καὶ μεγάλου ἐμπορίου εἰς ἓνα ἐπίπεδον ἀνταποκρινόμενον πρὸς τὰς δυσκόλους οἰκονομικὰς συνθήκας τῆς χώρας.

Ἀποτέλεσμα τῆς τακτικῆς αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ προσαρμογὴ τῶν εἰσοδημάτων, εἰς ὅλην τὴν χώραν. Δὲν ἀπεδείχθη βεβαίως ἀπολύτως ἀποτελεσματικὸν εἰς ὅλα τὰ σημεία· γενικῶς ὅμως δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι ἐπέτυχε. Τὰ ἀποτελέσματά του ἐνίσχυθησαν διὰ μεγάλης ἀμέσου φορολογίας, διὰ τῆς εἰσπράξεως ποσοστοῦ ἐκ τῶν ἠυξημένων κερδῶν καὶ διὰ τῶν συνεισφορῶν πρὸς ἐπαινόρθωσιν τῶν ἐκ τοῦ πολέμου προκληθεῶν ζημιῶν.

Μὲ βάσιν τὰ γεγονότα αὐτὰ θὰ πρέπει νὰ ἀντικρυσώμεν τὴν μισθολογικὴν τακτικὴν. Ὅπου ὑπάρχει μεγάλη ἑλλειψὶς ἐργατικῶν χειρῶν, οἱ ἐργάται εὗρσκεινται εἰς πολὺ καλὴν θέσιν εἰς τὰ ἐργατικά κέντρα. Εἰς πολλοὺς κλάδους, ἰδίως δὲ εἰς

τὰς ἐξαγωγικὰς βιομηχανίας, τὰ κέρδη εἶναι ἀρκετά. Ἀπὸ καθαρῶς ἐπιχειρηματικῆς ἀπόψεως λοιπόν, οἱ ἐργοδοταὶ δὲν ἔχουν πολλοὺς λόγους διὰ νὰ ἀντιτίθενται εἰς τὰς ἀπαιτήσεις διὰ μεγαλυτέρους μισθοὺς. Ἐνδιαφέρονται περισσότερον διὰ τὴν παραγωγήν, καὶ τὴν ἀπασχόλησιν περισσότερων ἀνθρώπων πρὸς ἴδιον συμφέρον. Ἐὰν οἱ ἐργάται πρόκεινται κάθε φορὰ νὰ παίρνουν ὅτι ζητοῦν εἰς μισθοὺς, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ εἶναι ἀναγκαστικῶς διάσπασις τῆς σταθεροποιητικῆς γορμῆς. Τὰ εἰσοδήματα τῆς χώρας θὰ ἀνέλθουν εἰς ὑψηλότερον ἐπίπεδον ἀπὸ διὰ ἀπαιτοῦν αἱ τρέχουσαι τιμαὶ τῶν ἐλθόντων καταναλώσεως. Μία τοιαύτη τάσις θὰ προεκάλεε ἀναπροσαρμογὴν τῶν εἰσοδημάτων ἀπὸ τῆς ἰδιοκτησίας εἰς ὅλην τὴν χώραν μετὰ ὅλας τὰς κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς τῆς συνεπείας. Ὀλιγοίτερον ἀπὸ ὅλους θὰ ὠφέλει τοὺς ἐργάτας.

Αἱ κυριώτεραι ὁργανώσεις ἐργαζομένων καὶ ἐργοδοτῶν ἔστρεψαν ἑσχάτως τὴν προσοχὴν των εἰς αὐτοὺς τοὺς κινδύνους καὶ ἔκασταν, διὰ τοὺς ἦτο δυνατόν διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὰς ἐκτεταχθεῖς ἐκ τῆς γενικῆς γορμῆς. Αἱ προσπάθειαι δὲν στέφονται πάντοτε ὑπὸ ἐπιτυχίας. Εἰς ὁρισμένους κλάδους εἶναι φανεραὶ τάσεις πρὸς ὑπεκφυγὴν καὶ οἱ ἐργοδοταὶ προσφέρουν μισθοὺς ἀνωτέρους τῶν καθοριζομένων διὰ νὰ ἐκασφαλίσουν ἐργατικὰς χεῖρας, ἐνῶ οἱ ἐργαζόμενοι προσπαθοῦν νὰ ὑψώσουν τοὺς μισθοὺς ὑπὲρ τὰ καθορισμένα ὅρια, εἴτε ἀναλαμβάνοντες νέαν ἐργασίαν εἴτε παραμένοντες εἰς τὴν θέσιν των. Ἡ κατάστασις αὐτὴ κατέληξε σὺν τῷ χρόνῳ εἰς μεγάλας καὶ ἰσχυράς ἐπιχειρήσεις αἱ ὁποῖαι παρετήρησαν ὅτι ὠρισμένη κλίμαξ εἰς τοὺς μισθοὺς ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ χάσουν ἐργατικὰς χεῖρας ἐνῶ μικραὶ ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι συχνὰ, κάθε ἄλλο παρὰ ἰσχυραὶ ἦσαν εὗρισκαν εὐκολώτερον νὰ δροῦν ἀνεξαρτήτως τῆς καθωρισμένης μισθολογικῆς κλίμακας, καὶ εὐκολώτερον ἠδύναντο νὰ

μή λαμβάνουν υπ' όψιν των τās ύφισταμένas τιμάs και τούς σχετικούς πρός τā δελτία κανονισμούς. Αί μεγαλύτεραι δυσκολίαί άνεφύσαν εις τā οίκοδομικά έργα και συνεπώς ό προσωρινός νόμος ό άφορών τον εργαζομένους εις τον κλάδον αυτόν, επέβαλεν ως όρον εις τās παρεχομένηs άδείας ότ ή εργασία θά διεξήγηση συμφώνως πρός την συμφωνημένην μισθολογικήν κλίμακα μεταξύ των οργανώσεων, ή ως θά καθορίζεται υπό των Μισθολογικών Συμβουλίων ή θά ένεκρίνεται υπό του Κρατικού Διαιτητού. Οί κανονισμοί αυτοί δύνανται να θεωρηθούν ως πρόδρομοι του νόμου διά τον γενικόν περιορισμόν των μισθών.

Ο νόμος διά μίαν προσωρινήν παρεμπόδισιν της αύξήσεως των μισθών έψηφίσθη τον Οκτώβριον. Οί Κομμουνισταί, τέσσαρα μέλη της δεξιάs και ένα του Άγροτικού Κόμματος, έψηφισαν έναντίον του νόμου. Ο νόμος προϋποθέτει ότι καμία αύξησηs δεν θά δοθή εις τούς μισθούς, εκτός ώρισμένων περιπτώσεων αι όποια καθορίζονται ιδιαιτέρως. Άναφέρεται εις τās αύξησηs όλων γενικώς των μισθών, τόσον προκειμένου περί πληρωμής κατ' άποκοπήν όσον και καθ' ώραν. Έξαιρέσεις δύνανται μόνον να γίνουν εις σπανίας περιπτώσεις. Άκόμη, δύνανται να δοθούν προσωπικά επιδόματα εις εργάτας ανάλόγως της Ικανότητός των ή του χρόνου υπηρεσίας. Έχει έν τούτοις συμφωνηθί ότι τā επιδόματα αυτά πρέπει να δίδονται συμφώνως πρός την κανονικήν και φανεράν εργασίαν και ή παραχώρησις των επιδομάτων αυτών δεν θά συνετέλει εις την άνοδον των μισθολογίων. Συμφώνως πρός τον νόμον, άπαγορεύεται, ή άνευ της έγκρίσεως του Κρατικού Διαιτητού καταβολή μισθού άνωτέρου εκείνου τον οποίον καθορίζει ό νόμος ή εφαρμογή νέας ή άλλαγής της κειμένης κλίμακος. Άπαγορεύεται άκόμη ή κατα-

βολή προμηθείας ή δώρου άνωτέρου του προπολεμικού. Ο Κρατικός Διαιτητής δύναται να έλαττώση μισθούς οι όποιοι κατά την κρίσιν του είναι υπερβολικοί, άφού συμβουλευθί τους κυριωτέρους οργανισμούς. Πάσα παράβασις του νόμου τιμωρείται με πρόστιμον ή φυλάκισιν.

Προκειμένου ένας παρόμοιος νόμος να άποβή αποτελεσματικός εις την πρᾶξιν, άπαιτεί, όπως είναι φυσικόν, την ένεργόν υποστήριξιν εργαζομένων και εργοδοτών δύναμεθα δε να υποθέσωμεν ότι τοιαύτη υποστήριξις θά υπάρξει, διότι οι άντιπρόσωποι όλων των κομμάτων εις τō Συμβούλιον Οικονομικού Συντονισμού ύπεστήριξαν την πρότασιν περί καθορισμού άνωτάτου όρίου εις τούς μισθούς.

Οί εκπρόσωποι των Έργατικών Συνδικάτων συνεφώνησαν διά ψήφων 101 έναντι 17 να άποδεχθούν τō νομοσχέδιον και να ύποστηρίξουν την άποψιν την όποιαν ήκολούθησαν προηγουμένως οι άντιπρόσωποι των Συνδικάτων εις τō Συμβούλιον Συντονισμού. Διά της καταθέσεώς των οι άντιπρόσωποι εξέφρασαν την άνεν όρου άποδοχήν της σταθεροποιητικής πολιτικής. Συγχρόνως έτόνισαν ότι ή συγκατάθεσις των προϋπέθετε αύστηρότερον έλεγχον επί των τιμών, γενικόν έλεγχον επί των εισοδημάτων και πλέον άποφασιστικών άγώνων διά την πληρωμήν των φόρων οι άντιπρόσωποι επίσης άντετέθησαν εις τā αιτήματα σχετικώς πρός τās τιμάs των άγροτικών προϊόντων τā όποια υπέβαλον οι όπαδοί των άκρων του Νορβηγικού Άγροτικού Κόμματος. Μειοψηφία εκ 17 μελών έψηφισεν υπέρ των κομμουνιστών οι όποιοι άντιδρούν εις τον νόμον περί περιορισμού των μισθών.

Έάν θεωρήσωμεν την πολιτικήν της σταθεροποιήσεως από εύρυτέραν σκοπιάν, δύναμεθα να την χαρακτηρίσωμεν ως την μεγαλύτεραν πολιτικήν νίκην την όποιαν έπέτυχεν ή Κυβέρνησις Συνασπισμού καθώς και ή παρούσα Κυβέρνησις.

Την προσχώρησιν των Έργατικών Συνδικάτων εις τον νόμον πρέπει να την ίδωμεν έν σχέσει πρός την γενικήν πολιτικήν κατάστασιν και πρός τā μέτρα τā όποια έλήφθησαν διά την επίτευξιν μιās οικονομικής δημοκρατίας μέσω των έπιτροπών παραγωγής, των συμβουλίων εργατών και του Συμβουλίου Οικονομικού Συντονισμού. Θά έπρεπε έν τούτοις να τονίσωμεν ότι ή πολιτική αυτή δεν θά ήδύνατο να επιτύχη άνευ της ύποστηρίξεως των άλλων τάξεων της κοινωνίας. Διότι, εις τās τάξεις αυτές και εις τούς εργάτας, ή πλειοψηφία εύρίσκει εις θέσιν να έκβιάση αύξησην των εις χρημα άπολαβών της. Εις τō σημείον αυτό παρετηρήθησαν με-

ρικοί ύπεκφυγαι καθώς και εις τō ζήτημα των μισθών, δύναμεθα όμως να ειπώμεν ότι ούδεμία έξ αυτών δεν έλαβε μεγάλην έκτασιν ώστε να διασαλεύση τō θεμέλιον της άκολουθουμένηs οικονομικής πολιτικής.

Εις έσχάτην άνάλυσιν ή πολιτική αυτή άπαιτεί σημαντικής θυσίας εκ μέρους όλων των ενδιαφερομένων κομμάτων. Αί θυσίαί αυτές άκριβώς αποτελούν την πραγματικότητα ή όποια κρύπτεται όπισθεν των συνθημάτων της ένότητος και της άνοικοδομήσεως. Τō γεγονός ότι παρουσιάσθησαν πολιτικά εύκαιρίαί, υπέρ της προσπαθείας αυτής, είναι τō πλέον ένθαρρυντικόν στοιχείον εις την μεταπολεμικήν Νορβηγίαν.

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

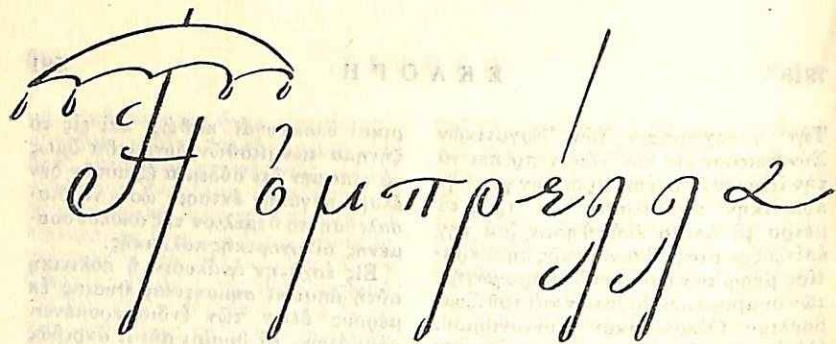
Ο κ. Γκάνναρ Μύρνταλ, πρόεδρος της Οικονομικής Έπιτροπής του Ο.Η.Ε. είναι ένας σοβαρός οικονομολόγος. Στο Παρίσι, τον προσκάλεσε σά δεικναι ο κ. Ζαν Μοννέ, γενικός έπίτροπος του οικονομικού σχεδίου. Τό δείκναι δόθηκα με μεγάλη πολυτέλεια σ' ένα εστιατόριο και στο τέλος ο κ. Μύρνταλ ζήτησε τυρί Καμανμπέρ.

— Δυστυχώς !, του είπες με στενοχωρημένο ύφος ο μαίερ ντ' ότέλ, δεν έχουμε. Άλλά αν θέλετε τυρί έχω ένα θαυμάσιο άγγλικό, αθθεντικό Στίλτον.

Την άλλη μέρα ο κ. Μύρνταλ πήγε στο Λονδίνο και τον κάλεσε στο τραπέζι ο Σερ Νταϊνβιντ Οόόλεν, άνώτατος υπάλληλος του Θεσαυροφυλακείου. Στο επιδόρπιο ο Σερ Νταϊνβιντ Οόόλεν, φανερά στενοχωρημένος είπες στον καλεσμένο του :

— Για να πō την άλληθια, δεν έχωμε τυρί, γιατί είναι αδύνατο να βρω Στίλτον' αλλά αν σās άρέσει έχω πραγματικό γαλλικό Καμανμπέρ.

Άπό τō «CARREFOUR», Παρίσι

Του GEORGES COGNIOΤ

(Από το «L'Evasion», εκδ. Raisons d'Être, Παρίσι)

Στις έξη τὸ πρῶτὸ χρειάστηκε νὰ ξυπνήσουν τὴν Ἑρριέττα μὲ φωνές. Εἶχε ἀργήσει πολὺ νὰ κοιμηθῇ τὸ προηγούμενο βράδυ· τὰ νεῦρα της ἦταν σὲ μεγάλη υπερδιέγερση καὶ τώρα ἦταν βυθισμένη σὲ ὕπνο βαθύ. Ὁ πατέρας της ποὺ ἔφευγε γιὰ τὴ δουλειὰ μουρμούρισε καθῶς ἔβγαζε τὸ ποδήλατο ἀπὸ τὴν πίσω πόρτα. «Καταραμένη ἀνοιξή! Ἡ μικρὴ δὲν ἔχει τύχη». Ἡ βροχὴ ἔσπεψε ποτάμι. Ἐρχόταν ἀπὸ τὰ δυτικὰ μὲ δύναμη σὲ πυκνὰ ὕγρα βρόχια. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τοῦ δρόμου, καμιὰ τριανταριά μέτρα χαμηλότερα, ὑψωνόταν τὸ κωδονοστάσι τοῦ χωριοῦ. Τὸ νερὸ ὅμως ἦταν τόσο πυκνὸ, ποὺ ἡ Ἑρριέττα δὲν μπορούσε ἀπ' τὸ παράθυρο νὰ δῇ τὴν ὥρα στὸ μεγάλο ρολόι.

Ἡ μητέρα της τὴ φώναζε, τὴ μάλλωνε, νευρίαζε μὲ τὴ φωτιά ποὺ δὲν ἀνάβε καὶ τὸν καπνὸ ποὺ γέμιζε τὴν κουζίνα καθὼς ὁ ἀέρας τὸν ἐσπρωχνε πίσω ἀπὸ τὸ τζάκι. Ἐνῶσω ἡ μικρὴ ἔτρωγε ἀνόρεχτα μὲ βάρὺ τὸ κεφάλι, τὰ τρία μικρά της ἀδελφία ἦταν μαζεμένα γύρω της μὲ ἓνα σιωπηλὸ σεβασμὸ. Κι ὅταν τελείωσε καὶ χτύπησε τὸ ρολόι ἡ μισή, τῆς ἔβγαλαν τὸ δμορφο Κυριακάτικὸ της φόρεμα, πρᾶσινο μὲ ἀσπρὲς ρίγες καὶ φουσκωτὰ μανίκια. Τώρα ἄρχισε μιὰ μεγάλῃ μέρα, ἡ πιὸ σημαντικὴ μέρα τῆς ζωῆς της ὡς τώρα, καὶ εἶχε ἓνα βάρος στὴν καρδιά καθὼς ντυνόταν.

Ἡ μητέρα ἀνοίξε τὴν πόρτα καὶ ἔμεινε κοιτάζοντας τὴ νεροποντὴ μὲ τὰ χέρια στὴ μέση, ἀμίλητη καὶ γε-

μάτη ἔννοια. Ἡ γάτα μπῆκε μέσα βιαστικὰ τεντώνοντας τὰ πόδια της στὸ κατώφλι. Ἀπὸ τῆς μικρῆς βαλανιδιάς ἔξω, χοντρές στάλες κυλούσαν στὰ πέτρινα σκαλοπάτια. Τὸ νερὸ στὸν κατηφορικὸ δρόμο ἔτρεχε ὅπως ὅταν λυώνουν τὰ χιόνια μὲ ἓνα ὑπόκωφο θόρυβο. Καὶ κατὶ ἄλλο ἔτρεχε κι ἀκουγόταν πιὸ καθαρά: ἦταν τὸ λούκι ἀπέναντι, στὸν τοίχο τοῦ κήπου. Ἀπὸ τὸ πάγκο τοῦ πύργου πάνω ἀπ' τὸ χωριό, ἀκούγονταν τὰ ἔλατα ν' ἀναστενάζουν. Στὴν κουζίνα οἱ πλάκες χάμω ἦταν μουσκεμένες καὶ μόνο ἀπ' αὐτὸ ἡ μικρὴ ἦταν βέβαιη πῶς ἡ βροχὴ θὰ κρατοῦσε ὥρες, μέρες ἰσως.

Ἡ μητέρα ἀναστέναξε, πῆγε στὸ μεγάλο ντουλάπι, τὸ ἀνοίξε σιγὰ καὶ ἔβγαλε ἀπὸ μέσα ἓνα μακρὸ πακέτο σὲ κιτρινωμένο χαρτί. Τὸ ξετύλιξε προσεκτικὰ καὶ ἔβγαλε μιὰ μεταξωτὴ ὀμπρέλλα μὲ ἓνα παλῶριο χέρι σκαλιστό. Ἦταν γαμήλιο ὄρω ἀπὸ τὴς δεσποινίδες Μινιὼ ὅπου πῆγαινε καὶ ἔραβε μὲ τὴν ἡμέρα ὅταν ἦταν ἀνύπαντρη. Πάρ' την, εἶπε στὴν Ἑρριέττα καθὼς μάζεψε τὴς μπαλίτσες τῆς νασθαλίνης ποὺ εἶχαν κυλήσει χάμω· ἀλλὰ νὰ τὴν προσέχης. Κράτα τὴν καλὰ ἀπὸ καὶ ποὺ φουσά ὁ ἀέρας γιὰ νὰ μὴν ἀναποδογυρίσῃ. Καὶ τὸ νοῦ σου μὴ τὴν χάσῃς.

Ἡ Ἑρριέττα ἔφυγε. Εἶχε νὰ περπατήσῃ μιὰ ὥρα. Στὸ ἀριστερὸ της χέρι ἔσφιγγε τὸ χέρι τῆς ὀμπρέλλας ποὺ ἀνοίγει ἀπὸ πάνω σὰν τέντα, καὶ ἔσκυβε τὸ σῶμα της μπροστὰ στὸν ἀέρα, ποὺ χτυποῦσε μὲ τὸ νερὸ τὸ μεταξωτὸ

ὑφασμα. Στὸ ἄλλο της χέρι τεντωμένο, κρατοῦσε ἰσιὰ, γιὰ νὰ μὴ χύσῃ τίποτα, ἓνα καλαθάκι μὲ τὸ μεσημεριανό της.

Τῆς Ἑρριέττας τῆς ἄρσεν νὰ περπατᾷ ἀντίθετα στὸν ἀέρα, στὴν καταιγίδα, ποὺ μαστιγώνουν τὸ πρόσωπο καὶ ἔρχονται ἀπὸ τόσο μακριὰ, ἀπὸ τὴν ἀπέφρανη θάλασσα. Οὔτε ὁ πατέρας της, οὔτε ἡ μητέρα της, οὔτε κανεὶς στὸν κόσμο τὸ ὑποφιαζόταν. Ἐνα ἀληθινὸ μυστικὸ. Ἀγαποῦσε, χωρὶς νὰ τὸ δεῖχνη, νὰ ἀντιμετωπίζῃ ὅτι ἀντιστέκεται, νὰ κἀνὴ δύσκολα πράγματα, νὰ

ριψοκινδυνεύῃ. Ἦταν ἡ ἱκανοποίησι, ἡ ἀντεκδίκηση τοῦ ὑπάκουου παιδιοῦ. Ἦταν ὁ τρόπος της γιὰ νὰ ξεφεύγῃ ἀπὸ τὴς ἀνιαρὲς φροντίδες τοῦ φτωχικοῦ σπιτιοῦ μὲ τὰ μικρὰ παιδιά, ἀπὸ ὅλα

ὅσα βάραιναν, ἀπὸ τώρα, τὴ ζωὴ της, ἐπειδὴ ἦταν τὸ πρῶτο παιδί. Ἡ Ἑρριέττα εἶχε θέληση κάτω ἀπὸ ἓνα ἐξωτερικὸ πειθύνιας ἀδυναμίας, καὶ σήμερα ἀκόμα, τὸ βάρος τοῦ κεφαλιοῦ της, ἡ κακοκεφιά της διαλύονταν λίγο λίγο μὲ τὴν εὐχαρίστηση ποὺ ἔνοιωθε καὶ μὲ τὴν προσπάθεια ποὺ ἔκανε γιὰ νὰ προχωρή. Ἡ μικρὴ περπατοῦσε γρήγορα, εὐτυχισμένη νὰ ἀκούῃ τὴ βροχὴ ποὺ τραγουδοῦσε στὴν ὀμπρέλλα της, νὰ αἰσθάνεται τὸν ἀέρα ἀπέναντί της,

τὴν ὑγρασία στὸ σῶμα της, νὰ εἶναι μόνῃ ἀπέναντι στὸν κόσμο, τυλιγμένη καὶ βυθισμένη μέσα σὲ κάτι τραχὺ καὶ συναρπαστικὸ.

Εἶχε φτάσει σχεδὸν στὴν πόλιν ὅταν τὴν ἔφτασε ἓνα ἀμάξι γεμάτο κορίτσια ἀπὸ τὰ χωριά. Οἱ πιὸ πλούσιες ἔρχονταν μαζί μὲ τὴς μητέρες τους. Τὴν πῆρανε μαζί τους. Χρειάστηκε νὰ τὴς εὐχαριστήσῃ καὶ νὰ κουδεντιάσῃ μαζί τους.

Αὐτὸ τὴ στενοχώρησε. Ἡ δασκάλα τοῦ χωριοῦ δὲν ἦταν στὸ ἀμάξι γιατί εἶχε πάει στὴν πόλιν μιὰ μέρα πρίν.

Μόνον ὅταν βρέθηκε στὴν αἴθουσα τῶν ἐξετάσεων — μιὰ στοὰ ὅλο παράθυρα ποὺ τῆς ἄρσεν γιατί τῆς φάνηκε ἀληθινὰ ἀτελείωτη — μόνον τότε ἔνοιωσε ἀνετα, ἦταν στὸ στοιχεῖο της. Ἡ ὀρθογραφία τῆς φάνηκε χωρὶς δυσκολίες. Στὴς γραμματικὲς καὶ τὴς ἄλλες ἐρωτήσεως πάνω στὸ κείμενο κατὰλαβε πῶς ἀπάντησε πολὺ καλά· φοβόταν λίγο τὰ προβλήματα, μὰ ἡ ἐπιμελητρία — τί καλὴ γυναίκα! — ἔκρινε τὰ ζητήματα κακοδοσμένα κι ἔδωσε μερικὲς ἐξηγήσεις στὸν πίνακα.

Τὸ μεσημέρι ἡ βροχὴ ἔσπεψε πάντα ἡ ἴδια. Ἡ Ἑρριέττα πῆγε κι ἔφαγε σὲ κάτι ξαδελφία, σὲ μιὰ σκοτεινὴ κάμαρα ποὺ μύριζε μούχλα. Εἶχε τὸ νοῦ

της στήν ομπρέλλα, και στα δρομάκια της πόλης, πρόσχε να μην τη γυρίσει ο αέρας. Ή εξακολουθούσε να είναι ευχαριστημένη γιατί έβρεχε πολύ και ή μέρα πήγαινε καλά.

Τρέχοντας από τον ένα εξεταστή στον άλλο, το άπογευμα πέρασε χωρίς να το καταλάβει. Και δεν ένοιωσε καμιά εκπληξη όταν είδε πως επέτυχε. Μά ή ευτυχία την πλημμύρισε όταν κατάλαβε πως ήρθε πρώτη. Αυτό ήθελε μ' όλη της την καρδιά από δυομιση χρόνια σχεδόν. Μόνο μ' αυτό τον δρο οί γονείς της θά δέχονταν να δουλέψουν κι άλλο γι' αυτήν, να κάνουν κι άλλες θυσίες, να την αφήσουν να συμπληρώσει τις σπουδές της. Άργότερα, θά γίνει λοιπόν δασκάλα. Θά έχη βιβλία για όλη της τη ζωή. Θά μελετάει όσο της άρεσει. Θά κάνει τον ένα μεγάλο ταξίδι στις διακοπές, μιά-δυο φορές... Ο πατέρας της θά έρχεται να ξεκουράζεται στο σπίτι της, οί δικοί της θά χαρούν λίγο στα γράματά τους.

Στο δρόμο χοροπηδούσε και σιγοτραγουδούσε από τη χαρά της. Καθώς έδινε από την πόλη στην έξοχή, ξαφνικά κατάλαβε πως δεν έβρεχε πιά. Ο λαμπρός ήλιος του καλοκαιριού έγερνε στον δρίζοντα πίσω από τις λευκές πού κουνούσαν τις κορφές τους τώρα αντίθετα καθώς ο αέρας φυσούσε ανατολικός. Ο καιρός είχε γυρίσει, ήταν άμορφα. Όλα γελοῦσαν, στίς φρεσκοκλυμένες άκρες του δρόμου με τη δροσιμένη χλόη, στα χωράφια τα γεμάτα παπαρούνες και μυρωτίδες όπου ή καταιγίδα δεν είχε λυγίσει έντελώς τα νέα στάχυα, στίς γραμμές του τραίνου μ' τα σύρματα του τηλεγράφου γεμάτα πουλιά που στέγνωναν τα βρεμένα φτερά τους μ' ένα χαρούμενο κελαηδό. Όλα γελοῦσαν στίς κερασιές που τα κλαδιά φορτωμένα ώριμα φρούτα έγειρναν σάν υποσχέσεις ευτυχίας στους λαχανόκηπους

και οί χωρικοί είχαν βάσει τα φάθινα καπέλλα και οί γυναίκες με τ' άσπρα μαντήλια τίνεζαν γελάοντας τα κλαδιά της μπιζεζιάς προτού αρχίσουν να τα μαζεύουν.

Στόν τοίχο του νεκροταφείου, τα κεραμείδια φάνταζαν πιε κόκκινα. Τα πράσινα και γαλάζια παραθυρόφυλλα των σπιτιών ήταν φρεσκοβαμμένα. Η Έρριέττα ανέβαινε γρήγορα στο μεγάλο δρόμο. Στη στροφή είδε μπροστά της άριστερά το παλιό σπίτι με την καθισμένη σκεπή και με το μισογκρέμιστο κοτέτσι κοντά στον παλιό σταυλό· μά ή τριανταφυλλιά είχε άνθισει και μπροστά στην πόρτα ή κληματαριά έλαμπε μ' όλα τα μουσκεμένα της φύλλα.

Όταν ή Έρριέττα μπήκε, ή μητέρα της δεν ήταν στην κουζίνα. Την άκουγε επάνω, και από εκεί σκυμμένη απ' τη σκάλα φώναξε μ' ανήσυχη φωνή.

— Λοιπόν, εν τάξει;

— Μά βέβαια, μαμά;

Η μητέρα κατέβηκε μά δεν είδε την άνοιχτή άγκαλιά της χαρούμενης Έρριέτας που προχωρούσε για να την φιλήσει. Η μητέρα έβριξε μία ματιά γύρω στίς καρέκλες, στον νεροχύτη, στίς γωνιές της κουζίνας.

— Μά για όνομα του Θεού, πού την τρύπωσες;

Και τότε ή μικρή κατάλαβε πως ή μητέρα της ανησυχούσε, όχι για το άπολυτήριο της μά για την πολύτιμη ομπρέλλα. Πού την είχε βάσει αλήθεια; Θά την είχε ξεχάσει ασφαλώς στο σχολείο. Το παράπονο την πλημμύρισε. Το παιδί με τα δνεϊρα και τη θέληση, ένοιωσε μεμιάς να την τριγυρίζη ή βαρεία πραγματικότητα, ή ταπεινή ζωή. Χωρίς να πη τίποτα έτρεξε να κρυφτεί στην άποθήκη, στην πιο σκοτεινή της γωνία, εκεί πού είχαν βάσει για τα κουνέλια μία άγκαλιά φρεσκοκομμένο χόρτο. Έκει έχωσε το κεφάλι της και άφησε να κλήσουν τα δάκρυά της έλεύθερα.

Τί μπορεί να διδαχθῇ ἡ Δύση ἀπὸ τὴν Ἀνατολή

Του JEAN HERBERT

(Από τὸ «Synthèses», Βρυξέλλες)

Τὸ ἄρθρο πὺν δημοσιεύουμε παρακάτω παρουσιάζει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιὰ τοὺς ἀναγνώστες μας γιατί συμπίπτει μὲ τὴν κυκλοφορία στὴν Ἀπὸ Ἀνατολὴ νέων ἐκδόσεων περιοδικῶν σάν τὴν «Ἐκλογὴ». Ἐλπίζουμε — και οί ἀναγνώστες μας τὸ ξέρουν καλά — πὺς χάρις στὰ περιοδικὰ τοῦ τύπου τῆς «Ἐκλογῆς», οί λαοί τῆς Εὐρώπης θὰ κατανοήσουν καλύτερα ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, και ὅτι στὸ μέλλον ἡ Ἀνατολὴ και ἡ Δύση θὰ «συναντηθοῦν» μ' ἕνα πνεῦμα ἀμοιβαίας συμπάθειας. Γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ δημοσιεύουμε τὸ παρακάτω ἄρθρο, σὲ ὅλες τῆς ἐκδόσεις μας, τόσο στὴν Εὐρώπη όσο και στὴν Ἀπὸ Ἀνατολὴ.

Τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων ἀνάμεσα στὴν Ἀνατολὴ και στὴ Δύση δεν προσφέρει, σήμερα, μόνο ἕνα καθαρὰ ἀκαδημαϊκὸ ἐνδιαφέρον· δεν πρόκειται πιά νὰ συζητήσουμε τὴ λίγο παιδιάστικη διαβεβαίωση τοῦ Κίπλινγκ ὅτι οί δυὸ αὐτοί κόσμοι δεν θὰ συναντηθοῦν ποτέ. Ἀν ρίξουμε μιά γρήγορη ματιά στὴν ἱστορία τῶν δυὸ τελευταίων αἰώνων, θὰ δοῦμε ὅτι οί ὁμάδες πὺς μέσα στὴν ἀνθρωπότητα ἀντιμετωπίζουν ἡ μία τὴν ἄλλη σὲ αἰματηρές συγκρούσεις γίνονται ὅλο και μεγαλύτερες και ὅλο και λιγότερες σὲ ἀριθμὸ. Σήμερα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀπίθανη περίπτωσι που ἡ τάση αὐτὴ θὰ ἀντιστρέφεται, ἡ κατεύθυνση μας εἶναι πρὸς ἕνα χωρισμὸ τοῦ ἀνθρώπινου γένους σὲ δυὸ στρατοπέδα πὺς θὰ βρεθοῦν ἀντιμέτωπα και πὺς ἡ σύγκρουση ἡ ἡ συνεργασία τους θὰ ἀποφασισθῇ γιὰ τὴν τύχη τοῦ κόσμου. Ὅποιοι κι ἂν εἶναι οί προσωρινοί συνασπισμοί πὺς δημιουργοῦνται ἀπὸ τὰ ἔθνηκὰ σύνορα

ἡ τὰ οἰκονομικά συμφέροντα, ἡ βασικὴ διαφορὰ σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία θὰ σταθμίζονται τελικὰ οί ἄνθρωποι, θὰ έχη ἀναγκαστικὰ ἰδεολογικὸ χαρακτήρα και θὰ εἶναι πολὺ βαθύτερη ἀπὸ τὴν πολιτικὴ ἡ κοινωνικὴ διαφορὰ. Πολλές ἐνδείξεις μᾶς κάνουν νὰ σκεφθοῦμε ὅτι αὐτὴ ἡ μεγάλῃ ἀντίθεση θὰ ἐκδηλωθῇ ἀνάμεσα σ' αὐτὸ πὺς ὀνομάζουμε — μιά και δεν ἔχομε καλύτερο ὄρο, — Ἀνατολὴ και Δύση. Ὅτι γίνεται τώρα στίς Ἰνδίες, στὴν Ἰνδονησία, στὴν Ἰνδοκίνα, στὸ Μουσουλμανικὸ κόσμὸ, δεν εἶναι παρὰ ἡ ἀρχή.

Τὸν ὁρο αὐτὸ, ὅπως εἶναι πολὺ φανερό, δεν πρέπει νὰ τὸν πάρουμε στὴ γεωγραφικὴ του ἐννοια γιατί δεν ὑπάρχουν ὀρια ἀνάμεσα σὲ κανένα μεσημβρινό. Ἐδὼ πρόκειται μᾶλλον γιὰ δυὸ νοοτροπίες, γιὰ δυὸ τρόπους ν' ἀντιμετωπίζῃ κανεὶς τὰ οὐσιώδη προβλήματα πὺς ἀντιμετωπίζει ὁ ἄνθρωπος μέσα στὴν κοινωνία. Πρῶτα πρῶτα στὴν ὁμάδα πὺς λέγεται «ἀνατολικὴ» μπορεί κανεὶς νὰ περιλάβῃ τῆς λίγες ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπους πὺς, στίς Ἰνδίες, συγκεντρώνονται γύρω ἀπὸ τὸν Ἰνδουισμό· ἄλλα και ἡ Κίνα, ἡ Ἰαπωνία, τὰ Ἰσλαμικὰ κράτη, μεγάλο πλῆθος νέγων ἡ ἐρυθροδέρμων τῆς Ἀμερικῆς ἀνήκουν κι αὐτὰ σ' αὐτὴν κατὰ μεγάλο μέρος.

Στὸ συνασπισμὸ πὺς λέγεται «δυτικὸς», πρῶτα πρῶτα πρέπει νὰ βάλουμε τῆς Ἠνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς, πὺς λίγο-πολύ συνειδητὰ, σέρνουν στὸ ἄρμα τους τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν πληθυσμῶν πὺς λέγονται «λευκοί», τῆς Εὐρώπης και τῆς Ἀμερικῆς.

Ἀν θέλῃ κανεὶς νὰ συγκεφαλαιώ-

ση με λίγες λέξεις τις κύριες διαφορές που χωρίζουν αυτούς τους δυο πνευματικούς κόσμους, μπορεί να τις συγκεντρώσει σε πέντε ομάδες. Από το ένα μέρος, ο άνθρωπος της Δύσης συγκεντρώνει την προσοχή του σ' εκείνο που βρίσκεται έξω απ' αυτόν (κοινωνικό περιβάλλον, φυσικές δυνάμεις κλπ.), ενώ ο Ανατολίτης παίρνει για κύριο θέμα της μελέτης του τον εαυτό του ή, για να μιλήσω με περισσότερη ακρίβεια, εκείνο που έχει μεγαλύτερη σημασία μέσα στον εαυτό του. Ο Δυτικός έχει την τάση να δίνει περισσότερο βάρος και σημασία στα σταθμητά στοιχεία της ζωής παρά, σε κείνα που δεν μπορούν να μετρηθούν, ενώ ο ανατολίτης φανερώνει κάποια περιφρόνηση για ό,τι είναι ποσοτικό και έκτιμα περισσότερο το ποιοτικό. Ο Δυτικός έχει την τάση να υποδιαίρει ή να χωρίζει, για λόγους τάξης, κάθε τι που μπορεί να γίνει αντικείμενο μελέτης, ενώ ο Ανατολίτης αρνιέται να δώσει πραγματική αξία σε κάθε διαίρεση και θεωρεί την ενότητα μια αλήθεια υψηλότερη και συγχρόνως μια βάση απαραίτητη. Ο Δυτικός αφήνει να τον κυβερνά η λογική που μās κληροδότησε ο Αριστοτέλης και ο Καρτέσιος και πιστεύει πως μόνο αυτή μπορεί να ταιριάξει με το ανθρώπινο μυαλό και να εξηγήσει τη φύση, ενώ ο Ανατολίτης άλλοτε πιστεύει ότι είναι ελεύθερος να διαλέξει ανάμεσα σε διαφορετικές λογικές και άλλοτε παραδέχεται μια ιεραρχία από ασυμβίβαστες λογικές έννοιες, οποσδήποτε όμως τη δυνατότητα ενός συστήματος διαφορετικού από το δικό μας. Ένώ λοιπόν ο Δυτικός διεκδικεί την ατομική ελευθερία στο κοινωνικό πεδίο και προσαρμόζεται σ' ένα θρησκευτικό δογματισμό, ο Ανατολίτης τείνει περισσότερο στη δυνατότητα μιας πνευματικής έρευνας, καθαρά ατομικής, και θυσιάζεται ευχαρίστως στην ανάγκη ενός κοινωνικού κολλεβικτισμού.

Η στάση της Δύσης απέναντι στην Ανατολή χαρακτηρίζεται από ένα γενικευμένο συμπλέγμα άνωτερότητας. Στο πολιτικό και κοινωνικό πεδίο, δείχνουμε μια άπροσποίητη περιφρόνηση για το Ινδικό φιλεττικό σύστημα, για τους μανδρινούς που επικρατούσαν άλλοτε στην Κίνα, για την απολυταρχία που υπάρχει ακόμη της Ανατολής. Θεωρούμε το δημοκρατικό δόγμα σαν μια πρόσφατη ανακάλυψη και σαν την τελευταία λέξη της προόδου, ενώ την τελική αλήθεια. Ξεχνάμε πως στις προ-βουδιστικές Ινδίες εξήσαν για πολλούς αιώνες κοινωνίες, τουλάχιστο τόσο δημοκρατικές όσο και οι δικές μας, όπως και στην αρχαία Ελλάδα και σε πολλούς άλλους τομείς του αρχαίου κόσμου. Ξεχνάμε ακόμα πως, αν εξυμνούμε όλοι μαζί το Ιδανικό που λέγεται δημοκρατία, είναι παράξενο πως δεν συμφωνούμε για τον πραγματικό του χαρακτήρα. Οι δημοκρατικές που έχουν ένα μόνο πολιτικό κόμμα καταφρονούν εκείνες που έχουν δυο ή και περισσότερα· εκείνες που έχουν δυο, θεωρούν αντιδημοκρατικές όσες έχουν περισσότερα από δυο· εκείνες που έχουν περισσότερα δεν βλέπουν στους άλλους τύπους παρά φλυαρίες ακόμα πολύ παιδιαστικές.

Στο θρησκευτικό πεδίο, η περηφάνειά μας είναι ακόμα περισσότερο χτυπητή. Άλλωστε, τα ίδια τα δόγματα της χριστιανικής θρησκείας, που δεν παραδέχεται παρά μία θεία αποκάλυψη και αρνιέται κάθε αξία σε ό,τι δεν προκύπτει άμεσα απ' αυτήν, φέρνει τους χριστιανούς που πιστεύουν, στην ύλική αδυναμία να κάνουν μια αντικειμενική σύγκριση. Περιφανεύομαστε για τις «εικόνες» που στολίζουν τις εκκλησίες μας, αλλά νοιώθουμε φρίκη μπροστά στα «είδωλα» που, μέσα σε άλλους ναούς, μοιάζουν τόσο πολύ με τις δικές μας εικόνες. Αισθανόμαστε ταράχη όταν διαβάζουμε γραμμένο από ένα μεγάλο Μουσουλμάνο, τον

Μαουλάνα Ρούμι: «Το μαντολίνο είναι φτιαγμένο από ξερό ξύλο, από σπάγγο και δέρμα, αλλά μέσα σ' αυτό ακούμε τη φωνή του Αγαπημένου». Στο πνευματικό πεδίο τέλος, η σημαντική πρόοδος που έχουμε επιτύχει στις επιστήμες και ακόμη περισσότερο στην τεχνική, μάς κάνει να βλέπουμε περιφρονητικά κάθε πνευματική θεωρία εκτός από κείνην στην οποία έχει προσκολληθεί από τρεις ή τέσσερις αιώνες η Δύση.

Η στάση της Ανατολής απέναντί μας είναι λίγο πιο περίπλοκη από το ένα μέρος, οι Δυτικοί έχουν γελοιοποιήσει τόσο την Ανατολή σαν άπληχαιωμένη, αδρανή και κατατραυματισμένη από προλήψεις, ώστε οι ανατολίτες αναγκάζονται να προσποιηθούν, κρυμμένοι πίσω από ένα παραπέτασμα πλαστού δυτικισμού. Μόνο όταν κατορθώνη κανείς σαν άτομο να κερδίσει την εμπιστοσύνη τους, μόνο τότε δέχονται να ανακαλύψουν το βάθος της ψυχής τους και να μιλήσουν για τις βαθειές αξίες στις οποίες είναι άφοιστοι.

Οι ανατολίτες μάς υποπετυνούν ότι δεν καταλαβαίνουμε τίποτε από θρησκευτικά ζητήματα, που γι' αυτούς έχουν τη μεγαλύτερη σημασία· ακόμη κι όταν πρόκειται για το χριστιανισμό. Μας θυμίζουν με λίγη κακία πως ο Ιησούς ήταν Ασιάτης, ενώ ο ίδιος ο Γκάντι, που δηλώνει καθαρά ότι οι Ιεραπόστολοι είναι βλαβεροί στις χώρες όπου έβασκουν το έργο τους, είχε κάποτε: «Αν είχα μπροστά μου μόνο την επί του Όρους Όμιλία και την ερμηνεία που της δίνω, δεν θα δίταξα να γίνει χριστιανός.» Οι χώρες της Ανατολής είδαν με λύπη την Ιαπωνία να παρσούρεται στο δρόμο της εκδυτικοποίησης, και ο Ταγκόρ μιλούσε εν όνοματι μιας δολοφονίας ήπειρου όταν στο Γράμμα προς όλους τους Ιάπωνες έγραψε: «Από τα ευγενικά και περήφανα ύψη όπου κατακείτε, ξεπέσατε στις Ιμπεριαλιστικές φιλοδοξίες, και έννοσι βέβαια όπως κάνουν στη Δύση».

Τι θέση θα έπρεπε να πάρουν αυτά τα δυο μεγάλα τμήματα της ανθρωπότητας στο ένα άμεσων στο άλλο, ώστε οι σχέσεις τους, από επικίνδυνες που είναι να γίνουν δημιουργικές; Ένα μεγάλο μέρος της δυτικής αριστοκρατίας του πνεύματος αναγνωρίζει ότι ο δρόμος που ακολουθούμε μάς έχει οδηγήσει σε αδιέξοδο και σε αποτυχία· δεν έχουμε να κυριαρχήσουμε στη μηχανή που έχουμε δημιουργήσει· όλες τις θαυμαστές μας ανακαλύψεις, την επιστήμη και την τεχνική, τις χρησιμοποιούμε για να άλλαξε ο κόσμος μας. Από το άλλο μέρος, η Ανατολή, όπως έμεις την βλέπουμε, έχει εξίσου αποτύχει: η πείνα και οι επιδημίες διαδέχονται η μια την άλλη· αδιάκοπα η φτώχεια έχει πάρει διαστάσεις που είναι θλιβερό να τις φανταστούμε· πολλές καταχρήσεις καταδικάζονται από τους ανατολίτες που τις βλέπουν μόνοι τους.

Θα έπρεπε όμως να λάβουμε υπ' όψη, από το ένα μέρος, ότι η Ανατολή δεν είναι ούτε άπληχαιωμένη ούτε ετοιμοθάνατη και, από το άλλο μέρος, ότι η Δύση δεν είναι κατά βάθος εγκληματική. Θα πρέπει να απαλλαγούμε απ' αυτά τα συμπλέγματα ανωτερότητας που παρεμβάλλονται ανάμεσά μας. Ένας τρόπος για να φτάσουμε σ' αυτό θα ήταν ίσως να θυμόμαστε ότι πρέπει κανείς να συγκρίνει μόνο πράγματα που μπορούν να συγκριθούν. Όμως αυτό που κάνουμε πολύ συχνά, είναι να συγκρίνουμε ένα Ιδανικό με μια πραγματικότητα, μια αφόρημα με μια μάζα· ή ακόμα και μ' ένα όχλο. Νοιώθουμε περηφάνεια να προβάλλουμε την έντολη του Χριστού: «Αγάπα τον πλησίον σου ως σεαυτόν», και καταδικάζουμε χωρίς οίκτο τη στάση που έδειξαν οι Ινδικές κάστες απέναντι στους παρίες. Ας μην ξεχνάμε όμως πως απέναντι στο δικό μας Ιδανικό θα έπρεπε να βάζουμε το Ινδικό Ιδανικό που βλέπει στην ανθρώπινη αδελφωσύνη, όχι μονάχα μια ήθικη ανάγκη, αλλά

θημερινής ζωής, σύνορα άπάτητα άνάμεσα στόν Θεό, στόν άνθρωπο, στό ζώο, στη φύση, ειδικεύση υπερβολική της έπιστημονικής έρευνας και της έπαγγελματικής ένεργητικότητας, αντίθεση άνάμεσα στην άτομική και τη δημόσια ήθική, κατάταξη τόσο άυστηρή των δυνάμεων και των άντικειμένων της φύσης πού νοιώθουμε σχεδόν προσβολή όταν ένα στοιχείο άρνιέται νά μπη στη μία ή στην άλλη από τις κατηγορίες μας.

Άσφαλώς, ή ανάγκη της αναλύσεως πού προηγείται από τη σύνθεση και ή προσεκτική διάκριση πού προηγείται από την πράξη είναι φυσικό και άπαραίτητο χαρακτηριστικό του ανθρώπινου πνεύματος. Άλλά μπορεί νά χρειάζεται νά συνοδεύη αυτή τη διαίρεση με μία σταθερή φροντίδα συγκεντρώσεως, έξωτερικής και κυρίως έσωτερικής. Στό κάτω-κάτω, ό άνθρωπος, όπως τό άεροπλάνο και ή συσκευή του άσυρμάτου, άποτελεί ένα σύνολο, και καθένα από τά φυσικά του στοιχεία, ψυχικά, βουλευτικά, πνευματικά, ήθικά κ.λ.π., δέν έχουν ένδιαφέρον και χρησιμότητα παρά μόνο σάν σύνολο και δέν μπορούν νά νοηθούν και νά χρησιμοποιηθούν παρά μόνο σέ σχέση με τό σύνολο. Από την άτέλειωτη αύξηση του ταξινομημένου ύλικού των άρχείων μας δέν μπορεί νά βγη παρά άσυναρτησία και σύγχυση.

Η θέση της Άνατολής συγκεφαλαιώθηκε σέ δυό φράσεις. Ο Σέρ Μοχάμεντ Ίμπάλ μ'ας περιγράφει έτσι τη φιλοσοφία: «Η ένότητα όλων των πραγμάτων πού υπάρχουν είναι τόσο φανερή ώστε, είμαι βέβαιος, πώς αν τρυπήσουμε με μία βελόνα τό πέταλο ενός τριαντάφυλλου, θα τρέξη μία σταγόνα ανθρώπινου αίματος». Καί ό Ταγκόρ μ'ας δείχνει τη μέθοδο: «Τελείωση με την έπίτευξη άρμονίας με όλα τά πράγματα». Είναι άκατανόητο γιά τόν Άνατολίτη ότι μία πρόταση θα μπορούσε νά ήταν σωστή γιά την έπιστήμη

μη και αντίθετη με τη θρησκεία, ότι άφιερώσουμε στο Θεό λίγες ώρες τη βδομάδα γιά νά γλυτώσουμε από τις υποχρεώσεις μας απέναντί του τόν υπόλοιπο καιρό, ότι άφιερώνασταν στην κατασκευή Ισχυρών μέσων χωρίς νά μ'ας άπασχολή πού θα χρησιμοποιηθούν, κλπ.

Από προκατάληψη έχομε την ίδια συνήθεια με τούς άνατολίτες νά βάζουμε κάθε πράξη και κάθε σκέψη, κάθε όν και κάθε τόπο κάτω από την προστασία κάποιας θεότητας πού την επικαλούμαστε συχνά, ή νά επαναλαμβάνουμε άκούραστα τούς Ιερούς τύπους. Δέν σκεπτόμαστε πώς αυτή ή άδιάκοπη έκκληση στη θεότητα και σέ ώρα της ήμέρας και της ζωής είναι άκριβώς ένα από τά πιό Ισχυρά όπλα γιά νά διαφυλάξουμε και νά ξεελίσουμε τη συνείδηση μας γιά την ένότητα αυτής της ζωής. Καί ακόμα, αν έπρεπε νά διαλέξουμε άνάμεσα στόν τροχό των προσευχών των Θιβετιανών και στη λάγνα μουσική και τις άλλες παραγωγές των ραδιοφώνων μας, πιστεύω άπόλυτα ότι τό πρώτο θα μού φαινόταν πιό υγιεινό και πιό δημιουργικό.

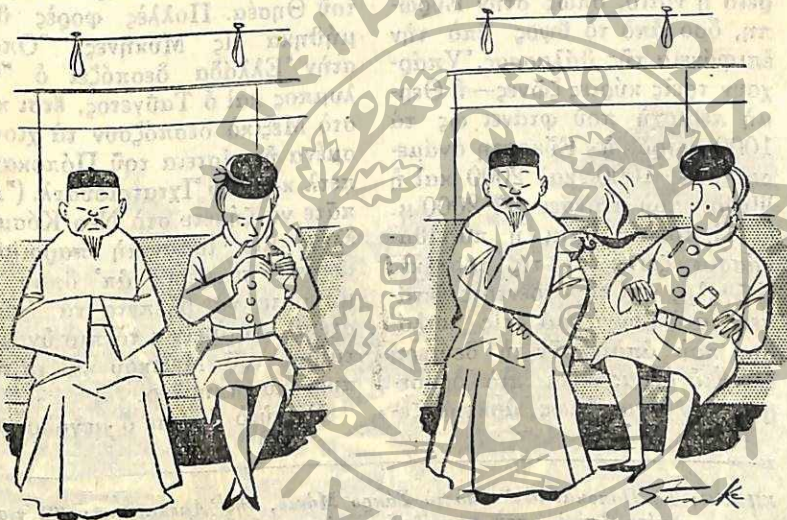
Η συνείδηση της όλότητας συνοδεύεται άναγκαστικά από αίσθηση της συνέχειας πού άρνιέται νά πάρη γιά άντικειμενικές άλλθεις τά τεχνητά σχήματα πού δημιουργεί τό πνεύμα μας, γιά πρακτικούς σκοπούς, μέσα στη μάζα της φύσης. Τό νά ξεχωρίζουμε την άτμόσφαιρα της τροποσφαίρας και της στρατοσφαίρας, την ένστικτώδη νοημοσύνη, ή ακόμη τη «λευκή» φυλή από τις άλλες φυλές, ίσως νά είναι πολύ χρήσιμο γιά τόν σοφό, αλλά έχουμε συχνά την άπλοϊκότητα νά σκεπτόμαστε ότι τά όνόματα αυτά άντιστοιχούν σέ όντότητες άυστηρά περιορισμένες και νά συγχέουμε τά σχήματά μας με την πραγματικότητα. Ο Ίνδος και ό Βουδδιστής φτάνουν νά άρνηθούν κάθε σχέση μεταξύ Θεού, ανθρώπινης ψυχής, ζώου και νεκρής φύσης. Γι' αυτούς τό

σύμβολο μένει σύμβολο, τό σχήμα σχήμα και ή άλλθεια αυτή πού είναι, μέσα και πέρα άπ' αυτό πού άντιλαμβάνομαστε με τις αισθήσεις και καταλαβαίνουμε με τό μυαλό.

Άλλωστε κατακρίνουμε με προθυμία την τάση πού έχουν οι Άνατολίτες νά ύποτάσσονται πειθήνια στις άποφάσεις της Θείας Πρόνοιας, στη θεία θέληση, πράγμα πού έμείς όνομάζουμε άδιαφορία ή μοιρολατρεία. Καί χωρίς άμφιβολία σ' αυτό θα βρή κανείς, πραγματικά, έναν από τούς λόγους της βραδύτητας της ύλικής προόδου σέ πολλές χώρες της Άνατολής και σέ διάφορες εποχές. Όσοσο, θα έβρισκε κανείς σ' αυτό χωρίς άμφιβολία την κύρια πηγή πού δίνει αυτή την έσωτερική γαλήνη πού μ'ας λείπει τόσο πολύ, αυτή τη δύναμη, ακόμη και αυτή την Ισοροπία, πού προέρχονται από την πεποίθηση της συνεργασίας με τό Θεό και όχι άνεξάρτητα άπ' αυτόν ή άντίθετα σ' αυτόν. Ο «μοιρολάτρης» Μουσουλμάνος, ό Βουδδιστής ή ό Ίνδος βέβαιος γιά την τελική λύτρωση στη νιρβάνα ή στην ένωση

με τό Θεό, ό ταιοϊστής πού ξέρει ότι τό Κί θα ένωθή με τό Τάιν, πέφτουν πολύ πιό δύσκολα από μ'ας στην άπελπισία πού δίνει τό αίσθημα ότι μ'ας έχουν έγκαταλείψει όλοι, Θεός και άνθρωποι.

Ίσως ακόμα αυτή ή ίδια αντίληψη είναι μία από τις βαθιές αιτίες της γαλήνης με την όποία ό άνατολίτης άντικρύζει τό θάνατο, πού γιά τούς περισσότερους από μ'ας είναι κάτι τρομακτικό. Αυτή, όπως και πολλές άλλες από τις αντίθέσεις πού άνέφερα παραπάνω, έχει χωρίς άμφιβολία την άρχή της κατά μεγάλο μέρος στη συναίσθηση του χρόνου. Ένώ γιά τόν Δυτικό ή ζωή του ανθρώπου και ή ζωή του κόσμου έχουν και οι δυό μία άπόλυτη άρχή και ένα άπόλυτο τέλος σέ ένα σταθμητό χρόνο, οι περισσότεροι άνατολίτες βλέπουν τη ζωή του ανθρώπου σάν ένα κρικό μίας άτέλειωτης άλυσίδας, τη ζωή του κόσμου σάν ένα κύκλο και τό χρόνο σάν έναν τρόπο έμπρόγματος άξιολογήσεως πού δέν έχει λόγο ύπάρξεως, παρά μόνο μέσα σέ κάποια όρια πολύ καλά καθορισμένα.

(Από τό «Lilliput» Δονδίνου)

Μεξικό

Κείμενο και φωτογραφίες του
RODNEY GALLOP

Μια αρχαία χώρα, καφαλισμένη από τον ήλιο, δαρμένη από τον αέρα... Ένας αρχαίος, ήλιοκαμμένος λαός που αντιδρά σε βαθειά θαμμένα ένστικτα, και που ακολουθεί τα παλιά χνάρια». Κανένας δεν έδωσε καλύτερο όρισμό για το Μεξικό από τον Έρνεστ Γκρούενινγκ, συγγραφέα του βιβλίου «Το Μεξικό και η κληρονομιά του».

«Η χώρα έχει απέραντη έκταση και μεγάλες διαφορές από μέρος σε μέρος. Όσο πιο η ποιικιλία του τοπίου και της βλάστησής του δεν εξαρτάται τόσο από το γεωγραφικό πλάτος, βόρειο ή νότιο, όπως στην Ευρώπη, όσο από το ύψος από την επιφάνεια της θάλασσας. Υπάρχουν τρεις κύριες ζώνες—η Θερμή περιοχή που φτάνει ως τα 1000 μέτρα, η Εύκρατη ανάμεσα στα 1000 και 2000 και η Ψυχρή που περνάει τα 2000 μ.

«Η πρώτη είναι η παραθαλάσσια ζώνη με τις τροπικές ζούγκλες και τις αδεντρες εκτάσεις στα βουνά και στις κοιλάδες που αποτελούν τη δεύτερη ζώνη. Ο αέρας είναι πιο δροσερός, δεν είναι όμως αρκετά ζε-

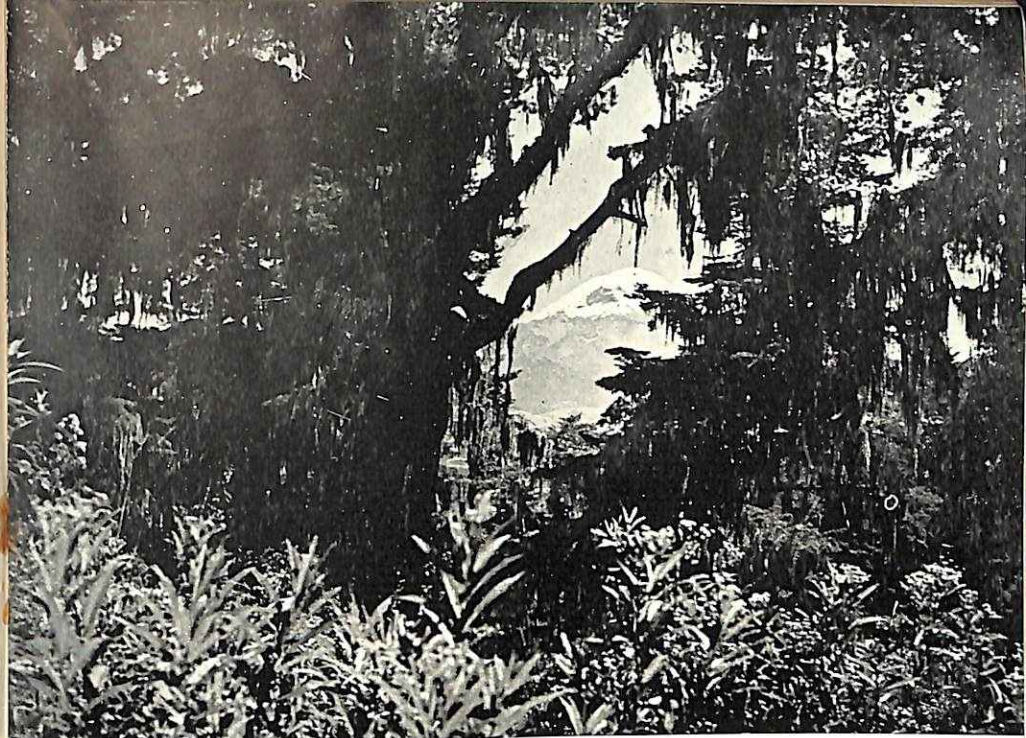
στός για την καλλιέργεια του καφέ, της μπανάνας και του ζαχαροκάλαμου. Η τρίτη, η «Τιέρρα Φρία», η ψυχρή επιπεδη ζώνη στο κέντρο, είναι ίσως το πιο χαρακτηριστικό τοπίο του Μεξικού.

Οι κυματιστές αυτές όρεινες περιοχές, γυμνές ή πευκόφυτες, όπου η αλόη και ο κάκτος αντικαθιστούν τα τροπικά αναρχητικά, έχει κάτι από την κλασική αυστηρότητα του ελληνικού τοπίου, ώστε δεν μπορεί καθόλου κανείς όταν στο μύθο του Χοτσιαλκάτλ των Αζτέκων βρίσκει λείψανα της ιστορίας του Θησέα. Πολλές φορές θυμήθηκα τις Μυκήνες. Όπως στην Ελλάδα δεσπόζει ο Όλυμπος και ο Ταύγετος, έτσι και στο Μεξικό δεσπόζουν τα χιονισμένα ήφαιστεια του Πόποκατεπετλ και του Ίχτατσίουατλ. (Αν πάτε να ζήσετε στο Νέο Κόσμο, έλεγε μία ισπανική παροιμία, μείνετε σε μέρος απ' όπου να μπορούμε να βλέπετε τα ήφαιστεια). Αυτό είναι το πιο υγιεινό τμήμα του Μεξικού και το πιο πυκνοκατοικημένο.

Σ' αυτό ανθισε ο μεγάλος πο-

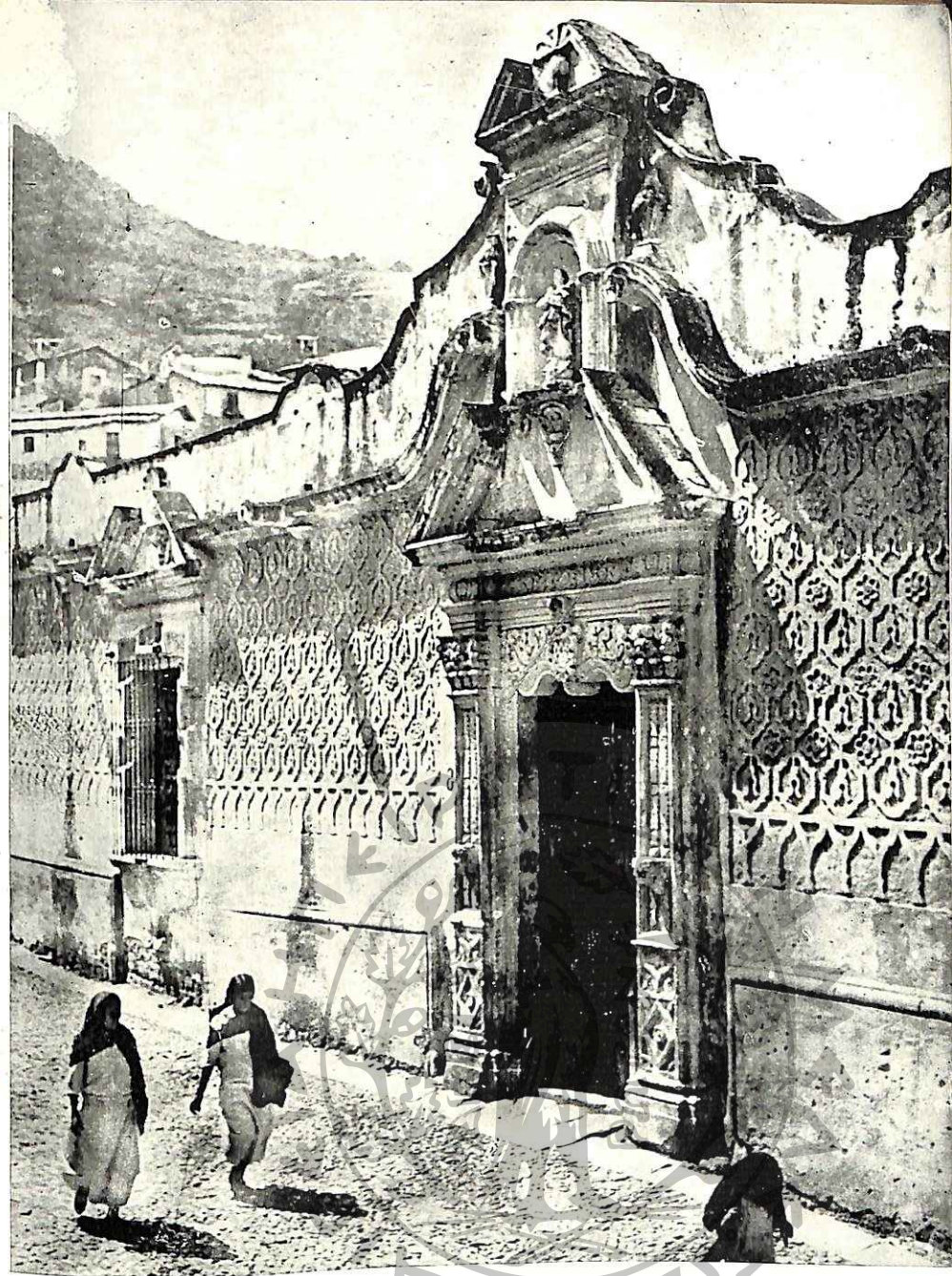
ΕΠΑΝΩ: Το Ποποκατεπετλ από το Σάντρο Μόντε, της Αμεκαμέκα: Το χιονισμένο βουνό «που καπνίζει» φαίνεται ανάμεσα από τα κλαδιά των αμερικανικών κυπαρισσιών.

ΚΑΤΩ: Στην Κοιλάδα του Μεξικού, ανάμεσα στη Λάβα και στη Λίμνη, γύρω από μεγάλες εκκλησίες ρυθμού Μπαρόκ είναι συγκεντρωμένα χωριά με πέτρινα σπίτια και χορταρένιες καλύβες.

Ἡ μοναστηριακὴ ἐκκλησία τοῦ Τεποζοτλάν, ἓνα ἀπὸ τὰ κομρότερα μνημεῖα τοῦ Μεξικανικοῦ Μπαρόκ.

Τὸ σπίτι αὐτό, στὸ Τάχκο, μὲ τὶς γύψινες διακοσμήσεις θυμίζει τὰ σπίτια τῆς Σεγκόβια στὴν Ἰσπανία. Ἦταν ἡ κατοικία τοῦ μεγάλου Γερμανοῦ σοφοῦ Χοῦμπολντ.

λιτισμός των 'Αζτέκων πριν ἀκόμη ἀνακαλυφθῇ ἡ 'Αμερική· σ' αὐτὸ ἐγκαταστάθηκαν οἱ 'Ισπανοὶ Κατακτητὲς καὶ ἀνακάτωσαν τὸ αἷμα καὶ τὸν πολιτισμό τους μετὰ τὸ αἷμα καὶ τὸν πολιτισμὸν ποὺ βρῆκαν. Ἡ Τενοστίτλαν, ἡ πόλις ποὺ ἔχτισε ὁ Μοντεζούμα κοντὰ στὴς ὄχθες τῆς λίμνης, ἔγινε ἡ πρωτεύουσα τοῦ Χερσὸν Κορτέζ καὶ ἡ σημερινὴ Πόλις τοῦ Μεξικοῦ. Ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς Κατακτήσεως, τέσσερις αἰῶνες τώρα καὶ περισσότερο, σχεδὸν κάθε τι στὸ Μεξικὸ χρωστᾷ λίγο-πολὺ τὴν ὑπαρξή του στοὺς δυὸ χείμαρρους ποὺ συγκλίνουν σ' αὐτὸ — τὴ διπλὴ κληρονομία τῶν λευκῶν καὶ τῶν ἰθαγενῶν.

Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὴν τέχνη καὶ τὴν ἀρχιτεκτονική. Οἱ κατοικίες τῶν ὑπηκόων τοῦ Μοντεζούμα ἦταν μικρὲς καλύβες φτιαγμένες ἀπὸ φοινικὲς, στὶς θερμότερες περιοχὲς, καὶ ἀπὸ ἡφαιστιογενεῖς πέτρες ἢ πλῖθρες ψημμένες στὸν ἥλιο στὶς ψυχρότερες. Ἡ ζωὴ τους ἦταν ὑποταγμένη στὴ θρησκεία.

Ὅταν ἦρθαν οἱ 'Ισπανοί, ποὺ μαζί μετὰ τὸ Σπαθὶ ἔφεραν καὶ τὸ Σταυρό, οἱ 'Ερυθρόδερμοι ἔγιναν κατὰ μεγάλες ομάδες Χριστιανοὶ ἢ ὅπως λένε μετὰ πολὺ παράδοξο τρόπο — πήρανε τὴν 'Αγία Τριάδα, τὴν Παρθένο καὶ τοὺς 'Αγίους καὶ τοὺς προσηλυτίσανε στὴ δική τους παλιὰ θρησκεία. Εἶναι ἀλήθεια πὼς τοὺς

φάνηκε πὸ εὐκολο νὰ παραδεχτοῦν τὸ νέο Θεὸ χωρὶς νὰ καταργήσουν τοὺς παλιούς δικούς τους. Κάτι παρόμοιο μπορεῖ ἔσως νὰ ἔγινε καὶ στὴν 'Ελλάδα ὅταν πρωτοφανερῶθηκε ὁ Χριστιανισμός. Ὅπως στὶς κορυφὲς τῶν βουνῶν ποὺ μιὰ φορὰ ἦταν ἀφιερωμένες στὸ Θεὸ 'Ἡλιο βρίσκονται τώρα ἐκκλησάκια ἀφιερωμένα στὸν Προφῆτη 'Ἡλία, ἔτσι καὶ στὶς πυραμίδες τῶν 'Αζτέκων ἢ στὶς θέσεις ὅπου ὑψώνονταν ἄλλοτε οἱ πυραμίδες αὐτές, βρίσκονται σήμερα χριστιανικὲς ἐκκλησίες.

Σ' ὅλο τὸ Μεξικὸ ὑψώνονται μεγάλες ἐκκλησίες, σὲ ρυθμὸ 'Αναγεννήσεως ἢ Μπαρόκ. Οἱ παλαιότερες ἐκκλησίες τῶν μοναστηριῶν ἦταν σὲ αὐστηρὸ ρυθμὸ 'Αναγεννήσεως, ἀλλὰ στὴν τελευταία ἀποικιστικὴ περίοδο ὁ ρυθμὸς Μπαρόκ ὄχι μόνον ἀνθίσει, ἀλλὰ πῆρε καὶ ιδιαίτερα μεξικανικὸ χαρακτήρα.

Ἐνα ἀπὸ τὰ λεπτότερά του δείγματα εἶναι ἡ μεγάλη μοναστηριακὴ ἐκκλησία τοῦ Τεποζοτλάν. Τὶς ἐκκλησιὲς αὐτὲς τις ἔκτισαν 'Ινδιάνοι ἐργάτες μετὰ τὴν καθοδήγηση 'Ισπανῶν μοναχῶν καὶ ἀρχιτεκτόνων. Ἡ εἰδωλολατρικὴ πυραμίδα χάθηκε γιὰ πάντα.

Τὴ θέση της τὴν πήρε μιὰ τέχνη ποὺ μπορεῖ νὰ τὴν περιγράψῃ κανεὶς σὰν μιὰ 'Ινδιάνικη παραλλαγὴ πάνω σ' ἓνα Εὐρωπαϊκὸ θέμα.

Ἡ Μεξικανικὴ τέχνη παίρνει συχνὰ τὴ μορφή μιᾶς 'Ινδιάνικης παραλλαγῆς πάνω σὲ 'Ισπανικὸ θέμα: Στὸ πρόσωπό αὐτό, ποὺ χρησιμοποιήθηκε σ' ἓνα θρησκευτικὸ χορό, ὁ 'Ινδιάνος τεχνίτης ἔδωσε ἓνα Εὐρωπαϊκὸ βασίλειο ὅπως τὸν φαντάζεται αὐτός.

Ο πόλεμος έναντι των ακρίδων

Του Β. Ρ. UVAROV *

(Από το «Biology and Human Affairs», Λονδίνο)

Από τα πρώτα ήδη βήματα της γεωργίας, ο άνθρωπος είχε να αντιμετωπίσει απειλητικών τον κίνδυνον να ιδη τās προσπαθείας του εκμηδενιζόμενας από τās όρδας των ακρίδων. Η «όγδοη πληγή» της Αγλύπτου ήτο μοναδικόν παράδειγμα εις την Ιστορίαν και μεγάλης κλίμακος καταστροφαι και λιμοι όφειλόμενοι εις τās λοκούστας έσημειώθησαν κατά τόν παρελθόν εις πολλάς χώρας· ακόμη και σήμερα γίνεται λυσσώδης αγών κατά των λοκουστών εις την Βόρειον και Νότιον Αφρικήν και την Μέσην Ανατολήν· η Νότιος Αμερική αντιμετωπίζει ελοβολήν ακρίδων εις ευρείαν κλίμακα· η κατεστραμμένη από τόν πόλεμον Κίνα, ύπέστη, έκτος των πολεμικών, και άλλας καταστροφάς από τās ακρίδας, ενώ αι Βαλκανικαί χώραι, η Ιταλία και η Γαλλία, έντεινουν τά μέσα των διά νά προστατεύσουν τά τρόφιμα, τά όποια σήμερα δέν είναι τόσον άφθονα εις τόν κόσμον. Αι Ηνωμένα Πολιτεία και ο Καναδάς, δύο χώραι με εξαίρετικώς άνεπτυγμένας γεωργικάς μεθόδους, διεξάγουν δαπανηρόν και άδιάκοπον πόλεμον έναντι των ακρίδων, οι όποια έχει είναι όλίγον μικρότεροι, όχι όμως και όλιγώτερον επιβλαβείς.

Πρό δέκα περίπου έτών έγινε

προσπάθεια νά συγκεντρωθούν στατιστικά στοιχεία περί των ζημιών των προκαλουμένων από τās ακρίδας και των δαπανών των απαιτουμένων διά την καταπολέμησιν των. Αν και αι στατιστικαί αύται, όπως είναι άναπόφευκτον, δέν είναι πλήρεις, τά στοιχεία έδειξαν ότι η έκ των ακρίδων προερχομένη ζημία άνήρχετο προπολεμικώς εις 15.000.000 περίπου λίρας έτησίως. Δηλαδή, τρόφιμα αξίας περίπου 15.000.000 λιρών χρησιμοποιούνται κατ' έτος διά την διατροφήν και την καλοπέρασιν των ακρίδων. Με την σημερινήν δέ επικίνδυνον επισιτιστικήν κατάστασιν μία τοιαύτη απώλεια άποτελεί σοβαρόν οικονομικόν πρόβλημα. Το πρόβλημα δέν θά γίνη εύκολώτερον, ακόμη και αν βελτιωθούν αι μέθοδοι της γεωργίας. Εις την πραγματικότητα παρόμοιαι βελτιώσεις μπορεί εις πολλάς περιοχάς νά ένθαρρύνουν την ανάπτυξιν των ακρίδων. Είναι γεγονός άναντίρρητον ότι η πρόσδος εις την γεωργικήν τεχνικήν δέν συνεπάγεται την ως διά μαγείας εξαφάνισιν των ακρίδων. Αντιθέτως εις πολλάς χώρας, η εξέλιξις των ακρίδων εις μεγάλην πληγήν όφείλεται ώρισμένως εις ένεργείας των ανθρώπων και τó πρόβλημα των ακρίδων εις μεγάλον βαθμόν έχει δημιουργηθή από τόν άνθρωπον.

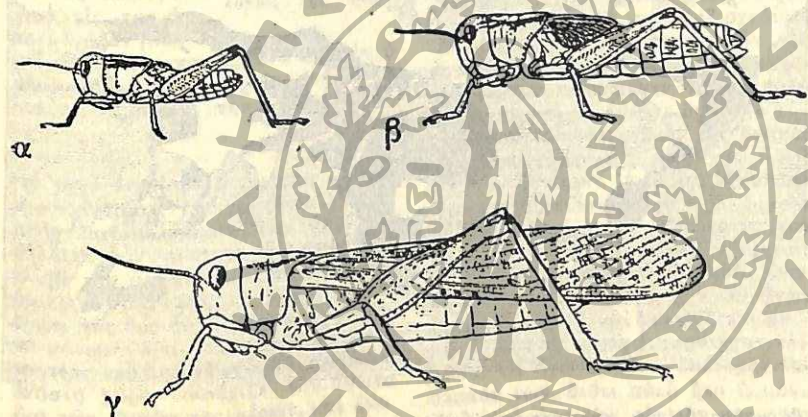
Από τεχνικής άπόψεως, αι ακρίδες είναι από τά έντομα τά όποια καταπολεμούνται εύκολώτερα. Έκτος των αύγών τά όποια θάπτει εις την γήν, η ακρίς περνά την άλλην της ζωής φανερά, επί του εδάφους η επί των διαφόρων φυτών. Είναι πολύ εύκολον νά εφαρμόσω

μεν ώρισμένας μεθόδους διά την καταπολέμησιν της, από την φωτιάν, έως τά διάφορα χημικά δηλητήρια τά όποια χρησιμοποιούμεν η επί των φυτών η επί των ακρίδων, κλπ. Διά των πλείστον έξ αυτών επιτυχάνομεν ώρισμένα άποτελέσματα, πολλάκις εξαίρετικά. Η συνήθης μέθοδος είναι σήμερα η του δολώματος, τó όποιον άποτελείται από πίτυρα διαποτισμένα διά δηλητηριώδους διαλύσεως. Τó δόλωμα αυτό διασκορπίζεται εις τās περιοχάς όπου υπάρχουν ακρίδες, αι όποια προτιμούν αυτό από τά φυτά τά όποια τρώγουν συνήθως.

Επί πολλά έτη χρησιμοποιούντο εις τά δολώματα διάφορα δηλητήρια έχοντα ως βάση τó άρσενικόν· σήμερα όμως άποδεικνύεται ότι άποτελεσματικώτερον δηλητήριο είναι η γκαμμεξάνη (hexa-chloro cyclohexane), διότι έχει τό προσόν νά είναι τελείως ακίνδυνος διά τά σπονδυλωτά ζώα, και μπορεί ακίνδυνως νά χρησιμοποιηθή και εις τās βοσκάς. Η μέθοδος του δηλητηριασμένου δολώματος είναι πάρα πολύ απλή, εύθυνη και εξαίρετικά άποτελεσματική. Συμπληρώνεται επιτυχώς με τόν ραντισμόν διά διαφό-

ρων έντομοκτόνων, τελευταίως δέ ήρχισαν έρευναι διά την χρησιμοποίησιν άεροπλάνων πρós ραντισμόν σμηνών ακρίδων εύρισκομένων έν πτήσει. Η μέθοδος αυτή, εάν επιτύχη, μπορεί ν' άποβή πολύτιμος· έν τούτοις τó πρόβλημα των ακρίδων δέν μπορεί νά λυθή μόνον διά τεχνικών βελτιώσεων. Η αιτία δέν είναι απλώς η έλλειψις Ικανών μεθόδων, αλλά τó γεγονός ότι η όργάνωσις της καταπολεμήσεως έμποδίζεται σοβαρώς έκ της φύσεως και της έκτάσεως του προβλήματος.

Χαρακτηριστικόν γνώρισμα των επιδρομών των ακρίδων είναι ότι δέν γίνονται κατά κανονικάς περιόδους. Μπορεί νά παρέλθουν έτη χωρίς νά εμφανισθούν καθόλου και κατόπιν νά έπιπέσουν σφοδρώς επί 5-10 έτη, συνεχώς, μετά δέ πάλιν νά ύποχωρήσουν. Τó άποτέλεσμα του συστήματος αυτού των ακρίδων υπήρξεν πάντοτε πολύ θλιβερόν. Δέν ήτο δυνατόν νά πεισθούν αι κυβερνήσεις νά διαθέσουν κεφάλαια διά την λήψιν άμυντικών μέτρων, όταν όλα ήσαν ήρεμα, και δέν έβλεπαν ιδιαίτερον λόγον διά νά

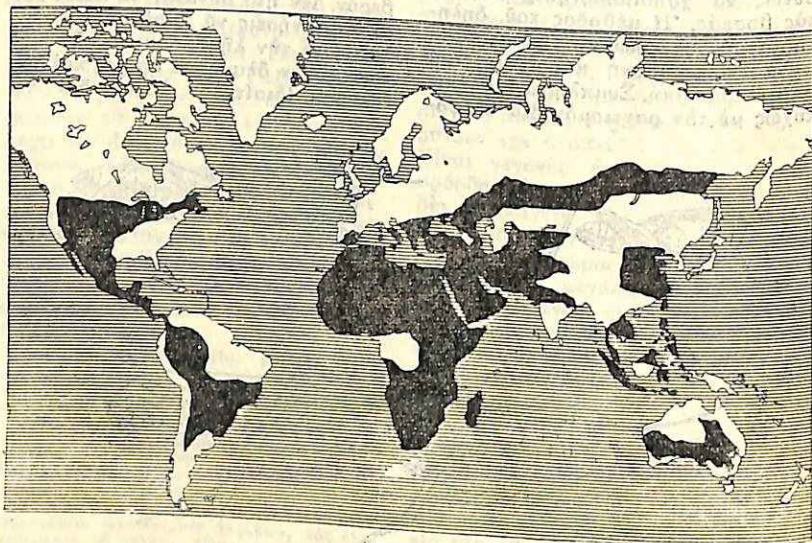
Η ακρίς: α) Νύμφη β) Νεαρόν έντομον γ) Τελεία μορφή του έντόμου.

* Ο Δρ. Ουάρωφ είναι διευθυντής του Αντικακριδικού Κέντρου Έρευνών του Λονδίνου, έχει δά ειδίκευσιν και με μεγάλην επιτυχίαν μελετήσει τās ακρίδας και έχει γράψει σχετικά συγγράμματα.

* Τó άρθρο αυτό άναφέρεται εις μίαν ώρισμένην κατηγορίαν ακρίδων, τās «λοκούστας», αι όποια είναι και αι πλέον καταστρεπτικά. Επειδή όμως εις την Ελλάδα συνήθως όμιλούμε περί «ακρίδων» γενικώς, διετηρήσαμε τόν όρον αυτόν.

ἐγκαταλείψουν τὴν αἰσιοδοξίαν των. Ὅταν συνέβαινε νὰ ἐμφανισθοῦν αἱ ἀκρίδες ἐφηρημόζοντο ταχέως ἀμυντικά· μέτρα, συνθήκας ὅπως ἦτο πολὺ ἀργά. Τοιοῦτοτρόπως ἡ μάχη ἦτο χαμένη πρὶν ἀκόμη ἀρχίσῃ, καὶ συχνὰ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐγίνετο ἦτο νὰ διασωθοῦν ὠρισμένοι ποσότητες σιτηρῶν διὰ τῆς ἐντατικῆς ἐφαρμογῆς ὧν μέσων, ὥστε νὰ ἀπαλλαγῇ ὁ πληθυσμὸς ἄλλου μεγαλυτέρου κινδύνου. Ὅταν ἐτελείωνε ἡ περίοδος τῆς ἐπιδρομῆς ἤρχιζε πάλιν νὰ βασιλεύῃ ἱκανοποίησις καὶ ἀδικαιολόγητος αἰσιοδοξία καὶ ἐφαίνετο ἐντελὴς παράλογος ἡ προετοιμασία διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν μιᾶς νέας ἐπιδρομῆς ἡ ὁποία, ὡς ὑπεστήριζαν, μπορούσε καὶ νὰ μὴν ἐγίνετο. Δὲν προκαλεῖ ἐκπληξιν τὸ γεγονός ὅτι μέχρις ἐσχάτων, δὲν ὑπῆρχαν μόνιμοι ὀργανώσεις διὰ τὴν καταπολέμησιν τῶν ἀκρίδων, ἀν καὶ ὁ κόσμος κατεστρέφετο κατὰ περιόδους ἐξ αὐτῶν. Ἄλλο χαρακτηριστικὸν τῶν ἐπι-

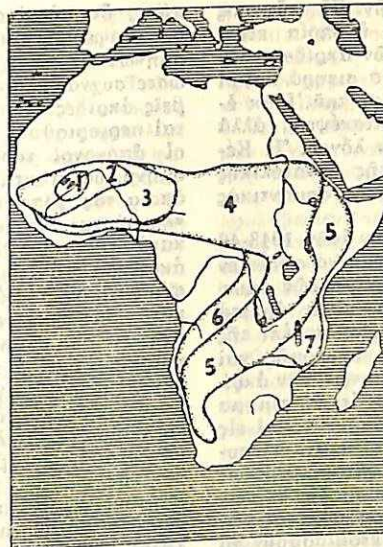
δρομῶν, ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκὸν διὰ τὰ ἔντομα αὐτά, εἶναι τὸ γεγονός ὅτι τὰ σμήνη των κατὰ τὰς ἀποδημητικὰς των πτήσεις, δὲν λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν πολιτικὰ σύνορα, ἐνῶ τὰ σύνορα αὐτὰ περιορίζουν τὸν ἐναντίον τῶν ἀκρίδων πόλεμον κάθε κυβερνήσεως εἰς τὴν ἰδικήν της χώραν. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν περιορισμένων ἐνεργειῶν ἐναντίον ἐχθροῦ ὁ ὁποῖος δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν του τὰς περὶ διαβατηρίων διατυπώσεις εἶναι ἀναγκαστικῶς μόνον μερικά, καὶ συχνὰ ἀπολήγουν εἰς ἀποτυχίαν· ἀναφέρω ὡς παράδειγμα τὰ ἑξῆς: τὰ σμήνη τῶν καλουμένων ἀκρίδων τῆς ἐρήμου τὰ ὁποῖα σχηματίζονται εἰς τὰς Ἰνδίας συνήθως, πετοῦν καὶ πηγαίνουν διὰ ν' ἀναπτυχθοῦν περισσότερον εἰς τὴν Περσίαν, τὴν Ἀραβίαν, πιθανῶς δὲ καὶ εἰς τὴν Ἀνατολ. Ἀφρικὴν. Σμήνη ἐξ Ἀλγερίου πηγαίνουν εἰς τὴν Τροπικὴν Δυτ. Ἀφρικὴν τὸ Σουδάν δέχεται τὰ σμήνη τῶν ἀκρίδων τῆς Ἀραβίας κλπ. Μία συ-

Τὸ μαῦρο δείχνει τὰς περιοχὰς τοῦ κόσμου εἰς τὰς ὁποίας κατὰ περιόδους ἐπιτίπουν σμήνη ἀκρίδων καὶ καταστρέφουν τὴν ἐσοδείαν.

νεχῆς ἐναλλαγὴ σμηνῶν γίνεται εἰς ἀποστάσεις αἱ ὁποῖαι φθάνουν εἰς ἑκατοντάδας καὶ ἀκόμη χιλιάδας μιλίων, καὶ ἡ ὅλη καλυπτομένη περιοχή περιλαμβάνει τριάντα περίπου περιοχὰς ἀνηκούσας εἰς περισσότερα τῶν δώδεκα κρατῶν. Ἐνῶ πολ- λαὶ ἀπὸ τὰς ἐνδιαφερομένας κυβερνήσεις εἶναι ἐτοιμοὶ νὰ υἱοθετήσουν τὰς καλυτέρας μεθόδους καταπολεμήσεως τῶν ἀκρίδων καὶ νὰ ὀργανώσουν μεγάλης ἐκτάσεως ἀγῶνα, ἀλλὰ δὲν θέλουν ἢ δὲν μποροῦν νὰ κάνουν τίποτε, παρέχουσαι τοιοῦτοτρόπως ἀσφαλὲς καταφύγιον εἰς τὰς ἀκρίδας. Δὲν μπορεῖ νὰ νικήσῃ κανεὶς ἓνα ἐχθρὸν ὁ ὁποῖος δύναται νὰ περᾷ τὰ σύνορα διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἐπίθεσιν.

Συχνὰ ἐτονίσθη ἡ ἀνάγκη τῆς συνεργασίας τῶν γειτόνων χωρῶν πρὸς καταπολέμησιν τῶν ἀκρίδων, ἀλλὰ σχεδὸν πάντοτε ἡ συνεργασία ἔλαβε τὴν μορφήν μιᾶς πανηγυρικῆς διμεροῦς συνθήκης, ἡ ὁποία προέτρεπε τὰς δύο συμβεβλημένας χώρας νὰ κάνουν ὅ,τι τοὺς ἦτο δυνατόν ἐναντίον τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ. Κατόπιν, ἐκάστη χώρα ἐσυνέχισε τὸν ἀγῶνα διὰ τῶν ἰδικῶν της μέσων, καὶ ἐκαθὶ τῶν ἰδικῶν της ἀλλήν ὅτι δὲν ἐξετέλει τὰς ἀπὸ κοινοῦ ληφθείσας ἀποφάσεις.

Εἰς τὸν ἀνωτέρω χάρτην τῆς Ἀφρικῆς φαίνεται ἡ ἐξάπλωσις τῶν σμηνῶν ἀκρίδων ἡ ὁποία ἄρχισε τὸ 1928 εἰς τὰ δύο μικρὰ μελανά σημεία τὰ ὁποῖα φαίνονται εἰς τὴν περιοχήν 1. Ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτὸ ἐπετίθεντο διαδοχικῶς ἐναντίον τῶν διαφόρων περιοχῶν ἀναλόγως τῆς σειρᾶς ἀριθμῆσώς των.

Ἡ χρησιμοποίησις στρατιωτικῶν ὡς ἐργατῶν, καὶ μηχανικῶν μεταφορικῶν μέσων, διηκούλυε πάρα πολὺ τὸ ἔργον καὶ κατέστησε δυνατόν τὴν ἐπέκτασιν τῶν ἐνεργειῶν εἰς δυσκόλους γεωγραφικῶς περιοχάς, ὅπως εἶναι ἡ Κεντρικὴ Ἀραβία. Μολονότι ἦτο ἀναπόφευκτον τὸν πρωτεύοντα ρόλον εἰς αὐτὸν τὸν ἀγῶνα νὰ τὸν ἀναλάβουν οἱ Βρεταννοὶ, ἐν τούτοις ἔλαβον μέρος καὶ ἄλλαι χώραι, ἀναλόγως τῶν δυνάμεών των. Ὁ ἀγῶν ἤρχισε τὸ 1943 καὶ συνεχίζεται ἀκόμη ἀν καὶ εἰς κάπως μικροτέραν κλίμακα. Οἱ ἀγῶνες αὐτοὶ ἐπέτυχαν τὸν σκοπὸν των, διότι αὕτη ἦτο ἡ μόνη ἐπιδρομὴ ἀκρίδων εἰς τὴν περιοχήν ἡ ὁποία δὲν κατέληξεν εἰς σοβαρὰν

Ἡ πρώτη προσπάθεια διὰ τὴν ἀνάληψιν μιᾶς κοινῆς ἐκστρατείας διὰ τὴν καταπολέμησιν τῶν ἀκρίδων ἐπὶ μιᾶς μεγάλης περιοχῆς, ἐγινε κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, ὅταν μία ἐπιδρομὴ ἀκρίδων ἡπείλησε τὴν παραγωγὴν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν, τὴν Μέσην Ἀνατολὴν καὶ τὰς Ἰνδίας. Αἱ πολεμικαὶ συνθήκαι κατέστησαν δυνατόν τὴν ἰδρυσιν μιᾶς ὀργανώσεως διὰ τὴν καταπολέμησιν τῶν ἀκρίδων, ἡ ὁποία ἐκάλυπτε σχεδὸν ὅλην τὴν κινδυνεύουσαν περιοχήν καὶ ἐστήριξεν τὸν ὅλον ἀγῶνα ἐπὶ ἐνός στρατηγικοῦ σχεδίου.

ζημίαν των σιτηρών. Η εϋφορος κοιλάς του Νείλου, η οποία είναι ο πρώτος στόχος των ακρίδων, δεν υπέστη επιδρομήν τῶν σιτηρῶν καὶ οἱ κῆποι τῆς Συρίας καὶ τοῦ Ἰράκ ἐδέχθησαν ὀλίγας ἐπισκέψεις, ἀλλὰ εἰς κλίμακα ἀναξίαν λόγου. Ἡ Κένυα, ὁ σιτοβολών τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς, δὲν υπέστη σημαντικὰς ζημίας.

Ο ἄγων λοιπὸν τῶν ἐτῶν 1943-46 ἀπέδειξεν ὅτι μπορούμε νὰ σώσωμεν τὰ σιτηρά, ἐὰν τὰ σχέδια τῶν ἀμυντικῶν μας ἐνεργειῶν εἶναι ἀρκετὰ ἐκτεταμένα καὶ βασίζονται ἐπὶ τῆς τελείας γνώσεως τῆς κατανομῆς καὶ τῶν κινήσεων τῶν σιτηρῶν τῶν ἀκρίδων. Ἐδειξεν ἐπίσης ὅτι τὸ τίμημα τῆς ἐπιτυχίας ἦτο ἀκριβὸν, καὶ εἰς χρῆμα καὶ εἰς προσπάθειαν. Αἱ συνολικαὶ δαπάναι καλύπτουν βεβαίως ἕνα μέρος μόνον τῶν προληφθεισῶν ζημιῶν, ἀλλ' αἱ ἐνδιαφερόμεναι χώραι θὰ ἔπρεπε νὰ ἐτοιμασθοῦν νὰ ἀντιμετωπίσουν παρομοίως ἢ καὶ μεγαλύτερας ἀκόμη δαπάνας δι' ἀμυντικὰ μέτρα, ὅταν θὰ γίνῃ ἡ ἐπομένη ἐπιδρομή, πρῶγμα τὸ ὁποῖον βεβαίως θὰ συμβῇ μετ' ὀλίγα ἔτη.

Συγκεφαλαιώων λοιπὸν καὶ λέγω ὅτι μπορούμε νὰ καταπολεμήσωμε τὰς ἀκρίδας διὰ τῶν σημερινῶν μέσων, ἔστω καὶ ἐὰν εἶναι δύσκολον νὰ ὁργανωθῶμεν τὰ μέσα ὅμως αὐτὰ εἶναι ἀπλῶς καταπραῦντικά καὶ πολυδάπανα καὶ δὲν προσφέρουν λύσιν εἰς τὸ πρόβλημα.

Ἐρευναὶ αἱ ὁποῖαι ἔγιναν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν τελευταίων 20 ἐτῶν εἰς διαφόρους χώρας, κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ εὐρεθῇ μία μόνιμος λύσις διὰ τὸ πρόβλημα τῶν ἀκρίδων. Παρατηρήθη ὅτι μετὰ τῶν περιόδων τῶν ἐπιδρομῶν, ὅταν ἐξαφανίζονται τὰ σμήνη τῶν ἀκρίδων, παραμένουν εἰς ὠρισμένας περιοχὰς μεμονωμένοι οἰκισμοὶ οἱ ὁποῖοι ζοῦν ἀπαρατήρητοι κατὰ μικροὺς ἀριθμοὺς καὶ δὲν προκαλοῦν βλάβας. Παρατηρήθη ἐ-

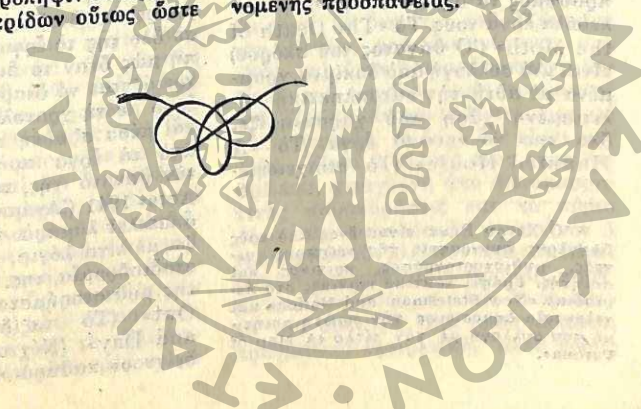
πίσης ὅτι αὐταὶ αἱ μοναχικαὶ ἀκρίδες διαφέρουν ἀπὸ τὰς ἀκρίδας τῶν σιτηρῶν εἰς τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα, ὥστε συχνὰ ἐκλαμβάνονται ὡς ἄλλα βεῖς ἀκρίδες. Ἐν τούτοις ὅταν αὐταὶ περιορισθοῦν ἐντὸς κλωβοῦ καὶ οἱ ἀπόγονοί των ἀνατραποῦν εἰς σμήνη, ὑφίστανται μίαν ἀλλαγὴν, ἡ ὁποία τὰς τοποθετεῖ εἰς τὸ γένος «λοκούσια» καὶ κατὰ τὸ σχῆμα καὶ κατὰ τὰς συνηθείας. Αἱ μοναχικαὶ ἀκρίδες εἶναι ἀτομιστικαί, δὲν ἐνδιαφέρονται διὰ τὰς ἄλλας, ἐνῷ αἱ ζῶσαι κατὰ σμήνη εἶναι κοινωνικαὶ καὶ σχηματίζουν πυκνὰς ὁμάδας· μία ἀκρίς περὶ αὐτὰ τὰ δύο στάδια εἰς τὴν ζωὴν της. Ἐργαστηριακὰ πειράματα ἀπέδειξαν ὅτι ἡ συγκέντρωσις εἰς ὁμάδα ἀποτελεῖ τὸν κύριον παράγοντα τῆς μεταβάσεως ἀπὸ τῆς μοναχικῆς φάσεως εἰς τὴν φάσιν τοῦ σμήνους, προσεκτικαὶ δὲ παρατηρήσεις ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ζητήματος κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ μοναχικαὶ ἀκρίδες εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις ἀποτελοῦν ὁμάδας, πρῶγμα τὸ ὁποῖον ὁδηγεῖ εἰς τὴν μεταβολήν. Π.χ. ὅπου ὑπάρχει μία μεγάλη χλοερὰ περιοχὴ εἰς τὴν ὁποίαν μένουν πολλοὶ μοναχικαὶ ἀκρίδες καὶ ἐπιπλέον ξηρασία, αἱ ἀκρίδες ὑποχρεοῦνται νὰ συγκεντρωθοῦν εἰς ὠρισμένα χαμηλότερα καὶ ὑγρότερα σημεία. Ἐκεῖ, εἰς μίαν περιορισμένην περιοχὴν, γεννοῦν αὐτὰ καὶ αἱ νέαι ἀκρίδες θὰ ἀποτελέσουν μεγαλύτερας ὁμάδας ἀπὸ τοὺς γονεῖς των.

Ἐντατικαὶ ἔρευναὶ εἰς τὴν Τροπικὴν Ἀφρικὴν, τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Μέσην Ἀνατολήν, ἐκτελεσθεῖσαι ὑπὸ Βρετανῶν Γάλλων, Βέλγων, Ἰνδῶν, Αἰγυπτίων καὶ Νοτιοαφρικανῶν ἐντομολόγων, κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αἱ περιοχαὶ εἰς τὰς ὁποίας δύνανται νὰ ἐπιζήσουν μοναχικαὶ ἀκρίδες κατὰ τὴν διάρκειαν μιᾶς ἐπιδρομῆς, καὶ νὰ σχηματίσουν σμήνη, εἶναι σχετικῶς ὀλίγαι καὶ πολὺ μικρότεραι ἀπὸ τὰς περιοχὰς ὅπου ἀποδημοῦν αἱ σχηματίζουσαι σμήνη ἀκρίδες. Ὅταν κατέστη δυνατόν νὰ ἀνακαλυφθοῦν καὶ νὰ καθο-

ρισθοῦν αὐταὶ αἱ περιοχαί, ἔγινε δυνατόν νὰ ἐξευρεθοῦν μέτρα διὰ τὴν παρεμπόδισιν τοῦ σχηματισμοῦ τῶν πρώτων σιτηρῶν εἰς αὐτάς. Τοῦτο μπορεῖ νὰ γίνῃ διὰ τῆς ὁργανώσεως μιᾶς μονίμου ὑπηρεσίας περιπολίας τῶν περιοχῶν εἰς τὰς ὁποίας ἐμφανίζονται, οὕτως ὥστε νὰ παρακολουθεῖται ἡ αὔξησις τῶν μοναχικῶν ἀκρίδων, καὶ νὰ καταστρέφονται αἱ πρώται συγκεντρώσεις, ὅσονδ' ἴππε μικραὶ καὶ ἂν εἶναι. Ἡ δυσκολία τῆς ὁργανώσεως μιᾶς ἀμυντικῆς ὑπηρεσίας εἶναι ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ εἰς παγκόσμιον κλίμακα, διότι σμήνη δημιουργηθέντα εἰς μίαν περιοχὴν ἐν τῇ μιᾷ μόνον χώρᾳ, παρουσιάζουν ἀπειλητικὸν κίνδυνον εἰς ὠρισμένας ἄλλας χώρας, αἱ ὁποῖαι θὰ πρέπη νὰ ὑποστοῦν τὸ βάρος τῆς δαπάνης τῶν ἀμυντικῶν μέτρων. Τοῦτο ἀπεδείχθη δυνατόν εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς ἐρυθρᾶς ἀκρίδος εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀφρικὴν, ὅπου ἰδρῦθη μία μικτὴ Ἀγγλο-Βελγικὴ ὁργάνωσις διὰ τὴν ἐφαρμογὴν καὶ τὸ παρελθὸν ἔτος ἔρχεν ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν καταστρέψασα μικρὸν ἀριθμὸν συγκεντρωμένων ἀκρίδων αἱ ὁποῖαι θὰ ἐξελίσσοντο εἰς πολλὰ σμήνη κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν προελήφθη κατὰ ἀπειλουμένη ἐπιδρομή. Προμμία ὁργάνωσις συνεστήθη δι' ἕνα ἄλλο εἶδος Ἀφρικανικῆς ἀκρίδος, τῆς Ἀποδημητικῆς, καὶ κατεστρώθη σχέδιον διὰ τὴν πρόληψιν ἐπιδρομῶν Ἀφρικανικῶν ἀκρίδων οὕτως ὥστε

ἡ παρούσα ἐπιδρομή νὰ εἶναι ἡ τελευταία. Ἐν τούτοις εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν, ἡ ὑποκειμένη εἰς ἐπιδρομὴν περιοχὴ εἶναι πολὺ μεγάλη καὶ περιλαμβάνει περισσότερα τῶν δώδεκα κρατῶν· πιθανὸν δὲ νὰ μὴν εἶναι εὐκόλος ἡ ἐπίτευξις κοινῆς συμφωνίας. Παραμένει ἐντοῦτοις τὸ γεγονός ὅτι δυνάμεθα νὰ προλάβωμεν τὰς ἐπιδρομὰς αὐτάς, ὅπως ἀπέδειξαν οἱ βιολόγοι, καὶ μὲν πλεον εἰς τοὺς διοικητὰς καὶ πολιτικούς νὰ χρησιμοποιήσουν πλήρως τὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις πρὸς τὸ καλὸν τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὡς πρώτη προσέγγισις εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος θεωρεῖται μόνον ἡ σύστασις Ὁργανώσεων πρὸς καταπολέμησιν τῶν ἀκρίδων. Μόλις συσταθοῦν, οἱ ἐπιστήμονες οἱ ὁποῖοι θὰ συγκαταλέγονται εἰς τὸ προσωπικόν τους, θὰ ἀρχίσουν ἐντόνους μελέτας τῶν συνθηκῶν αἱ ὁποῖαι εὐνοοῦν τὸν μετασχηματισμὸν τῶν ἀκρίδων εἰς σμήνη. Ὅταν γνωσθοῦν αἱ συνθῆκαι αὐταί, θὰ γίνῃ δυνατόν νὰ ἐξευρεθοῦν τὰ μέσα τῆς καταπολέμησης τῶν ἀκρίδων εἰς τὰς περιοχὰς τῶν ἐπιδρομῶν, οὕτως ὥστε νὰ μὴν μπορῇ νὰ γίνῃ πλεον ὁ μετασχηματισμός. Προτοῦ ὅμως ἐπιτευχθῇ αὐτό, χρειάζεται νὰ γίνουν μεγάλαι ἐπὶ τόπου καὶ ἐργαστηριακαὶ ἔρευναὶ, ἡ μόνιμος πάντως λύσις τοῦ προβλήματος τῶν ἀκρίδων θὰ εἶναι κατόρθωμα ἀντάξιον τῆς γενομένης προσπάθειας.

Τρεις 'Αγγλίδες μυθιστοριογράφοι

Του HENRY REED*

('Από το «The Novel Since 1939» εκδ.
Longmans Green & Co. [για λογαριασμό
του Βρετανικού Συμβουλίου] Λονδίνο)

Οι μυθιστοριογράφοι μας κληρονόμησαν από τον Χάρντυ την ποίηση και την αρχιτεκτονική. Από τον Χένρυ Τζέιμς τη λεπτότητα και την ψυχολογική περιέργεια. Από τον Τζέιμς Τζόυς τη νεανικότητα της γλώσσας. Και από τους τρεις μαζί, πολλά άλλα πράγματα. Αυτοί είναι οι γίγαντες ανάμεσα στους συγγραφείς. Υπάρχουν όμως και δύο άλλοι που δεν ακούγονται τόσο πολύ, αποτελούν όμως κι αυτοί ένα μέρος αυτού του βάθους: αυτοί είναι ο Ε. Μ. Φόρστερ και η Βιρτζίνια Γούλφ.

Η Βιρτζίνια Γούλφ αν και ανήκει σ' αυτό που ώνόμασα «βάθος», μάς οδηγεί κατευθείαν στο προσκήνιο.

Η κυρία Γούλφ αυτοκτόνησε στα 1941, και ύστερα από το θάνατό της εκδόθηκαν τρία έργα της, όπως φαντάζεται κανείς, φαίνεται να μη είναι και τα τελευταία ή κ. Γούλφ είναι από τους συγγραφείς που ο αναγνώστης είναι πάντα πρόθυμος να δει τα σκόρπια ή ατελείωτα έργα τους. Το «The Death of the Moth» ('Ο θάνατος του σκόρου) είναι μία συλλογή από δοκίμια, γραμμένα μ' αυτή την καταπληκτική πολιτισμένη χάρη που χαρακτηρίζει όλα της τα κριτικά έργα. Το «A Haunted House» (Το στοιχειωμέ-

νο σπίτι) είναι μία συλλογή από διηγήματα, αν και ο όρος διήγημα, δεν είναι πολύ κατάλληλος. Όλα τα προσόντα του έργου της κ. Γούλφ θα τα βρούμε σ' αυτή τη μικρή συλλογή: τη μαγική δύναμη της παρατηρήσεως, τη λεπτότητα ευαισθησία της ηλικίας, την ομορφιά και ρυθμική γλώσσα. Είναι δεκαοκτώ διηγήματα και όλα μικρά, ένα μάλιστα ή δύο τόσο πολύ, που μοιάζουν πιο πολύ με πεζοτάγους. Όλα τα διακρίνει αυτός ο φευγαλέος χαρακτήρας, που στα χέρια της Βιρτζίνιας Γούλφ είναι συγγόνος ένα μέσο ακριβολογίας. Δώδεκα από τα διηγήματα αυτά ανήκουν σε πολύ παλιές συλλογές που δεν ανατυπώθηκαν, διαφέρουν πάρα πολύ μεταξύ τους ανάλογα με την εποχή που γράφτηκαν. Τα άλλα έξι είναι μεταγενέστερα, και απ' αυτά πάλι τα τέσσερα είναι έντελως παλιά σχεδιάσματα. Από καμία σελίδα δεν λείπει η χαρακτηριστική φροντίδα, η λεπτότητα και η ευγένεια, και το βιβλίο μπορεί να διαβαστεί σαν εισαγωγή σε όλο της το έργο. Ωστόσο δεν θα πη πως όταν το διαβάσει κανείς δεν χρειάζεται να διαβάσει το άλλο της έργο με τη χρονολογική του σειρά και μέσα σ' αυτή τη σειρά, το τρίτο από τα έργα που εκδόθηκαν μετά τον θάνατό της, το «Between the Acts» 1941 (Ανάμεσα στις Πράξεις), αποτελεί λαμπρό κατόρθωμα. Αξίζει με λίγα λόγια, να θυμηθούμε τη σταδιοδρομία της. Τα δύο πρώτα της μυθιστορήματα, «The Voyage Out» (Το ταξίδι) και «Night and Day» (Νύχτα και μέρα) δεν δείχνουν καθαρά καμία απομάκρυν-

ση από τον καθιερωμένο τύπο του μυθιστορήματος. Στα 1919, όμως, σε ένα δοκίμιο για το σύγχρονο μυθιστόρημα, λέει καθαρά πόσο άνικανοποίητη την αφήνει η μέθοδος του Γκάλγουορθ, του Μπέννι και του Ουέλς, σαν συγγραφείς που θέλησαν να παρουσιάσουν το νόημα και το αίσθημα της ζωής δεν πέτυχαν. Με όλη τους τη ζωντάνια έχασαν τη ζωή την ίδια. Πρέπει να αναφέρω κατά λέξη ένα μέρος απ' αυτό το δοκίμιο, γιατί είναι από τα μανιφέστα εκείνα που βοήθησαν σε μία μεγάλη αλλαγή του μυθιστορήματος:

«Παρατηρήστε για μία στιγμή ένα συνηθισμένο νου σε μία συνηθισμένη ημέρα. Ο νους δέχεται μυριάδες έντυπώσεις—άνοητες, φανταστικές, φευγαλέες ή άλλες που χαράχονται από παντού, ένας αδιάκοπος χείμαρρος από αναριθμητά άτομα, και καθώς πέφτουν, καθώς παίρνουν μορφή μέσα στη ζωή της Δευτέρας ή της Τρίτης, ο τόνος πέφτει διατηρητικά κάθε φορά. Η μεγάλη στιγμή δεν ήρθε εδώ, αλλά εκεί. Έτσι πού, αν ο συγγραφέας ήταν ένας άνθρωπος ελεύθερος και όχι ένας σκλάβος, αν μπορούσε να γράφει ό,τι ήθελε, και όχι ό,τι πρέπει, αν μπορούσε να στηρίξει τη δουλειά του πάνω στα ίδια του τα αίσθηματά και όχι στη συμβατικότητα, δεν θα υπήρχε πλοκή, δεν θα υπήρχε ούτε τραγωδία ούτε κωμωδία, δεν θα υπήρχε αγάπη, ούτε καταστροφή όπως συνηθίσαμε να τη βλέπουμε... Η Ζωή δεν είναι μία σειρά

από φωτεινές λάμπες συμμετρικά ταχτοποιημένες, ή ζωή είναι ένα λαμπρό φωτιστέφανο, ένας μισοδιάφανος φακέλλος που μάς κλίνει δλόκληρους από τη στιγμή που αρχίζει ή συνειδησή μας ως την ώρα που τελειώνει. Χρέος του συγγραφέα δεν είναι να μεταδώσει αυτή την ποιηλία, αυτό το άγνωστο και απεριγράπτο πνεύμα, όσο παραπλανητικό και περίπλοκο και αν είναι;»

Την εποχή που γραφόταν αυτό το δοκίμιο, είχε αρχίσει κιόλας να εμφανίζεται στο The Little Review το «Ulysses» ('Οδυσσέας) του Τζ. Τζόυς και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι είχε επίδραση στο «Jacob's Room» (Το δωμάτιο του Τζάκομπ) της Γούλφ, που εμφανίστηκε στα 1922, και ήταν η συμπληρωμένη έκδοση του μεγάλου μυθιστορήματος του Τζόυς. Αν και καλύπτει μία μεγάλη περίοδο, το έργο δεν είναι μεγάλο. Είναι η εικόνα ενός νέου ανθρώπου, φτιαγμένη από αποσπασματικές παρατηρήσεις και το κύριο μέσο της μεταδόσεώς τους είναι ο τρόπος που τον βλέπουν οι άλλοι. Είναι ένα εντυπωσιακό μυθιστόρημα, πραγματικά ένα όραση, μένει όμως πάντα μία συλλογή από αποσπάσματα, πραγματικά εξαιρετική, αλλά χωρίς

* Ο Χένρυ Ρήντ είναι ένας από τους «Αγγλους συγγραφείς της νεότερης γενιάς, μυθιστοριογράφος, κριτικός και ποιητής. Γράφει τακτικά κριτικές στο περιοδικό «New Statesman and Nation» και τελευταία δημοσίευσε την πρώτη ποιητική του συλλογή με τον τίτλο «A Map of Verona».

τά πιδ καλά μυθιστορήματα που κυκλοφόρησαν τελευταία στην 'Αγγλία: Τό «The Ballad and the Source» ('Η μπαλλάντα και η πηγή) της Ρόζαμοντ Λέμαν, πολύ επηρεασμένο κι αυτό από τον Τζέιμς. Από τον τίτλο του καταλαβαίνουμε πολλά. 'Η μπαλλάντα είναι ποίημα με βάση ένα ιστορικό περιστατικό, συνήθως φτάνει ως έμās σε διάφορες παραλλαγές, συχνά αντιφατικές. 'Η πηγή από την οποία προέρχεται ή προήγαγε μορφή της ιστορίας όλο και απομακρύνεται, καθώς ο χρόνος και οι επαναλαμβανόμενες διηγήσεις την διαστρέφουν και την αλλάζουν. Τό ίδιο γίνεται με την ιστορία της κ. Τζάρντιν σ' αυτό τό μυθιστόρημα. Την ιστορία μās την λέει ένα μικρό παιδί, που διάφοροι άνθρωποι του έχουν εμπιστευτή διάφορα κομμάτια από τη ζωή της Τζάρντιν. Στό παιδί φαίνεται σάν προσωποποίηση της καλωσύνης και της σοφίας. Και ή ίδια δέν βλέπει τόν εαυτό της αλκοιωτικό. Τό πρόβλημα για τόν συγγραφέα είναι νά μās δείξη την έκδηλικοτήτα της κ. Τζάρντιν μέσα από ένα πρόσωπο που δέν την καταλαβαίνει, και συγχρόνως νά παρουσιάση την τραγική της αρχή, και τις διαστροφές που πετυχαίνει καθώς την μεταδίδει και σε άλλους. (Μās κάνει τόν υπαινιγμό πώς ή κακία είναι κακή διανοητική κατάσταση και ότι ο απόγονος ενός κακού ανθρώπου μπορεί νά είναι πραγματικά τρελλός). Δέν πρέπει νά ξεχνάμε πώς ή λέξη «πηγή» έχει διπλή σημασία και αυτό φαίνεται στά λόγια της κ. Τζάρντιν: «τό ορμητικό ξεπήδημα που σηκώνεται πάνω από ατέλειωτα βάθη σκοτεινιάς και κυλάει μέσα από καθατή ζωντανή από γενιά σε γενιά. Κάποτε ή πηγή καταστρέφεται, πνίγεται. Τότε οι άνθρωποι ζούν χαλαρή και άστατη ζωή γιατί έχουν κοπή από τις ρίζες που έπρεπε νά τούς τρέφουν. Αυτό συμβαίνει στους ανθρώπους όταν ή αγάπη προδοθή σκοτώνονται». Τά λόγια αυτά στό στόμα της κ. Τζάρ-

ντιν είναι μία αυτοδικαίωση και γεμάτα ύστεροβουλία. Είναι όμως ο σπόρος του βιβλίου και είναι ένα περίεργο δραματικό στοιχείο τό ότι τά λέει μόνη της.

'Η εξιστόρηση είναι θαυμάσια, αν και βλέπω κάποια υπερβολή στη φροντίδα με την οποία διαγράφονται τά διάφορα πρόσωπα. 'Ο κ. Τζέιμς, βέβαια, θά άφηνε όλους τούς χαρακτήρες νά λένε τά ίδια και ίσως μās άφήση κάπως άνικανοποίητους αυτή ή μέθοδος που κάνει την Ρόζαμοντ Λέμαν νά τούς δίνη τέτοια φυσικότητα. Οι τρόποι της γρηάς νταντάς και της Σκωτσέζας θείας, διασκεδαστικοί οι ίδιοι, είναι φτιαγμένοι με άφαιρεση. Συγχρόνως ο χαρακτηρισμός τών παιδιών δίνει στη Ρ. Λέμαν τη δύναμη νά πετύχη, στις τελευταίες σελίδες του βιβλίου, μία δυνατή αίσθηση της δηλητηριασμένης τους παιδικής ηλικίας κι αυτό παλι έχει τη θέση του μέσα στό γενικό σχέδιο.

Τό θέμα του «The Ballad and the Source» δείχνει ότι για ένα διάστημα φεύγουμε από ορισμένους συγγραφείς και δείχνει πόσο συχνά στό σύγχρονο μυθιστόρημα — όχι μόνο στό Βρετανικό — ξαναγυρίζει τό θέμα της παιδικής ηλικίας. Σχεδόν όλοι οι αξιόλογοι ημερινοί 'Αγγλοι συγγραφείς δοκίμασαν νά τό χρησιμοποιήσουν. Την αίτια πρέπει ίσως νά τη ζητήσουμε στη σημασία που δίνουν σήμερα όλοι στην ψυχολογία της παιδικής και της εφηβικής ηλικίας. Αυτό όμως δέν είναι τό π.άν.

Μέσα στον κόσμο του σκοτους, μαθαίνουμε νά λατρεύουμε τη μνήμη του φωτός. Ένα παιδί μπορεί νά είναι δυστυχισμένο δέν είναι όμως απόλυτα δυστυχισμένο, ή ευτυχία του δέν είναι ή άπλή άπουσία του πόνου και έχει μία άγνότητα που ή ευτυχία του εφήβου είναι πολύ πολυσύνθετη για νά τό μπορεί νά την έχει. Φυσικό είναι νά γυρίσουμε και νά καταλάβουμε και νά μιλήσουμε με λεπτομέρεια για τη χαμένη αυτή δυνατότητα του παραδείσου.

Η ΣΑΧΑΡΑ ΘΑ ΓΙΝΗ ΕΥΦΟΡΗ

(Από τό «Die Weltwoche», Ζυρίχη)

Όταν τό καλοκαίρι του 1927 ο καθηγητής Ζυστέν Σαβοννέν * μίλησε για πρώτη φορά για την ύπαρξη μιας υπόγειας λίμνης κάτω από τη Σαχάρα που θά μπορούσε νά βοηθήση νά δημιουργηθούν χιλιάδες νέες οάσεις, ο κόσμος δέν έδωσε παρά πολύ λίγη προσοχή σε μία τέτοια άπίστευτη ιστορία. Για πολλούς αιώνες έμεναν στην έρημο τά λευκαμένα όστα τών ταξιδιωτών που είχαν παραπλανηθή από τις όφθαλμαπάτες, τις δροσερές πηγές και τούς σκιερους φοίνικες. 'Ο σοφός καθηγητής της γεωλογίας φάινεται ότι είχε πέσει κι αυτός θύμα της ίδιας όφθαλμαπάτης.

Μία τέτοια ανακάλυψη ήταν βέβαια πολύ άναγκαία, γιατί τό μήμα της Σαχάρας που άνήκει στό 'Αλγέριο υπέφερε πολύ από ένα άθεράπευτο, όπως φαινόταν, κακό. Οι παλιές οάσεις είχαν ξεπέσει, τά άρτεσια νά φρέατα είχαν σιγά-σιγά σχεδόν παντού στερέψει. 'Ηταν μόνο, όπως φαινόταν, ζήτημα χρόνου για νά καλύψη ή άμμος και τά τελευταία υπολείμματα της βλαστήσεως. Οι Γαλλικές αρχές αντιμετώπιζαν ένα πρόβλημα με πολύ σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες. Οι 600.000 περίπου Ιθαγενείς, που οι πρόγονοί τους είχαν ζήσει στις οάσεις από άμνημόνευτα χρόνια, θά πήγαιναν άναγκαστικά προς τά βόρεια, προς τις παραλιακές περιοχές που ήταν ήδη πυκνοκατοικημένες. Είχαν γίνει μάλιστα σχέδια για τη μεταφορά ενός εκατομμυρίου 'Αράβων στη Γαλλία ή τη Νιγηρία. Ένα νέο μεγάλο κύ-

μα άστέγων που θά έρχονταν από τό έσωτερικό θά έκανε άχρηστα αυτά τά σχέδια.

Πέρασαν χρόνια ώσπου οι αρχές του 'Αλγερίου, κινημένες περισσότερο από ανάγκη παρά από έμπιστοσύνη, αποφάσισαν τελικά νά ζητήσουν τη μυθική υπόγεια λίμνη που ο καθ. Σαβοννέν ήταν τόσο βέβαιος πώς ύπρχε, λείψανό της προϊστορικής εποχής. 'Οργανώθηκαν δύο υδρολογικές αποστολές, αλλά και οι δύο απέτυχαν, γιατί τά τεχνικά έφάρδια ήταν άνεπαρκή. Στά 1937 έγινε μία τρίτη και τελευταία προσπάθεια. Στην Γκαρντάλα οι τεχνικοί βρήκαν έπιτέλους σε βάθος κάτω από 480 μ. μία — όπως φαινόταν — άνεξάντλητη πηγή νερού.

Οι γεωτρήσεις που έγιναν όχι μόνο επιβεβαίωσαν ότι ύπρχε ή λίμνη αλλά έδειξαν και τό μέρος που βρισκόταν. 'Η έκτασή της είναι ίση με την έκταση ολόκληρης της Γαλλίας και βρίσκεται ανάμεσα στά βουνά του 'Ατλαντός προς βοράν και στη Λιβυκή θάλασσα προς άνατολάς. Έξ ατίας του πολέμου δέν ήταν δυνατό νά γίνει εκμετάλλευση της ανακάλυψης αυτής αλλά οι εντόπιες αρχές συνέχισαν ήσυχά νά σχεδιάζουν ένα δεκαετές σχέδιο που αντιμετώπιζε τη δημιουργία 1500 νέων οάσεων για νά προσφέρουν κατοικία σε 1½ εκατ. νέους άποίκους. Οι σχετικές εργασίες έχουν αρχίσει χωρίς νά «ήχισουν σάλπιγγες» αλλά με άπεριόριστη ένεργητικότητα, και τό σχέδιο που εφάρμόζεται, θεωρείται σάν μία προκαταρκτική άψιμαχία για τη μάχη της Σαχάρας.

* Justin Savornin. Γάλλος γεωλόγος, καθηγητής στη Σχολή Φυσικών 'Επιστημών του 'Αλγερίου και διευθυντής της Γεωλογικής 'Υπηρεσίας του 'Αλγερίου.

τή. Πώς δημιουργήθηκε ή λίμνη και πώς ο Καθηγητής ήξερε ότι βρισκόταν εκεί; Ο καθ. Σαβορνέν με μεγάλη υπομονή απάντησε στις ερωτήσεις μου όταν πήγα να τον δω στο σπίτι του, ο' ένα λόφο πάνω από τον κόλπο του 'Αλγερίου. Μ' όλο που έχει περάσει τα 70 και μόλις έχει αναρρώσει από μια σοβαρή αρρώστεια, ήταν ευδιάθετος και ζωηρός όταν μ'ās έδειχνε τα σχέδια. Κοντός, σκυφτός και με γένηια, φορούσε μια παράξενη πολύχρωμη φόρμα και έμοιαζε με χαμίνι 10 χρόνων που παίζει με τους βόλους του.

Μου εξήγησε πως ή επιφάνεια του πλανήτη μας δεν έχει πάψει να μετασχηματίζεται από τον καιρό της δημιουργίας που ήταν σκεπασμένη με νερά. Την εποχή του άσβεστου, εδώ και 25 εκατομμ. χρόνια περίπου, το μεγαλύτερο μέρος της Εύρωπης και της 'Αφρικής ήταν κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας. Όταν λοιπόν το Παρίσι, π.χ. βρισκόταν στο βυθό του 'Ωκεανού (δωμάς το άποδεικνύουν τα άπολιθωμένα κοχύλια που βρίσκονται στο βραχώδες ύψος της Γαλλικής πρωτεύουσας), ή Σαχάρα ήταν μια άπέραντη λίμνη με γλυκό νερό, γεμάτη ψάρια και έρπετα, που τα λειψανά τους βρέθηκαν στην άμμο. Τα άπολιθωμένα όσα δείχνουν ότι ή λίμνη βρισκόταν εκείνη την εποχή σε μια εύκρατη ζώνη.

Όταν άρχισαν να βγαίνουν από τον ώκεανό καινούρια βουνά και όροσειρές, ή λίμνη εξαφανίστηκε κάτω από τα παχιά στρώματα των προσχώσεων. Όταν εμφανίστηκε ο άνθρωπος—σχετικά άργά—ή Σαχάρα είχε πάθει πολλές και μεγάλες μεταμορφώσεις. Την εποχή εκείνη, αν πιστέψουμε τα σχέδια που είναι σκαλισμένα στους βράχους από τους προϊστορικούς μας προγόνους, πράσινο παρθένο δάσος, καταφύγιο για τους ελέφαντες, τους ήπιποτάμους και τους ρινόκερους σκέπαζε αυτό που σήμερα είναι έρημος. Στα πιο πρόσφατα χρόνια, δηλ. στην ιστορι-

κή εποχή, ή Σαχάρα έγινε μια άπέραντη έρημη περιοχή, που όσο περνά ο καιρός γίνεται περισσότερο θερμή και άγονη.

Και όμως, κάτω απ' αυτή την άγονη επιφάνεια υπήρχε ένα στρώμα ύδατινο ύψους περίπου 200 μ. Το στρώμα αυτό κατεβαίνει από τους πρόποδες του 'Ατλαντα με μια έλαφρη κλίση προς τα ανατολικά ως τη Διβυκή έρημο και προς τα νότια ως τη Γαλλική Δυτική 'Αφρική. Προς τα ανατολικά κατεβαίνει για να φτάσει στα σύνορα της Διβύς σε βάθος περίπου 1200 μ. Σε άλλα σημεία περνά πολύ πιο κοντά στην επιφάνεια, και εκεί είναι πολύ εύκολο να το βρή κανείς.

Ο βυθός της λίμνης αυτής, από κόκκινη άμμο και χαλίκια είναι έντελως αδιαπέραστος· το στρώμα που βρίσκεται από πάνω, την προστατεύει από την εξάτμιση σαν ένα σκέπασμα που κλείνει έρημικά. Δεν υπάρχει διέξοδος προς τη θάλασσα, αλλά στα σημεία που ή λίμνη είναι κοντά στην επιφάνεια της γης πολυάριθμα διασκατομύρια κυβικά μέτρα χάνονται κάθε χρόνο από την εξάτμιση. Η ζήμια ωστόσο αντισταθμίζεται καλά, γιατί κάθε χρόνο ή λίμνη παίρνει 3 δισεκ. περίπου κυβ. μ. νερό από τις βροχές που πέφτουν στον 'Ατλαντα.

Το νερό που χρειάζεται για τη ύδρευση 1500 άσεων θα είναι σημαντικά λιγότερο από το πρόσθετο νερό που παίρνει ή λίμνη κάθε χρόνο. Στις άσεις όπου ή φυσική πίεση είναι αρκετή θα υπάρχουν άρτεσιανά φρέατα. Στις άλλες το νερό θα ανεβαίνει με άντλίες.

Ο καθ. Σαβορνέν ανακάλυψε τίγινόνταν βαθειά κάτω από τη Σαχάρα, καθώς περνούσε από τα όρη του 'Ατλαντα. Στα μέρη που τα ρυάκια του βουνού βυθίζονταν στη γή βρήκε ίχνη στρώματος άσβεστολίθου. Για πολλά χρόνια, μάχυνε υπομονετικά ύλικό που τον όδήγησε σε όρισμένα συμπεράσματα, τα όποια τον

έπεισαν ότι ή λίμνη ήταν ακόμα γεμάτη νερό.

Με βάση τις έρευνες του καθηγητή Σαβορνέν μια μικρή ομάδα από τεχνικούς άρχισε να έφαρμόζει το δεκαετές σχέδιο για να γίνει ή Σαχάρα εύφορη. Στην κοιλάδα Μζόμπ που πριν δεν είχε νερό άρχισε ή δουλειά σε μια άγονη έρημο με μήκος 320 χιλμ. και πλάτος 10 χιλμ. Διακόσιες άσεις πρόκειται να σχηματίσουν μέσα από την κεντρική Σαχάρα ένα σκιερό δρόμο. Από τώρα υπάρχει κιόλας ένα χωριό, το 'Ελ Φαγιάν. Διαλεγμένοι ίθαγενείς έξασκούνται ως τεχνικοί σύμβουλοι για τους κατοίκους των μελλοντικών «προτύπων» άσεων. Το σχολείο δεν έχει ακόμη δεύτερο πάτωμα και στέγη αλλά ή αίθουσα παραδόσεων, το καφενείο και το τζαμί, χρησιμοποιούνται από τώρα. Οι μελλοντικές άσεις θα είναι τυποποιημένες μια και άνήκουν στον πολύ πεζό 20^ο αιώνα. Κάθε χωριό θα είναι χτισμένο γύρω από το πηγάδι του, το λευκό τζαμί και το ραδιοφωνικό του σταθμό, και τα σπίτια θα είναι όλα τα ίδια. Κάθε οικογένεια θα έχη ένα έκταριο γης με άκριβώς 121 χουμαδιές. Κάθε άση θα στεγάσει 200 οικογένειες, δηλ. κάπου 1000 ανθρώπους.

Όσο είναι δυνατό τα καινούρια χωριά θα χτισθούν σύμφωνα με το σχέδιο του σιδηροδρόμου που θα διασχίζει τη Σαχάρα στο μέλλον και θα συνδέονται μεταξύ τους με καλύτερους δρόμους. Σήμερα τα φορηγά αυτοκίνητα δεν είναι πράγμα σπάνιο

στη Σαχάρα, κυρίως την νύχτα, γιατί ή ζέση κάνει επικίνδυνο το ταξίδι της ημέρας.

Το κυριότερο προϊόν των άσεων αυτών θα είναι οι χουμαδιές για έξαγωγή. Πρέπει να περάσουν 15 χρόνια από την ημέρα που θα φύτευτη μια χουμαδιά ως την ημέρα που θα κάνει καρπό· αλλά έλπίζουν, ότι με τα καινούρια μέσα της καλλιέργειας θα μπόρουν να διπλασιάσουν την κανονική της άποδοση.

Μ' όλο που οι Γάλλοι πήραν στην κατοχή τους τη Σαχάρα μόνο στο τέλος του περασμένου αιώνα, γνωρίζουν κατά βάθος τον χαρακτήρα των ίθαγενών. Για να έμποδισθή ή παραμέληση των νέων άσεων, θα δώσουν τη γή με μίσθωση που θα μπόρη να καταργηθή αν δεν εργασθούν όπως πρέπει. Έτσι οι τεμπέληδες της κοινότητας θα δουλεύουν και οι φιλόδοξοι δεν θα μπόρουν να σχηματίσουν μια φεουδαρχική ιεραρχία.

Για να επιτύχουν το άνώτατο όριο ευημερίας, κατέστρωσαν ένα μεγάλο σχέδιο παραχής ήλεκτρισμού, αλλά αυτό προς το παρόν μπόρει μόνο μερικώς να εφαρμοσθή. Το σχέδιο δεν περιορίζεται μόνο στις νέες άσεις. Έχει σκοπό επίσης να δώσει ζωή και στις παλιές άσεις που έχουν καταστραφή. Ο άγώνας του ανθρώπου με τη φύση για πολύ καιρό φαινόταν ότι θα ήταν άποτυχία στη Σαχάρα σήμερα όμως άνεύουμε μια μεγάλη νίκη, σχεδόν ένα θαύμα.

ΤΑ ΣΚΟΥΛΗΚΙΑ που ανατρεφούν στη Βρεταννική Κολομβία θα συντελέσουν στο να απαλλαγούν οι άγροι της 'Ολλανδίας από το δάτι και να έξασουν εθφοροι. Θα αντικαταστήσουν τα εκατομμύρια 'Ολλανδικά σκουλήκια που καταστράφηκαν από τους βομβαρδισμούς τον καιρό του πολέμου και από το σπάσιμο των φραγμάτων που είχε σκοπό να πλημμυρίσει τη χώρα με άλυτο νερό, κυρίως γύρω στο νησί Βάλχερεν. Ένας σκουληκοτρόφος από το Μπάργαμπο της Βρεταννικής Κολομβίας έστειλε κιόλας το πρώτο του φορτίο και έλπίζει πως θα στείλη στην 'Ολλανδία πάνω από 4.000.000 σκουλήκια. (Από το «UNITED NATIONS WORLD», Νέα Υόρκη)

Μιά ιδανική κοινωνία

Του CHRISTOPH von FÜRER-HAIMENDORF¹

(Από το «The Illustrated London News», Λονδίνο)

Η βόρεια περιοχή της Μπαλικάρα κοντά στα σύνορα, είναι ένα από τα λιγότερο γνωστά τμήματα της συνοριακής γραμμής μεταξύ Ινδιών και Θιβέτ. Οι ξένοι πολύ λίγες φορές έχουν φθάσει ως αυτήν και ποτέ δεν προσπάθησαν να επιβάλουν διοικητικό έλεγχο στις φυλές που ζουν εκεί. Παρ' όλες τις μικρές διαφορές που παρουσιάζουν στη γλώσσα και στην εμφάνιση, όλες αυτές οι φυλές έχουν πολλά κοινά: ζουν κατά μικρούς συνοικισμούς, έχουν αναπτύξει με πρωτόγονο σύστημα μία μικρογεωργία — καλλιεργούν τις βουνοπλαγιές και τις εγκαταλείπουν και καλλιεργούν άλλοι όταν πιά το έδαφος δεν έχει απόδοση — και είναι πολεμικές και νομάδες. Ωστόσο υπάρχει εκεί και μία φυλή, η «Απα Τάνι», εντελώς διαφορετική από την εικόνα που δώσαμε είναι μία μικρή, απομονωμένη ομάδα που δημιουργεί προβλήματα στον εθνολόγο και δίνει διδάγματα στον ανθρωπολόγο.

Γιατί, μ' ελο που έχουν ανακαλύψει το μέταλλο, οι «Απα Τάνι» δεν ξέρουν άλλα μέσα για να προμηθευτούν την τροφή τους από κείνα που γνώριζε ο άνθρωπος της νεολιθικής εποχής. Η απόλυτη εξουσία της φύσεως, τα πολύ μεγάλα τους χωριά (που είναι σχεδόν σαν πόλεις) και το γεγονός ότι παράγουν αρκετά τρόφιμα, όχι μόνο δσα χρειάζονται για τις δικές τους ανάγκες αλλά και για να τα εμπορευθούν, όλα αυτά μας δίνουν μία ιδέα πώς οι αγροτικές κοινωνίες της

νεολιθικής εποχής απέτελεσαν τη βάση για την ανάπτυξη των πρώτων μεγάλων πολιτισμών.

Όταν μπαίνει κανείς στην κοιλάδα των «Απα Τάνι» από τα νότια πρέπει να περάσει μία μεγάλη ζώνη από απότομα, σχεδόν τροπικά βουνά που είναι αδιάβατα την εποχή των βροχών. Έξω από πορεία έξω ημερών το τοπίο αλλάζει: περνά κανείς μέσα από πεδία και βοσκοτόπια και από πάνω από τους στρουγγυλούς, καταπράσινους λόφους, βλέπεις χαρούμενα λειβάδια που τριγυρίζουν μία επίπεδη έκταση, καλλιεργημένη έντατα. Εκεί, σε μία έκταση λιγότερο από 50 τετρ. χιλιομέτρα, ζουν κάπου 20.000 «Απα Τάνι». Ακόμα και στα πιο εύφορα μέρη των Ινδιών, τόσο πυκνός πληθυσμός είναι πράγμα σπάνιο, και εδώ το κλίμα δεν είναι κατάλληλο για διπλή εσοδεία όπως στο Άσσομ. Ωστόσο με σκληρή και υπομονετική δουλειά, οι «Απα Τάνι» μεταμόρφωσαν όλη την κοιλάδα σε ένα μεγάλο κήπο, που κάθε τετραγωνικό μέτρο είναι εύφορο και παραγωγικό. Το βάθος της κοιλάδας — όπου άλλοτε κατοικούσαν, όπως λέει η παράδοση, τέρατα που έμοιαζαν με σαύρες — ποτίζεται με αλλάκια που καταβάλλουν το νερό από τα βουνά για την καλλιέργεια του ρυζιού. Τα χωράφια, κλιμακωτά καλλιεργημένα, σκαρφαλώνουν στις πλαγιές των κοιλάδων, ενώ στα ψηλότερα μέρη φυτεύουν κηρί, καλαμπόκι, καπνό και λαχανικά.

Οι «Απα Τάνι», επειδή δεν ξέρουν το αλφάβητο και το δργωμα με το ζώο, καλλιεργούν τη γη με σιδερένιες διαχάλες. Όχι μόνο το ρύζι αλλά και το κηρί, το σπέρνουν πρώτα σε φωτιά και ύστερα το μεταφυτεύουν. Φυτεύουν καρποφόρα δέντρα — ροδά-

κινιές, κερασιές, μηλιές στύδες κήπους τους, και πεδία σε ειδικά δασάκια για να τα χαίρονται οι απόγονοί τους. Καλλιεργούν, ακόμα με μεγάλη φροντίδα μία ποικιλία μπαμπού που τους χρησιμεύει για να χτίσουν τα σπίτια τους και να πλέκουν καλάρια.

Για τους «Απα Τάνι», η γη είναι η πηγή και η βάση του πλούτου, ωστόσο η εθιμική λογαριάζεται και από το πόσα κεφάλια γελαδοπρόβατα και βουδάρια έχει κανείς. Οι «Απα Τάνι» δεν χρησιμοποιούν χρήματα, και το εμπόριο με τις γειτονικές φυλές — πολύ ανεπτυγμένο — γίνεται με την ανταλλαγή.

Οι σιδηρουργοί της «Απα Τάνι» φτιάχνουν μαχαίρια και σπαθιά από σίδηρο που φέρνουν από το Άσσομ, και οι γυναίκες είναι ξακουστές για τα υφαντά τους και για τα νήματα που βάφουν — το ακατέργαστο βαμβάκι το φέρνουν από τη Ντάφλα. Ακόμα παίρνουν και γουρουνάκια από τις γειτονικές φυλές, γιατί τα μεγάλα που βόσκουν ελεύθερα είναι κίνδυνος για τα σπαρτά. Σε ανταλλάγμα έχουν να προσφέρουν άφθονα φρούτα και σάβρι.

Ποιό είναι το κοινωνικό σύστημα που έκαναν τους «Απα Τάνι» να δημιουργήσουν ένα τόσο ολοκληρωμένο πολιτισμό μέσα σε μία μοναχική κοιλάδα; Οι γέροντες που αντιπροσωπεύουν τις διάφορες φυλές στο συμβούλιο του χωριού, αγρυπνούν για τη δημόσια ζωή με τρόπο τόσο κριτικό, που δεν θα μπορούσε να πη κανείς ότι υπάρχει «κυβέρνηση». Δεν υπάρχουν αρχηγοί και το ανίστημο αυτό συμβούλιο είναι μόνο ο εκπρόσωπος και το εκτελεστικό όργανο της κοινής γνώμης. Ωστόσο η έννοια της φυλής συγκρατείται με ένα πολύπλοκο σύστημα αμοιβαίων ο-

ποχρεώσεων και προνομίων. Στις ετήσιες εορτές, όπως είναι η «Εορτή της Άνοιξης» που ο εορτασμός και το φαγοπότι κρατά πολλές εβδομάδες, τα χωριά ανταλλάσσουν μεταξύ τους δώρα, γίνονται λιτανείες από άντρες και αγόρια που τους πολιτίζονται κάθε χωριό με τη σειρά του. Μία ισχυρή φυλετική συνειδητή, περηφάνεια για τον «εθνικό» τους πολιτισμό, και παθητική προσήλωση στη μικρή τους πατρίδα, τους κάνουν να έχουν άλλη λεγυή ακόμα και στις μικρότερες διαφορές και έχθρες στις γειτονικές φυλές.

Το κοινωνικό τους σύστημα εκφράζεται στην αουζήτητη παραδοχή ορισμένων τύπων κοινωνικής συμπεριφοράς και φυλετικής δικαιοσύνης. Γιατί οι «Απα Τάνι» ζώντας σε χωριά που έχουν πολλές εκατοντάδες σπίτια, κολλητά το ένα στο άλλο κοντά τους μακρείς δρόμους και μέσα σε λαθούριους από ίσια μονοπάτια, δεν μπορούν να ζήσουν αρμονικά παρά μόνο εφαρμόζοντας αυστηρούς νόμους. Τιμωρούνται αυστηρά εκείνοι που κάνουν αντικοινωνικά πράγματα. Τα εγκλήματα έναντι της περιουσίας του άλλου θεωρούνται πολύ σοβαρά και τιμωρούνται με θάνατο. Οι φιλονεικίες που δεν ταράζουν τη δημόσια ησυχία δεν εμποδίζονται.

Σε κανένα άλλο μέρος δεν γίνεται το ίδιο μεταξύ Μποντάν και Κίνας, και θα πρέπει να γίνουν πολλές μελέτες στην παραμεθόριο αυτή περιοχή ώστε να μπορούμε να γνωρίσουμε τον Ιστορία και την καταγωγή των «Απα Τάνι». Ωστόσο, η γαλήνη αυτής της κρυμμένης κοιλάδας, που οι κάτοικοι της φαίνεται να ξέρουν το μυστικό της ειρήνης και της ευτυχίας, βρίσκεται σε καταπληκτική αντίθεση με τις άγριες εκτάσεις που απλώνονται γύρω από τους συνοικισμούς άλλων φυλών.

1. Ο κ. φόν Φύρερ-Χάιμεντορφ είναι καθηγητής της ανθρωπολογίας στο Παρίσι. Ινδιών και έχει μελετήσει ιδιαίτερα τις φυλές των βορείων συνόρων.

Στὰ δικά μας καὶ στ' ἄλλα ξένα πανεπιστήμια ἡ διδασκαλία καὶ ἡ πανεπιστημιακὴ ζωὴ ὁργανώνεται γύρω ἀπὸ τὶς αἰθουσες διδασκαλίας καὶ τὰ φροντιστήρια. Ἐδῶ τὴ βάση τῆς πανεπιστημιακῆς ζωῆς ἀποτελοῦν τὰ κολλέγια — αὐτὰ εἶναι πού δίνουν τὸν χαρακτῆρα στὴν πόλη καὶ στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Ὁξφόρδης. Τί εἶναι ὅμως τὰ κολλέγια; Εἶναι κτίρια, ἢ μᾶλλον καθιδρύματα, πού δημιουργήθηκαν σιγά-σιγά ἀπὸ τὸν 13ο, τὸν 14ο, τὸν 17ο καὶ τὸν 19ο ἀκόμη αἰῶνα ἀπὸ δωρεῆς ἐκκλησιαστικῆς ἢ βασιλικῆς ἢ ιδιωτικῆς, ὅμοια τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο στὶς γενικὲς γραμμές, ὅμως ἀνεξάρτητα καὶ χαρακτηριστικὰ ἰδιότυπα στὶς λεπτομέρειες. Εἶναι ἓνα εἶδος μοναστήρια, μὲ κληρονομημένη ἀπὸ τὸ μεσαίωνα μοναστικὴ ὁργάνωση, τὸ καθένα μὲ τὰ τεῖχη του, τὶς αὐλές του, τοὺς κήπους του καὶ τὰ κελιά του, ὅπου κατοικοῦν οἱ σπουδαστὲς καὶ οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς καθηγητὲς, καὶ πρὸ παντός τὴν «τράπεζα» (τὸ hall) καὶ τὴν ἐκκλησία του. Ζῇ ὅπως εἶπαμε τὸ καθένα τὸ δικό του ρυθμὸ καὶ ἔχει τὴ δική του ὁργάνωση καὶ τοὺς δικούς του κανόνες. Ὅλα αἴφνης ἔχουν τὸν προϊστάμενό τους, ἓναν ἀπὸ τοὺς καθηγητὲς, πού ὅμως στὸ ἓνα κολλέγιο λέγεται πρύτανης (rector) καὶ στὸ ἄλλο φύλακας (warden) ἢ provost ἢ ὅπως ἄλλιώς· ὅλα ἔχουν ἐπὶ τοῦ δικό τους θυρεοῦ, διαφορετικὰ γιὰ τὸ καθένα, μὲ τὰ ἐμβλήματα τῶν ιδρυτῶν τους ἢ ἄλλα σύμβολα. Ὅσο ὅμως καὶ ἂν διατηροῦν τὴν ἀνεξαρτησία τους, ἀποτελοῦν ὅλα μαζί μέλη ἀναπόσπαστα καὶ ὁργανικὰ τῆς ἀπόρρωσης καὶ ἀφηρημένης αὐτῆς ἔννοιας πού ὀνομάζεται Πανεπιστήμιο. Καὶ στὴν ἔννοια αὐτὴ τοῦ πανεπιστημίου εἶναι ὑποταγμένο, ἔξω ἀπὸ τὰ κολλέγια, καὶ οὐκ ἴδιον ἄλλο ἀποτελεῖ τὸ φυσικὸ ἐξάρτημα τῆς συγχρονισμένης πανεπιστημιακῆς διδασκαλίας: τὰ ἄφθονα ἐργαστήρια τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, τὰ ἱνστιτούτα, τὰ μουσεῖα,

καὶ ἀκόμα δυὸ ἄλλα σπουδαιότατα καθιδρύματα: τὸ ἓνα εἶναι ἡ Βοδληϊανὴ Βιβλιοθήκη, ἐγκατεστημένη ἀπὸ τὸν Sir Thomas Bodley γύρω στὰ 1600 σ' ἓνα κτίριο τοῦ 15ου αἰῶνα πού διατηρεῖται ἀνάλλαχτο ἀπὸ κεῖνη τὴν ἐποχὴ, πού συγκοινωνεῖ ὁμως ὑπογείως μὲ τὸ νέο κτίριο, τὴ «Νέα Βοδληϊανή», πού ἄρχισε νὰ χτίζεται τὰ χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο μὲ τὰ πιδ συγχρονισμένα μέσα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῶν βιβλιοθηκῶν καὶ πού ἐγκαινιάστηκε μόλις πέρσι μὲ ὅλη τὴν ἐπισημότητα ἀπὸ τὸν Βασιλέα. Εἶναι ἀπὸ τὶς πιδ πλουσιές βιβλιοθηκὲς τοῦ κόσμου καὶ μὴ ἀπὸ τὶς τρεῖς ἢ τέσσερις ὅπου ὑποχρεωτικά πρέπει νὰ κατατεθῇ ἓνα ἀντίτυπο ἀπὸ τὰ βιβλία πού τυπώνονται στὸ Ἡνωμένο Βασίλειο. Τὸ ἄλλο καθίδρυμα εἶναι τὸ πανεπιστημιακὸ τυπογραφεῖο, τὸ Oxford University Press, πού ἡ ἀρχὴ του ἀνάγεται στὸ 1468 ὥστε γιὰ τὸ 1478, καὶ πού εἶναι καὶ αὐτὸ τώρα ἓνα ἀπὸ τὰ πιδ πλούσια καὶ τὰ πιδ συγχρονισμένα τυπογραφεῖα καὶ πού ἐκδίδει ἓνα πλῆθος βιβλίων ἐπιστημονικὰ, καθὼς καὶ τὴ γνωστὴ σειρά τῶν ἀρχαίων συγγραφέων (τὴν Bibliotheca Oxoniensis).

Γιατὶ ἂς σημειωθῇ ἐδῶ παρενθετικὰ, κάτι πού ἐνδιαφέρει ἰδιαίτερα ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνες, πὼς τὸ πανεπιστήμιο τῆς Ὁξφόρδης ἔχει σημαντικὴ παράδοση κλασσικῶν σπουδῶν. Ἀπὸ τὴν ἑδρὰ τῆς κλασσικῆς φιλολογίας πέρασαν ὀνόμαστοι φιλόλογοι, ὅπως αἴφνης ὁ Gilbert Murray, καὶ τὴν ἑδρὰ τῆς κλασσικῆς ἀρχαιολογίας καὶ τῆς σύγχρονης ἐπιστήμης, ὁ J. D. Beazley, πού μᾶς ἀνοίξε καινούριους δρόμους γιὰ τὴν καλλιτεχνικὴ θεώρηση τῆς ἀρχαίας ἀγγειογραφίας. Ἀλλὰ ἡ Ὁξφόρδη ἔχει καὶ σημαντικὴ παράδοση νεοελληνικῶν σπουδῶν: καὶ ἐκεῖ — στὸ Exeter College — τὴ μὴ ἀπὸ τὶς δυὸ τακτικῆς ἑδρες βυζαντινῆς καὶ νεοελληνικῆς φιλολογίας σὲ ἀγγλικά Πανεπιστήμια (ἢ ἄλλη εἶναι ἡ «ἑδρὰ Κοραῆ» στὸ King's College

τοῦ Λονδίνου πού τὴν κατέχει τώρα ὁ R. Jenkins, γνωστὸς ἀπὸ τὸ βιβλίο του γιὰ τὸ Σολωμό). Τὴν ἑδρὰ τῆς Ὁξφόρδης κατεῖχε γιὰ πολλὰ χρόνια ὁ R. M. Dawkins, θαλερώτατος καὶ σήμερα παρὰ τὰ προχωρημένα του χρόνια, σοφὸς μελετητῆς τῆς γλώσσας μας καὶ τῆς φιλολογίας μας, ἐκδότης τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Μαχαιρᾶ καὶ ἄλλων κειμένων, εἰδικὸς στὴν ἔρευνα τῆς διαλέκτου τοῦ Πόντου κ.ά.π. Τὸν διαδέχθηκε ἐδῶ καὶ δέκα περίπου χρόνια ὁ John Μανρογορδάτος πού ἀσχολήθηκε κυρίως μὲ τὰ κρητικὰ δράματα καὶ εἶχε τὴν τύχη ν' ἀνακαλύψῃ τὸ πρότυπο τῆς «Θυσίας τοῦ Ἀβραάμ». Τὸν John Μανρογορδάτο ἀντικατέστησε ἀπὸ πέρσι στὴν καθηγεσία ὁ Κωνσταντίνος Τρυπάνης, γνωστὸς περισσότερο ἀπὸ τὶς μελέτες του γιὰ τὴν ἀρχαία καὶ κυρίως τὴν ἑλληνιστικὴ ποίηση. Εἶναι χαρακτηριστικὸ πόσο ζωηρὸ εἶναι στὴν Ὁξφόρδη τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ νέα ἑλληνικά, ἐνδιαφέρον πού ὀφείλεται κυρίως στὶς κοινὲς τύχες καὶ στοὺς κοινούς ἀγῶνες τῶν δύο λαῶν ἀπὸ τὸ 1940 καὶ ὕστερα. Ἀνάμεσα στοὺς φοιτητὲς πού ἔχουν διαλέξει γιὰ θέμα τῆς ἐιδικότητάς τους τὰ νέα ἑλληνικά εἶναι παιδιὰ πού ἔζησαν κοντά μας τὸ δράμα τῆς πείνας καὶ τῆς σκλαβιάς κομμένον στὰ βουνὰ τῆς Ἡπείρου καὶ τῆς Κρήτης, καὶ πού τὰ ὥριμασε πρῶτα τὸ ὑπεύθυνο ἀντίκρουσμα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου: ὁ Fielding, ὁ Kenneth Parton, ὁ Donald Swan. Καὶ εἶναι ἐξαιρετικὰ συγκινητικὸ ὅταν τὰ νέα αὐτὰ παιδιὰ γιὰ νὰ ἐκφράσουν τὴν ἀγάπη τους γιὰ τὴν Ἑλλάδα βροῦν σκουν στὴ γλώσσα μας λόγια θερμὰ καὶ ἀνυπόκριτα, πού τὰ ζωηρεύει πιδ πολὺ καὶ ἡ κάποια ἐλαφριά ἡπειρώτικη ἢ κρητικὴ προφορά.

Ἀς ξαναγυρίσουμε ὅμως στὰ κολλέγια πού δίνουν, ὅπως εἶπαμε, τὸ χαρακτῆρα στὴν πόλη καὶ στὴν πανεπιστημιακὴ ζωὴ. Μὲ τὴν ἱκανότητα τοῦ ἀγγλικοῦ χαρακτῆρα νὰ συνδυά-

ζῇ τόσο γόνιμα τὸ παλιὸ μὲ τὸ καινούριο, τὴν παράδοση μὲ τὴν πρόοδο, εἶναι καὶ αὐτὰ κατάλοιπα ἀπὸ μιὰ ἐποχὴ ὅταν ἡ παιδεία ἐπῆγαξε ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, καὶ ἔχουν διατηρηθεῖ, ὅπως εἶδαμε, ἔστω καὶ ἑξωτερικὰ, τὴ μοναστικὴ ὁργάνωση. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ σπουδαιότερος τόπος σὲ κάθε κολλέγιο, ὅπως καὶ στὰ μοναστήρια, εἶναι ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ «τράπεζα» (τὸ hall), ὅπου πραγματικὰ συνεσιῶνται κοινοβιακὰ καθηγητὲς καὶ σπουδαστὲς. Τὰ halls αὐτὰ εἶναι εὐρύχωρες καὶ ψηλὲς αἰθουσες μὲ θαυμάσιες παλιές ξύλινες ὀροφές καὶ ζωγραφισμένα παράθυρα, ὅπου γύρω γύρω στοὺς τοίχους κρέμονται οἱ ἐλαιογραφίες εὐεργετῶν καὶ πρυτάνεων τοῦ κολλεγίου, καὶ ὅπου δίπλα σὲ μιὰ εἰκόνα τοῦ Βασιλῆα Καρόλου θά δῆτε τὴν προσωπογραφία ἐνὸς τελευταίου πρυτάνη. Ἐδῶ πραγματικὰ αἰσθάνεται κανεὶς πιδ ζωντανὰ παρὰ ὅπουδήποτε ἄλλου τὴν παράδοση, τὴ συνύπαρξη αὐτῆς τοῦ παλίου καὶ τοῦ καινοῦ — ἀλλὰ μαζί καὶ κάτι ἄλλο πού εἶναι ἐξ ἴσου σημαντικὸ καὶ ἐξ ἴσου τυπικὸ γιὰ τὸν ἀγγλικὸν χαρακτῆρα: τὸ αἶσθημα μιᾶς «κοινότητος», τὴ συναίσθηση πὼς ὁ καθένας, εἴτε καθηγητῆς, εἴτε φοιτητῆς, χωρὶς νὰ χάνῃ τὴν προσωπικότητά καὶ τὴν ἐλευθερίαν του, ἀποτελεῖ μέρος ἐνὸς κοινοῦ συνόλου, ὑπηρετεῖ ἓναν κοινὸν ὑψηλὸ σκοπὸ. Οἱ τύποι πού κρατιοῦνται ἐδῶ μὲ προσήλωση, ὅχι ὅμως καὶ μὲ σχολαστικότητα, ἡ τήβεννος, ἡ κοινὴ προσευχὴ πρὶν ἀπὸ τὸ γεῦμα, τὸ ἐπίσημο ἔνδυμα — ὅλα αὐτὰ εἶναι βέβαια τύποι, τύποι ὅμως πού δὲν ἔχουν χάσει τὴ σημασίαν τους καὶ πού ὑπογραμμίζουν πάντα συνειδητὰ ἢ ἀσυνειδητὰ, τὴν ἰδέαν αὐτῆς «κοινότητος». Καὶ ὅτι μιὰ τέτοια κοινότητα ἔχει ὀφείας ἀπὸ μὴ πιδ βαθεῖς, τὸ νιώθει κανεὶς πιδ καθαρὰ ἅμα παρακολούθησιν μιὰ ἀπὸ τὶς ἀκολουθίες στὴν ἐκκλησίαν ἐνὸς κολλεγίου· ἐκεῖ καταλαμβάνει πὼς ἡ μοναστικὴ καὶ θρησκευτικὴ ὁργάνωση τῶν κολλεγίων δὲν εἶναι ἁπλῶς μιὰ τυπικὴ ἢ τὸ πολὺ ρωμαν-

άερα του 1894, στον αριθ. 147 της Πάρσονς "Αβενιου, στο Κολόμπο του "Οχάιο. Τό σπίτι υπάρχει ακόμα χωρίς καμιά πινακίδα ή επιγραφή και ποτέ δεν το δείχνουν σε κανένα επισκέπτη.

Τό Θέρμπερ τον έφερε στον κόσμο μια γριά μαμή ή Μάρτινερν "Ολλμπράιτ, που πριν από τον εμφύλιο πόλεμο ξεγεννούσε όλες τις γυναίκες της γειτονιάς. Βέβαια ήταν πάρα πολύ νέος ακόμη για να επηρεαστεί από τον παληό και πρόχειρο τρόπο που ήρθε στον κόσμο.

Η παιδική ηλικία του Θέρμπερ (1900-1913) δεν έχει καμιά σημασία. Δεν βλέπω να υπάρχει κανείς λόγος να μάς απασχολήσει πολύ. Στην περίοδο αυτή της ζωής του, δεν υπάρχει κανένα φανερό και ιδιαίτερο χαρακτηριστικό. "Αν ήξερε πού βόδιζε, αυτό δεν φαίνεται από τόσο νωρίς. "Επесе πολλές φορές κάτω αυτήν την εποχή, γιατί συνεχώς μπερδεύονταν τα πόδια του.

Συνεχώς ίσιωνε τα χρυσά γυαλιά του κι αυτό τον έκανε να δείχνει πως άκουγε κάποιον να τον φωνάζει, δεν μπορούσε όμως να καταλάβει από πού έρχοταν η φωνή. Καθώς οι φακοί του ήταν πάντα στραβά βαλμένοι δεν έβλεπε τα πράγματα διπλά αλλά ένα και μισό. "Ετσι ένα βαγόνι με τέσσερις ρόδες, δεν είχε γι' αυτόν όχτω, αλλά έξη. Τώρα, πως κατώρθωνε και δεν ζωγράφιζε στα έργα του αυτές τις δυο παραπανιστές ρόδες, δεν ξέρω να σάς πω...

Η ζωή του Θέρμπερ σαστίζει και ξεοργίζει τον βιογράφο γιατί της λείπει μια κεντρική, κύρια γραμμή. Έχει κανείς το ένοχλητικό αίσθημα ότι ο άνθρωπος αυτός σκέφθηκε να φτιάσει κάπου αλλά δεν έφτιασε.

Τα σχέδιά του π.χ., φαίνονται κάποτε τέλεια, την τελειότητα όμως την πέτυχε με κάποιο άλλο τρόπο και όχι με τον συνηθισμένο.

Τό γράψιμό του είναι πάλι διαφορετικό. Στα πεζά του φαίνεται πάντα σαν να ξεκινάει από την αρχή και να φτάνει στο τέλος ακολουθώντας τον κανονικό δρόμο. Είναι αδύνατο να διαβάσουμε μία ιστορία του από την τελευταία ως την πρώτη γραμμή και να έχουμε καθαρά το αίσθημα ότι πηγαίνουμε προς τα πίσω. Αυτό μου φαίνεται πως δείχνει ότι τις ιστορίες του τις έγραφε σιγά-σιγά και, αντίθετα με τα σχέδιά του, δεν τις έκανε ξαφνικά σε μία στιγμή.

Ο Θέρμπερ είχε καταπληκτική μνήμη στα όνόματα και τους αριθμούς. Μπορεί ακόμη σήμερα να σάς πη τα όνόματα των παιδιών που ήταν μαζί του στην τετάρτη τάξη. Ξέρει πότε γεννήθηκαν όλοι οι φίλοι του και πότε ο καθένας τους βάπτισε το κάθε του παιδί. Αυτό το ανακείμεμα από ακριβείς αλλά άχρηστες πληροφορίες ίσως να τον βοήθησε στην δουλειά του, πως όμως δεν ξέρω.

Με έκπληξη μου βολίω πως δεν έχω πολλά να πω. Ο Θέρ-

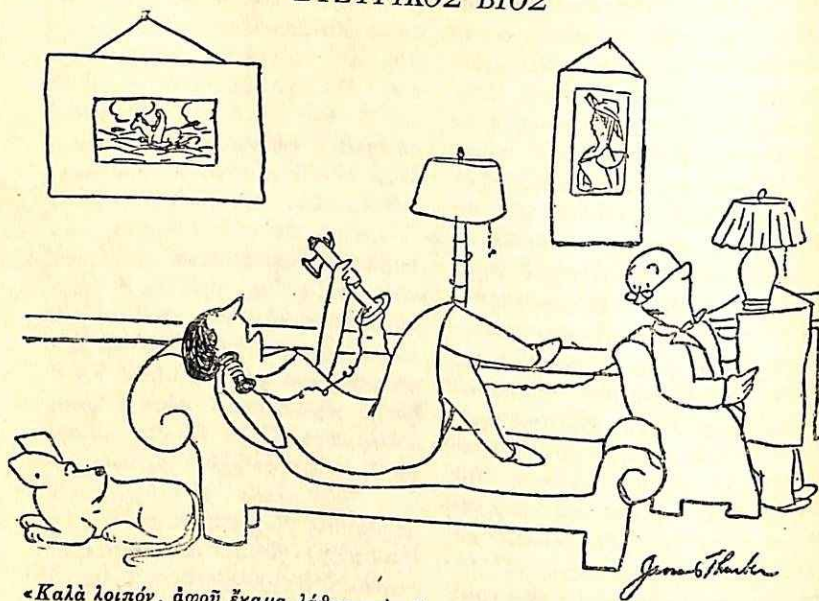
μπερ ζή όπως ζούσε πάντα, τώρα όμως περπατάει λίγο πιο σιγά, απαντάει σε λιγότερα γραμμάρια και τρομάζει πιο εύκολα. Στα περασμένα δέκα χρόνια πήγαινε ακούραστος από την μία πόλη του Κοννέκτικουτ στην άλλη, ζητώντας να βοηθή τον τόπο των θνείρων του, που τον φαντάζεται σαν ένα παληό σπίτι της εποχής του αποικισμού, περιτριγυρισμένο από φοινικιές και σφενταμιές, να έχει όλες τις σύγχρονες ανέσεις και να δεσπόζει σε μια κοιλάδα. Εκεί λογαριάζει να ζήσει τα χρόνια που του μένουν. Θα διαβάσει, θα μεγαλώσει σκυλιά, θα φτιάξει ένα κελλάρι για τα κρασιά του και θα κουβεντιάσει με μια μικρή συντροφιά από φίλους που θα καταφέρει με κάποιο τρόπο να πάρει μαζί του, μέσα στον παραξένο αυτό δικό του μεσαίωνα.

Υπάρχουν φήμες ότι πριν ακόμη γίνει είκοσι χρονών εργαζόταν στην έφημερίδα «Σικάγο Τριμπιούν» και αργότερα στην «Νιού Υόρκ Ηβινγκ Πόστ». Από το 1926 συνδέεται με το περιοδικό «Νιού Υόρκερ» και τότε ακριβώς αρχίζει ο θούλος γύρω από το όνομά του. «Ψηλός, αδύνατος, με γυαλιά, με μία φάτσα σαν ζαλισμένος ποντικός, ο Θέρμπερ, προσπαθεί να μεταδώσει στους συναδέλφους του κάτι από την αίσθηση της επερχόμενης καταστροφής που νοιώθει αυτός. Εκείνη την εποχή σέρνει πίσω του μια λεπτή μελαγχολία. Κι αυτό ήταν συναρ-

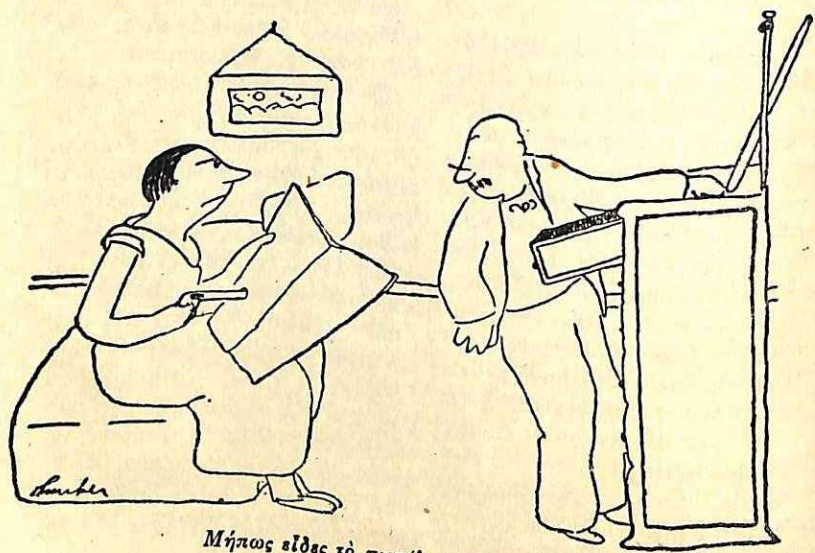
παστικό. Όλοι οι χιουμορίστες είναι δυναμικοί και νευρικοί τύποι. Στη Γοτθική ατμόσφαιρα που εγκατέστησε στο γραφείο του ο Θέρμπερ, το δυναμικό στοιχείο έγινε πραγματικότητα... Μία από τις μεγάλες συμβολές του Ε. Μπ. Χουάιτ στο «Νιού Υόρκερ» ήταν η επιμονή του, παρά την συντριπτική αντίσταση που συναντούσε, στο ότι ο Θέρμπερ ήταν έξυπνος καλλιτέχνης που τα έργα του έπρεπε να δημοσιεύονται στο περιοδικό. Αυτό δεν το είχε σκεφθεί ούτε ο ίδιος ο Θέρμπερ αλλά ο Χουάιτ μάζεψε τα διάφορα σκόρπια σχέδια του από το καλάθι των άχρηστων πέρασε τις γραμμές με μελάνι, τα έδωσε στον αρμόδιο, και τελικά έκανε αυτό που ήθελε. Οι περισσότεροι άνθρωποι θεωρούν τον Θέρμπερ καλλιτέχνη πιο πολύ παρά συγγραφέα, αν και ο ίδιος ο Θέρμπερ έλεγε πως πρώτα απ' όλα βάζει το γράψιμο».

Συγγραφέας και καλλιτέχνης έχουν ταιριάσει θανάσια στη σειρά των χιουμοριστικών βιβλίων που εκδόθηκαν από το 1929 και ύστερα: «Is Sex Necessary?» (Είναι απαραίτητο το φύλο;), «The Owl in the Attic» (Η κουκουβάγια στη σοφίτα), «The Seal in the Bedroom» (Η φώκια στην κορβανοκάμαρα), «My Life and Hard Times» (Η ζωή μου και τα δύσκολα χρόνια), «Let your Mind Alone» (Αφήστε το νου σας ήσυχο), «Fables for our Time» (Μύθοι για τον καιρό μας), «My World and

ΣΥΖΥΓΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

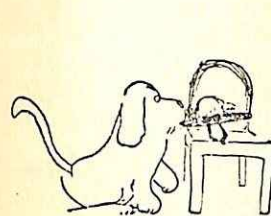

«Καλά λοιπόν, αφού έκαμα λάθος στον αριθμό, γιατί σηκώνατε το ακουστικό;»

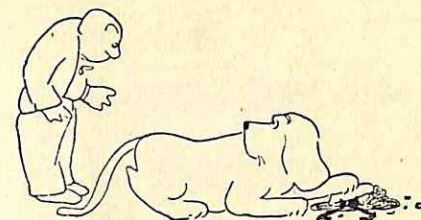

Μήπως είδες το πιστόλι μου, αγάπη μου;

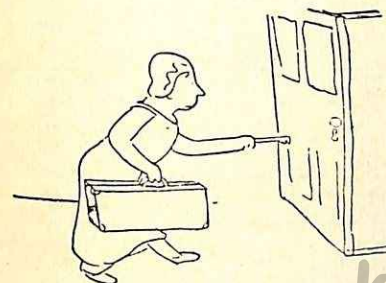
Ο ΣΚΥΛΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΠΕΛΟ

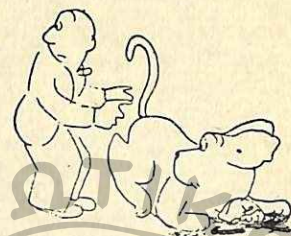
1

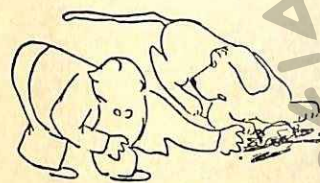
2

3

4

5

6

Ο ΕΚΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΑΠΕΤΟ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ὁ ἐκφυλισμὸς τῆς σύγχρονης βουλκῆς τέχνης

Τοῦ V. KEMENOV
(Ἀπὸ τὸ «Bolshevik», Μόσχα)

Η σύγχρονη ἀστική τέχνη περνάει σήμερα μιὰ σοβαρὴ κρίση πού συνδέεται ἀδιάσπαστα μὲ τὴ γενικὴ κρίση τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος. Ἡ παρακμὴ αὐτῆ φάνηκε πρῶτα - πρῶτα στὸ ἰδεολογικὸ της περιεχόμενο. Ἡ ἐτοιμοθάνατη ἀστικὴ τάξη ὑποστηρίζει κάθε τι ὀπισθοδρομικὸ, ἐτοιμοθάνατο, μισαιωνικὸ, καὶ χρησιμοποιοῦ αὐτὰς τὶς ἰδέες σὰ θεμέλιο τῆς μισανθρωπικῆς τῆς ἰδεολογίας.

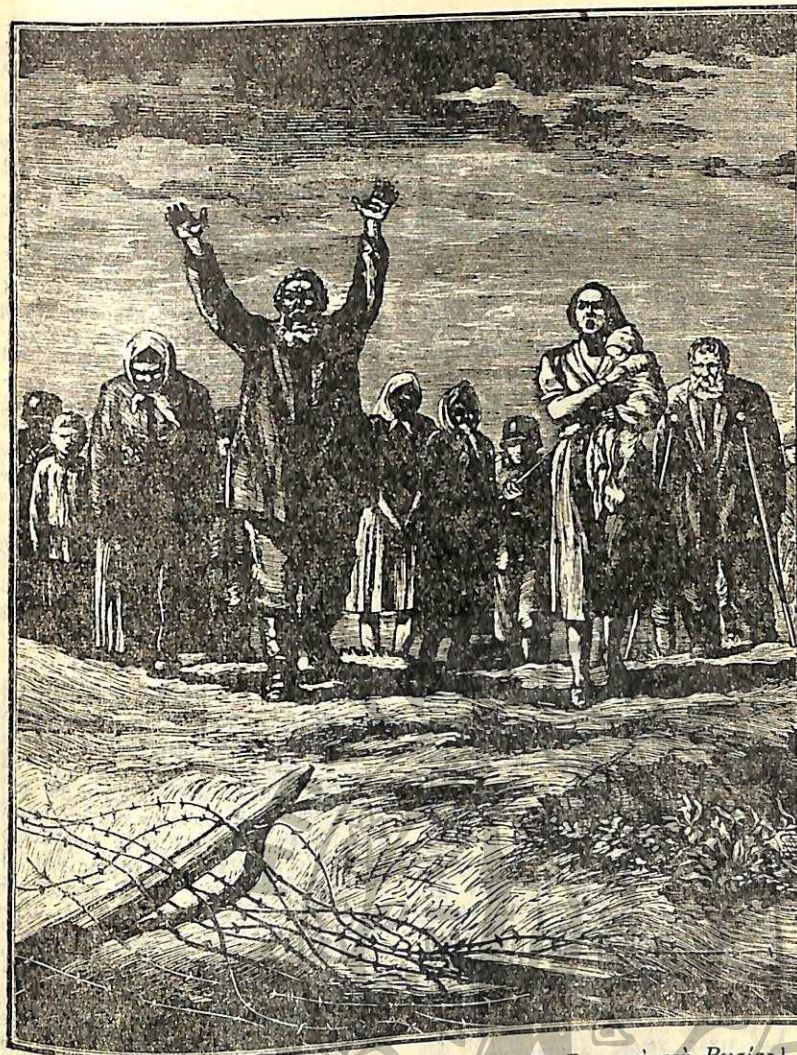
Δύο γραμμὲς ἐσχωρίζουν εὐκολα: ἡ μιὰ ἔχει σκοπὸ νὰ ἐπηρεάσῃ τὴ μεγάλη μάζα τοῦ λαοῦ, ἡ ἄλλη προορίζεται γιὰ ἕνα σχετικὰ στενὸ κύκλο, κυρίως γιὰ τοὺς διανοούμενους καὶ συχνὰ βρίσκεται ἀντιμέτωπη μὲ τὴν πρώτη. Ἡ διαμάχη ἀνάμεσα στὶς δύο αὐτὰς κατευθύνσεις ὠφελεῖ τὴν ἀντιδραστικὴ ἀστικὴ τάξη, ἀφοῦ κρύβει τὸ γεγονός ὅτι καὶ ἡ «κατώτερη» καὶ φτηνὴ τέχνη πού προορίζεται γιὰ τὸ λαὸ καὶ ἡ «καθαρὴ» τέχνη πού προορίζεται γιὰ τοὺς εἰδικούς, ἐκτελοῦν στὴν πραγματικότητι τὴν ἰδίαν ταξικὴ λειτουργία.

Στὴ σύγχρονη ἀστικὴ τέχνη ἀκφράζονται πολὺ ἔντονα τὰ ἀκόλουθα χαρακτηριστικά: α) ἀντι-ρεαλισμός β) ἀντι-ἀνθρωπισμός γ) παραλογισμός, δ) ἀτομισμός. Ὑπάρχουν ἀκόμα μέσα τῆς καὶ ἄλλα στοιχεῖα ὅπως εἶναι ὁ ἔθνικισμός—ἡ διάδοση σωβινιστικῶν ἰδεῶν καὶ θεωριῶν, φυλετικῶν διακρίσεων καὶ ἡ ἀπαισιοδοξία. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ περιέχουν τὸ δηλητήριό τῆς κεφαλαιοκρατικῆς ἰδεολογίας πού χαλάει τὸ μυαλὸ τῶν καλλιτεχνῶν

ἀκόμη καὶ ἐκείνων πού τείνουν νὰ πλησιάσουν μὲ ἀντικειμενικότητα τὸ λαὸ μὰ πού σκλαβώνονται στὴ διαστροφή τῆς ἀστικῆς τέχνης καὶ αἰσθητικῆς.

Ο ἱ μανιώδεις ἐπιθέσεις ἐναντίον κυρίως τοῦ ρεαλισμοῦ δείχνουν φανερά τὸ φόβο τῶν ἀστικῶν τάξεων πού ἀγωνίζονται ἀπελπισμένα μπροστὰ στὶς προοδευτικὰ τάξεις τῆς ζωῆς. Ἡ σχηματικὴ τέχνη—ἀπὸ τὸν κυδισμό ὡς τὸν σουρρεαλισμὸ—δείχνει τὴν πνευματικὴ τους παρακμὴ.

Τὰ πρῶτα τῆς δείγματα φαίνονται στοὺς ἱμπερσιονιστές. Ὅσοι οἱ νεο-ἱμπερσιονιστὲς καὶ πρῶτα πρῶτα ὁ Σεζάν, ἔπασαν στὴν ἄλλη ἄκρη. Ὁ Σεζάν ἐβγάλε ἀπὸ τοὺς πίνυκς του ἀκόμη καὶ τὸ φῶς, δηλώνοντας πῶς τὸ «φῶς οὐσιαστικὰ δὲν ὑπάρχει γιὰ τὸν ζωγράφου». Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὰ ἔργα του τὴν τελευταία ἐκφραση μιᾶς ἐπιπόλαιης μὰ χαρούμενης ἀντίληψης τῆς φύσης πού τὴν ἔβρισκε κανεὶς ἀκόμη στοὺς καλῶτερος ἱμπερσιονιστὲς. Σὲ ὅλες τὶς ποικίλες ἐκδηλώσεις τῆς φύσης καὶ τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας ὁ Σεζάν εἶδε μόνο τὰ ἀπλούστερα γεωμετρικὰ σῶματα καὶ μόνο αὐτὸ κατῳρθως νὰ ἀποδώσῃ. Τὸ πορτραῖτο ἑνὸς ἀνθρώπου γινέταν στὰ χέρια του μιὰ «νεκρὴ φύση», ἀκίνητη καὶ ἄψυχη. Ἀκόμη καὶ στὶς «νεκρὲς φύσεις» πού τὸ βυλκὸ καὶ ἡ οὐσιαστικὴ ἰδιότητα τῶν ἀντικειμένων εἶναι ἀφηρημένη, τὰ φρούτα καὶ τὰ λουλούδια εἶναι νε-

«Πίσω ἀπὸ ἕνα ζωντανὸ τοῖχο» (Ἀπὸ τὴ σειρά «Οἱ Γερμανοὶ στὴ Ρωσία»).
Εὐλογραφία τοῦ Mikhail Polyakov, 1943.

πιστημονικῆς φαντασίας. Κήρυξε τὴν ἀπολογία τοῦ ὑποσυνείδητου καὶ ἔγινε ὁ ἀδιάλακτος ἐχθρὸς τοῦ ρεαλισμοῦ στὴν τέχνη. Κρά, χωρὶς ζωντάνια καὶ τεχνικὴ. Τελικὰ ὁ Πικασσὸ ἐδίωξε τὴ ζωὴ ἀπὸ τὴν τέχνη. Σὲ ὅλο τὸ χάος τοῦ Σεζάν ὁ Πικασσὸ ἔδωσε ἕναν τόνο ἐ-

Τό στοιχείο του αντιανθρωπισμού είναι ένα τυπικό χαρακτηριστικό και μία ένδειξη της αντιδραστικής ταξικής έννοιας της σύγχρονης αστικής τέχνης. Η αφύπνιση του αίσθηματος της αξιοπρέπειας στους εργαζομένους φοβίζει τους άστούς. Γι' αυτό ζητούν να καταπίσουν το ανθρώπινο στοιχείο και να υποβάλλουν την ιδέα πως ο άνθρωπος είναι μία μηχανή ή απλώς ένα ζώο.

Η λατρεία του παραλογισμού και του υποκειμενισμού είναι μία ακόμη απόδειξη του φόβου των άστών για την αυξανόμενη συνειδητοποίηση του λαού. Στην Εθρῶπη και την Αμερική φάνηκαν πολλά ζωγραφικά και γλυπτικά έργα και ποιήματα έντελως άκατανόητα και οι κριτικοί τονίζουν τα προσόντα τους. Η αφηρημένη ζωγραφική απλώνεται όλο και πιο πολύ ιδίως στην Αμερική με τον Άλτον Πίκενς, την Λύντια Ρόζεν, τον Σαλθάντορ Ντάλλι, και άλλους. Στην Αγγλία οι ζωγράφοι Πόλ Νας και Γκράχαμ Σόδερλαντ έχουν μεγάλη επιρροή.

Ο άτομοις είναι ένα τρίτο δπλο στη μάχη εναντίον του αίσθηματος της αδελφωσύνης που γεννιέται στο λαό. Πολλοί θεωρητικοί υποστηρίζουν θερμά πως η τέχνη είναι στην ίδια την ουσία της μία «καθαρά άτομική» πράξη.

Σε άρθρα του Βρετανικού περιοδικού «Horizon» φαίνεται πως ακόμα και η πείρα του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, δεν άλλαξε τις απόψεις της πλειοψηφίας των καλλιτεχνών που αρνούνται έντονα κάθε σχέση ανάμεσα στην τέχνη και τα ένδιαφέροντα του λαού, αν και πολλοί απ' αυτούς πήραν μέρος στον αγώνα εναντίον του φασισμού.

Οι τεχνοκράτες στις κεφαλαιοκρατικές χώρες αποτείνονται όλο και πιο πολύ στα εθνικιστικά ένστικτα. Αμερικανοί και Βρετανοί κριτικοί π. χ. κατηγορούν την Γαλλική φαρμαλιστική τέχνη σαν ξένη, συγχρόνως όμως δαναίζονται στοιχεία από τις αντιδημοκρατικές και αντιεαλιστικές τάσεις της.

Τό κήρυγμα του Αμερικανικού πνεύματος στην τέχνη έγινε πιο έντατικό μετά τον τελευταίο πόλεμο. Όσο ο αγώνας εναντίον της υπεροχής της Εθρῶπης δεν εμποδίζει τους Αμερικανούς κριτικούς να χρησιμοποιούν όταν γράφουν όλες τις άρνητικές και παραχμασμένες Εθρῶπαικές τάσεις. Χαρακτηριστικά είναι όσα λέει ο Βρεταννός κριτικός Άντον όταν υποστηρίζει πως η σημερινή γενεά των Βρεταννών καλλιτεχνών θεωρείται πως θα αναζωογονήσει την ξεπερασμένη τέχνη της Εθρῶπης, θα εγκαταλείψει ένα χρυσόν αιώνα στη Βρεταννική τέχνη και θα προπορευθεί στην επικείμενη «παγκόσμια αναγέννηση» της τέχνης στη μεταπολεμική περίοδο. Και οι σπουδαστές καλλιτέχνες παρακολουθούν αυτές τις παράλογες αξιώσεις των Αμερικανών και Βρεταννών που αποβλέπουν στην κυριαρχία του κόσμου.

Τέλος, η απαισιοδοξία είναι εφικτή στην αστική τέχνη όπως και στη φιλοσοφία. Τό στοιχείο αυτό έχει απλωθεί πιο πολύ τελευταία, και παίρνει παθολογική μορφή.

Απέναντι στο παραχμασμένο αυτό καλλιτεχνικό πολιτισμό, υπάρχουν στις κεφαλαιοκρατικές χώρες σήμερα και δημοκρατικά και σοσιαλιστικά στοιχεία δεμένα αναπόσπαστα με την πάλη του λαού εναντίον του φασισμού και του εθνικισμού. Για να εκφράσουν αυτές τις προοδευτικές τάσεις και να βρουν απήχηση στο λαό της χώρας τους με μία τέχνη πλούσια σε ιδέες, οι σύγχρονοι καλλιτέχνες στις αστικές χώρες πρέπει να ξεπεράσουν τον φαρμαλισμό στην τέχνη και να αποδώσουν αληθινά και τολμηρά τη ζωή και την πίστη στη δύναμη του ανθρώπου να γκρεμίσει κάθε τι παλιό και ξεπερασμένο.

Οι προοδευτικοί καλλιτεχνικοί κύκλοι των ξένων χωρών στρέφονται προς τό Σοβιετικό πολιτισμό για να βρουν παραδείγματα για την τέλεια και σταθερή λύση των προβλημάτων που για αιώνες απασχόλησαν τους ανθρώπους.

Του CIRO ALEGRIA
(Από τό «Los Perros Hambrientos», Περού)

Στις δύο, διόμιον, τρεις χιλιάδες μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας, πλατεία όρηπείδια ξαπλώνονται στις ράχες των Άνδεων. Εκεί ή γή είναι επίπεδη σά λίμνη, και τα σημερινά λιβάδια και όρηπείδια χωράφια θά ήταν άλλοτε, σε προϊστορική εποχή, λίμνες. Αφού περάσει μία περιοχή από απότομους βράχους και βουνοκορφές, ο ταξιδιώτης που σκαρφαλώνει στα βουνά αντικρύζει ξαφνικά τις όρεινες περιοχές που είναι σαν ένα θαύμα γαλήνης. Γύρω από την πεδιάδα είναι ένας κύκλος από λόφους με χιονοσκεπασμένες κορυφές. Σ' ένα απ' αυτά τα όρηπείδια έδουσαν οι Ίνκας τό μεγαλύτερο βασίλειο που υπήρχε πριν από τον Κολόμβο, και ένα από τα μεγαλύτερα εκείνης της εποχής, γιατί ή έκτασή του ήταν 1.200.000 τετραγωνικά μίλια και είχε 8.000.000 κατοίκους που κατάγονταν από τον βασιλέα Ήλιο. Κι όπως ακριβώς οι Ερυθρόδερμοι είχαν χτίσει τό μεγαλύτερό τους βασίλειο στην όρεινη περιοχή, έτσι και οι Ισπανοί εκεί ώργάνωσαν τις καλύτερές τους άποικίες. Όποιος δεν πήγε σ' αυτά τα όρηπείδια μέρη και δεν είδε τα κοπάδια τις λάμες, τα πρόβατα, ή τους ερυθρόδερμους να κατεβαίνουν τους λόφους, να συγκεντρώνονται στα μαγείρματα, ή αγορά ή στην έκκλησία, να μαζεύονται ήνας πάνω στον άλλον όταν οι παγετοί άνεμοι φυσάν ή να κάθονται ήεμοι παίζοντας τον αυλό ή την άρπα, δεν ξέρει την Νότιο Αμερική. Οι

επαναστάσεις που ήταν άγριες στις φλογισμένες κοιλάδες, εξασθένησαν στις όρεινες περιοχές. Ο άνθρωπος των όρηπείων βουνών προτιμά ένα καλό συμβιβασμό από τη δραματική σύγκρουση. Η δικαιοσύνη γι' αυτόν είναι πιο πολύ κάτι που τό πετυχαίνει κανείς με τό μυαλό παρά κάτι που τό αποκτά με τα όπλα. Ο Σίρο Αλεγκρία ήνας Περουβιανός συγγραφέας, περιγράφει τη ζωή των βουνών σε πολλά του βιβλία. Οι ακόλουθες σελίδες είναι γράμμες από τό διήγημά του «Los Perros Hambrientos» («Τά πεινασμένα σκυλιά»). Τό διήγημα αυτό περιλαμβάνεται στην ανθολογία της νοτιοαμερικανικής πεζογραφίας «The Green Continent» που εκδόθηκε στο Λονδίνο.

Τό επίμονο, μονότονο γαύγισμα των σκυλιών που σου τρυπούν τ' αυτιά, θλιβερό σαν μοιρολόι, χτυπούν κι άνιχνούς πάνω στο άσπρο μαλλί του κριαριού που οδηγούσες τό κοπάδι. Τά πρόβατα προχωρούν με μικρά σταθερά βήματα, μαρώντας τό παχύ γρασίδι, κι έμοιαζαν σαν άσπρες τελείες πάνω στην σταχτιά τραχύτητα των Άνδεων. Ήταν ένα μεγάλο κοπάδι, 100 ζευγάρια ζώα χώρια από τ' άρνάκια. Γιατί πρέπει να ξέρη κανείς ότι ή Άντοκα, ή βοσκοπούλα, όπως και οι γονείς της και τ' αδελφά της, μετρούσαν σε ζευγάρια. Ή αριθμητική που ήξερε έφτανε ως τα 100, ύστερα

πού δὲν ἔχει πιά τὰ τραλλὰ ὄνειρα, ἀλλὰ δὲν ἀρνιέται· νὰ θεθῇ μ' αὐτὸ πού εἶναι ἀληθινό». Ὁ Μπετόδεν βέβαια δὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ τίποτε ἀπὸ τὴς μεταβολῆς τῆς μόδας καὶ τοῦ κόσμου πού ζοῦμε· ἀντίθετα, ὅσο περισσότερο πολλαπλασιάζονται τὰ ἐμπόδια, ὅσο περισσότερο οἱ δοκιμασίαι ἀκολουθοῦν τὴς ἀπειλῆς, τόσο περισσότερο γυρίζουμε σ' αὐτόν, ἀπὸ ἐνστικτο, σὰν σὲ μιὰ ἀστέρευτη πηγὴ ἐμπιστοσύνης καὶ ζωῆς. Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια· οἱ συμφωνιακῆς μας ὀρχήστρες τὸ ξέρουν καλὰ καὶ βλέπουν καὶ αὐτὲς τὸν Μπετόδεν σὰν τὴν πηγὴν, τὸν προσάτη, πού χωρὶς αὐτὸν δὲν θὰ μπορούσαν νὰ ζήσουν. «Ἄς μὴν τοὺς κατακρίνουμε πολὺ γιὰ κείνο πού φαίνεται σὲ μᾶς σὰν κατάχρηση. Πόσοι νέοι δὲ δέχονται τὴ θεία χάρι μὲ τὴ μεσιτεία τοῦ Μπετόδεν καὶ δὲ δίνονται στὴ μουσικὴ ἀφήνοντας τὸν ἑαυτὸ του στὴ μαγεία τῆς Πέμπτης ἢ τῆς Ἑννάτης Συμφωνίας;

Στὸ θαῦμα λοιπὸν αὐτὸ τοῦ Μπετόδεν ὁ Ρομαίν Ρολλάν ρίχνει ἐρευνητικὸ φῶς — καὶ τὸ ἔργο του, καρπὸς μιᾶς ὀλόκληρης ζωῆς μόχθου καὶ βαθείας μελέτης, κάνει κάτι περισσότερο ἀπὸ τὸ νὰ ἐξηγήσῃ αὐτὸ πού νοιώθουμε συγκεχυμένα: Μᾶς δείχνει σὲ κάθε μιὰ του σύνθεση τὴν εἰσφορά τῆς φύσης στὴ μεγαλοφυΐα τοῦ μουσικοῦ. Τὸ ἀθάνατο ἔργο τοῦ Μπετόδεν ἔχει ὡς οὐσία του τὴν τραγωδίαν τοῦ ἀνθρώπου, τὰ πάθη καὶ τὰ βάσανά του: «Τὸ μουσικὸ ἔργο εἶναι τὸ ὄργανο σὸ ὁποῖο (εἴτε δὲν θέλει ὁ καλλιτέχνης εἴτε δὲν) καταγράφονται τὰ φαινόμενα καὶ οἱ νόμοι τῆς ἐσωτερικῆς του ζωῆς καὶ πρῶτοι οἱ «Erinnerungen» καὶ οἱ «Empfindungen» καὶ ὅλη, τὰ αἰσθήματα, οἱ ἀναμνήσεις καὶ οἱ ἐπιθυμίες πού γεμίζουν τὴν καθημερινὴν ζωὴν».

Ἀπὸ τὴς δύο βαθμίδες τῆς συνειδήσεως — μιὰ στὴν ἐπιφάνεια μιὰ σὸ βάθος — ὁ καλλιτέχνης, ἀπορροφημένος ἀπὸ τὴν κίνησιν τῆς ἐπιφάνειας, ἀπὸ τὴ διαδοχὴ τῶν γεγονότων καὶ

τῶν συγκινήσεων πού τὸν τραβοῦν καὶ πού ἐναντίον τοὺς ἀντιδρᾷ, δὲν ἀντιλαμβάνεται παρὰ ἐκείνη τὴν ἀδιάκοπη ταραχὴ τῶν ἡμερῶν καὶ δὲν τὸν παλμὸ τοῦ ἐκκρεμοῦς πού σημειώνει τὸν ρυθμὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου. Ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος ὅμως τοῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ «καμουφλάρῃ» τὴν ἐσωτερικὴν του ζωὴν, αὐτὸν τὸν ρυθμὸ, ἐκείνους τοὺς στοιχειώδεις νόμους πού δίδουν τὸ δημιουργικὸ του πνεῦμα καὶ πού εἶναι ἡ οὐσία τῆς ἰδίας του τῆς ὑπάρξεως. Καὶ ἔτσι ἔνας μεγάλος κριτικὸς τὴς διακρίνει πολὺ σαφέστερα ἀπὸ τὸν μεγάλο δημιουργό: «Γιατὶ δὲν ἀκούμε τὸν ἦχο τῆς φωνῆς μας ὅπως τὸν ἀκούει τὸ αὐτὸ τῶν ἄλλων καὶ ὅταν τὴν ἀκούμε καταγραμμένην σὲ δίσκο π.χ. μᾶς φαίνεται ἑξένη». Ὁ Μπετόδεν — ὁ Ρομαίν Ρολλάν τὸ δείχνει καθαρὰ — εἶχε μιὰ ἰσχυρὴ ὑπολαβάνουσα συνείδησιν (ἢ γιὰ νὰ μιλήσω πιο καθαρά, ἓνα ὑποσυνείδητο «πού τὸν δδηγούσε μὲ ἀλάθλα στὴ ἀκρίβεια στὴς ὑπόγειες στοῖες τοῦ κόσμου τῶν ἡχῶν»). Ὁ ἴδιος τὸ ἔχει πῆ σ' ἓνα γράμμα του στὸν Βίλχελμ Γκέρχαρντ: «Ἡ μουσικὴ μου ἀπλώνεται μακριὰ στοὺς ἐσωτερικοὺς κόσμους ὅπου δὲν μπορεῖ νὰ φτάσῃ ἡ ποίηση». Καὶ τὸ ἔργο πού ἀνέλαβε ὁ Ρομαίν Ρολλάν, εἶναι ν' ἀκολουθήσῃ στὰ μεγάλα ἔργα τοῦ Μπετόδεν τὴν διπλὴ ταυτόχρονη ἐνέργεια, τὸ ὑποσυνείδητο καὶ τὴ θέλησιν. Κανένας περισσότερο ἀπὸ τὸν συνθέτη τοῦ «Ἐκτου Κουαρτέτου» πού τὸ φινάλε του ἔχει τὸν περίφημο τίτλο «Muss es sein? Es muss sein!» (Πρέπει; Ναι, πρέπει!) δὲν ἔδειξε μεγαλύτερο πατομα καὶ θέλησιν στὴς προσπάθειες μιᾶς δυστυχισμένης ζωῆς. Ἡ ἀνάληψιν τῶν ἔργων του ἀποκαλύπτει κάτω ἀπὸ τὴν σοφὴ ἀρχιτεκτονικὴν τῶν γραμμῶν καὶ τοῦ ὄγκου τῶν ἡχῶν, τὸ πλημμύρισμα μιᾶς ἐσωτερικῆς ζωῆς πού βαθβαίνει καὶ πολὺ ἐλευθερίας καὶ δείχνει «μιὰ ψυχὴ ζωντανή, πού τὰ προβλήματα τῆς εἶναι ἓνα παιχνίδι μὲ πολὺ διαφορετικὸ μεγαλεῖο». Κανένας, ὅσο ὁ Ρομαίν Ρολλάν, δὲν ἐρευνῆσε μὲ τόσο φλογερὸ πάθος, εὐφυΐα, βαθεῖα διαί-

σθησιν, καὶ τόση εὐσυνείδητη σοφία, ὅλη τὴ δημιουργία τοῦ Μπετόδεν. Εἰχε τὴν εὐτυχία νὰ τελειώσῃ, προτοῦ πεθάνῃ, τὴ θαυμάσια ἐργασία πού ἔβαλε μπροστὰ πρὶν ἀπὸ τόσα χρόνια καὶ πού ὁ τελευταῖος τῆς τόμος κυκλοφόρησε τώρα τελευταῖα μετὰ τὸν θάνατό του.

Μία θαυμάσια γαλλικὴ μετάφρασις τῶν «Cahiers de Conversation» τοῦ Μπετόδεν κυκλοφόρησε τελευταῖα. Τὴν ἔκανε ὁ κ. J. G. Prod'homme, στὸν ὁποῖο ὀφείλουμε καὶ δύο τόμους γιὰ τὴς Συμφωνίας καὶ τὴς Σονάτες τοῦ Τεχνίτη τῆς Μτόν, καθὼς καὶ πρωτότυπες ἐρευνες γιὰ τὴν «Ἀθάνατη Ἀγαπημένη» (πού τὸ μυστήριον πού τὴν τυλίγει μένει ἀδιεπέραστο καὶ θὰ μεῖνι γιὰ μᾶς, ὅπως ἄλλο, γιὰ πάντα μιὰ ἄγνωστη). Εἶναι γνωστὸ πὼς τὰ «Cahiers» — περισσότερα ἀπὸ 11.000 μικρὲς σελίδες, συχνὰ ἀσημαντες, ἀλλὰ πολλὰς φορὲς μ' ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον — μᾶς εἰσάγουν στὸ περιβάλλον τοῦ γεροντοπαλλήκαρου τῶν 50 χρόνων πού ἡ βαρυνότα τὸν ἀπομονώνει, πού οἱ οἰκογενειακὲς φιλονεικίαι τὸν μεταγχολοῦν καὶ δοκιμάζουν τὴν περηφάνειάν του, τὴν ἀνεξαρτησίαν του καὶ πού κάνουν πιο δύσκολὴ τὴν καλλιτεχνικὴν του παραγωγή. Σελίδες πολλὰς φορὲς πονεμένες ἀλλὰ ὅπου βλέπει κανεὶς τὸν μουσικὸ ν' ἀναλαμβάνη καὶ νὰ βρῇ στὴς τελευταῖες του Σονάτες, στὴ Missa Solemnis (Ἑορτάσιμη Λειτουργία), στὰ τελευταῖα Κουαρτέτα καὶ τὴ Συμφωνία μὲ χορωδία, μιὰ ἔκφραση ἀν δὲν μιὰ παρηγορία. Τὰ τετραδία αὐτὰ μᾶς πηγαίνουν στὸν «Λευκὸ Κύκνο», στὴ «Μαύρη Καμήλα», στὰ ἐστιατόρια τῆς Βιέννης, στὰ βαρέλια, στὴς ταβέρνες ὅπου ὁ Μπετόδεν εὐχαριστιόταν νὰ βρῇ φίλους του καὶ τοὺς ἐξέως πού αὐτοὶ τοῦ παρουσάζαν. Ὅλα τὰ θέματα ταίγει: μὲ τὸν Πισταλότσι ὁ Μπετόδεν συζητεῖ γιὰ τὴν παιδαγωγικὴν, μὲ τὸν Φρέντερικ Βήνκε, πού θὰ γινόταν ἀργότερα παθερὸς τοῦ Σούμαν, μιᾶς γιὰ τὴν τεχνικὴν τοῦ πιανίστα, μὲ τὸν Γκριπλάτσερ γιὰ φιλολογία. Ἀκόμη

ὅμως πολὺ συχνά, θέμα τῶν σελίδων αὐτῶν εἶναι ἡ ποιότητα τοῦ κρασιοῦ τῆς Οὐγγαρίας, ἡ γλύκα τῶν στρεπιδῶν τῆς Ἀδριατικῆς ὅπως καὶ ἡ γοητεία τῶν γυναικῶν τῆς Βιέννης πού δὲν ἀφήνει καθόλου ἀδιάφορο τὸν μουσικὸ.

Πρέπει ἄραγε νὰ συμφωνήσουμε μὲ τὸν ἐπίσκοπο τῆς Ὁρθόδοξου Ἀλβανικῆς ἐκκλησίας στὴν Ἀμερικὴ, Φάν Στυλιάν Νόλι, συγγραφεὴ τοῦ βιβλίου «Ὁ Μπετόδεν καὶ ἡ Γαλλικὴ ἐπανάσταση» πού δημοσιεύθηκε στὴ Νέα Ὑόρκη ἐφέτος, ἐπὶ ὁ μουσικὸς τῆς Λεονώρας, ἦταν ἓνας μέθυσος καὶ ἓνας γυναικάς (πού πλήρως μὲ μιὰ ἀνίατη ἀρρώστια τὴς καταχρήσεις του); Εἶναι βέβαιο ὅτι ὁ δάσκαλος δὲν ἦταν τίποτε λιγότερο ἀπὸ «αὐστηρὸς» στὴ ζωὴν του καὶ, ὅπως λέει καὶ ὁ κριτικὸς αὐτός, τὸ σκέρτος ἀκολουθοῦσε τὸ ἀντάξιο στὴ ζωὴν του. Ὁ εὐθυμὸς χαρακτήρας του, ἡ εὐχάριστη διάθεση τοῦ μεγάλων ἀμέσως μόλις ἔβλεπε τοὺς συντρόφους του. Πνεῦμα ἐλεύθερο, ἀνήκει σὲ κείνη τὴν γενιὰ πού τὴν εἶχαν κατακτήσει οἱ ιδέες τοῦ 1789 καὶ πού πίστευε στὴν πρόδο τῆς ἀναγεννημένης ἀπὸ τὴν ελευθερία ἀνθρωπότητος. Ὁ Ρομαίν Ρολλάν — ἀντίθετα μὲ τὸν Βενσάν ντ' Ἐντι — βλέπει σ' αὐτὸν ἓνα παιδί τῆς ἐπαναστάσεως. Ἡ ἡθικὴ του ὥστόσο παγαστάσεως μὲ τὴς ιδέες τοῦ Νίτσε σχετικὰ μὲ τὴ δύναμιν τῆς θελήσεως καὶ τὸν ὑπεράνθρωπο. Ἀνέχουμε πολὺ ἀπὸ τὴ Χριστιανικὴ ἐγκαρτέρησιν πού τοῦ ἀπέδωσαν, καὶ χωρὶς ἀμφιβολία δὲν εἶναι δύσκολο ν' ἀντιληφθῶμε τὸν ἀντίλαλο τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ ἀκόμη καὶ στὴ «Λειτουργία σὲ ρέ». Δέχεται τὴν προσάσια τῶν μεγάλων, ἀλλὰ κρατᾷ τὴς ιδέας του, καὶ ὅταν γράφῃ μουσικὴ «ἀντιδραστικὴ» (τὸν καιρὸ τοῦ Συνεδρίου τῆς Βιέννης), ἡ μουσικὴ αὐτὴ δὲν εἶναι ἀντάξια τῆς μεγαλοφυΐας του.

Μένει νὰ πῶ πὼς ἡ μεγαλοφυΐα του εἶχε τέτοια εὐρύτητα πού ἀνήκει σ' ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα. Ὁ Μπετόδεν —

παρατηρεί ο Άντολφ Μπρσώ — ήταν μία από τις μυστηριώδεις φωνές που υπάρχουν σε όλους μας και ο μεγάλος αυτός δημιουργός ήταν ένας από τους εμπνευσμένους εκείνους που αποκαλύπτουν στην ανθρώπινη ψυχή την αυγένεια στην οποία μπορεί να φτάσει.

Ύστερα απ' αυτά, το αν ο Μπετόβεν ήταν ένας άνθρωπος ούτε καλύτερος ούτε χειρότερος από τόσους άλλους, έστω και ένας «μέθυσος καταστραμμένος από την αρρώστεια», κατά βάθος δεν έχει καμία σημασία. Ο Μπετόβεν του θρύλου, ο περήφανος ερμηίτης που ή αναπηρία του τον έκαμε μεγάλο και που η ζωή του δεν

είναι παρά μία φλογερή επανάσταση έναντι της μοίρας που τον καταθλίβει χωρίς να τον συντρίβει, θα έβγαλουθής να είναι για τους μεταγενεστέρους ο πραγματικός Μπετόβεν. Γιατί αυτός ο Προμηθέας είναι η εικόνα που μας επιβάλλει η 'Ηρωϊκή Συμφωνία, η 'Εορταστική Λειτουργία, οι τελευταίες Σονάτες και τα τελευταία Κουαρτέτα είναι ο Μπετόβεν που βρίσκουμε μέσα σε μία μουσική που το μυστικό της είναι μία αλήθεια πιο σταθερή από τις μαρτυρίες των συγχρόνων και ακόμα και από τα ίδια τα πιο αυθεντικά έγγραφα που έχουν ξεθαφτεί μέσα από τα αρχεία.

ΟΙ ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

Του G. N. M. TYRRELL
(Απόσπασμα από το «The Personality
of Man», έκδ. Penguin Books Ltd.,
Harmondsworth, Αγγλία)

«Η αντίδραση που υπάρχει σήμερα για τις πιο χοντροκομμένες και επιπόλαιες μορφές του υλισμού, έκαμψε ώστε να αναπτυχθεί ένα τεράστιο ενδιαφέρον για την πραγματική φύση της ανθρώπινης προσωπικότητας, να αρχίσει εντατική έρευνα για τις λιγότερο γνωστές εκδηλώσεις της και συνειδητή προσπάθεια για να καταλάβουμε την έκταση και τις δυνατότητές της.» Σκοπός του βιβλίου «The Personality of Man» (Η προσωπικότητα του ανθρώπου) από το οποίο δημοσιεύουμε παρακάτω μερικά αποσπάσματα είναι να γνωρίσει στον κοινό αναγνώστη το έργο που γίνεται, επάνω σε αυτήν την επιστημονική γραμμή, στο πεδίο των επιστημονικών έρευνων. Ο συγγραφέας του βιβλίου αυτού Τζ. Ν. Μ. Τύρρελ, τα τελευταία τριάντα χρόνια αποσιώθησε αποκλειστικά τις ψυχικές έρευνες αφού είχε αρχίσει την καριέρα του από μηχανικός ραδιοφώνων. Έχει γράψει πολλά έργα επάνω σ' αυτό το θέμα και στα 1945 έγινε Πρόεδρος της 'Εταιρίας Ψυχικών Έρευνών στην Αγγλία. Η 'Εταιρία αυτή ιδρύθηκε στα 1882 με αντικείμενο σκοπό να υποβάλει σε αυστηρή δοκιμασία τους ισχυρισμούς των πνευματιστών. Ανάμεσα στα μέλη της υπάρχουν πολλοί διακεκριμένοι επιστήμονες και φιλόσοφοι, πολλοί άνδρες και γυναίκες με βαθύτατη θεοσκευτική πίστη. Στον κατάλογο των προέδρων της βρίσκουμε τα ονόματα του Α. Μπάλφουρ (πρώην Πρωθυπουργού της Μεγάλης Βρετανίας), του καθηγητή Έρτουινγκ του Μπράντον Μπουντ Κάρπεντερ, του ορίκου Μπέξον, του Επισκόπου Μπουντ Κάρπεντερ, του Καμπί Φλαμπαριόν, των καθηγητών Χανς Νιέρς, Κ. Ντ.

Τα άρθρα που δημοσιεύονται στην «Εκλογή» με την άδεια των δικαιούχων εκφράζουν τις υπεύθυνες απόψεις των συγγραφέων. Απαγορεύεται η αναδημοσίευση κάθε άρθρου ή εικόνας χωρίς την άδεια των συγγραφέων και των εκδοτών.

Η «Εκλογή» πωλείται σε όλα τα βιβλιοπωλεία και τα περίπτερα. Κυκλοφορεί κάθε μήνα με 132 εικονογραφημένες σελίδες. Αγοράζεται την «Εκλογή» σας από τον Βιβλιοπώλη σας ή από το «Πρακτορείον Εφημερίδων Αθηναϊκού Τύπου», Σωκράτους 43, και στις επαρχίες από τα γραφεία του ίδιου Πρακτορείου.

Οι άγνωστες περιοχές της προσωπικότητας

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΨΥΧΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ;

Τι είναι οι ψυχικές έρευνες; Γενεές γνωστών έπιστημών έχουν δώσει στον κόσμο δύο θεωρίες γι' αυτό το θέμα: 1) ότι ο όρος «ψυχικές έρευνες» είναι η σημερινή όνομασία του Πνευματισμού και 2) ότι η έπιστήμη έχει αποδείξει πως τα φαινόμενα με τα όποια ασχολούνται οι «ψυχικές έρευνες» είναι άπλως ύπολειμματα προλήψεων.

Ποιά είναι όμως η πραγματική αλήθεια; Πρώτα-πρώτα ψυχικές έρευνες δεν θά πη ούτε «πνευματισμός» ούτε πρόληψη. Θά πη έπιστημονική μελέτη της ανθρώπινης προσωπικότητας πέρα από τα όρια της συνειδήσεως.

Η ψυχανάλυση ασχολείται με αυτό το θέμα αλλά μόνο με ένα μέρος του. Υπάρχουν ακόμη πολλά πράγματα με τα όποια δεν έχει ασχοληθί. Αξίζει όμως να καταπιστούμε με όλη αυτή την υπόθεση των μέντιουμ; Μπορούμε να την πάρουμε στα σοβαρά; Αν είναι σοβαρή δεν θά είχαν οι ψυχαναλύτες και οι ψυχολόγοι άνακαλύψει την αλήθεια; Και αν οι ψυχικές έρευνες διαφέρουν από τον πνευματισμό, σε τί διαφέρουν;

Ας εξετάσουμε πρώτα αυτό το τελευταίο σημείο. Διαφέρουν από τον πνευματισμό όσο η χημεία από την άλχημεία και η αστρονομία από την άστρολογία. Σήμερα κανένας δεν υπερδύει τον χημικό με τον άλχημιστή, ούτε κατηγορεί έναν άνθρωπο πως έχει προλήψει όταν προσπαθή να μετατρέψει βασικά μέταλλα σε χρυσό. Ο κόσμος όμως μιλάει για τους έρευνήτες των ψυχικών φαινομένων σαν για προληπτικούς ανθρώπους που «πιστεύουν» αυτό ή εκείνο, και προσπαθούν να «φανερώσουν» το ένα ή το άλλο. Η δυσκολία να ξεχωρίσουμε τις ψυχικές έρευνες από τα διάφορα πράγματα που δεν είναι, μεγάλωσε, γιατί ο όρος χρησιμοποιείται συχνά για δουλειές που ασχολούνται με αυτό το θέμα χωρίς σύστημα και έντελως ανεύθυνα. Πολλά βιβλία με τον τίτλο «Ψυχικές Έρευνες» αναφέρουν ιστορίες, χωρίς να δίνουν άκριβείς λεπτομέρειες οι καταθέσεις των αυτοπτών μαρτύρων δεν παραθέτονται κατά λέξη, και δεν έπιβεβαιώνονται. Δεν δίνονται ήμερομηνίες, ώρες και άλλες λεπτομέρειες που να

δειχνουν ότι έχει γίνει μια ολοκληρωμένη εξέταση. Δεν αναφέρονται ακόμη οι πηγές όπου μπορεί κανείς να βρή όλα αυτά τα πράγματα. Αυτά δεν είναι ψυχικές έρευνες: δυστυχώς όμως ο κόσμος έχει σχηματίσει την ιδέα ότι είναι, και το θέμα αυτό το βλέπει τόσο θαμπό, σ'άνα άγγίζει το θαύμα. Δεν το βλέπει σ'άνα μέρος της έπιστήμης.

Μιλώντας για τον αριθμό των διαφόρων παραπληντικών δημοσιευμάτων αυτού του είδους, για την κυριαρχία της πνευματιστικής φιλολογίας, για τις παραπληντικές άνακοινώσεις που γίνονται από τις έφημερίδες και τις ραδιοφωνικές όμιλίες, αξίζει να επαναλάβουμε ότι οι ψυχικές έρευνες, στην άκριβή έννοια του όρου, δεν είναι τίποτα από όλα αυτά, αλλά μία σημαντική έρευνα όρισμένων ιδιοτήτων και χαρακτηριστικών του ανθρώπου, που διεξάγεται από σοβαρούς έπιστήμονες.

Το θέμα των ψυχικών έρευνών έχει μεγάλη ιστορία: φθάνει ως τον προϊστορικό άνθρωπο. Η μαγεία, ή μαντική κ.λ.π. υπάρχουν από άμνημόνευτα χρόνια και φανερώνονται πίσω από τις άρχαίες θρησκείες. Στον καιρό των Φαραώ, ήταν ήδη παλιά. Έμφανίζονται ακόμη στους θρησκευτικούς χρησμούς των Έλλήνων. Τα βρίσκουμε σε όλους

τους πρωτόγονους και άπαίδευτους λαούς. Ο κόσμος άντέδρασε σ' αυτά με ένα κράμα δυσπιστίας, άποστροφής και περιφρόνησεως που κρύβει φόβο και κρυφό άσυνείδητο θαυμασμό. Η παιδεία έτεινε να άπορρίψη όλα αυτά τα φαινόμενα, που τα θεωρούσε άποτελέσματα προλήψεων.

Ο πνευματισμός σαν λατρεία ύπάρχει από εκατό χρόνια. Μόνο από μία πλευρά θεωρείται κίνημα. Κατά βάθος είναι το σύγχρονο περιβλημά του παλιού άποκρυφισμού¹. Κύριος σκοπός των πνευματιστών είναι να έπικοινωνήσουν με τους νεκρούς, με τη βοήθεια ενός μέντιουμ. Ο σκοπός των ψυχικών έρευνών είναι έντελως διαφορετικός. Είναι να έρευνήσουν έπιστημονικά τα παλιά φαινόμενα που είναι το θέμα του άποκρυφισμού γιατί άναγνωρίζουν ότι μέσα απ' αυτά μπορούμε να μελετήσουμε τις λειτουργίες εκείνες της ανθρώπινης προσωπικότητας που βρίσκονται πέρα από το κατώφλι της συνειδήσεως. Με την έρευνα των φαινομένων αυτών μας δίνεται ή εύκαιρία να άνακαλύψουμε πράγματα που ποτέ δεν θά πλησιάζουμε έξηγώντας τον έξωτερικό κόσμο, με όση άγχληνοια και αν έφαρμόζουμε τις μεθόδους της όρθόδοξης έπιστήμης.

ΠΡΟΑΙΣΘΗΣΕΙΣ: ΜΕΡΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Στις 24 Μαΐου 1930, ο χειρουργός κ. Γκ. Ήμς, ώδηγούσε το αυτοκίνητό του από τον Άγιο Άλβανό στο Λονδίνο. Ωδηγούσε γρήγορα και βιάζόταν να φτάσει στο Λονδίνο όπου είχε να κάνει μερικές έγχειρήσεις. Ένα μικρό αυτοκίνητο όμως με μικρή ταχύτητα μπήκε μπροστά του και του έκλεισε το δρόμο.

Δεν ύπήρχε τίποτα να τον έμποδίσω να προσπεράσω το αυτοκίνητο, και άσφαλώς σε κάθε άλλη περίπτωση, αυτό θά έκανε. Δεν ύπήρχε ακόμη κανένας φόβος για το αυτοκίνητο γιατί ο σω-

1. Η σπουδή των φαινομένων που δεν έξηγούνται με τις φυσικές δυνάμεις (τηλεπάθεια, μαντεία, ύποβολή, ύπνοβασία, μαγεία κλπ.).

Μπράντ, Χ. Πράντς, Τσαρλς Ρίτσι, Φ. Σ. Σίλλερ και Γκέιλμπερτ Μάρραϊν. Το πεδίο των έρευνών της εταιρίας αυτής καθώρισε ο πρώτος Πρόεδρος Χένρι Σίτζγουϊκ, καθηγητής της Ήθικης στο Καίμπριτζ, με αυτά τα λόγια: «Όλοι μας κλειστική έπιθυμία να διαπιστώσουμε τα γεγονότα χωρίς να βγάζουμε από πριν κανένα συμπέρασμα σχετικά με τη φύση τους. Αυτή είναι από τότε ή τακτική της Εταιρίας. Έξήντα χρόνια δεν έπαψε να συγκεντρώνει άφθονα στοιχεία με προσεκτική κριτική μελέτη των ψυχικών φαινομένων» κανείς από τους άρμόδιους που τα εξέτασε δεν τα βρήκε λανθασμένα. Στις έπόμενες σελίδες σας δίνουμε μερικά παραδείγματα των φαινομένων που ή εταιρία έχει εξετάσει και καταγράψει.

φέρ οδηγούσε ψυχραιμία και καλά. «Εκείνη την ώρα όμως, λέει, μου ήταν έντελώς αδύνατο να το περάσω. Κάτι τρομερά δυνατό μέσα στο ύποσυνειδητό μου, μου έλεγε ότι θα γινόνταν κάποιο δυστύχημα. Ήταν μία δύναμη έντελως ξένη θά έλεγα, με τις εικόνες της συνειδήσεώς μου». Ακριβώς εμπρός από το αυτοκίνητο που ακολουθούσε ο κ. Ήμς προχωρούσε ένα φορτηγό. Ξαφνικά ένα άλλο αυτοκίνητο που στεκόταν, άνοιξε την πόρτα του και έκλεισε το δρόμο, όποτε το φορτηγό αναγκάστηκε να σταμάτηση άποτομα. Το μικρό αυτοκίνητο που πήγαινε από πίσω του έπεσε επάνω του και δύο από τους επιβάτες, ένα παιδί και η μητέρα σκοτώθηκαν. Ο κ. Ήμς που βρέθηκε εκεί φρόντισε για τους τραυματίες και τους πήρε με το δικό του αυτοκίνητο σε ένα κοντινό νοσοκομείο.

Ο κ. Ήμς προσθέτει στο τέλος της διηγήσεώς του: «Είναι η τρίτη φορά στη ζωή μου που αισθάνθηκα αυτές τις ισχυρές δυνάμεις ή άλλες επιδράσεις να με προειδοποιούν για κάποιο κίνδυνο και πάντα αισθάνομαι βαθειά ευγνωμοσύνη που βρίσκομαι προειδοποιημένος».

Η κ. Τζ... είχε κατά διαστήματα δη στη ζωή της όνειρα που ολοφάνερα είχαν προειδοποιητική σημασία και δίνουμε δύο παραδείγματα. Και στις δύο περιπτώσεις τα όνειρά της τα σημειώσε προτού «βγουν». Το πρώτο το είδε στις 6 Αυγούστου του 1937. Η κ. Τζ... γράφει: «Όνειρεύτηκα πώς μιλούσα μπροστά σε κόσμο σε ένα δρόμο» εκείνη την ώρα είδα, μέσα από ένα γκρεμισμένο τοίχο, τον Α. Α. να κάθεται σε ένα υπόγειο. Τοῦ είπα πώς μου θύμισε τη φυλακή της Ταγγέρης (που έβλεπε κανείς μέσα, από ένα άνοιγμα στη

βάση του έξωτερικού τοίχου). Κάποιος μίλησε για τις 10 Μαΐου και εγώ είπα: «Αυτό είναι πολύ σπουδαίο, θα θυμάμαι την ήμερομηνία!» Στις 10 Μαΐου του 1941, το σπίτι του Α. Α. στην οδό Ε... χτυπήθηκε από μία βόμβα και καταστράφηκε ολόκληρο εκτός από το υπόγειο. Ο ίδιος δεν βρισκόταν εκεί. (Έδω δίνονται μόνο τα αρχικά, στο όνειρο υπήρχαν ολόκληρα τα ονόματα).

Ο Α. Α., που ευτυχώς δεν ήταν στο σπίτι του την ώρα του βομβαρδισμού, ποτέ, και σε καμία περίπτωση δεν έκαθισε στο υπόγειο ανάμεσα στα έρείπια. Είναι φανερό ότι τοποθετήθηκε εκεί στο όνειρο για να φανή τινος ήταν το κατεστραμμένο σπίτι. Στο όνειρο (1937) η κ. Τζ... δεν σκέφθηκε ότι το χαλασμένο σπίτι που είδε είχε χτυπηθεί από βόμβα. Βομβαρδισμό δεν είδε. Η ήμερομηνία που καταστράφηκε το σπίτι — αυτή που άκουσε στο όνειρό της — αποτελεί τυχαία σύμπτωση πολύ άθιανη, γιατί το όνειρο το είδε τρία χρόνια και έννέα μήνες πριν από το γεγονός, σε εποχή που κανείς δεν σκεπτόταν βομβαρδισμούς. Η 10η Μαΐου ήταν ήμερα ενός αξέχαστου βομβαρδισμού του Λονδίνου.

Η δεύτερη περίπτωση είναι πολύ σύντομη. Το όνειρο το είδε στις 30 Ιανουαρίου του 1938. Η κ. Τζ. γράφει: «Όνειρεύτηκα πώς έτρωγα με τον κ. Β. Κ. που μου έδειξε ένα μέρος στην παλάμη του κόκκινο, τραχύ και ξεφλουδισμένο που φαινόταν πώς μόλις είχε βγάλει από πάνω τον λευκοπλάστη. Στις 3 Φεβρουαρίου 1938 έτρωγα μαζί με τον κ. Γ. Ρ. (όχι Τζ. Β...) που μου έδειξε ένα μέρος και στις δύο παλάμες κόκκινο τραχύ και ξεφλουδισμένο. Μου είπε ότι ήταν ένα έκζεμα και τον βασάνιζε πολύ».

ΤΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΤΕΙ Η ΠΡΟΑΙΣΘΗΣΗ

Αφού δεχτούμε ότι η πρόγνωση υπάρχει, πρέπει να ρωτήσουμε ποιά είναι η θεωρητική της σημασία. Στην πρόγνωση, ή συνειδηση δεν ταξιδεύει στο μέλλον, όπως στην ανάμνηση δεν ταξιδεύει στο παρελθόν. Και στις δύο περιπτώσεις το ένσυνειδητο πνεύμα έχει μπροστά του την εικόνα ή το σύμβολο ενός πράγματος που δημιουργείται εκείνη τη στιγμή για να δείξει το μέλλον ή το παρελθόν. Το σύμβολο στην πρόγνωση μπορεί να είναι «αισθητικό» όπως στις οπτικές παραισθήσεις ή στα όνειρα, ή μπορεί να είναι «κινητικό» όπως στο αυτόματο γράψιμο ή την ομιλία την ώρα του ύπνου. Τα «ad hoc» αυτά δημιουργήματα δεν αντιγράφουν δουλικά τα γεγονότα που υποδηλώνουν. Συχνά είναι ακατάστατα για δυο λόγους, πολύ φανερούς. Πρώτα γιατί το κουραστικό δημιουργήμα έχει δραματικό χαρακτήρα αφού ο δημιουργός του έχει την ελευθερία του καλλιτέχνη και χρησιμοποιεί μία μέθοδο καθαρά συμβολική. Δεύτερο γιατί το σύμβολο έχει συχνά πολλαπλές αλτίες, και γιατί ο παράγων ο σχετικός με το μέλλον πρέπει να προσαρμόζεται έτσι, ώστε να ταιριάζει με το υπόλοιπο θέμα. Στην μνήμη, περασμένα γεγονότα εκφράζονται με συγκεχυμένες εικόνες, που δημιουργούνται στο παρόν. Και, όπως οι άλλες, έτσι και αυτές απέχουν πολύ από το να παρουσιάζουν τα περασμένα γεγονότα, όπως πραγματικά ήταν, ή όπως έπρεπε να είναι.

Το γεγονός ότι στην προαίσθηση ή συνειδητή προσωπικότητα δεν ταξιδεύει στο μέλλον, δεν εξηγεί βέβαια το φαινόμενο. Η γνώση ενός μελλοντικού γεγονότος πρέπει κατά τον ένα ή

τόν άλλο τρόπο να αποκτάται γιατί αλλιώς δεν θα μπορούσε να τη συλλαβή καθόλου ή συνειδηση. Φαίνεται καθαρά ότι το ύποσυνειδητο εγώ, ή ένα μέρος του, αποκτά τη γνώση του μέλλοντος, αν και αγνοούμε έντελως πώς γίνεται αυτό.

Πολλές προσπάθειες έγιναν για να εξηγηθεί το μυστήριο της προαισθήσεως. Μία απ' αυτές τράβηξε πιά πολύ την προσοχή του κοινού. Ο Τζ. Γ. Ντάνν στο βιβλίο «An Experiment with Time» («Ενα πείραμα με το χρόνο»), έδωσε μία εξήγηση που την ανέπτυξε ακόμη περισσότερο σε άλλα του έργα. Η θεωρία του κ. Ντάνν βασίζεται σε έναν τύπο πεινισμό που είχε κάνει παλαιότερα ο Χίντον, στο βιβλίο του «The Fourth Dimension» («Η τετάρτη διάσταση»). Ο πυρήνας της ιδέας αυτής είναι ότι: ο κόσμος των τριών διαστάσεων του χώρου επεκτείνεται και σε μία ακόμη τέταρτη διάσταση. Οι άνθρωποι συνήθως έχουν συνειδηση μόνο ενός τριδιαστάτου τμήματος αυτού του κόσμου, που στην πραγματικότητα έχει τέσσερις διαστάσεις. Αλλά καθώς η μία στιγμή διαδέχεται την άλλη, παίρνουν συνειδηση της διαδοχής και άλλων τριδιαστάτων τμημάτων, έτσι ώστε στην πραγματικότητα κινούνται κατά μήκος της τετάρτης διαστάσεως. Η «κίνηση» αυτή συνίσταται απλώς σε μία μετακίνηση της προσοχής ή της συνειδήσεως από ένα τμήμα σε άλλο. Όταν πάρη κανείς συνειδηση της σειράς των τμημάτων αυτών, που το κάθε ένα διαφέρει ως ένα ορισμένο σημείο από το

1. Βλ. «Εκλογή» 11/1946 Κ. Θ. Δημαρά «Εμείς και ο χρόνος» άρθρο για το δ. μόνυμο θεατρικό έργο του Πρίστλεϋ που βασίζεται στη θεωρία του Ντάνν.

προηγούμενό του, τὸ ἀποτελεσμα εἶναι ὅτι δημιουργεῖται ἡ ψευδαίσθηση πὼς ὑπάρχει ἕνας τριδιάστατος κόσμος μέσα στὸ χρόνο καὶ ὅτι τὰ μέρη αὐτοῦ τοῦ κόσμου κινούνται μὲ τὴν ταχύτητα κινηματογραφικῶν εἰκόνων καὶ μὰς δίνουν τὴν ψευδαίσθηση κινουμένων μορφῶν. Ἔτσι, ἡ ἀντίληψη τοῦ χρόνου προέρχεται ἀπὸ τὴν συνεχή κίνηση τῆς προσοχῆς τοῦ παρατηρητῆ μέσα σὲ ἕνα κόσμο σχετικό μὲ τέσσερις διαστάσεις.

Ἐδῶ δημιουργεῖται μία δυσκολία: ἡ ἀδιάκοπη μετακίνηση τῆς προσοχῆς, εἶναι ἡ ἴδια μία χρονική κίνηση καὶ προϋποθέτει ἕνα χρόνο μέσα στὸν ὁποῖο θὰ συμβῇ. Ὁ φανταστικός χρόνος ποὺ δημιουργεῖται αὐτὴ ἡ κίνηση εἶναι φανερό πὼς δὲν μπορεῖ νὰ δώσῃ τὸν χρόνο στὸν ὁποῖο πραγματοποιεῖται ἡ κίνηση. Γι' αὐτὸ ὁ κ. Ντάνν ἀναγκάζεται νὰ δεχτῇ ἕνα χωριστὸ χρόνο γι' αὐτὴ τὴν κίνηση. Γιὰ νὰ βρῇ αὐτὸν τὸ χωριστὸ χρόνο, προσθέτει στὸ σχῆμα τοῦ μία πέμπτη διάσταση τοῦ χώρου καὶ μιὰ δεύτερη συνείδηση ποὺ «κινεῖται» σ' αὐτὴν τὴ διάσταση. Συναντᾷ ὅμως καὶ πάλι τὴν ἴδια δυσκολία καὶ ἀναγκάζεται νὰ εἰσαγάγῃ μιὰ ἕκτη διάσταση. Συναντᾷ ὅμως καὶ πάλι τὴν ἴδια δυσκολία καὶ ἀναγκάζεται νὰ εἰσαγάγῃ μιὰ ἕκτη διάσταση καὶ μιὰ τρίτη συνείδηση. Ἕνας ἀπεριόριστος ἀριθμὸς διαστάσεων καὶ συνειδήσεων πρέπει νὰ προστεθῇ, καὶ ὥστόσο τὸ ἄλυτο πρόβλημα τοῦ χρόνου ἐξακολουθεῖ κάθε φορὰ νὰ μὰς ξεφεύγῃ. Ὁ κόσμος τοῦ κ. Ντάνν γίνεται ἕνας κόσμος ἀτελείωτος καὶ τὸ πρόβλημά του μία ἀτελείωτη παλινδρόμηση. Ἡ προαίσθηση εἶναι δυνατὴ μέσα σὲ ἕνα τέτοιο κόσμο, γιατί ὁ χρόνος δὲν εἶναι πραγματικός. Κάθε τι ὑπάρχει «ἐκεῖ» καὶ τὸ πρό-

βλημα τῆς προαισθήσεως εἶναι κι αὐτὸ πρόβλημα γνωστικό.

Κριτική τῆς θεωρίας αὐτῆς ἔκαμε ὁ καθηγητὴς Κ. Ν. Μπρῶντ. Ὁ κ. Ντάνν δὲν φαίνεται νὰ κρατᾷ σταθερὰ τὴν διάκριση ἀνάμεσα στὸ πνεῦμα καὶ τὸν νοῦ, ὁ καθηγητὴς Μπρῶντ λέει: «Ἄν σκεπτόμουν ὅπως φαίνεται ὅτι σκέπτεται ὁ κ. Ντάνν, ὅτι μπορῶ δηλ. νὰ θέτω μιὰ ἀτελείωτη σειρά ἀπὸ διαστάσεις καὶ ὕστερα ἕναν παρατηρητὴ αὐτῆς τῆς ἀτελείωτης σειράς (ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν ὁ τελευταῖος ὅρος μιᾶς σειράς ἡ ὁποία ὑποθετικὰ πάλι, δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἔχῃ τελευταῖο ὄρο) θὰ ἀπέρριπτα βέβαια αὐτὴ τὴν ὑπόθεση ὡς ἀνοησία. Εἶναι ὅμως βέβαιο ὅτι αὐτὲς οἱ ὑπερβολὲς δὲν εἶναι ἀπαραίτητες γιὰ νὰ ἐξηγήσουμε τὴν δυνατότητα τῆς προμαντείας σύμφωνα μὲ τὶς θεωρίες τοῦ κ. Ντάνν. Δὲν χρειάζονται παρὰ πέντε καὶ μόνο διαστάσεις τοῦ χώρου». Καὶ ἀκόμη: «Τίποτε τὸ φανταστικό δὲν ὑπάρχει ἔστω καὶ κατὰ τὸ ἐλάχιστο, στὴν ὑπόθεση τοῦ κ. Ντάνν. Ἡ ὑπόθεση ὅμως ὅτι ὁ χρόνος μπορεῖ νὰ ἔχῃ διαστάσεις περισσότερες ἀπὸ μία εἶναι ἀπλῶς ἀνόητη. Πραγματικὰ δὲν ἔπρεπε νὰ γίνῃ τόσο ἐλαφρὰ δεκτὴ ἀπὸ τὴν κοινὴν μὲ τὸν ἀμβίβολο ἰσχυρισμὸ καὶ μόνον ὅτι συγγενεῦει μὲ τὴν ἀπόλυτα ἀξιοσέβαστη ὑπόθεση πὼς δὲν ὑπάρχουν μόνο τρεῖς διαστάσεις τοῦ χώρου».

Ἐδῶ πρέπει ν' ἀναφέρουμε καὶ μιὰ σκέψη τοῦ κ. Σῶλτμαρς. Στρέφεται γύρω ἀπὸ τὴν ἰδέα τοῦ «ψυχολογικοῦ παρόντος». Τονίζει ὅτι οἱ μαθηματικοὶ καὶ οἱ φυσικοὶ δέχονται ὅτι αὐτὸ εἶναι ἡ παρούσα στιγμή. Οἱ ψυχολόγοι πάντως ἀναγνωρίζουν ὅτι ἡ αἰσθητικὴ πείρα καλύπτει ἕνα μικρὸ, ἀλλὰ ὀρισμένο χρονικὸ διάστημα: καὶ αὐτὸ τὸ ὄνο-

μάζουν «ψυχολογικὸ παρόν». Ὁ κ. Σῶλτμαρς ὁ ὁποῖος ἀναγνωρίζει ὅτι ἡ στοιχειώδης λειτουργία τῆς ὑπεραισθητικῆς ἀντίληψεως ἐκτελεῖται στὸ ὑποσυνείδητο ἐγώ, καὶ ὄχι στὴν κανονικὴ συνείδηση, λέει ὅτι, τὸ «ψυχολογικὸ παρόν» τοῦ ὑποσυνειδήτου καλύπτει μιὰ πολὺ μεγαλύτερη περίοδο ἀπὸ ὅτι ἡ συνείδηση. Τὸ «ψυχολογικὸ παρόν» ποὺ γιὰ τὶς διάφορες συνειδήσεις εἶναι διαφορετικὸ κάθε φορὰ, μπορεῖ νὰ ξεγλυστρή καὶ νὰ μαζεῦεται στὸ ὑποσυνείδητο καὶ τὰ γεγονότα ποὺ παρουσιάζονται στὴ συνείδηση μποροῦν, μέσα στὸ ὑποσυνείδητο ἐγώ, νὰ συνυπάρχουν. Στὴ συνύπαρξη αὐτῆ ποὺ δημιουργεῖ τὸ ὑποσυνείδητο, μπορεῖ νὰ εἶναι γνωστὰ δύο γεγονότα τὰ ὁποῖα γιὰ τὸ ὑποσυνείδητο νὰ εἶναι καὶ τὰ δύο παρόν, ἐνῶ γιὰ τὴ συνείδηση τὸ ἕνα νὰ ἀνήκῃ στὸ μέλλον. Ἄν δεχθοῦμε ὅτι ἡ γνώση ἐνὸς γεγονότος ποὺ περιέχεται στὸ «ψυχολογικὸ παρόν» τοῦ ὑποσυνειδήτου, μπορεῖ νὰ περάσῃ στὴ συνείδηση, τότε σύμφωνα μ' αὐτὸν τὸν συλλογισμό, θὰ μπορούσε ἡ συνείδηση νὰ γνωρίσῃ τὸ γεγονὸς ποὺ γι' αὐτὴν ἀποτελεῖ «μέλλον». Ὅστόσο καὶ αὐτὴ ἡ θεωρία ἔχει τὶς δυσκολίες της. Τὸ μεγάλο πρόβλημα σὲ ὅλες τὶς θεωρίες εἶναι: πὼς ἕνα μελλοντικὸ γεγονὸς μπορεῖ νὰ νοηθῇ ἀφοῦ ἀκόμη δὲν ὑπάρχει. Ἄν πάρουμε τὴν ἀποψη ὅτι τὰ γεγονότα «ὕπάρχουν» καὶ ὅτι ἐμεῖς ἀπλῶς τὰ συναντοῦμε, τότε συναντοῦμε ἄλλες δυσκολίες, σὰν αὐτὴν τοῦ κ. Ντάνν. Ἡ ἄλλη μεγάλη δυσκολία ποὺ κάθε θεωρία εἶναι ἀναγκασμένη νὰ ἀντιμετωπίσῃ, εἶναι ἡ ἐλευθερία τῆς βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἄν εἰμαστέ ἐλεύθεροι νὰ ἀποφασίζουμε γιὰ ὀρισμένα γεγονότα, τότε πὼς γίνεται νὰ τὰ προμαντεύουμε ἀφοῦ ἀκόμη

δὲν τὰ ἀποφασίσαμε; Ἄν ἡ προαίσθηση εἶχε νὰ κάνῃ μὲ πράγματα ποὺ βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὴ βούληση καὶ τὴν πράξη τοῦ ἀνθρώπου, θὰ μπορούσαμε νὰ παραδεχτοῦμε ὅτι τὰ γεγονότα αὐτὰ εἶναι προκαθορισμένα: ἀλλὰ οἱ περιπτώσεις ποὺ ἀναφέραμε, ἔρχονται νὰ δείξουν ὅτι τὰ γεγονότα ποὺ δημιουργεῖ ἡ ἀνθρώπινη βούληση μποροῦν νὰ προγυωθοῦν. Ὅταν ρωτᾷμε τὸν ἑαυτὸ μας τί ἐννοοῦμε ἀκριβῶς ὅταν λέμε «ἀσκό» τὴν ἐλευθερίαν βούλησής μου», ἡ ἀπάντησή δὲν εἶναι τόσο εὐκόλη. Ξέρουμε πραγματικὰ τί ἐννοοῦμε λέγοντας «ἐλευθερίαν βούληση»; Καὶ ὕστερα πολλές ἀπὸ τὶς ἐλεύθερες πράξεις μας δὲν ἀποφασίζονται πραγματικὰ ἀπὸ τὴ συνήθεια ἢ τὴν ψυχολογικὴ μας διάθεση πῶς πολλὰ, παρὰ ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν καὶ λογικὴ μας ἐκλογή;

Ὁ Μπέρζον πῆρε τὴν πῆδ ἐνδιαφέρουσα ἀποψη ὅτι ἡ συνείδηση εἶναι ἕνα οὐσιαστικὸ χαρακτηριστικὸ τοῦ νοῦ. Σ' αὐτὴν τὴν ἀποψη, δὲν ἔχει κανεὶς νὰ ρωτήσῃ πὼς ἡ συνείδηση γνωρίζει τὰ πράγματα, ἀλλὰ πὼς ἡ αἰσθητικὴ αὐτῆς συνειδήσεως εἶναι περιορισμένη καὶ ὄχι καθολική. Ἡ ὑπόθεση αὐτὴ τοῦ Μπέρζον, σωστὴ ἢ ὄχι, ἔαν τὴν προεκτείνουμε, ἔχει τὴν ἀξία ὅτι ἔδειξε τὴν ὀρθὴ κατεύθυνση. Τὸ ὑποσυνείδητο ἐγώ φαίνεται νὰ ὑποσυνειδητοῦν σὰν νὰ κατεῖχε, συμπεριφέρεται ἀπὸ τὴν συνείδηση περισσότερο ἀπὸ τὴν πῆδ μὲ κάτι ποὺ μοιάζει πῆδ πολλὴ μὲ «πανγνώσια». Τὰ φαινόμενα τῆς ἐμπνεύσεως, τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τοῦ μυστικισμοῦ, ὅλα σ' αὐτὸ μὰς ὁδηγοῦν. Ἡ συνείδηση ποὺ ἐμποδίζεται ἀπὸ τοὺς διαφοροὺς περιορισμοὺς ἀγωνίζεται νὰ δημιουργήσῃ μιὰ χρονικὴ συνέχεια ἀνάμεσα σὲ σκέψεις ποὺ φαίνονται νὰ βρίσκονται στὸ ὑποσυνείδητο ἀδιαχώριστες.

Εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ μὴ δε-

χτούμε την άποψη ότι το ύπο-
συνείδητο ενώ υπάρχει πέρα από
τόν χρόνο όπως τον ξέρουμε, ή
ότι τουλάχιστον υπάρχει μέσα σ'
ένα είδος χρόνου. Ο χρόνος, ό-
πως τον ξέρουμε, μπορεί να εί-
ναι ένας ειδικός όρος που έφαρ-
μόζεται μόνο στον φυσικό κόσμο
ή στην εικόνα που σχηματίζει ή
συνείδησή μας γι' αυτόν. Μπο-
ρεί να είναι κάτι μερικό μέσα
στο γενικό σχήμα του σύμπαν-
τος, να μην είναι κάτι, ούτε κεν-

τρικό ούτε βασικό. Στην περι-
πτωση αυτή η προαίρεση μπο-
ρεί να προέλθει από μια κατά-
σταση που το πνεύμα μας, φτιαγ-
μένο ειδικά για να γνωρίζει ένα
περιορισμένο κόσμο είναι ανί-
κανο να συλλάβει. Το μάθημα
που προκύπτει είναι ότι στον κό-
σμο υπάρχει κάτι πολύ περισσό-
τερο απ' ότι φανταζόμαστε, και
ότι ο νους του ανθρώπου είναι
πολύ πιο περιορισμένος απ' ότι
η ανθρώπινη ματαιοδοξία.

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ Π. ΓΟΥΟΡΘ

Εχουν πη ότι ή μεγαλοφυΐα εί-
ναι γνήσια έμπνευση περιβε-
βλημένη μ' έναν εξαιρετικό τρό-
πο έκφράσεως. Θά ήθελα να συμ-
πληρώσω, λέγοντας πως οι κα-
λύτερες περιπτώσεις αυτόματης
γραφής είναι μία έμπνευση, χω-
ρίς όμως αυτό το έκφραστικό πε-
ρίβλημα, γιατί στις περιπτώσεις
αυτές δεν συμμετέχει ή συνεί-
δηση. Η περίπτωση που αναφέ-
ρομε παρακάτω περιέχει στοι-
χεία έμπνευσεως, στοιχεία δηλ.
που ποτέ δεν θα μπορούσε να
τά δώσει ή συνείδηση της 'Αμε-
ρικανίδας κ. Κάρραν από το
Σαιντ Λούις του Μισσούρι. Την
περίπτωση την παρηκολούθησε
ένας έμπειρος και ικανός έρευ-
νητής, ο δρ. Ουόλτερ Φράνκλιν
Πρίνς, γνωστός για τις έρευνές
του στην 'Εταιρία Ψυχικών 'Ε-
ρευνών της Βοστώνης και για
το βιβλίο του, «The Case of Pa-
tience Worth» («Η περίπτωση
της Π. Γουόρθ»).

Η κ. Κάρραν γεννήθηκε από
'Αγγλους γονείς στο Μάουντ
Σίτι του 'Ιλลินόις στα 1883· παρ'
όλο που ήταν ένα φυσιολογικά
έξυπνο κορίτσι, δεν μορφώθηκε
άρκετά και άφησε το σχολείο
στα δεκατέσσερα. Είχε γίνει
τριάντα ενός χρόνων και ποτέ
δεν είχε βγή από τον τόπο της·

ποτέ δεν είχε δη τη θάλασσα.
Για να δείξωμε πόσο περιορι-
σμένες ήταν οι γνώσεις της,
πρέπει να πούμε ότι είχε την
έντύπωση πως ο 'Ερρίκος ο 8ος
είχε άποκεφαλιστή! Αυτό και
μόνο δείχνει ότι δεν ήταν και
τόσο δυνατή στην 'Ιστορία. Δεν
ένδιαφερόταν για τον πνευματι-
σμό, και μοναδική της έπιθυμία
ήταν να γίνει τραγουδίστρια. Μιά
μέρα μία φίλη της την κατάφερε
να βάλει τα δάχτυλά της στο
Ουί-Τζα'.

Τα άποτελέσματα δεν ήταν
διδόλου σημαντικά και ή κ. Κάρ-
ραν στενοχωρήθηκε. Τότε έντε-
λως ξαφνικά, στις 8 'Ιουλίου
1913, άρχισε να έπικοινωνή με
μία προσωπικότητα που όνομα-
ζόταν «Patience Worth» (Πέϊσανς
Γουόρθ). Τα μηνύματα αυτής της
προσωπικότητας τα έγραφε σε
ένα άρχαίο και πολύ 'ιδιότρο-
πο και άυστηρό 'Αγγλικό στυλ,
έντελως διαφορετικό από τη συ-
νηθισμένη γλώσσα που μιλούσαν
στις Κεντρικές Δυτ. Πολιτείες·

1. Ειδικός πίνακας με τα γράμματα
του αλφαβήτου που χρησιμοποιείται στον
όπντισμό. Το μέντιουμ άκούμπά το χέ-
ρι του σ' ένα κινούμενο δείκτη και όταν
κοιμηθί κινεί τον δείκτη σε διάφορα
γράμματα. Οι λέξεις που σχηματίζονται
είναι άπαντήσεις στις σχετικές έρω-
τήσεις.

'Εξαιρετικά 'ιδιότυπος χαρακτή-
ρας, ή Π. Γουόρθ, καυστική
γλώσσα και 'Ισχυρή θέληση, δεν
έμοιαζε σε τίποτε με την κ. Κάρ-
ραν. 'Απαντώντας σε έρωτήσεις
(δεν έδειχνε να της άρέσει να
μιλάει για τον έαυτό της) έλεγε
ότι, στα 1649 ή στα 1694, είχε
ζήσει στο Ντόρσετσαϊρ της 'Αγ-
γλίας σε ένα κτήμα, ότι είχε
πάει στην 'Αμερική και ότι εκεί
την σκότωσαν οι 'Ινδιάνοι. Με
τόν τρόπο αυτό έδωσε μία τερά-
στια λογοτεχνική παραγωγή με
τρία έκκατ. λέξεις περίπου.

'Ανάμεσα στα έργα της βρι-
σκουμε ένα μυθιστόρημα των
χρόνων του Χριστού, «The Sorry
Tale», ένα μεσαιωνικό παρα-
μύθι «Telka», μία 'Ιστορία του
19ου αιώνα «Hope Trueblood», το
«The Pot upon the Wheel» και
πολλά ποιήματα κυρίως σε στί-
χους άνομοιοκαταληκτους, πα-
ροιμίες, προσευχές, μικρές έκ-
θέσεις και συνδιαλέξεις. 'Ενα
σπουδαίο χαρακτηριστικό αυτών
των έργων είναι ότι έχουν πολύ
διαφορετική διάλεκτο, όλα όμως
έχουν μία τάση προς τον άρ-
χαϊσμό.

Σε κάθε έργο χρησιμοποιείται
σταθερά ένα στυλ, ή άρχαϊκή
δμως διάλεκτος του μεσαιωνικού
παραμυθίου «Telka» είναι χωρίς
άμφιβολία φτιαχτή. 'Ενώ έχει
πολλές παλιές άγγλικές λέξεις,
είναι μία άγγλική διάλεκτος
που δεν μιλήθηκε ποτέ.

Ο κ. Κάσπαρ Σ. Γίλστ, έκδό-
της του «Globe-Democrat» του
Σαιντ Λούις, σε ένα βιβλίο με
τόν τίτλο «Π. Γουόρθ: ένα ψυχι-
κό Μυστήριο», άναλύει τη γλώ-
σα της «Telka». Βρίσκει ότι τα
90 % σχεδόν από τις λέξεις εί-
ναι άγγλο-σαξωνικές, 10 % πα-
λιές άγγλικές, με καμιά σκαν-
διναυική έδώ κι εκεί και σπάνια
μία λέξη καθαρά Κελτικής ή
Λατινικής καταγωγής. Δεν ύ-
πάρχει λέξη, λέει, που να άρχι-

σε να χρησιμοποιείται ύστερα
από τα μέσα του 17ου αιώνα.
'Η βάση αυτής της γλώσσας εί-
ναι το ύφος του άγγλικού 17ου
αιώνα· πρέπει όμως να προχω-
ρήσει κανείς προς τα πίσω στην
έποχή του Ουίκλιφ για να δη-
λώσει έπικρατήσανε αυτές οι άγ-
γλο-σαξωνικές λέξεις. Το βέ-
βαιο είναι ότι ή γλώσσα της
«Τέλκα» ποτέ δεν μιλήθηκε. Το
κατόρθωμα αυτό να γράψει κα-
νείς σε διαφορετικές διαλέκτους
χωρίς ποτέ να τις συγχέει, δεν
είναι εύκαταφρόνητο.

'Από ύποκειμενική άποψη, ά-
ξιζει να σημειώσουμε ότι, ή Π.
Γουόρθ, με την 'Ισχυρή της προ-
σωπικότητα και την καυστική
της γλώσσα, διαφέρει τόσο
πολύ από την κ. Κάρραν, ώ-
στε αυτή πραγματικώς την έμόρ-
φωσε. 'Αν μου έδιναν έξη χρό-
νια πριν να διαβάσω τα βιβλία
της Γουόρθ, λέει ή κ. Κάρραν,
δεν θα μπορούσα να τα κα-
ταλάβω. Δεν θα της κινούσε
το ενδιαφέρον. 'Η άσθηση που
μου δίνει ή παρουσία της Π.
Γουόρθ, λέει, είναι ένα από
τα πιο άμορφα πράγματα που
μπορεί να νοιώσει ο άνθρω-
πος. Μ' αυτήν, λέει, μορφώθη-
κα και άπόκτησα μία βαθύτερη
πνευματική κατανόηση και έκτι-
μηση των πραγμάτων από ότι
θα άποκτούσα με οποιαδήποτε
άλλη μελέτη. Στο σημείο αυτό
φαίνεται ότι μπορεί κανείς να
διακρίνει μία άμυδρή έκδήλωση
της μυστικιστικής έμπειρας σε
ένα κατώτερο επίπεδο. Καθώς
προχωρούσε το γράψιμο, όρα-
ματικές εικόνες συνόδευσαν το
κείμενο. «Όταν μου έρχονται
οι 'Ιστορίες, οι σκηνές παίρνουν
ένα πανοραμικό χαρακτήρα·
τα πρόσωπα κινούνται και δρούν
και μιλάνε ακόμη μεταξύ τους.
'Η εικόνα δεν περιορίζεται στο
πλαίσιο της δηγήσεως, αλλά
περιλαμβάνει κάθε τι που βρι-

σκειται στον κύκλο του δραματισμού της στιγμής. "Αν π. χ. βλέπω δύο πρόσωπα να κουβεντιάζουν στη γωνία του δρόμου, βλέπω, όχι μόνο αυτά, αλλά και όλο εκείνο το μέρος του δρόμου τὰ σπίτια, τις πέτρες, τὰ σκυλιά, τούς ανθρώπους και όλα τὰ άλλα, ακριβώς όπως σὲ μιὰ πραγματική σκηνή, (ή μήπως αυτές οι σκηνές είναι πιστή αντιγραφή της πραγματικότητας;) "Αν οι άνθρωποι μιλοῦν μιὰ ξένη γλώσσα όπως στο «The Sorry Tale», ἀκούω τὴν ὁμιλία τους, ἀλλὰ κάτω ἀπὸ τὰ δικά τους λόγια βρίσκεται ἡ φωνὴ της Π. Γουόρθ και εἶτε μεταφράζει ὅλα, ἢ μοῦ δίνει τὸ μέρος πού θέλει νὰ χρησιμοποιήσω στὴ διήγησή μου. "Όταν εἶχα τὴν περιέργεια νὰ βεβαιωθῶ π. χ. τι φροῦτα πουλοῦσε ἕνας μανάβης, ἢ πῶς μυρίζει ἕνα λουλούδι, ἢ νὰ νοιώσω τὴν ἀφή ἑνὸς ὑφάσματος πού δὲν τὸ ἤξερα, αὐτὴ ἡ μικροῦλα μορφὴ πού ἐγὼ μου παρουσιάζεται ἐντελῶς φυσικά. Πλησιάζε τὸν μανάβη, ἐπαιρνε τὸ φροῦτο και τὸ δοκίμαζε, μύριζε τὸ λουλούδι μέσα σὸν κῆπο, ἔπιανε τὸ ὕψος, πάντως ἔκανε κάτι σχετικό μετὰ τὸ πρόβλημα πού με ἀπασχολοῦσε. "Εἶται ἡ πείρα αὐτὴ γινόταν ἀμέσως και δικό μου κτῆμα, σὰν νὰ ἦταν πείρα πραγματική. "Ήταν τόσο ἀληθινὴ ὅσο κάθε ἄλλη προσωπική μου πείρα και τὴν ἀποκτοῦσα τόσο φυσικά, με τὴν ὄραση μου, με τὴν ἀκοή μου, τὴ γέυση μου, τὴν ὄσφρησή μου. "Εἶται ἔχω ἐξοικειωθῇ με λουλούδια ἄλλων τόπων πού ποτὲ δὲν εἶδα, ἀλλὰ τὰ γνωρίζω ὅταν τὰ δῶ σὲ εἰκόνες. "Εχω φρίξει με κακιὲς μυρωδιὲς ἢ ἔχω ἐνθουσιασθῇ με τὴν ὁμορφιά ἑνὸς ἀντικειμένου· γέμισα χαρὰ κρατώντας ἕνα ἄνθος πού δὲν τὸ εἶχα ποτὲ μου δῆ. Εἶναι σὰν

νὰ ταξιδεύης σὲ καινούριους ἀγνωστούς τόπους».

Τὰ σπουδαιότερα προβλήματα πού δημιουργεῖ ὁ αὐτοματισμὸς τῆς κ. Κάρραν εἶναι αὐτά: 1) "Απὸ πού προέρχονται οἱ γνώσεις πού βλέπουμε στὰ ἔργα της; 2) "Ἡ φιλολογικὴ πείρα πού ἐξεδήλωσε ἡ κ. Κάρραν ξεπερνῶσε τις ἱκανότητες πού εἶχε στὴ φυσιολογικὴ της κατάσταση; 3) Ποιὸς ἦ τί ἦταν ἡ Πέϊσανς Γουόρθ;

1) Σχετικὰ μετὰ τὴν προέλευση τῶν γνώσεων ἔχουμε τὸ «The Sorry Tale», μιὰ ὑπόθεση ἱστορικοῦ περιεχομένου, πού ὁμολογουμένως εἶναι φανταστική. "Αφοῦ λοιπὸν εἶναι προϊόν τῆς φαντασίας δὲν προκύπτει σοβαρὰ τὸ ζήτημα τῆς ἱστορικῆς ἀκρίβειας, ἡ διήγηση ὅμως δείχνει ἀρκετὴ γνώση τῆς ἐποχῆς, ἐνῶ τὸ χρῶμα και οἱ λεπτομέρειες, ἐκτός πού εἶναι πολὺ ζωντανά, φαίνονται ἐξαιρετικὰ ἀληθινά. "Όλα ἔχουν καταστρωθῇ με βεβαιότητα μ' ὅλο πού γράφτηκαν τρομερὰ γρήγορα, χωρὶς κανένα δισταγμό. "Ἡ ἱστορία ἔχει οἰκοδομηθῇ σὲ μιὰ καταπληκτικὴ σύλληψη: "Ὁ ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς πού σταυρώθηκαν μαζί με τὸν Χριστό, εἶναι γυιὸς τοῦ αὐτοκράτορα Τιβερίου ἀπὸ μιὰ "Ελληνίδα σκλάβα, πού τὴν δίδωχουν ἀπὸ τὴ Ρώμη και ἔρχεται με τὸν γυιὸ τῆς κοντὰ στὴ Βηθελέμ, τὴν ἐποχὴ τῆς γεννήσεως τοῦ "Ιησοῦ. "Ὁ γυιὸς αὐτὸς εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ μίσους και ἐκπροσωπεῖ τις ἀμαρτίες πού ὁ Χριστός, τὸ πνεῦμα τῆς ἀγάπης, θὰ ἐξαγνισθῇ, και σὸ τέλος θὰ διώξη ἀπὸ τὸν κόσμο. Μετὰ τὴν σύλληψη αὐτὴ, ἡ Ρώμη, ἡ ἐνσάρκωση τῆς ἀδικίας, γίνεται ἕνας ζωντανὸς παράγων μέσα στὴν ἱστορία τοῦ Χριστοῦ. Τὸ κεφάλαιο πού περιγράφει τὴ σταύρωση — ἕνα κεφάλαιο με 5.000 λέξεις πού ὁ κ. Γιόστ μᾶς λέει

ὅτι ἡ κ. Κάρραν τὸ ὑπαγόρευσε σ' ἕνα και μόνο βράδυ — εἶναι μιὰ σύνθεση με ἐξαιρετικὴ δύναμη και ζωντάνια, μιὰ ἐρμηνεία γεμάτη μεγαλεῖο και εὐλικρύνεια.

Σχετικὰ μετὰ τις γνώσεις πού βλέπουμε στὸ «The Sorry Tale» (ἐκδ. Henry Holt & Co, Νέα Ὑόρκη 1917) ὁ κ. Κάσπαρ Γιόστ πού ἔχει ἀναλύσει τὰ κείμενα αὐτά, γράφει: Στὴ Ρώμη παρουσιάζει πιστὰ τοὺς χαρακτήρες τοῦ Αὐγούστου και τοῦ Τιβερίου ἂν και ὁ χαρακτήρας τοῦ Τιβερίου συμφωνεῖ πῶς πολὺ μετὰ τις μαρτυρίες τοῦ Τακίτου και τοῦ Σουητωνίου παρὰ μετὰ τις ἀπόψεις τῶν συγχρόνων ἱστορικῶν. Δείχνει νὰ καταλαβαίνει τις σχέσεις τοῦ Αὐγούστου και τοῦ Τιβερίου, τόσο τις οἰκογενειακές, ὅσο και τις πολιτικές. Οἱ ἀλληγορίες πού χρησιμοποιεῖ δείχνουν ὅτι ἔχει καλὰ τὴ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία και τὴν ἔκταση τοῦ ἐμπορίου της, τις κοινωνικὲς σχέσεις και τὰ ἔθιμα τῆς Ρώμης, τὸ σύστημα τῆς δουλείας, τὴν πολυτέλεια τῆς Αὐτοκρατορικῆς Αὐλῆς, τὸ "ἱματισμὸ και τὸν ὀπλισμὸ τῶν στρατιωτῶν, τὰ παίγνια και ἄλλες λεπτομέρειες τῆς ζωῆς και τῆς κυβερνήσεως τῆς Ρώμης. Φαίνεται ἀκόμη ὅτι ἔχει γνώση τῶν πολιτικῶν σχέσεων τῆς Ρώμης μετὰ τοὺς Ἰουδαίους και τῆς μορφῆς τῆς Ρωμαϊκῆς Κυβερνήσεως πού ὑπῆρχε στὴν Παλαιστίνη. Φαίνεται νὰ κατανόη τὴ θέση τῆς δυναστείας τοῦ "Ηρώδη, και νὰ ἔξερη τὴν ἐποχὴ και τὰ πράγματα. Μέσα σὲ λίγες γραμμὲς δίνει τὸν χαρακτήρα τοῦ "Ηρώδη, πράγμα πού δείχνει πῶς ἔχει διαβάσει τὸν "Ἰώσηπο ἢ κάποια ἄλλη ἀγνωστὴ πηγή. "Ἡ κατάσταση τῶν Ἰουδαίων ὑπὸ τοὺς Ρωμαίους Ἀρμωστὲς και ἡ περιφρόνηση τῶν Ρωμαίων γιὰ τὸν ἀποκλειστικὸ χαρακτήρα τῆς θρησκείας τῶν

Ἰουδαίων και τῶν Ρωμαίων στρατιωτῶν και γιὰ τὸν Ἰουδαϊκὸ λαό, τὸ μίσος τῶν Ἰουδαίων γιὰ τοὺς Ρωμαίους πού ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ξεσπάει σὲ ἐπαναστάσεις, ἡ ζωὴ τῶν Ἰουδαίων σὲ σπῆτι τους, στὴν ἀγορὰ, στὰ χωριά, στοὺς ἀγρούς, οἱ τελετὲς και οἱ θρησκευτικοὶ τους κανονισμοί, ἡ σχέση τοῦ Ναοῦ μετὰ τὴ θρησκεία τους, ἡ ἐλπίδα τους γιὰ τὸν Μεσσία, ἡ διαίρεση τῆς χώρας σὲ ἐπαρχίες, τὰ κοστούμια τους και τὰ ἔθιμά τους, οἱ ἀγορὲς τους, ἡ γεωγραφία τους και ἡ τοπογραφία τῆς Παλαιστίνης, ἡ τοπογραφία εἰδικώτερα τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῆς Ἱερᾶς Πόλης, τὰ τεῖχη της, τὰ ἀνάκτορά της, οἱ ἀγορὲς της, ὅλα αὐτὰ φαίνονται νὰ εἶναι πολὺ γνωστὰ στὴν συγγραφέα αὐτῆς τῆς ἱστορίας. "Εἶται και στὴν «Telka» δείχνει γνώση τῆς Μεσαιωνικῆς Ἀγγλίας.

"Εχει διατυπωθῇ ἡ γνώμη ὅτι ἡ κ. Κάρραν πρέπει νὰ ἀπέκτησε ὅλες αὐτὲς τις γνώσεις μουσικὰ μέσα σὲ τις βιβλιοθήκες ἢ ἄκουσε εἰδικούς νὰ μιλοῦν γιὰ τις διάφορες ἱστορικὲς περιόδους. "Ἡ ζωὴ της ὅμως εἶναι γνωστὴ ἀπ' ὅταν ἦταν παιδί και τέτοιες γνώμες δὲν μποροῦν νὰ γίνουν δεκτές. "Εκτός ἀπ' αὐτό, εἶναι τρομερὰ δύσκολο — και γιὰ τοὺς καλύτερους ἀκόμη μυθιστοριογράφους — νὰ γράφουν με ἀκρίβεια γιὰ χώρες πού δὲν τοὺς εἶναι πολὺ γνωστές. Νομίζω ὅτι εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατο νὰ ὑποθέσωμε πῶς τὴ γνώση πού βλέπουμε στὰ αὐτόματα αὐτὰ φιλολογικὰ ἔργα τὴν ἀπέκτησε ἡ κ. Κάρραν μετὰ τὴ φυσιολογικὴ της ἀντίληψη.

"Υστερὰ ὑπάρχει τὸ ζήτημα τῶν διαλέκτων. "Ἡ κ. Κάρραν ἔξερε και μιλοῦσε τὴν κοινὴ Ἀμερικανικὴ γλώσσα. Ἀπὸ πού ἔμαθε αὐτὲς τις παλιὲς ἀγγλικὲς

διαλέκτους; Οι κριτικοί είπαν ότι τις πήρε από τη Βίβλο, από ένα γλωσσάριο του Σαίξπηρ ή από έπίσκεψή της στο 'Οξάρκ, μια περιοχή των 'Ηνωμένων Πολιτειών (Μισσούρι και 'Αρκάνσας) όπου άκούει κανείς παλιές αγγλικές λέξεις. 'Η άδυναμία όμως τέτοιων εξηγήσεων είναι φανερή, αφού καμία απ' αυτές τις πηγές δεν μπορεί να της έδωσε το ύλικό. Τό μόνο λογικό συμπέρασμα είναι ότι η συνειδηση της κ. Κάρραν ήταν έντελώς άνευθυνη τόσο για τις γνώσεις που παρουσιάζονται στα αυτόματα αυτά φιλολογικά έργα όσο και για τόν λεκτικό τρόπο με τόν οποίο έκφράστηκε αυτή ή γνώση.

2) Ποιά είναι ή φιλολογική άξια των έργων αυτών; Αυτό δεν είναι εύκολο να τό πούμε. 'Ο Δρ. Πρίνς, είναι ένθουσιώδης και χρησιμοποιεί την λέξη μεγαλοφυία για να τά περιγράψει. Σπάνια μπορούμε να άρνηθούμε ότι υπάρχει σ' αυτά μία σημαντική φιλολογική άξια. 'Ο Δρ. Φ. Σ. Σ. Σίλλερ σε μία κριτική του βιβλίου του Δρ. Πρίνς έγραψε: «'Οχι μόνο ο Δρ. Πρίνς, αλλά και άλλοι καλοί κριτές δεν διαστάσαν να χρησιμοποιήσουν την λέξη «μεγαλοφυία» για να τά περιγράψουν. Δέν είμαι βέβαιος ότι θά ήθελα να προχωρήσω τόσο πολύ αλλά κάθε συγγραφέας θά ήταν υπερήφανος άν άνέφερε στα βιβλία του τόσες έπιγραμματικές και ώραίες φράσεις».

'Η γνώμη μου είναι ότι δεν υπάρχει έδω ή δύναμη της μεγαλοφυίας, υπάρχει όμως μία έμπνευση που θά μπορούσε να είχε δώσει τό ύλικό για ένα μεγαλοφυές έργο άν είχε έκφρασθή με τό πνεύμα ένδς Κόλεριτζ άς πούμε, άντι να έκφρασθή με τό πνεύμα της κ. Κάρραν.

'Αξιζει έδω να αναφέρουμε δύο παρατηρήσεις του Φ.Β.Χ. Μάϊερς:

μία δείχνει την «έτερότητα» των έργων αυτών, ή άλλη παρατηρεί την ομοιότητα που χαρακτηρίζει τά αυτόματα έργα. 'Η πρώτη είναι αυτή: «'Ετσι, όταν βρίσκόμαστε έμπρός σε ένα από τά άριστουργήματα της ανθρωπότητας, στόν «'Αγαμέμνονα» του Αισχύλου π. χ., είναι δύσκολο να μην μάς δημιουργηθή μία έντύπωση ότι κάποια άλλη νοητική μορφή ξένη προς τη λογική του ύποσυνειδήτου ή την συνειδητή έκλογη έχει παίξει τό ρόλο της. Τό αποτέλεσμα πλησιάζει λιγότερο την τελειότητα μιας λογικής έκλογής που άσκειται πάνω στα γνωστά δεδομένα, παρά στην άτελή παράσταση ένδς συνόλου βασισμένου σε άντιλήψεις που δεν μπορούμε να τις παρακολουθήσουμε καλά.» 'Ας έρθουμε τώρα στην δεύτερη παρατήρηση: «'Αν εξετάσουμε ένα άριθμό αυτόματων μηνυμάτων παρμένων στην τύχη, που να προέρχωνται μάλιστα από διαφορετικά ύποκειμενα, θά δούμε ότι πραγματικά υπάρχει μεταξύ τους μία ομοιότητα, πολύ μεγαλύτερη από κείνην που υπάρχει άνάμεσα σε ύποσυνειδήτα γραπτά των ίδιων προσώπων. Χωρίς να μιλήσουμε για τη συμφωνία των ίδιων τους—ζήτημα που δεν μάς άπασχολεί τώρα—άνάμεσα στα αυτόματα φιλολογικά έργα άτόμων έντελώς άσχετων, υπάρχει μία αξιοπαρατήρητη άντιστοιχία φιλολογικού ύφους. 'Εχουν όλα κάτι που μάς θυμίζει με τ άφραση ή πώς οι άνθρωποι που τά έγραψαν δεν ήταν συνηθισμένοι να μιλούν αυτή τη γλώσσα.

3) 'Η Πέϊσανς Γουόρθ ήταν μία χωριατοπούλα 17 χρονών από τό Ντόρσετσαϊρ που μιλούσε μέσω της κ. Κάρραν; ή μήπως ήταν μία δεύτερη προσωπικότητα της κ. Κάρραν;

'Η γνώση μας σχετικά με τη

δεύτερη προσωπικότητα προέχεται κυρίως από τη μελέτη περιπτώσεων προχωρημένης ύστερίας. 'Ενα διαφωτιστικό στοιχείο είναι οι διάφορες φάσεις που διαδέχονται και συμπληρώνουν ή μία την άλλη, είναι γιατί όλες είναι κομμάτια της προσωπικότητας. 'Ανάμεσα στις δεύτερες προσωπικότητες αυτού του είδους και στην Π. Γουόρθ δεν ύπάρχει μεγάλη ομοιότητα. 'Αξιζει να θυμόμαστε ότι στόν αυτόματισμό της κ. Κάρραν αυτή ή ίδια βρίσκεται συνειδητά παρούσα, in propria persona, όσο κρατάει ή καταγραφή. 'Η Π. Γουόρθ δεν ύποσελλίζει τη φυσιολογική κ. Κάρραν' δεν φαίνεται άκόμη να είναι μία άφαίρεση του έγώ της. 'Υπάρχει πραγματικά κάποιος ψυχικός διαχωρισμός' ή φυσιολογική δηλ. συνειδηση της κ. Κάρραν κλίνει προς τό ένα μέρος την ώρα του αυτόματου γραψίματος, για τόν τυχαίο όμως παρατηρητή δεν σημαίνει καμία μεταβολή. «Κάτι πιο περίεργο σ' αυτήν την ύπόθεση», λέει ή κ. Κάρραν, «είναι ότι ένδω γράφω, δεν φαίνεται να ύπάρχει ένα όρισμένο σημείο όπου ή συνειδησή μου σταματάει και άρχίζει ή συνειδηση της Π. Γουόρθ. 'Από πολύ νωρίς άρχισα να παρατηρώ ότι και την ώρα άκόμη που έγραφα προσεχτικά ένα ποίημα, είχα σαφή συνειδηση ίσως σαφέστερη από ότι συνήθως, συνείβαιναν γύρω μου και συγχρόνως κάθε τι σχετικό με τό άτομό μου.» 'Αν ή Π. Γουόρθ είναι κατά κάποιο τρόπο μία δεύτερη προσωπικότητα, είναι πρόσθετο δημιούργημα περισσότερο παρά ένα κομμάτι της φυσιολογικής κ. Κάρραν. 'Οτι τέτοια δημιουργήματα μέσα σε μία προσωπικότητα μπορούν να ύπάρξουν, είναι μία έκδοχή' δεν νομίζω όμως ότι μπορούμε να τά συγχεώμε με τις περιπτώσεις

της δεύτερης, πολλαπλής προσωπικότητας που παρατηρείται στην ύστερία και φαίνεται να είναι κάτι έντελώς διαφορετικό. 'Αν οι δεύτερες προσωπικότητες του τύπου της Γουόρθ είναι δυνατός, θά έχουν την άντίθεσή τους στην άλλη άποψη ότι ή Π. Γουόρθ είναι μία άπρόσωπη όλότητα. Περικλείουν όμως καταπληκτικά περίπλοκες ύποθέσεις σχετικά με τη φύση της ψυχής του ανθρώπου. 'Η λύση αυτή δέχεται την παρέμβαση ένδς άπόρρωπου όντος.

Στην τελευταία παράγραφο του άρθρου που αναφέραμε πιο πάνω, ο Δρ. Σίλλερ λέει: «Προσωπικά είμαι πρόθυμος να προσυπογράψω τό συμπέρασμα του Δρ. Πρίνς, ότι «ή άντίληψή μας γι' αυτό που όνομάζουμε ύποσυνειδητο πρέπει ριζικά να άναθεωρηθή έτσι ώστε να συμπεριλάβη δυνατότητες άγνωστες ως τώρα, ή άλλωιώς πρέπει να δεχτούμε, ότι κάποια άρχή δρά, μέσω του ύποσυνειδήτου της κ. Κάρραν χωρίς όμως και να φαίνεται. 'Η γενική έντύπωση που έχω άπ' αυτή την περίπτωση μου ένισχύει την πεποίθηση ότι ή όρθόδοξη ψυχολογία και ή όρθόδοξη φιλοσοφία άπέχουν πολύ από τό να έχουν εξέταση τά βάθη της ανθρωπίνης ψυχής και ότι είναι παράλογο να άπαιτούμε από ένα άμερόληπτο άνθρωπο να δεχτή όλες τους τις θεωρίες.» «*Abyssus humanae conscientiae*». 'Η περίπτωση της Π. Γουόρθ δείχνει την εξαιρετική δύναμη αυτών των ύποσυνειδήτων δυνάμεων. Δείχνει πώς ή ανθρωπίνη προσωπικότητα άρχίζει να φαίνεται πιο άπέραντη από τη στιγμή που προχωρούμε πέρα από την κανονική συνειδηση. Μάς δίνει μία ιδέα της προοπτικής που άνολγεται μπροστά στις ψυχικές έρευνες και την ψυχολογία.

«ΕΔΩ ΛΟΝΔΙΝΟΝ!»

ΑΓΓΛΙΚΑ
ΑΠΟ ΤΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

Τέσσερεις φορές την εβδομάδα ή 'Ελληνική 'Υληρεσία του Β.Β.С. μεταδίδει αγγλικά μαθήματα για τους άκροατές της. Τελευταία άρχισε μια νέα σειρά είκοσι πέντε συνομιλιών των γνωστών πιά προσώπων «Τζάκ και Τζίλλ». Οι συνομιλίες αυτές μεταδίδονται κάθε Σάββατο στη βραδυή μας έκπομπή των 8.30 ώρα 'Ελλάδος.

Όσοι σκέπτονται ν' αρχίσουν νά παρακολουθοῦν τὰ μαθήματα αὐτὰ δὲν πρέπει νά λυπηθοῦν πὼς ἔχασαν τὴν ἀρχή. Οἱ συνομιλίες εἶναι γραμμένες ἔτσι ὥστε νὰ μπορῇ κανεὶς νά παρακολουθήσῃ, μὲ ὠφέλεια του, ὅποιαδῆποτε, χωρὶς νά εἶναι ἀνάγκη νά ἔχῃ ἀκούσει τις προηγούμενες. Κάθε πέμπτο μάθημα γίνονται ἀσκήσεις στὶς ὁποῖες οἱ ἀκροατὲς ἔχουν τὴν εὐκαιρία νά δώσουν ἀπαντήσεις καί, μὲ τὴν βοήθεια τοῦ ἐκφωνητῆ, νά τις ἐλέγχουν ἂν εἶναι σωστές.

Στὴν ἀρχὴ καὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς συνομιλίας τοῦ Σαββάτου παρεμβάλλονται ἑλληνικὰ σχόλια ποὺ ἐξηγοῦν τις καινούριες λέξεις καὶ τοὺς γραμματικοὺς καὶ συντακτικούς τύπους ποὺ συναντῶνται στὸ μάθημα. Ἡ καθ' αὐτὸ συνομιλία ἐπαναλαμβάνεται τὴν ἐπομένη Τρίτῃ στὴν πρωΐνὴ μας ἐκπομπὴ τῶν 7.00 ὥρα 'Ελλάδος. Ἔτσι οἱ ἀκροατὲς μας ἔχουν τὴ δυνατότητα νά ξανακούσουν τις καινούριες φράσεις ποὺ ἔμαθαν. Τὸ μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας γιὰ νά μάθῃ κανεὶς «Ἀγγλικά ἀπὸ τὸ Ραδιόφωνο» εἶναι πὼς πρέπει νά συνηθίσῃ ν' ἀκούῃ τακτικά.

Μιὰ ἄλλη σειρά μαθημάτων «Ἀγγλικά ἀπὸ τὸ Ραδιόφωνο» μεταδίδεται κάθε Πέμπτῃ στὶς 7 τὸ πρωῒ ὥρα 'Ελλάδος καὶ ἐπαναλαμβάνονται τὸ ἐπόμενο Σάββατο τὴν ἴδια ὥρα.

Ἄν λοιπὸν μαθαίνετε ἢ θέλετε ν' ἀρχίσετε Ἀγγλικά, παρακολουθήστε ἓνα ἀπὸ τὰ μαθήματα αὐτά. Μὴ χάσετε τὸ θάρρος σας ἂν δὲν καταλάβετε ἀπὸ τὸ πρῶτο μάθημα ὅλα ὅσα ἀκοῦτε. Μὴ ξεχνᾶτε πὼς μπορεῖτε νά ἔχετε ἀποτέλεσμα μόνο μὲ τὴν τακτικὴ παρακολούθησιν.

Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Η

Ἑκλογῆς

Ὄνομα

Ἐσώννυμον

Πόλις

Διεύθυνσις

ΕΞΑΜΗΝΟΣ

ΔΡΧ.

10.000

ΕΤΗΣΙΑ

ΔΡΧ.

20.000

Συμπληρώσατε μὲ κεφαλαῖα γράμματα καὶ καθαρά τὸ ὄνομα-τεπώνυμόν σας καὶ τὴν διεύθυνσίν σας καὶ διαγράψατε τὸ τετράγωνον τὸ ὁποῖον δὲν σᾶς ἐνδιαφέρει.

Ἀποστείλατε, παρακαλοῦμεν, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς τὸ ποσὸν τῆς συνδρομῆς σας, ἑξαμήνου ἢ ἐτησίως, εἰς τὸ Πρα-κτορεῖον Ἐφημερίδων Ἀθηναϊκοῦ Τύπου, Σωκράτους 43, Ἀθῆναι, μετὰ τοῦ παρόντος δελτίου καὶ θὰ λαμβάνετε τακτι-κά τὴν ΕΚΛΟΓΗ εἰς τὸ σπῖτι σας. Τὸ καλύτερον δῶρον διὰ τοὺς φίλους σας εἶναι μιὰ συνδρομὴ τῆς ΕΚΛΟΓΗΣ, τοῦ πε-ριοδικοῦ ποὺ σᾶς κατατοπίζει εἰς τὰ διεθνῆ ζητήματα.

Τὰ γράμματα τῶν ἀναγνωστῶν μας

ΓΡΑΜΜΑ ΕΝΟΣ ΟΛΛΑΝΔΟΥ ΦΙΛΟΥ ΜΑΣ

«Αγαπητή «Εκλογή»,

Φαντάζομαι ότι με έκπληξη θα διαβάσης ένα γράμμα από έναν «Ολλανδό, αλλά θέλω να σου ζητήσω μία χάρη. Θά ήθελα πάρα πολύ ν' αλληλογραφήσω με ένα Έλληνόπουλο για να μάθω περισσότερα για την χώρα σας και γιατί, έπειδή είμαι γραμματοσυλλέκτης, θα ήθελα να ανταλλάξω γραμματόσημα.

Είμαι δεκαοκτώ ετών και εργάζομαι στα γραφεία της «Εταιρίας Lever Brothers and Unilever.

Ρότερνταμ, 11 - 3 - 48

«Ελπίζοντας ότι η επιθυμία μου θα εκπληρωθεί σε ευχαριστώ θερμά.

J. H. MULLER

Insulindestraat 71 a, Rotterdam — Holland

Σημ. «Εκλογής». Το φιλικό αυτό γράμμα είναι γραμμένο «Αγγλικά και γι' αυτό διοίσις από τους ἀναγνώστες μας ἀπάντησή θα πρέπει να ἀπαντήσει «Αγγλικά.

«ΓΙΑΤΙ ΠΡΟΤΙΜΗΣΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ»

Η καταπληκτική επιτυχία του βιβλίου του Κραβτσόκω: «Γιατί προτίμησα την ελευθερία», θέτει το πρόβλημα των σχέσεων δλου του κόσμου με την Σοβιετική Ρωσία στο φώς ενός ανέλετου και τρομακτικού διλήμματος:

Το βιβλίο αυτό είτε είναι στοιχείο σοβαρό και έγκυρο, και στην περίπτωση αυτή δεν έχει να δώσει καμιά έλπίδα—ή καταστροφή έχει γραφτεί με πύρινα γράμματα πάνω στη γραμμή του διαλεκτικού υλισμού που είναι τόσο πολύτιμο στους οπαδούς του Στάλιν,—είτε είναι ένα μυθιστόρημα, ένα καθαρό παραμύθι, και στην περίπτωση αυτή μπορούμε ακόμα ν' αναπνεύσουμε και να έλπιζουμε.

Είναι αλήθεια όμως ότι μπορούμε να κάνουμε και μία τρίτη υπόθεση: ότι το βιβλίο αυτό είναι ένα μύγμα από αλήθειες και παραμύθια. Στην περίπτωση αυτή η άπαισιόδοξη μας—θα έλαττωνόταν στο μισό, θα έμενε όμως πολύ σκοτεινή και δεν θ' άφηνε παρά μόνο μία μικρή θέση στην έλπίδα. Γι' αυτό ζητώ από το περιοδικό «ΕΧΘΟ, μία αντικειμενική και λεπτομερή κριτική αυτού του τόσο ενδιαφέροντος βιβλίου για ν' ακούσω μία αμερόληπτη κρίση για την δραματική και εφιαλτική εικόνα που έδωσε τόσο ψυχρά ο συγγραφέας, και όπου το βδελυρό συναγωνίζεται το αποτρόπαιο. Ε. Α. (Δημοσιογράφος, Γαλλία

Οι ἀναγνώστες θα θυμούνται την αντικειμενική μελέτη του «Έντουαρντ Κράνκω για την Ρωσική νοσταλγία στο άρθρο «Μπορούμε να κατανοήσουμε τους Ρώσους;» («Εκ-

λογή», 1/1948). «Από την κριτική που δημοσιεύτηκε πέρυσι στον «Παρατηρητή» για το βιβλίο «Γιατί διάλεξα την ελευθερία» γραμμένη από τον Ε. Κράνκω, παίρνουμε τα παρακάτω αποτελέσματα

«Ο Κ. Κραβτσόκω γράφει με τρόπο που έντυπωσιακό και προσέχει να υπερασπισθεί την δική του κάπως αμφίβολη ιστορία (μόνο το γεγονός ότι σώθηκε από τρεις εκκαθαρισμούς είναι άρκετά δηλωτικό). «Επίσης η άφηση του είναι μία δραματοποιημένη εξιστόρηση της ζωής του γραμμένη με χαρακτηριστική έλλειψη γούστου, στη γραμμή του «Αμερικανικού δημοσιογραφικού ύφους. Πάντως είναι ένα βιβλίο που καθένας που εξακολουθεί να νομίζει πως οι Ρώσοι, στην καλοημερινή τους ζωή, είναι κάπως καλύτεροι από μας πρέπει να το διαβάσει—έστω και μόνο από δικαιοσύνη για τα εκατομμύρια των ανθρώπων που η ζωή τους είναι πραγματικός θάνατος οπότε στρατόπεδα συγκεντρώσεως και στα στρατόπεδα καταναγκαστικών έργων, και τις δεκάδες εκατομμύρια που περνάνε σκληρές ημέρες πληρώοντας τον φόρο της πρώτης και φοβερά λανθασμένης προσέγγισης που έκανε η χώρα του; για να βγεί από τον μεσαιωνικό φεουδαλισμό σε κάτι άλλο. «Ο ἀναγνώστης μπορεί ν' αναρωτηθεί γιατί οι Ρώσοι εξακολουθούν να ζουν. Αλλά πρέπει να θυμηθούμε ότι το μύθο σκοτάδι της εικόνας που μας δίνει ο Κραβτσόκω οφείλεται στο γεγονός ότι είναι εικόνα της Κ. Β. ρ. η. σ. ε. ω. σ. και όχι του λαού, και μάλιστα σχετικά μ' αυτόν πολύ διαστρεβλωμένη. Γιατί οι Ρώσοι όταν δεν πετούν ή δεν εκκαθαρίζονται είναι άνθρωποι χαρούμενοι και γελαστοί. Κι αυτό είναι μέρος της τραγωδίας τους: γελούν πολύ εύκολα στη σκιά του κακού».

ΑΝΑΓΚΗ ΑΜΕΡΟΛΗΨΙΑΣ

Δέν πιστεύω κανείς από τους ἀναγνώστες σου να σε προτρέψει να υιοθετήσης την α ή β ιδεολογία και πολιτική...

Δέν θέλουμε γνώμες χωρίς αντικειμενικότητα που διαστρεβλώνουν την αλήθεια από πολιτική εμπάθεια. Διψούμε για α-

μερόληπτες γνώμες. «Επιθυμούμε να ακούσουμε με ψυχραιμία τις γνώμες και τα επιχειρήματα αμφοτέρων των μερών και κατόπιν να κρίνουμε. Ίσως έτσι βρούμε από μερικές πλάτες... Γενικά έγω και όσοι από τους γνωστούς ή συμμαθητές μου σε διαβάζουμε

με πραγματικό ενδιαφέρον συζητούμε σχετικά και βρίσκουμε ότι θίγεις όλα τ' ανθρώπινα προβλήματα και όλους τους τομείς της ανθρώπινης σκέψης και δράσης και συνάμα—το μεγάλο σου πλεονέκτημα—παρουσιάζεις όλα αυτά τα θέματα από την διεθνή σκοπιά... Χ. Γ. Δ., Δράμα

Η ΦΩΝΗ ΕΝΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗ

Με χαρά ακούω τη φωνή της νεότητάς στα γράμματα των ἀναγνωστῶν σου. «Ελπίζω ότι με την προσωπική της επαφή με την Εύρώπη ή νεολαία της Ιταλίας θα μπορούσε να υπερνικήσει τα εμπόδια του διχασμού. Ίσως αυτό να είναι οπτοπλάγνυς όμως αυτό είναι αλήθεια, τότε θα υπάρχουν πολλοί ούτοπιστές σαν έμένα. Αλλά ως όφειλουμε τους ρητορικούς και τις ικεσίες ή αλήθεια είναι ότι οι νέοι πρέπει να βρουν μέσα τους τα στοιχεία που ένώνουν και κάνουν ίσους τους ανθρώπους, πρέπει να ξεχάσουν τα σφάλματα που έκαναν οι πατέρες τους. Να αναδημιουργήσουμε τον κόσμο θα πή να ζωντανεύσουμε τον έαυτό μας, να του δώσουμε ένθουσιασμό και πεποίθηση, αυτοπειθαρχία, φιλοκέρδεια και δύναμη για θυσίες. Έχουν οι νέοι αυτές τις αρετές; Έχουν πεποί-

θηση στον έαυτό τους; Αυτό που χρειάζεται εδώ λιγότερο είναι το κομματικό πνεύμα. Δέν πρέπει να υπάρχει ανταγωνισμός μέσα στα κράτη, δέν πρέπει να υποκοτάρεται η δουλειά, δέν πρέπει να ένας να εκμεταλλεύεται τον άλλο. Πώς είναι τα σημερινά κορίτσια; Συμμερίζονται αυτές τις ιδέες ή μένουν αδιάφορα; Παίρνουν θέση; Πές μας πως σκέπτεται η νεολαία σε όλο τον κόσμο. Θα μάς βοηθήσεις πολύ. Σε μάς θα βρής πραγματικό πόθο για συνεργασία, με τα λίγα μέσα που μάς έμειναν. Θέλουμε να φτιάξουμε μία καινούρια εικόνα του έαυτού μας, ελεύθερη από φόβο, από πνευματικές έλλειψεις, από οικονομικές δυσχέρειες. Θα ήθελα να προσφέρω την ταπεινή μου συμβολή στην «ΕCHO» τό μόνο περιοδικό που πραγματικά αγαπώ»

R. P. (Φοιτητής, Sassari, Ιταλία

Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΓΕΝΕΑ

Νομίζω πως εκείνο που κινεί το ενδιαφέρον στους περισσότερους είναι ότι βασίζεται σε μία παγκόσμια σύγκριση. Έκείνο που προχωρεί σε γενικές διαπιστώσεις ή και σταματάει σε συγκριτικά όρια. Ο νέος που βγήκε μετά από τον πόλεμο θέλει να μάθει εκείνους τους ἀγνώστους—έξω από τ' όνομά τους—

λαούς που τον δέχτηκαν, που τον υποδέχτηκαν. Θέλει να δει τι μπόρεσε ο καθένας τους να κρατήσει στην όρη του πόλεμου, τι δέχτηκε στην ζωή του και τι νέο δημιούργησε τώρα. Γιατί τώρα μόνο η δημιουργία είναι κατόρθωμα ιδιαίτερο... τώρα που συνοδεύεται από χίλιες στερήσεις. Η. Α., Αθήνα

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Σε ένα άρθρο του με τον τίτλο «Η Βιομηχανική Ανασυγκρότηση της Εύρώπης» («Εκλογή», 8/1947) ο κ. Γκάντ Μόρνταλ λέει ότι η Οικονομική Ανασυγκρότηση της Εύρώπης, φέρει ένα α-ναλόγη στην πρωτοβουλία στην εφαρμογή μέτρων προοριζόμενων να διευκολύνουν το έργο της οικονομικής ανοικοδόμησεως της Εύρώπης και να ενισχύσουν τις οικονομικές σχέσεις των Ενωμένων Κανών, τόσο μεταξύ τους όσο και με τις άλλες χώρες του κόσμου.

Το πρόβλημα, έτσι τοποθετημένο, είναι δύσκολο να λυθεί. Μόλις βγήκε από τον πόλεμο, η Εύρώπη, είναι σε τέτοιο βαθμό χωρισμένη, που η Σοβιετική Ρωσία μόνον θέλει και δε δείχνει διάθεση να κάνει ό,τι θέλει και δε δείχνει διάθεση να λύσει τη λύση. Στην υπόλοιπη ήπειρο οι δυσκολίες είναι ακόμη πολλές και δύσκολα μπορούν να υπερνικηθούν. Η οικονομική ένωση της Ολλανδίας, του Βελγίου και του Λουξεμ-

βούργου—τριών μικρών εθνικών λαών με μικρή στρατιωτική δύναμη που ζουν άγαπημένοι—πραγματοποιήθηκε με άρκετο ρυθμό. Τη φέρνουμε σαν παράδειγμα στην πραγματικότητα όμως είναι ακόμη σε νηπιακή κατάσταση. Τα αντίθετα συμπεριφέροντα συγκροτούνται αδιάκοπα. Τι έμπεδο δέν θα συναντήσει αυτή η ένωση στην άρχη πραγματοποίησή της, όπου να έπεκταθη και στους δυτικούς λαούς; να έπεκτασε το πρόγραμμά του κ. Μόρνταλ είναι ατελές νομίζω. Δέν άσχολεται παρά πολύ προχερά μ' αυτή την άλλη ανάγκη που πολύ γρήγορα θα κυριαρχήσει στην Εύρώπη: Την οικονομική ισορροπία.

...Η κρίση της παραγωγής από την όποια πραγματικά όφειλουν όλοι οι λαοί, που έμποδίζει την έπαρκη ικανοποίηση των πολυάριθμων αναγκών των ανθρώπων, θα πάει χωρίς μεγάλες δυσκολίες και μέσα σε λίγα χρόνια, χάρη

